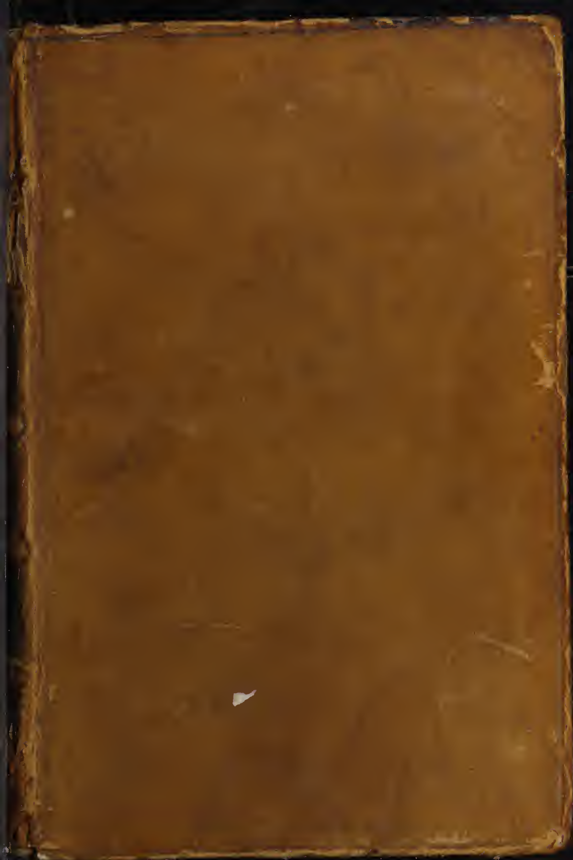
OLLE
IN GAL
E

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Table

IACOBI

HOLLERII

STEMPANI, MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI,

Ad libros Gal. de Compositione medicamentorum κτ᾽ τόπους.

PERIOCHÆ VIII.

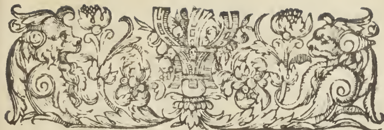

PARISIIS,

Apud Carolum Macæum.

1577.

ANTO. VALETIVS LECTORI.

Mecum forsan mirabere, Lector, his in Hollerij commentationibus multa paßim occurrere, quæ libr. de internorum curatione affectuum inserta liceat comperire. Sed intelligas velim istam sibi ἐπανάληψιν primoribus cum medicis communem esse, quæ ad optimam medendi rationem viam parat longè fideliorem. Quod enim loco vno aut altero breuiter, & haud satis explanatè traditur, id subinde repetitum magis innotescere consueuit. Addo quod (quantum ex laceris, &, veluti Sibyllæ foliis, huc atque illuc dißpersis authoris chartulis deprehendi) nunquam mens fuerat hæc euulgare: quæ si fuisset, & auctiora multò dedisset, & reliquisset elimatiora. Qualiacúnque verò sint, si aliquando tibi placuerunt, nunc facta meliora non minùs probaturum speramus. Periochas autem libuit appellare, quòd compendiariam ad Galeni libros κατὰ τόπους doctrinam complectantur. Vale.

IACOBI HOLLERII STEMPANI, MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI,

Ad libros Galeni de Compositione medicamentorum κτ̀ τόπȣς.

PERIOCHE I.

Alopecia & ophiaseos causa.

AREa genus est Alopeciæ, & Ophiasis. Vtriúsque causa vitiosum alimentum capillorum. Ophiasis familiaris pueris, ab occipitio incipit duorum digitorum latitudinem nō excedens : serpit ad aures & frontem, donec vtrísque fines, quasi caput & cauda, committantur, vt serpentem repræsentet: vnde nomen. Sponte sua aut leuioribus remediis curatur. Alopecia magis accidit adultis, difficiliùs curatur. In vtráque, quod omni modo marcescit & emoritur extima pellicula capitis, vnde cōspersa, glabreata, pili primùm extenuantur, deinde excidunt. Locus expers cruoris apparet, qui si configitur, sanguinem liquidum & malè olentem reddit. Alopecia sub qualibet figura serpit. In capillo & barba vterque affectus differentias habet, quia vel incipiunt, vel facti sunt, vel iam inueterati. Inueteratorum si-

Alopecia & ophiaseos inueterata signa.

gna, cutis densa, subpinguis, in totum glabra, & quæ fotu, frictione, exasperatione non rubescit, aut ægerrimè curatur.

Curatio.

IN ratione vitæ, purgatione totius corporis, deinde capitis cura quadam per frictiones, & similia circa caput, topicis remediis, tota consistit curatio. Rationem vitæ præscripsit Asclepiades abstinentiá vini, leguminũ, lacticiniorum, casei, carnium & eorum, quę vel plurimùm nutriunt, vel flatus & vapores gignunt. Exercitium sit moderatum, rarum balneum, rarus sudor, alimenta, quæ parũ nutriunt, tenuem succum & bonum gignunt, atq; omninò repugnant vitio. Purgatio corporis, vt est vitium humorũ in pituita, pilulæ coccię, assaieret, turbith, agaricus, puluis hieræ diacolocynthidos, diaphœnicũ, diacarthamũ, qualis erit hæc dosis. ℞. pilularũ cocciarũ ʒ.ß. pulueris hieræ diacolocynthidos, agarici ana ℈.1. cum expressione ℈.1. turbith gummosi infusi in oxymelite, fiant pilulæ. Poterit loco agarici aliquid misceri diacarthami. Diaphœnicum autem dabitur ad ℥.ß. Vigẽtibus ætate poterit tamen acui addita ʒ.1. diacarthami, aut expressione ʒ.1. pulueris hieræ diacolocynthidos, aut ʒ.2. agarici. Infusiones fiant in oxymelite. Vbi verò bilis vitium gignit, vtemur pilulis aureis, elect. de succo rosarũ, diapruno laxatiuo, rhabarbaro, myrobalanis citrinis. Augebitur vis eorum medicamẽtorum duobus, tribus vel quatuor granis dacridij. In Melãcholico succo pilulę de fumo terrę, de lapide lazuli, diasenna, cõfectio hamech, electariũ Indum. Horum vis augetur adiecta infusione ℈.ß. ellebori nigri, aut ℈.1. Iam verò

Purgatio.

vitium humorum ex colore cutis, temperamento totius tum corporis, tũ capitis,& anteacta vita depræhendes. Caput ſeorſum purgabitur, errhinis, & apophlegmatiſmis. Cura circa caput eiuſmodi eſt. Primùm caput rade, ídq; ſępius quotidie, vt malum eſt contumax: rariùs verò, vt eſt leuius: deinde perfricabis linteo aſpero, foliis ficus, oſſe ſepiæ, vrticæ foliis, pumicæ. Perfricabis autẽ molliùs, aut duriùs, vt eſt malũ contumax: atque in contumaci ita perfricabis, vt inde cruor moueatur. Vtemur quoque ſinapiſmis, punctionibus ex articulis, ſcarificationibus & cucurbitulis, quæ omnia pro magnitudine mali temperanda ſunt. Herbis manè & veſperi, vel eò ſæpius in graui affectu. Atque hæc ante cibũ facienda ſunt. Sequitur vt topica adhibeas, in quorũ vſu hoc videtur, vt non ſolùm illinantur, ſed diutiùs affricando imbibantur, vt altius in profundum ſubeant: quod in omni affectu faciendũ eſt, vbicúnque vnguentis vtimur. Medicamenta è pinguibus, & medicamentis aridis in puluerem tritis, natura acri, tenuium partiũ, quæ humorem vitioſum diſcutiãt, & alimentum regenerãdis capillis attrahant, atque ita calefaciãt, vt neque vrant, neque prætermodum reſiccẽt cutem. Pinguia ſunt oleũ cariynum, anethinum, ſinapinũ, terebinthinum, & alia, quæ ſcripta inuenies cap. 2. de attrahentibus libro 1 de materia Chirurgica, adeps viperæ, ranarum, axungia vetus, ſed præcipuè deraſa axibus rotarũ, & alia quæ eodẽ capite ſcripta inuenies. Viſcũ quernum, gummi elen. terebinthina Veneta, vel vulgaris, fæx ampullę lucernariæ, pix liquida aut ſicca, ſed oleo liquefacta, ceratum picatum, reſinarũ, galbanum, mel enu-

Quæ cura capiti adhibenda.

latum,diachylum, Ireatum, ceratum de Vigo, & similia oleo soluta. In pinguibus puluisculi excipiũtur è materia prædita ea facultate, quæ dicta est. Medicamẽta hæc sunt,euphorbium,thapsia, arrhenicum rubrum,puluis angelicus,aut mercurialis,tithymalorum cinis, nasturtij semẽ,sinapi,erucæ,sulphur,borax,nitrum, arundinis cortex & radix, veratrum, radix ari & aristolochiæ, cinis muscarum, murium,ranarũ,scarabeorum, ostreorum, salsorũ, piscium,amygdalarum amararũ, atq; hæc vruntur, quòd vstura adstrictionem relinquant, & tenuitatem partium acquirãt. Eodem modo erinaceorum cinis,stercora volatiliũ,murium,fæx cremata, thus aceto tritum,cortex auellanarũ, ficus cremata,cantharides vstæ,vsti scarabei. Sit autem proportio horum medicamentorum tritorũ ad pinguia subquadrupla,subsextupla, suboctupla, subdecupla, subduodecupla,quale fit.℞.euphorbij ʒ. 1. olei laurini ℥.1.ß. Hîc subduodecupla ratio est. Quòd si tantũ ℥. 1.olei miscueris,suboctupla: si solã semũciam, subquadrupla. Bis in die hæc medicamenta illinuntur, vel eò sæpius ea ratione,quæ prædicta est,cũ rasura, frictione & ceteris. Medicamentũ fortius dolorem & ardorem excitabit: imbecillum nihil immutabit: cutem moderatam moderanter calefaciet, & veluti pruriginem quandã commouebit. In malignis affectibus & cõtumacibus,fortioribus vtendũ erit ac sæpiùs repetitis. Leuioribus, leuiora: mediocribus, mediocria miscenda sunt. Hoc erit forte.℞.gummi elenij ℥.ß.axungiæ veteris lotæ ex aqua vitæ in sole ℥.2.olei è terebinthina & laurini an.ʒ.6. Liquefiãt simul omnia,& probè misceãtur in calidis cineribus.

Deinde insperge euphorbij subtilissimè triti, thapsiæ ana ʒ.j. sulphuris viui, seminis sinapi ana ʒ.ß. cineris tithymali, & cantharidum ana ℈. j. Hîc ferè est suboctupla proportio. Fortiùs erit, si imminueris modum pinguium, vel auxeris modum puluerum. Clementiùs contrà, si pulueres minueris, vel auxeris pinguia. Eadem ratione ex descripta materia infinita pharmaca miscebis.

De profluuio capillorum.

A Morbo sæpiùs, rariùs sine morbo capilli defluunt, partim inopia alimenti, partim raritate cutis. Hîc ergò vsu alimentorum salubrium & euchymorum regenerandis pilis materiam comparabis: cutem adstringes medicamentis, quæ modicè calefaciant, & leuiter adstringant, atque ita corroborent cutem, & poros constringant. Calidiora alimentum capillorum in halitum discutiũt. Quæ nimium adstringunt, eandem materiam repellunt, & sæpe etiam, nimium adstringendo, vias intercipiũt suturarum, per quas vapor inutilis quotidie exhalat. Atque ita retentis excrementis dolores capitis, fluxio in nares, fauces, & reliquum corpus commouentur. In vsu medicamentorum sub hyemen quidem & hyeme detondendus pilus est: sub æstatem & æstate ipsa omninò radi debet. Veteres ante balneum, & à balneo medicamenta illinebant. Nunc exoleta consuetudine balneorum, vtemur fotu ex decocto absynthij, stæchados, sarmẽtorum vitis, & vocatarum capillarium, adiectis interdum myrthi foliis. Coquenda in æquis partibus aquę & vini rubri. Medicamenta iusta consistentia esse oportet, neque tam crassa vt inhære.nt, neque

Victus.

vocant,atque intermiſceri atramentū ſutorium, nigretam vocāt,aut puluis lapidis nigri,quo iam paſſim calceos denigrant,& illuſtrant. Denigrat enim & aſtringit.Aliquid quoque atramenti impreſſorij, vernicis, vt magis hæreat ſapo. Item pectine vtendum ſtáneo,plumbeo,corneo intincto medicamétis, quæ nigrefaciant. Capparis cortex aqua incoquitur,vt Dioſcorides:lacte aſinino, bubulo,vt Archigenes: vel(vt alij)coquitur ad tertias dum putreſcat,atque ita illinitur.Similiter cortex radicis ilicis, quam ruſtici (houx) appellant, coquitur dum putreſcat. Decocto tergetur caput, cortice verò illinitur. Item myrthi nigræ folia, ſemina betæ,folia ficus nigræ, mori nigræ, nucamenta ſeu catuli nuciū, cortex fructus nucis nondum maturæ, cortex ſalicis,faba fabacea,galla,ſumach,cinara,ſuber aridum, plumbum vſtum,excremētum ferri. Alia coquuntur in aqua pluuia,quædam in aceto. Succus ex aliis exprimatur: alia terūtur in puluerem:quædam cremantur, vt inde fiat lixiuium. Sunt ex veteribus Medicis,qui præcipiant priùs caput radendum. Sic enim meliùs ſubeunt intrò medicamenta. Ex tritis in puluerem & ſucco aliorum fit mellis craſſitudo.

Simplitia ad nigrorem capillorum.

At flauos capillos reddunt lupini triti addito nitro ex aqua illiti, vel eadem aqua macerati, vel lixiuio. Experimenta ſunt mulierum. Lixiuium parant, & inde caput detergent,lauántque,& ita exponūt ſoli. Aliæ madidos capillos ſtatim conuoluunt ſuis linteis,vt ſponte ſua ſicceſcāt. Lixiuio addunt ſtramen triticeum, glycyrrhiſam, ramenta buxi.Veteres ramenta loti arboris decoquebant. Fæx vini veteris vſta cum oleo muſcellino. Illinitur radix eringij &

Flauos capillos quæ faciant.

℥.2. Terantur omnia in puluerem: miſceantur oleo myrtillorum, donec fiat mellis craſſitudo & conſiſtentia.

De tinctura capillorum.

CAnities fit conſenſu Philoſophorum & Medicorum non à ſiccitate, ſed humiditate cruda, quam natiuus calor non concoquit, externus corrumpit atque putrefacit. Naturis humidioribus celeriùs ex anteriore parte capitis, quæ humidior eſt. Qui viuunt capite plurimùm operto, rarò detecto & perflato, aliquando ætate, nonnunquam morbo, ſed præcipuè vitiligine, in hanc ſæpiùs incurrunt. Quibuſdam de repente pilus exalbuit vapore hydrargyri, aut cura graui. Habenda itaque cura, vt mali cauſſa cognoſcatur. Purgandum corpus, ſiquidem egere videatur: & vt nigreſcat pilus medicamentis duorum generum vti licet, calidis: quale eſt apud veteres Cedrium oleum ex Cedria, pix liquida oleo mixta. Aliud genus medicamentorum terreum eſt, adſtringit & habet aliquid tenuiũ partium permixtum, vt in profundum penetret. Sed ab horum vſu conſtrictis ſpiraculis capitis, per quæ vapores exhalãt, frigidi morbi capitis, corruptelę dentium, fluxio in pulmones & reliquum corpus, tabes, mors aliquando inſequuntur. In vſu melius eſt primùm extergere caput. Veteres vtebantur terra Cimolia. Nos ſapone commodè vtemur: ac ſapo commodè poterit confici ex conſuetis ſeuis, ouillo, caprino, hircino, pice liquida addita, lixiuio parato ex iis, quæ partim detergent, partim nigrefaciunt, vt è cineribus corticum ſalicis. Diuitibus poterit condiri ſapo moſcho & ambra, quam ambram griſeam

Canitiei cauſa.

tam liquida, vt defluant. Iusta est mellis crassitudo. Hyeme paulò calidiora & liquidiora tātùm detruso pilo: contrà æstate. Olea conueniunt rosaceum myrthinum concoctum omphacio, extremitatibus rubi & rerum huiusmodi, quæ adstringunt, atque his calidiora oleū de absynthio, de spica nardi, costinum. Medicamenta oleis miscentur, vt ladanum, herbæ vocatæ capillares, grana myrthi, semen brassicæ, mastiche, & alia id genus. Singulare hoc. ♃. polytrici, capillorum veneris an. M. ß. foliorū myrthi, rosarum, absynthij an. P. 2. decoquātur in olei dulcis & vini rubri austeri ana quart. 3. donec vinum consumptum sit. Omnia colentur, exprimantur, expressum oleum reponatur. Iam, ♃. huius olei ℥. 3. ladani ℥. 1. ß. mastiches ℥. ß. ladanum & mastiche subigantur in mortatio pistillo calido, paulatim oleum infundendo, deinde consperge, & probè misce pulueris capillorum veneris ℈. 4. Aliud.

Olea capillorum profluuium sistentia

♃. ladani ℥. 2. subige in mortario, calido pistillo, paulatim infundendo vinum austerum, donec mollescat: deinde misce duplum olei conuenientis. Aliud.

♃. ladani, absynthij ana ℥. ß. baccas iuniperi tusas & ligatas linteo: deinde per dies quinque macerentur in oleo conuenienti: exprimatur linteum in oleum. Hoc illitum, & profluuium pilorum prohibet, & furfures. Item brassicæ cinis oleo myrrhino miscetur ad mellis consistentiam: similiter abrotonum in puluerem tritum, & hoc quoque Græcis & Arabibus probatum.

♃. corticum cannæ & auellanarum vstarum, granorum myrthi ana ℥. ß. absynthij, gallarum ana

verbaſci, flores lixiuio macerantur, & aliquid herbæ, quam geldam vocant, adiicitur. Singulare eſt hoc ad flauitiem capillorum.

℞.olei tartarei & perſicorum ana ℥.2. commiſceantur & verberentur fortiter in ſole, quater in die. Continuetur, donec ſint bene flaui. Item accipe radicem ireos, ſiccetur in ſole, admiſceatur lixiuio, inſpergatur, & fiat vt ſuprà. Item limaces rubri ſale condiantur, ex quorum aqua abluatur caput & capilli.

De furfuribus.

PItyriaſim vocant. Morbus eſt extimæ cutis capitis cum leui ſcalptu, quaſi furfures excutiuntur. Ferè à pituita ſalſa, nonnunquam ab altero bilis genere. Remedia ſunt, conueniens diæta repugnans vitio materiæ, purgatio corporis, vt in alopecia, apophlegmatiſmi & errhina, quæ per os & nares pituitam ducant. Medicamenta topica, quæ diſcutiant, vel tergeant. Vrinæ quoque & ſudores vtiliter moueri poſſunt. Materia comparatur ex ſiccatis tritiſque faba, hordeo, fœnugræco, orobo, lupino, cineribus betæ, braſſicæ, abrotoni, cucumeris agreſtis, parietariæ, puluere abſynthij, enulæ, ireos, ariſtolochiæ, ſtaphiſagriæ, bryoniæ, ari, ſulphuris, lapidis calaminaris, & generis terræ, quæ iam venalis circunfertur exſiccandis ſcripturis recentibus, pumice, oſſe ſepiæ, foliis ficus. Conuenit item ſapo, & diuitibus pomata. Ad hæc fæx vini, calx, argenti ſpuma. Cōpoſita fiunt ex his. Nam arida incorporantur ſucco betæ, braſſicæ, ireos, enulæ, cucumeris agreſtis, bryoniæ, oleo amygdalarum amararū, fraxini, rutæ, vt ſit craſſitudo mellis. Hæc omnia fient *Pityriaſis.*

meliùs rasis capillis, præmissáque frictione ex linteo asperiore. Possunt & pulueres per se affricari ex iisdem cineribus. Lixiuium fit, quod conuenit.

℞. argẽti spumæ, olei rutacei, aceti ana: misceantur calidis cineribus. Aliud. Pulueris ireos & abrotoni ana ℥. ß. succi enulæ & betæ quod sufficit ad crassitudinem mellis.

De morbo pediculari.

Phthiriasis. PHthiriasim appellant. Interioris cutis capitis morbus est ab humore calido illic collecto, vnde putredine pediculi gignuntur. Post habitam rationem totius corporis, rectè institutam vitam & alia, vt priùs, medicamentis siccantibus, detergentibus, attrahentibus ex alto, ac, si vis, amarore præditis vti conueniet. ℞. staphisagriæ tritæ ℥. ß. aloës ʒ. 2. aceti scyllitici, & olei amygdalarum amararum, vt fit mellis crassitudo. Aliud. ℞. pinguedinis erasæ è lardo salso ℥. 2. aloës subtilissimè tritæ ℥. ß. cum aceto scyllitico fiat vnio. Aliud.

℞. aloës, herbæ pedicularis tritæ ana ℥. ß. olei fraxini & succi genistæ quantum sufficiat, vt fiat mellis crassitudo. Aliud. ℞. pilularum communium ʒ. 2. pul. contra vermes tantundẽ: cum succo athanasiæ fiat linimentum. Sapo cum aloë compositus, aloë mollis addito oleo irino in muriam & lixiuiũ, vel salsuginem carnium aut piscium iniicitur, & inde affricantur partes. Lixiuium fuerit fortius è cineribus athanasiæ & truncorum cynaræ, id est, articaulis. Licebit vti & iis, quæ faciunt cõtra vermes. Sunt qui arrhenicum misceant. Vulgus hydrargyro vtitur. Sed in pueris & mollioribus naturis, neque hydrargyro, neque aceto vtimur sine periculo.

De Achoribus.

ACHoras Saphati vocant Arabes, vulgus Tineā. In achoribus cutis ab acri ſanie primùm prurigine irritatur: deinde exulceratur, & ſaniem reddit, ſubéſtque aliquando humor lentus, craſſus & viſcidus, vnde ſanies, tineæ ſpęcies. Remedia ſunt vita recta. In plethora, phlebotomia: in cacochymia, purgatio totius corporis: deinde per Apophlegmatiſmos capitis. Sequuntur remedia topica, quæ diſtingui debent, vt vitium magnum eſt, vel exiguum, recens, confirmatum, inueteratum, ſuperficiale, vel profundum. Denique vt eſt natura corporum, exiguo vitio, leuia remedia ſine purgatione aliquando ſatisfaciunt. In recenti, repellentibus vtendum eſt. Diſcutientia commiſcentur, eáq; mediocria. Confirmato vitio & inueterato magis, quæ magis diſcutiunt, tergent, incidunt. Leuiora remedia ſuperficiali Tineæ: maiora profundæ comparari debent. Acetum vi repellendi, incidendi, diſcutiendi præditum, & propterea eximium. In hoc morbo pueris, mollioribus naturis, & corporibus noxium. In remediis olea ſunt, axungiæ, ſucci, medicamenta arida, quæ liquidis & pinguibus permiſcentur. Olea quædam repellunt, vt roſatum, myrthinum, cydoniorum, ſalignum, id eſt, è ſalicibus. Alia verò tergent & diſcutiunt, irinum, de cucumere aſinino, amygdalis amaris, iuniperinum, fraxininum, de ſerpentibus, de frumento, medio cortice ſambuci, de nucleis perſicorum. Axungiæ in alopecia ſcriptæ, ſucci borraginis, fumariæ, ſcabioſæ, parietariæ, betę, anagallidis, enulæ, ariſtolochiæ, ireos, ſambuci, abſynthij, ebuli, centaurij minoris, marru-

Achores, eorúmque cauſa.

bij, cucumeris agrestis. Arida, sulphur, cinabrium, sales torrefacti, arrhenicum, ærugo, metallica aeria, & ea quę scripta sunt in Alopecia. In vsu radendum caput est, & perfricandum succo aut liquore conuenienti. Succi iam scripti & liquores conueniunt, lixiuium, vrina, salsugo, quibus acetum permisceri potest. Postremò medicaméta illinútur. Aceti loco mixtura vini & lixiuij vtendú est. Vinum sit austerum, vbi repellendum: acre & vetus, vbi discutiendum est Leuia sunt creta, argilla figularis, rubens sapo, pomata dissoluta aceto, in pueris & mollioribus corporibus, vino austero, & lixiuio, spodium, antispodium, pompholyx, lapis calaminaris miscétur initiò. Sinapismus vulgaris repellit, vi aceti incidit, deterget virtute sinapi. Sales torrefacti, & diu cum hydrargiro triti, donec nigrescant, vtiliter permiscentur. Mediocre est ex axungię veteris bene lotæ in aqua rosarum ℥.4. sulphuris viui triti in aceto acerrimo ℥.1. salis, vt dictum est, torrefacti & triti, pul. sinapi, plátaginis ana ʒ.1. Aliud sulphur viuum aceto acerrimo maceratur in vase æneo collocato ad solem: deinde siccatur in eodem aceto. Ouum cum sua testa triduum maceratur. Vitellus extrahitur, crematur testa, omnia permiscentur. Aliud. Radix lapathi acuti & enulę cæsa in taleolas in aceti & lixiuij partibus æqualibus ad putrilaginem coquitur: deinde permiscentur axungiæ veteres: consperguntur sulphure, vt priùs, præparato. Aliud, colla fabrorum, gummi cerasorum simul in aceto macerantur: deinde coquuntur in eodem aceto, atque hoc abiecto oleum de frumento vel de sulphure miscetur, vt fiat satis liquidú euchristum. Postremò

Remedia ad achoras.

ſulphuris & cinabrij partes æquales miſcentur. Aliud. ℞. ſucci borraginis, ſcabioſæ, lapathi acuti, ireos ana ℥.2. fæcis olei veteris, aut olei quod conueniat ℥.3. aceti, quod ſufficit. Bulliāt ſimul omnia. Deinde ſubductis igne, miſce pulueris ellebori albi & nigri, ſulphuris viui, lythargiri auri, auripigmenti, cinabrij, calcis viuæ, aluminis, gallarum, fuliginis picis, vnde fit atramentum impreſſorium, cineris è fæce vini vſta, æruginis ana ʒ. 2. eo plus minúſve. Acre eſt aliud. Pix aceto coquitur: adiecto aceto, oleo conuenienti miſcetur. Sulphur, cinabrium, ſinapi tritum permiſcētur. Vidimus tineam, in quam lues venerea degenerauerat, eáque nullis aliis remediis potuit curari, quàm quæ ſolent vſurpari in ea lue. *Maligna tinea lue venerea remediis curata.*

De Pſydracia.

PSydracia, puſtulæ ſunt duræ, ſubalbidæ, quæ expreſſæ ſaniem reddunt: vbi enulato vnguento, citrino, lacte virginali, ſaliua limacum, pomata, theriaca, radice enulæ, & lapathi acuti, in aceto cocta, & cum axungia mixta vtendum eſt.

AD LIBRVM SECVNDVM GAL. DE COMPOSIT. PHARMACOR. κτ' τόπȣς.

PERIOCHE II.

CApat dolet intemperie, aut solutione continui. Intemperies alia simplex alia composita. Vtráq; cum materia, vel sine materia: in toto cerebro, in solis venis, arteriis, membranis, neruosis corporibus. Solutio continui acri humore, erodente, putri, bilioso, salso, grauis dolor excitatur distentione. Distendit autẽ humoris copia vel flatus, vulnus, casus concussio in eodem sunt genere. Galenus ex varietate caussarũ efficientium, ex partium laborantium natura, ex loco, ex qualitate propria doloris, dolorum genera distinguit. Caussæ efficiẽtes, internæ, & externæ, æstus, perfrictio, ebrietas, casus, concussio, vulnus, fumus, vapor aliquis virulentus, vt grauis odor, vel alius quidam suauis, sed hinc infectus. Sic Medico non solùm cõmunis, sed vnicuíq; propria & particularis natura, quæ sua cuíque est, cognoscenda. Caussæ internæ sunt naturalis intemperies, aut contracta morbo, quãtitas, qualitas materiæ, mala cõformatio, obstructio. Obstruunt ferè humor crassus & viscidus, aut vapor eiusdem naturæ. Obstruuntur viæ, suturæ capitis, ossa palati colatoria, viæ ad nares, aures, oculos, ad spinam, venæ & arte-

Dolorum genera ex quibu sint à Galeno distincta.

Medico particularis & propria cuíque natura cognoscenda.

& arteriæ. A partium natura, neruoforũ corporum dolor magis pungit, distenditq;, arteriarum pulsat. In venis & substantia cerebri stupidior est. Loco, perioſtio superficialis: altus in meningibus. Intra caluariam inclusus dolor sæpe pertingit ad radices oculorum. Ex propria qualitate hoc modo. Grauis dolor est in plenitudine & copia in acri humore, & vapore simili rodit. Sed in vapore acri distentio maior, minor rosio. Contrà in humore, distentio cum pulsu membranarum, inflammatione. Sequitur cum grauitate copiã mẽbranis conceptam: sine grauitate & pulsatione, copiam crudi, frigidíq; flatus. Dolor diuturnus & contumax vel totum caput occupat, vt in cephalæa: vel alterum latus, vt in hemicrania, A sanguine ferè in frontem: à pituita in occiput: à bile flaua in dextrum latus: à melancholia, in sinistrum decumbit. Sed & ex proprietate dolorum humor aliquãdo intelligitur. Nam ferè moderatus est à sanguine: à pituita, coniunctus est frigiditatis sensui, stupori, somnolentiæ, tarditati. Vbi facies decolor est, à melãcholia varia phantasmata & imagines animæ offerentur: à bile, calor maior, pallida facies, vigiliæ. Sed his omnibus adiungenda est anteacta vita, requirendúmque, quo modo habeant viscera, & reliquum corpus. Humor enim & vapor, qui dolorem facit, aliquando generatur in ipso cerebro. Sæpe ab ali s partibus corporis & toto genere venoso transmittitur. Sunt quibus arteriarum intemperies multum sanguinem spirituosum colligit, vnde vehemens pulsansq; dolor. Quibusdam, quod rarum scribit Auicennas, & memoria nostra vísum est, vermis procreatus in cerebro,

Dolorũ differentiæ [illegible] tibus pet[illegible].

Doloris propr[i]etas humoris peccantis index.

graues dolores excitat, & hoc quoque rariùs, quod cuidam ex frequenti odoratu basilici scorpio in cerebro genitus, graues longósque dolores, & tandem mortem attulit, vt primo capite lib. 1. de internis morbis diximus.

De dolore capitis ab æstu.

DIutiùs iter facientibus; in sole commorantibus, in thermis, aut vaporariis calidis, calidiores vapores aut fumos excipientibus, dolor excitatur, vbi caloris sensus est in capite, fronte temporibus, sæpe etiam post aures, vigiliæ, oculorum rubor. Hic ergo cùm sit sola intemperies, contrariis pugnare oportet. Ea verò sunt refrigerantia & repellentia: in quibus tamen vitanda sunt, quæ nimiùm refrigerant & insigniter adstringunt. Declinandus splẽdor solis, instituenda quies, somnus, aquæ potus, aluus molliri debet, bene perspirata habitatio, & auersa à solaribus radiis, vita frugalis, alimenta quæ refrigerant & humectant.

Vitetur clamor, strepitus, motus animæ, corporis, & præcipuè mandibularum. In topicis hæc sunt obseruanda. In declinatione, quo iam tempore lenitur dolor, medicamenta leniter digerentia, refrigerantibus miscenda sunt. Deinde, vt Apollonius consulit, fasciæ è lana, vel, vt nunc, gossipio circumligandæ fronti, omninóque prouidendum, vt ne liquor, qui capiti adhibetur, parte aliqua in oculos, vel os defluat. Raditur caput aliquando, & rosis paulò crassiora, vt detrusis liquidiora medicamenta fingenda sunt. Vtimur autem oleis, succis, liquoribus, foliis, floribus & germinibus plãtarum, muccaginibus farinis mixtis in succo conuenienti. In

In topicis quæ obseruanda.

oleis conuenientiſſimum roſatum recens ſine ſale & ex oleo omphacino cōparatum, alioqui in oleo albo, hoc eſt virginali vocato, vel eloto multæ roſæ aliquoties cōmutatæ madeant: aliquādo roſatū nō ita laudabile, ſæpius lauamus aqua roſarum: quòd ſi omninò deſideratur legitimū roſatum, nenupharino, violaceo, papauerino, aut alio id genus refrigerante vtemur. Sed vt addatur adſtrictio, aliquid olei cydoniorum, aut myrtillorum intermiſcebimus.

Succi ſunt è portulaca, lactuca, ſemperuiuo, vmbilico veneris, millefolio, polygono, & aliis eiuſdem naturæ. Sed hæc recentia eſſe oportet, nondum æſtate duriora, & ſine ſucco. In liquoribus acetum, ſed interdictum pueris, & mollioribus corporibus. Folia vitis, ſalicis, nenupharis, & herbarum præſcriptarum. Flores nenupharis, roſarum, violarum, papaueris, capreoli vitium, fruticis, roſarum, rubi. Farinæ fabarum, hordei, quæ in ſuccis prædictarum herbarum adhiberi poſſunt: aut iiſdem tritis commiſceri. Muccagines pſylij, cydoniorum, aliquando ſemina contundimus, paulatim effuſa roſacea, donec fiat craſſitudo aliqua: quale hoc remedium, Arabibus probatum, & noſtris vſitatum.

℞. ſeminis papaueris albi, hyoſcyami albi, lactucæ, portulacæ ana ʒ.1. ſemi. cucumeris & cucurbitæ ana ʒ.2. cōtundantur paulatim affuſa aqua roſacea, donec fiat craſſitudo: vnde frons, & tempora illinantur. Oxyrhodinū in frequenti vſu eſt, ex quinque partibus olei roſati, vna aceti, aliquando aliquid aquę roſarum permiſcemus. Ceratum Galeni roſatum, ex ceræ tribus partibus, duodecim aut decem olei roſati conficitur, ſubigitur cùm ſucco her-

barum dictarum. Multa cerota conficies mutato rosaceo in aliud genus olei conuenientis. Cera fit alba, priùs mollita in aqua tepida, lotáq;: postremò subacta aqua rosarum. Sic enim maior vis inerit cerato, ad maiorem refrigerationem. Tota nocte sub dio collocantur, inclusa vase, hinc sepeliuntur puteis, aut aquis frigidissimis immerguntur. Licebit vti conseruis rosar. violarum, & nenupharis, emplastri more adhibitis, oxyrhodino, oxycrato, caphura quoq; topicis immiscetur. Lac muliebre cum tantillo caphuræ naribus inditur. Nodulus è rosis madefactis in aceto & aqua rosarum, naribus admouetur. Spongia quoque in decocto rerum quæ cōueniunt, immergitur, exprimitur, admouetur. In declinatione, quæ concoquunt, vt muccago, seminis althææ extracta in aqua chamæmeli, oleū chamæmelinum repellentibus misceri debent. Initiò adhibita vt refrigerent, quia celeriter incalescunt, subinde innouari debent. Ratio vitæ frugalis, aquæ potus, somnus, quies, perflatum cubile, & auersum à solis radiis, tranquillitas animi, quies corporis, & mandibularum: propterea in omni dolore capitis vehemēti interdicimus duris alimētis. Debet aluus esse mollis quod procuratur iusculis è lactuca, oxalide, borragine, beta, iusculo prunorum, sero lactis, cassia, catholico, & omninò leuioribus medicamentis. Dolor à perfrictione si fuerit, concidit facies, sed est decolor, pigri sensus, pigræ animæ functiones, frigidis læduntur, vtendum calidis, oleo ruthaceo, irino, costino, nardino, quibus hyeme frigida, & maiori perfrictione, styracem calamitā, benzoinum, mithridatium, theriacam permiscemus,

euphorbium quoque oleo ſubdecuplum, vel ſubduodecuplum. Poſſunt olea confingi è maiorana, thymo, ſerpillo, origano, ſatureia, mentha, roſmarino, & aliis id genus calidis plantis, in oleo & vino coctis ad conſumptionem vini. Affectu perſeuerãte, raditur caput, aut detonditur, paulò craſſiora medicamenta quàm in æſtu adhibentur. Fiunt capitella ſeu pileoli ex aluta, quę interiore parte inducta ſit mollibus emplaſtris, calefacientibs, vt mithridatio, theriaca, aut vnguentis craſſioribus ex præſcripta materia. Sinapiſmus quoque vſui eſt. Abſtinendum phlebotomia, catharticisq́ fortibus, cucurbitulis, multò magis eo genere curandi, quod vſitatum in lue venerea, quod genus tantùm locum habet in dolore longo, & pertinaci, à craſſis multis, & viſcidis humoribus. Alimenta ſunto boni ſucci, quæ moderatè calefaciunt, vinum tenue, calidum cubile, illitus narium, infuſio in aures, ex materia præſcripta, oleis & aliis.

Ab ebrietate.

EBrietas grauiſſima affert ſymptomata: alia quidem ſubitò, alia poſt tempus, quale eſt illud ſcriptum ab Hippoc. apho. 5. lib. 5. Si ebrius quiſpiã obmutuerit repente, & quæ Gal. commemorat cap. 5. lib. 5. de locis malè affectis. Moderatum ſymptoma eſt, dolor capitis, in quo videndum, an vinum crudum, & crapula reſtiterit in ventre: ſic enim vomitus imperandus, confirmandus ventriculus, alioqui vteris iis quæ contra ebrietatem faciunt. Quorum duo ſunt genera: alia quæ refrigerant & repellunt, iam deſcripta in dolore capitis *Ebrietatem profligãt duo genera remediorum.*

contra æstum, vt rosatum; & peculiariter polygonum: alia naturali quadam proprietate, aut certè non ita manifesta ratione, vt hederæ folia alligata fronti, ruta, decoctum centaurij minoris, amygdala amara, ceruinum cornu, brassica, quã scripsit Theophrastus naturali quodam odio dissidere cum vite, vt vim huius succúmque eliciat, si seratur in vite, atque inde vitem corrumpit: propterea Andracidem vsum brassica contra ebrietatem. Quod autem vulgo persuasum est crapulam vino elui, non caret ratione. Siquidem bene puro ventriculo & distributo priore vino, bibitur. Hoc enim vapores crassos discutit, quos genuit crapula. Quod & Hippoc. & Gal. ostendunt in dolore oculorum ab huiusmodi vaporibus, eo Apho. vbi scripsit Hippoc. Dolores oculorum meri potio soluit. Apollonius somno, inedia, quiete, vomitu, vel vacuatione vtitur: sed hæc conueniunt, vbi crapula grauatur ventriculus, alioqui inutilia. Alimenta sunto pauca, & boni succi, quæ facilè concoquantur, pullastra, pulli columborum, capus iuuenis, alæ & testiculi gallorum, pisces saxatiles molli carne, oua sorbilia, hordeatum, aquæ potus, si quidem inde non læditur ventriculus: sic enim vino bene diluto hydrosaccharo, cum vino granatorum, iulepo Alexandrino vti licebit. Secunda mensa, cydonia, vuæ passæ, pira, & mala leuiter adstringentia, in vapore cocta, conueniunt. In declinatione diutiùs & paulò celeriùs ante cibum obambulandum. Post duas, aut tres horas à cibo breuiùs, & lentiùs. Atque hîc balneum conuenire potest, & refrigerantia topica, commutanda in ea quæ moderanter calfaciant,

Brassica ebrietatẽ arcet.

quale chamæmelinum est. Superstitio est in vsu amygdalarum amararum contra ebrietatem. Voluit enim septem esse numero, 9. aut 11.

De dolore capitis ex ictu, vulnere, aut contusione.

ICto capite, contuso, aut vulnerato, spectandum est, an malum ad pericranium extendatur. Sic enim membranam vsque ad os diuides cultello, aut scalpello, deraso osse, linamentis vulnus replebis, sed in primis omnia aduertenda sunt signa, cùm præsentia, tum ea quæ veluti accidentia recens illato ictu superueniunt. Leges itaque cap. 4. libr. 8. Celsi. Alioqui si temerè vulnus factum solidabis, aut contusionem negliges, grauissima accidentia consequentur, vt mortes, fisso, fracto, aut aliter læso subiecto osse. Itaque in magna contusione, siquidem nullum vulnus est, aut exiguum, tutius fuerit, iniecto clystere, detracto sanguine ex cephalica respondente, in crucem intersecare, cutem contusam, & vulnus breuius ampliare. Sic enim faciliùs probamus, nunquid os læsum sit, vulnus linimento implendum est. Inducendum splenium, aut complicatum linteum medicamēto, quod inflammationem prohibeat, quod reprimat, ex oleo rosato, albuminibus ouorum, bolo armena, puluere myrtillorum, aliísque id genus, & supra lanam succidam, vino, acetòve tinctam, vel oxycrato impones. Postremò fasciola omnia colligabis. Iam tertio die, cōtusio vel omnino discutienda, vel in pus vertenda est. Quod si magna diuisio fuerit, iam tētato osse & membrana, suturis vulnus cōiungendum est: sed ita, vt inter duo fila iustum spatium relinquatur, & parte decliui magis pateat, qua scilicet pus commodiùs de-

fluat, quod alioqui collectũ aut arrodit caluariam, aut per suturam fluit. In caput interius grauius adfert periculum. Dolor autem ferè excitatur ab inflammatione. Hîc ergo leniendus dolor est, & extinguenda inflammatio. Vtrunque fit mistis medicamentis, quæ sine adstrictione & calore laxant: quorum materia abundè descripta in lib. de materia Chirurgica, cap. de dolore. Iam sublato metu inflammationis, lenito dolore, pus omnino cõficiendum est medicamentis suppurantibus. Repurgandum vulnus, detergẽda sanies, túncq; glutinãdum, vbi benè purum vulnus fuerit. Hoc autẽ fiet priùs regenerata carne, per medicamenta quæ peculiariter appellant cephalica. Deinde iam tecto osse, per ea quæ vocant glutinãtia: vtráque materia, ex monumentis veterum, & obseruatione recentiorum, descripta est à nobis libr. 2. de materia Chirurgica. Est & aliud quod Galenus colligit de vsu aceti. Siquidem membrana quæ dura meninx appellatur, nudata est, omnino abstinendum ab aceto. Si verò ab osse incolumi ea omnino tecta est, distingues hoc modo: nam si grauis est inflammatio, & grauis dolor, hîc abstinebis. Vel si vtrunque malũ leue est, ita vt eris & medicamentis, quale rosatum est, permiscebis, vt tenuitate partium, vim aliorum medicamentorum deducat in altum. Retinenda vitæ ratio, quam Apollonius instituit, quies corporis, subtractio alimenti, vacuatio quæ fit, vel phlebotomia, vt antè dictum est, & medicamentis purgãtibus, & clysteribus, noxiorum abstinentia, balnei, vini, neq; vini solùm, sed & potuum qui inebriant, salsorum, acrium, acidorum, clamoris, strepitus, motus ani-

mi,corporis,præſertim mandibularum.

De diuturnis capitis doloribus.

CAuſa ferè intemperies cum materia frigida, in genere intemperies,vel ſolutio cõtinui. Intemperies, vt dictum eſt de dolore capitis ſine materia, quæ ægerrimè curatur. Vbi confirmata eſt, vel cum materia,atque hæc vel bilioſa & flatuoſa, vel quod ſæpè fit,frigida, craſſa,viſcida. Atque hanc quoque ſtatim flatuum copia ſequitur,vnde diſtentio & dolor, quaſi contundenti ſimilis, & ad inſtar malleoli ferientis. Signa ex dictatis antea repetenda. Altera cauſa eſt ſolutio continui à vulnere,contuſione, caſu,diſtentione,à flatibus. Iam verò flatus generatio medico intelligenda eſt. Generatur enim inopia caloris:atque hæc inopia duobus modis intelligitur, quia vel ſingulariter calor imbecillus eſt, vel non ſimpliciter quidem,ſed vt ad materiam refertur. Atque in hac comparatione materiæ quantitas eius,& qualitas conſiderãda:quantitas quidem, qui copioſior eſt,quàm vt à calore etiã integer confici poſſit. Qualitas autem, quia natura ſua flatulẽta eſt,quod in multis alimentis cõtingit,& humore frigido, qui facilè in flatus reſoluitur. Atque hi flatus cõtinuitatem ſoluũt,quia mẽbranas & ſenſilia corpora præter naturã diſtendunt, & vi quadã ſuturas relaxant: vnde & diadematis, & faſciis arctiùs colligatis remedia inuenta ſunt. Graue malum eſt,vbi materia putreſcit,vnde febris,inflãmationes,& phrenitides.

Flatibus vnde ſit generatio.

Curatio.

Recta vitæ ratio inſtituatur. Aluus lubrica, aquæ potus,media aut parciſſima vita, niſi à bile malum oriatur temperamentum. Ætas, cœlum, cõſuetudo,

& reliqua repugnent. Vitetur omnis vehemēs motus corporis, & animi. Alimenta acria, acida, salsa, & omnia quæ vapores gignunt, clamor, strepitus, splendor magnus, nocturnus aër, sed is præsertim, quem illustrant radij lunæ. In intemperie pura, neque phlebotomia, neque purgationibus vtendum est: cùm materia hæc sequitur. Si plenitudo grauis, obstructio, inflāmatio, febris, contusio, insignis fractura, vulnus, ac denique si intolerabilis dolor est, venam secato. Celsus phlebotomiam superuacaneū remedium putat, vbi intolerabilis dolor non est: quem sequi nō oportet. Nam citra hunc in propositis cōditionibus necessaria est. Vena cephalica aperienda, aut, si malum ab inferiori corpore, mediana, paulatim digito indito, expressa cephalica. Deinde perseuerāte malo, venæ capitales, in fronte, temporibus, post aures secare oportet. Itaque Medicū diligenter animaduertere oportet, vt qua parte dolor magis vrgeat, maior sit rubor, tumor, pulsatio, secetur vena capitalis. Arteriotomia cōueniet, vbi à sanguine calido & spirituoso dolor natus est, de qua lege 13. Meth. medēdi, & 6. de Sanitate tuenda. Setis quoque porcinis, folio arundinis, aut festucæ, irritādæ sunt venæ interiores nariū, vt sanguis profluat: nam & inde sanguis sponte naturæ motus, dolores capitis dissoluit. Alij vtūtur sanguisugis fixis in pinnis narium. Sed ante phlebotomiam, siquidem resistit aluus, clystere aut leui pharmaco purganda est: quia è fæce intestinorū sublatus vapor sæpè dolorem mouet. Cucurbitulæ occipiti, vel paulò inferiùs in ceruice adhibentur, etiam cum scarificatu, nisi æger videatur oportunus paralysi. Purgationes

Intemperies nuda nec phlebotomē neque purgationem postulat.

inſtituantur,vt eſt materia,ex ratione quæ in alopecia deſcripta eſt. Animaduertẽdum tamen in dolore, qui à flatibus excitatur, num flatus ab alimento generentur, aut à materia. Nam ſi ab alimento,fruſtra purgatio eſt:ſi à materia,id ipſum diſtingui debet. Nam ſi pauca, & ſolo capite incluſa, aliis remediis deduci debet. Si multa vel etiam toto corpore collecta, purganda eſt. Sed ſi craſſa & frigida, incidentibus & concoquentibus priùs præparanda eſt: quæ ſi tota poteſt cõcoqui,& pituita dulcis eſt,non eget pharmaco:ſi ſalſa,putris,aut corrupta,neceſſariò purgãda eſt. Poſt habitam rationem totius corporis & capitis, per rationẽ vitæ, vacuationes,purgationes, ad particularem vacuationem capitis, per errhina,ſternutatoria, maſticatoria veniendum eſt. Errhina & ſternutamenta maximè conueniunt, inciſa priùs & cõcocta materia, ſiquidem craſſa eſt & viſcida. Sternutamenta peculiariter cõueniunt, vbi caput multis vaporibus repletum eſt, vtráque præferẽda, vbi pars anterior capitis purgãda eſt, quemadmodũ ἀποφλεγματίσματα caput poſterius meliùs repurgant. Illa tamen,errhina dico & ſternutamenta, ſuſpecta eſſe debent, vbi imbecilliores oculi, vel iam laborant: adhæc quibus nares aut polypis, aut ozænis, aut aliis id genus vlceribus vel iam laborant, vel opportunæ ſunt,multò magis, ſi materia repurganda virulenta eſt: id quod ſæpè accidit in lue venerea. Hìc ergo maſticatoriis potius vtendum eſt. Maſticatoriis ſimiliter abſtinendum, vbi fauces, palatum & reliquæ oris partes, pulmones quoque, vel iam laborant vlcere, vel vlceri opportunæ ſunt:hæc autem, ne fiat conſuetudo,& vlcera

Errhina & ſternutamenta concocta materia conueniunt.

Eadem quãdo ſuſpecta.

Maſticatoriis quando abſtinendũ.

iam facta irrigentur, quæ reſiccari oportet, vel quæ in metu ſunt, moueantur, neque contrà. Nec facit quod quis obiiciat, materiam illectam, & deductam maſticatoriis hiatu oris, & decliui capite, repurgari: quia in tranſitu vlcera irrigantur, & per ſomnum conſuetudine facta iam non repurgatur materia. Errhina, alia ſicca, alia liquida, alia verò euchriſta, vt quæ illinuntur. Succis vtendum in maiore copia humiditatis, eóque corniculo vel fiſtula infuſa priùs ſubtiliſſimè trita inſufflantur, alioqui inſpiratu attrahuntur.

Aliquando ſolus vapor ſatis eſt, vt nares ſcilicet admoueantur pyxidibus, in quibus illa repoſita ſunt. Liquida vel vola manus, vel cochleari excepta, tepida quidem inſpirando attrahuntur. Quæ verò iam conſiſtunt euchriſta, digito, penna, vel alia re ſimili, illinuntur. Errhinorum materia, acris, amara, ſalſa, nitroſa, elaterium, piper, ſinapi, elleborus, melanthium, cyclamen, maiorana, centaurium, pyrethrum, hyſſopus, thymum, thlaſpi, ſatureïa, anagallis, beta, ſoldanella, ſales torrefacti, ammoniacum, nitrum, & alia id genus. Liquida ex iiſdem exſuccatis, vel liquori mixtis. Plurimus vſus eſt ſucci betæ, hederæ, mercurialis, parietariæ, maioranæ, anagallidis: contunduntur herbę, &, vt faciliùs reddant ſuccum, aliquid aceti, aquæ vitæ, vini, aquarum maioranæ, parietariæ, & ſimilium inſtillatur: intermiſcemus quoque aliquid zinziberis, piperis, nucis moſchatæ, eorum quæ priùs ſunt dicta. In ſiccis errhinis, quorum ſi multum eſt ſuccis permixtum, fiunt euchriſta, aliquando teruntur ſicca, ex aceto, aqua hyſſopi, maioranæ, vitæ & ſimilium: aliquando ex

Errhinorum materia.

iiſdem friguntur, inuoluuntur linteo raro, & calida naribus admouentur. Ab imbecillioribus inchoandum ad fortiora, vt elaterium & euphorbiũ, atque hæc temperantur lacte, muccagine althææ, pſylij, lini & ſimilium. Hæc omnia melius à balneo, ſiquidem hoc vſitatum eſt, alioqui matutino, laxato corpore: aquam autem continemus ore, aut lac, ne dum hæc immittuntur naribus, aliquid in os decidat, quod os exulceret, vel deuoratum lædat. Si inde nares incaluerunt, lacte vel aqua tepida immiſſa naribus, medendum eſt. Eadem ſeruanda ſunt in maſticatoriis, quorum materia eadem, quæ errhinorum. Sed excipiantur ferè maſtiche, vua paſſa, ficu, cera: alioqui errhinorum materia vino incoquitur, ad gargariſmos. Sternutamenta ſubtiliſſimè tritis errhinis ſiccis commouentur, ſed maximè acribus, elaterio, elleboro, caſtorio, zinzibere, pipere albo, & aliis id genus. Sequuntur topica. Ea repellunt & refrigerant, quæ conueniunt initio. Concoquunt & tenuant, quæ incrementis miſceri debent repellentibus. *Topica remedia.*

Quæ diſcutiunt, maximè conueniunt in declinatione. Dolorem leniunt, quorum maximus eſt vſus in vigore. Corroborantia locum habẽt, iam diſcuſſa materia, & pacatis doloribus. Itaq; raſo priùs vel detonſo capite, remedia adhibenda ſunt paulò craſſiora, vt dictum eſt. Liquidiora hæc fiunt, vt meliùs penetrent pharmaca. Laxetur cutis, declinetur tædiũ, quod relinqueretur, inquinatis capillis. Atque dum his vtimur, vel pharmaca repetenda, vel qui hac parte plurimùm cõueniant, clyſteres acres iniiciendi, frictionibus partium inferiorum vtendũ eſt.

Materia repellentium in humore, vel vapore frigido & crasso tepida applicatur, multò magis hyeme,& temperaméto frigidiore. Contrà verò in materia calida & biliosa, frigida sunt repellentia. Verùm dum hæc aguntur, prouidendum vt ne caput nudatum pilis frigore lædatur, multò magis hyeme & cœlo frigidiore. Itaque cucuphis vocatis, & gossipio caput muniendum est, consuetis quoque pileolis, qui è materia conuenienti perfumari possunt, benzoino, stirace, caryophyllis & aliis id genus. Puluis quoque ex conuenienti materia intermisceri potest. Cucuphas ex gossipio, alioqui emplastra aluta inducimus, ex qua fiat veluti pileolus. Materia remediorum priùs descripta est, in dolore capitis ab æstu, ebrietate, perfrictione. Legenda est historia apud Æginetam de muliere, quæ cõtumaces huiusmodi dolores curabat decocto radicis cucumeris agrestis, & foliorum absynthij in hydrelæo: expresso oleo, quod relinquebatur, fouendum caput, & irrigandum. Materia verò emplastri modo applicanda: potest medicamentum augeri hydrelæo facto ex oleo conuenienti, chamæmelino, irino, & aliis priùs descriptis, cui oleo olibanum, opopanax, galbanum, benzoinum, & alia huiusmodi misceri possunt. Quod paratur ex atraméto, parabile est, sed vulgari scriptorio vtendum magis circa, initia, post initia verò, impressorio. Democritus vtebatur arida fæce atraméti, quam diem integrum terebat ex aceto, deinde addebat octauam partem opij. Neque omittendum remedium, quod maximè conuenit vaporibus crassis, dum retinetur anima, seu respiratio, ligatur collum, vt his artibus san-

Cucuphæ muniendo capiti instituendæ.

Capitis vaporibus crassis discutiendis cõueniens remedium.

guis vnà cum calore & ſpiritu colligatur ſurſum in venis & arteriis capitis, atq; ita collectus vaporē tenuet atque diſcutiat. Extrema remedia ſunt, emplaſtrum de Vigo cum hydrargyro, in pileolo aluta capiti inductum, & toti ceruici affixum. Hoc remedium in craſſis & viſcidis humoribus tempeſtiuè & conuenienter adhibitum, plurimùm poteſt. Adhæc ſinapiſmus, diacopregias medicamentum, dropax, quæ ſcripta inuenies cap. de Pyroticis 3 de materia Chirurgica. Adhæc cauteria, παρακέντησις, quæ vocatur ſeton. In materia frigida, craſſa hæc poſtrema remedia conueniunt, non in calida.

AD LIB. III. GALENI DE COMPOS. PHARMAC. κατὰ τόπους.

PERIOCHE III.

De aurium dolore.

Auribus acris ſenſus à natura datus, deſcendente neruo à quinta coniugatione, cum dura meninge, fuſóque ac diſperſo in meatum auditorium. Cauſæ dolorum in genere, intemperies, morbus inſtrumentalis, ſolutio continui, particulatim refrigeratio, calfactio, denſatio, obſtructio, ſpiritus flatulentus, hu-

Aurium dolorum cauſæ.

mor crudus, frigidus & viſcidus illîc incluſus, humor mordax, ſanies acris, inflammatio tum propaginis membranæ, tum nerui auditorij vlcus. Dolor autem in ambitum auris, propter circumpoſitas latebras extenditur. Refrigeratæ auri, & inde dolenti calorifica conueniunt, fel tauri cum adipe anatis, vt Arabes & Græci cum ſucco porri, quod remedium præterquam quòd calfacit, aperit quoque obſtructiones, terget, incidit. In hoc quoq; remedio conſenſus eſt Arabum & Græcorum. Cæpa, præſertim rubra, ampla excauatur, in cauitatem oleum conueniens cum ſuccis conuenientibus & medicamentis immittitur. In calidis cineribus aut furnis vulgaribus ſuper tegula coquitur, excipitur liquor. Oleum ex cæpa exprimitur, mixtura auri inſtilſatur. Olea cōueniunt, in quibus folia ruthæ, lauri, eiuſdémque, baccæ, aut iuniperi, maiorana, origanum, roſmarinus, hyſſopus, calamus aromaticus, piper, galanga, zedoaria, grana paradiſi, zinziber, caryophyllum, & ſimilia coxerint. Oleum de ſpica, de cinamomo, euphorbio, vel in quo vigeſimaquarta pars euphorbij mixta ſit, oleum è caſtoreo, de piperibus, de ſcylla, de ſcorpionibus, de ben, ſeu muſcellinum, de nucleis perſicorum, amygdalarum amarárum, auellanarum, de galbano, ammoniaco, & alia id genus. Plurimùm vtēdum eſt ſuccis ruthæ, baccarum lauri & iuniperi, canabis viridis, centaurij minoris, bryoniæ, ari, dracuntij, perſicariæ, & rerum amararum: vbi præſertim frigiditati coniuncta eſt frigida materia & viſcida, qua detergent. Materia ſicca, caſtoreum, elleborus, calamus aromaticus, cardamomū, galanga, zedoaria, & alia in oleis memorata. Sacculi ex

Aurium doloribus à frigid. quæ conueniunt.

culi ex eadem materia implentur, incoquuntur vino acri & cretico seu maluatico, aut alio vino generoso: exprimuntur, admouentur calidæ auri, vt inde vapor excipiatur. Dolens auris gossipio clauditur, vt vocant, moschato, pileolis cõsuetis omninò via ad aures frigori præcluditur. Ex oleis commemoratis vnguenta fiunt pretiosa benzoino trito, momento moschi & ambaris, id est, ambræ griseæ, addito.

De dolore auris à calore.

GAl. vtilissimum remedium putat in inflammatione & calore ouum crudum rosaceo subactum. Arabes liquore oui tenuis subacto ex aqua rosarum, nenupharis, violarum, lacte muliebri, succo parietariæ vel polygoni cum rosaceo vtuntur. Materia remediorum, quæ refrigerant & dolorem leniunt, itémque eorum quæ calefaciunt, amplissimè descripta cap. de dolore, lib. 3. de materia Chirurgica. Quo loco remedia quoque inuenies narcotica, quale est Philonium cum lacte muliebri, semina papaueris albi, hyoscyami albi lactucæ, cucumeris, trita omnia affuso succo è foliis & floribus papaueris, nympheæ, hyoscyami, vel aqua rosarum, violarũ, nenupharis, trochisci Stellæ dissoluti sapa, vel in lacte muliebri, Trochisci de croco descriptione Mesuæi. Finges pastillos narcoticos ex opio, castoreo, sinapi, calamo aromatico, pipere, & omninò addita materia, quæ concoquat, incidat, calefaciat, erítq; aliorum proportio ad opium dupla, quadrupla, sextupla. Vniuntur pastilli sapa, vino, in vsu dissoluuntur lacte muliebri vitello oui. In obstructionibus à crassis, vel flatibus, vel humo-

Purgatio ad obstructiones à crassis flatibus & humoribus.

ribus purgat corpus pillulis cocciis, assaieret, & de hiera mixtis, incorporatis cum expressione ℥.ß. agarici trociscati infusi in oxymelite, sitque dimidium dragmæ cocciarum, aurearum ℈. 1. Purgato corpore, errhinis, masticatoriis vtendum est, cucurbitulis in ceruice & scapulis. Ratio vitę præscripta in dolore capitis ab eiusmodi materia, remedia topica, eadémque in dolore aurium à frigore, nisi quòd debent seligi, quæ detergent, discutiunt flatus tenuāt.

De vlceribus aurium.

HVmor interdum è capite in aures defluit molestus primùm & plurimus, qui deinde putrescit, consuetudinem facit, vt iam nihil molestus sit. Vbi ex Hippocrate purgandum corpus, affigendæ scapulis cucurbitulæ: errhina, masticatoria sunt imperanda ad reuulsionem: detergenda sanies, siccādum vlcus. Sed primùm leuioribus vtendum est. Veteres remediis vtebātur, quæ iam exoleta sunt, quorum hic ordo est. Primùm vtebantur glaucio ex aceto, deinde pastillo Polyidæ, post Andronio, tum bythinio vel è charta, postremò è scoria ferri. Pastillos describit Galenus *6. κτ' γένη* Paulus 7. Scoriam ferri variè præpararunt. Galen. primùm terit ex aceto acerrimo 9. de simpl. medicamētis, deinde ex eodem coquit. Arabes meliùs præparant. Terunt scoriam, ex aceto lauant, & deinde siccant in latere calido, vel feruente sole: siccam rursus ex aceto terunt: imbuunt aceto, siccant vt priùs. Idque septies repetunt. Post hæc intenuissimum pollinem resoluunt, coquúntque longa coctione ex aceto acerrimo, dum sit mellis crassitudo, atque ita siccant. Remedium hoc maximam vim siccandi

habet:epuloticum eſt, quod non niſi bene puris vlceribus, iiſque inueteratis & duris corporibus vſurpandum eſt. Sunt qui frigant octies in ſartagine ex aceto, deinde cum aceto coquunt, miſcéntque roſaceum: alij more Gal. tantùm terunt, & aceto quadruplo coquunt. Clementius eſt remediũ hoc modo. Scoria ferri in fruſtula diuiſa fictili crudo coquitur, dum vas percoctum ſit: deinde extinguunt lacte: ídque bis & ter repetunt, cremant, extingunt, tum in mortario terunt affuſa aqua vel fontana, vel roſarum, vel plantaginis, vel ſimili, vbi diu verſant, purgant, ſiccant: tum repetunt in mortarium, volutántque affuſa pluuia: poſtremò ſiccant. Singulare auxilium, vbi citra morſum ſiccandum eſt. Recentiores abluunt mulſa. Ablues & remediis ſcriptis cap. de purgantibus libr. 2. de materia Chirurgica. Poſt ablutum vlcus, ſuccos parietariæ, anagallidis, ſaniculæ, buglæ, centinodiæ, plantaginis, burſæ paſtoriæ, millefolij cum melle coques, & his vteris. Similiter melle roſato, ſyrupo de abſynthio vel ſucco eius cum melle roſato. Eodẽ modo, apij ſucco, vbi metus eſt putredinis, addes puluiſculum aloës & myrrhæ, centaurij minoris, gentianæ, ſarcocollæ. Ægyptiacum quoque ſolutum vino vel œnomelite, remedium eſt veterum & recentiorum. In ſiccantibus vlceribus aurium alumen vſtum ex vino, vel, vt ſit fortius, ex aceto tritum. Alij vrina pueri impubis vtuntur cum œnomelite. Forte eſt, ærugo trita cum œnomelite ſcyllitico. Sed quibus remediis abluas, tergeas, ſicces, inuenies cap. de purgantibus & epuloticis in materia Chirurgica.

Ad dolorem ex inflammatione, & sine vlcere.

SAnguinem detrahito: interdicito vino: nutrito, vt in febribus. Sanguis ex cephalica eiusdem lateris detrahitur, clystere vel leui medicamento priùs instituto. Circa initia lenientibus medicamentis sine calore dolorem sedato. In quibus prę-stantissimum credidit Gal. ouum crudum ex rosaceo subactum, molliter immissum auri. Rosaceum sit legitimum, quod magna præcautione admonuit Galen. Ouum sit recens. Licet vti rosaceo cum tantillo aceti. Arabes hoc remedium leuiter coquunt, tantillum caphuræ adiiciunt, quale fuerit rosacei optimi ℥.1. aceti ʒ.2. leuiter bulliant in aqua calida: deinde misce caphuræ gr.4. Vtendum quoque muccagine seminis psyllij & cydoniorum extracta in aqua rosarum. Hæc muccago per se vel mixta prioribus medicamentis vsui est: lac quoque muliebre conuenit instillatum auri. Quòd si nimis vrget dolor, & inde periculum ægro imminet, ad narcotica priùs descripta confugere oportet. Iam remissis doloribus ad cõcoquentia simul & lenientia veniendum. Sed dum hæc fiunt, omnino procurandum, vt vel clysteribus, vel leuibus pharmacis moueatur aluus. Leniunt itaque & concoquunt muccagines seminis althææ, lini, fœnugræci, gummi arabici. Extrahuntur in aqua bismaluæ: adduntur pinguia, butyrum, œsypus, adipes gallinæ, anseris, adeps suillus recens & sine sale. Postea basilicum & diachylon paruum, oleo anethino, amygdalarum dulcium, chamæmelino, irino dissoluimus & aliis medicamentis leuioribus, quæ cap. de suppurantibus scripta inuenias. Farinis etiam hordei, fa-

barum,althææ,lini, fœnugræci coctis rosaceo, vel oleis memoratis,vti conueniet. Aliquid indetur auri. Magna pars toti auriculæ & ambitui in linteis applicabitur.

De vermibus aurium.

VErmes innascuntur ex putredine, quibus remedio sunt amara: qualia hæc: Olei persicorum, amygdalarum amararum ana ℥. 1. succi apij,centaurij minoris, ana ℥. 2. aceti ʒ. 2. Coque in calidis cineribus, deinde adde myrrhæ, aloës ana ℈. 1.addito felle fiet efficacius. Aliud. Foliorum persicariæ,absynthij,graminis,athanasiæ, matricariæ,horum vnius vel duorum.℥. 2. succi extracti ex nucleis persicorum addito pauco aceto ʒ. 2. olei de fraxino ℥.ß.ellebori nigri ʒ.ß.

Obseruationes quædam in doloribus aurium.

IN his obseruandum ne quid durius, asperius, frigidius, calidius, grauius ex alto cadens dolorem exasperet. Liquidum sit medicamentum, tepidum,quod molliter instilletur, vel corniculo, vel crassiore penna secundum longitudinem diuisa in duas partes, extremo molli vel lana obuoluto, vt per cauitatem alueoli molliter influat medicamentum. Aliter hapso gossipij,lanæ, serici, imbuto priùs medicamento & molliter expresso efficies, vt medicamentum leuiter influat. Vapores inferuntur auribus,sacculis(vt antè dictum est) tepidis expressis,spongiis cōplicatis,linteis in conueniente medicamento inculcatis,expressis, admotis. Aliter veteres lenticulas implebant decocto conuenienti, claudebant orificiū vel lana pauca, vel raro linteo, per quæ exhalaret vapor. Orificium admouebant

auri. Aliter quoq; corniculum auriculare fingi potest, altero extremo latiore, quódque sit satis cōprehendendo orificio lenticulæ: altero angustiore, quod auri inditur: vocāt per embotum. Sed corniculum cùm sit inflexum, cōmodius est: alioqui emboto vocato vtendum erit. Quòd si inflexo collo iisdē corniculo auri inditis, & ab alio exuctis flatus & alia corpuscula extrahūtur auribus, vel instrumētis, quę similia sunt vulgaribus siryngib9, exsufflatio ab ore, & naribus efficiet, vt vapor meliùs attrahatur, & excidant, quæ restiterunt in auribus.

De corpusculis, quæ incidunt in aures.

AQua, lapilli, festuca, animalcula, faba, & alia id genus incidentia auribus, periculum graue afferunt, nisi maturè excludantur. Nam inde dolor grauis, distentio, surditas, inflammatio, febris, conuulsio, mors denique consequitur. Iubebis ergo vel corniculum, vel stipulam, vel plumam comparari, quæ aperta extremis partibus, altera quidem in aurem immittatur: altera comprehendatur ore, vt fiat suctus, & inde quod lædet, extrahatur. Alij extremam partem infarciunt stupa, qua incensa orificium externum claudunt. Inceditur autem extrema parte, quę foras prominet: alioqui iuncum lucernarium, medullā sambuci, ceream candelam, veruculum ferreum vel argenteum extrema parte inducūt visco, glutine, terebinthina, ac re omninò viscida, quam immittunt auri, vt quod lædit, agglutinet. In materia duriore eiusmodi instrumentorum molli lana extrema mollienda sunt: atque dū eiusmodi instrumēta induntur auribus, omninò prouidendū, nequid diffringatur, quod relinquatur aure.

Quòd si quid viscidum pòst extractum corpusculum inhæsit auri, detergente decoctione eluendum est. Iubendus æger vt inclinata aure celeriter descẽdat è gradibus, aut mõte insiliat pede, qui auri læsæ respondet, tussiat. Sternutatione vtendũ: atque aliquando cietur sternutatio, vt violento motu, quod lædit, excludatur. Nõnunquam eadem prohibetur præhensis clausísque naribus, vt aure, vt retentus spiritus impetum faciat in aures. Tabella illa, cuius meminit Gal. violentum remedium est, concussio puerorum prehenso pede, herniç periculum facit in molliore corpore, & quod ei malo opportunũ est.

De graui auditu.

IN læso auditu vel præcipuum instrumentum læsum est, vel quæ partes ei seruiunt, vel cerebrum ea præsertim parte, vbi oritur quinta neruorum coniugatio à qua neruus auditorius est. Præcipuum instrumentum auditus extremitas est interna meatus auditorij, vbi neruus cum dura meninge exporrectus attingitur. Læduntur autem intemperie, similari morbo & solutione continui. Intemperies rebus externis & morbo contrahitur: animaduertendúmque qualis præcesserit morbus, calidúsne an frigidus, vt inde cognoscatur intemperies. Morbi instrumentales hoc loco ab obstructione, quia non potest esse communicatio aëris externi spiritus auditorij. Obstruitur meatus à tumore præter naturam, tuberculis, aut carunculis adnatis, crassiore pure, crassa & viscida materia, copia sordium, corpusculis incidentibus. Solutio continui, vt in vlcere. Intemperies curanda contrariis, calida frigidis, frigida calidis, quorum materia supe-

Auditus præcipuũ instrumentum.

rius descripta est. Obstructio liberāda remediis cōuenientibus, vt si ab inflammatione, iis, quæ contra inflammationem scripta sunt. Si ab œdemate, incidentibus, attenuantibus, detergentibus. Similiter si à crosso pure aut pituita. Materia autem in dolore scripta est contra flatus & crassam pituitā. Scirrhus mollientibus, incidentibus, tenuantibus, & ea ratione, quam scriptam inuenies cap. de malacticis, percuratur. Tubercula, verrucæ maximum negotium faciunt, & vix nisi ferro, aut eo genere remediorum, quæ exedunt supercrescentē carnē, curari possunt. Corpuscula eximenda iis artibus, quæ proximè dictæ sunt, sordes auriscalpio & detergentibus infusionibus expurgandæ sunt. Quibusdam vi tonitru, bombardarum, campanarum, laborat auditus, quibus vox lenis, tarda, exigua, numerosa aut musica similis musicorū instrumētis remedio est. Peculiaria quædam remedia sunt contra læsum auditū, qualia quæ sequuntur. Castoreum solutum aceto & mixtum oleo amygdalarum amararum: baccæ lauri vel iuniperi: terūtur paulatim, affusa aqua vitæ: singulis vnciis expressi succi, dimidiū drachmæ ellebori nigri permiscetur. Subtilissimè trita colocynthis oleo cōuenienti permiscetur, vel eadem oleo & vino addita parte aceti: coquitur oleum, vsui est. Vtile balsamū artificiale & acopa, quæ scripta inuenies cap. de dolore. Suffumigia fiunt per corniculū ex caryophyllis, ligno aloës, baccis lauri, ramētis iuniperi & rosmarini, maiorana sicca. Meliora fient, si in aceto scyllitico macerentur, vt ex omnibus fiat suffumigium. Fiunt quoq; trochisci ex elleboro albo, castoreo, pipere, calamo aromatico, borace, iūctis aceto.

Auditus læsi peculiaria remedia.

Trochisci vsui sunt suffumigiis, vel soluti in oleo conuenienti ex adipis anguillarum vncia vna, olei muscellini semuncia, succi caprifolij & Iouis barbæ ʒ.2. aceti ʒ.1. ouis formicarum, quantum capiat dimidia testa nucis. Coquuntur omnia in vase testacco: colatura vtrique auri infunditur, atque omninò materia conuenit priùs descripta contra dolores aurium à crassis & viscidis humoribus. Desperatis aliis auxiliis decoctum ligni sancti, & emplastrum de Vigo toti ceruici adhibitum, & post aures, singulari remedio est: verùm cognoscendum est inueteratum malum esse immedicabile, atque inueteratum putant post duos annos, & vbi æquabilis surditas est, neque augescens, neque remittens sese, aut vbi scirrhus aut tuberculum interius iam intercipit meatum auditorium, vbi in interiore meatu solutio continui est in neruo auditorio. Medicamenta liquida esse oportet, tepida, quantitate modica, subinde commutata, vt tertia quáque hora. Atque priusquam noua immittantur, detergenda auris atque repurganda. Iaceat æger in aurem sanam, vt medicamentum influat. Sed quia iniecta in aurem cohibita sæpè corrumpũtur, & præsertim quæ sunt pinguia, propterea suffumigia & vapores præferunt iniectis. Quod scripsit Hippocr. cessare surditatem biliosis deiectionibus, de surditate critica vel symptomatica in morbis intelligendum est.

De Parotidibus.

ABscessus sunt glandularum, sed auribus sæpenumerò pestilentes. Omninò pestiferi, nonnunquam maligni, quales scribunt viguisse, multósque rapuisse anno 1510. Nonnunquam clemen-

tes ſunt, quales viguerunt anno 1545. & præcipuè vere. Nōnunquam ſunt critici, qui ſi intrò redeunt, lethales, niſi alui profluuium, vel inſignis excretio ſubſequatur. Alij tardiùs erumpunt: alij celeriùs. Quidam cum dolore & inflammatione: quidam ſine his. Itaque vbi vel dolor grauis, vel inflammatio, clyſtere molli vel leui pharmaco moueatur aluus: deinde auferatur ſanguis è cephalica eiuſdē lateris, tum medicamentis, quæ leniant, vtendum eſt. Cataplaſmata ex farina hordeacea cocta hydrelæo, cerato variè comparato ex oleis, quæ nō reprimant quidem, ſed refrigerent, qualia ſcripta inuenias cap. de dolore: quibus muccago pſylij miſceri poteſt, præſertim vbi calor coniunctus eſt. Abſtinendum hoc loco, vt in toto genere parotidū, medicamentis, quæ reprimant. Pacato dolore digerentibus nec ita calefacientibus vtendum eſt, vt ſi fieri poteſt, materia reſoluatur. Quòd ſi reſolui non poteſt, & ad ſuppurationē vergit, ſuppurantibus vtendum eſt: qualia ſunt farina tritici hydrelæo cocta, butyro vel axungia mixta. Acetoſa nō ita manifeſta ratione cocta ſub cineribus ſuppurat. Poteſt pinſi cum butyro, radici liliorum coctæ permiſceri. Similiter licebit vti radice lapathi acuti, althææ, liliorum cocta, & cum butyro piſta. In calore hyoſcyamo cum butyro vti licet. Archigenes diu fouebat tepida: deinde cataplaſma è farina hordeacea adhibebat, quod ſcriptum inuenies, vt alia multa, cap. de ſuppurātibus. Vbi iam pus factum eſt, vel ferro decliui parte, vel ruptorio vocato vomicā aperies. Vtēris medicamentis, quæ pus exhauriant. Materia deſcribitur cap. de reſoluentibus, de vomica aperiēda,

Parotidibus omnibus reprimētia inimica.

de pyroticis. Vbi apertus est abscessus, vlcus suo more curandum est,& purgandum sordibus,incarnandum & cicatrice ducendum: ac fit aliquando in malè curatis parotidibus, vt fistulæ ducantur, contra quas incipientes,Gal. vehementer probat pharmacum quod sequitur.℞.olei vetustissimi,alioquin ricinini,anethini,caryini,cocti in sartagine ℥.6.aceti fortissimi tantundem,lithargyri ℥. 4. Bulliant simul,coquantur per diem semper agitando, donec nigrescat pharmacum,splendeátque.In mitibus parotidibus hoc medicamentum sufficiet. Olei chamæmeli,liliorum,butyri recentis ana ʒ.6.croci grana 6.Fiat linimentum,superponatur lana sordida. Quòd si paulò durior videatur abscessus, admiscebis & tetrapharmacum, vel dialthæas, vel diachylon paruum,de muscillaginibus, resumptiuum, vel aliquod id genus,qualia multa inuenias cap.de malacticis. Ac primùm crassiusculis linimentis, postea compage mollium emplastrorum, præsertim si dolor abest, vti conueniet, vt si durities relicta fuerit, vteris remediis contra scirrhos ex cap. de malacticis.

De narium affectibus.

IN nares propago à dura meninge, neruus à tertia coniugatione descendit,patet & foraminibus exterioribus: & altero angustiore, quod ad mammillares processus, & anteriores ventriculos cerebri pertinet: altero ampliore, quod ad palatum & os diuertit.In naribus polypi fiunt & ozænæ.Polypus tumor est præter naturam duriusculus, similis *Polypus.* substantia carunculæ polyporũ pisciũ.Ozena vlcus *Ozæna.* est malignum, quod ab acri fluxione, & aliquando

putrilaginosa nascitur, atque putredinis signum est, quod grauiter olet: neque omne vlcus narium ozęna est. Nam sæpè à pituita salsa vlcera concitantur in naribus, quæ crustulas ducũt, & facilè curantur. Ozænis malignitate respondent vlcera in lue venerea suborta, quæ & aliquando, vt ozænæ, cancrum referunt: quod vbi fit, magna desperatio est neglectis eiusmodi vlceribus. Os nasi cariem ducit, atque corrumpitur, vnde forma naturalis nasi deprimitur & deperditur. In ozænis & polypis hæc sunt communia. Vacuandum corpus aliquando phlebotomia è cephalica: deinde etiam è venis, quæ ad labra perueniunt: deinde purgatione, ex quo resiccãdum caput optima vitæ ratione, & medicamentis. Idémque corroborandum est in medicamentis, quæ resiccent caput & corroborent. Cucuphæ sint gossipio intertextæ & conspersæ puluisculis, qui siccent & corroborent, quales sunt è ligno aloës, caryophyllis, macere, moschata nuce, stęchade, saluia, maiorana, mentha, rosmarino, betonica, lauendula & aliis id genus. Præterea frictio è spongia à sincipite ad occiput & latera ducta. In medicamentis, quæ raso capiti adhibentur, emplastrum barbarum, tum quod descriptum inuenies cap. de hæmorrhagia, tũ quod cap. de glutinãtibus, vel quæ sequuntur. Myrrhæ, thuris ana ℥.I. duo oui albumina, limaces triticum suis testis numero sex, rursus terantur omnia in mortario, & linteo inducta, capitíq; affixa 9. dies sinantur. In medicamentis topicis differentia est, quia ozænis conueniunt, quæ repellant & discutiãt: in polypo, qui ab humore crasso & viscido nascitur, quæ adstringant, incidant, tergeant, discutiant,

Atque in ozænis alia quidem remedia lenia ſunt, alia verò acria, quibus in rebelli malo, ſerpente & putrido vtendum. At mediocria ex vtróque genere fiant, vbi malum erit mediocre. Lenia ſunt roſæ ſiccæ inſperſę, plantago ſicca, herba vocata ſcorpioïdes, clymenum vulgare, malorũ granatorum trium generum ſuccus leuiter coctus, vel cum melle in vaſe æneo ita coctus, vt craſſitudinẽ habeat. Mel vſtulatum cum ſucco plantaginis, cum puluere ireos, myrrha, aloë. Fortia ſunt, aquæ fortes, metallica acria, pulueres dracuntij, batrachij, & quæcunque acria ſunt. In leuibus verò metallica, quæ ſine morſu ſiccant, quale eſt plumbi recrementum, lithargyrus, ceruſa, pompholyx, puluis malicorij, & magma illud Galeni ex cõtuſis granatis. Cęterùm cùm omnis ozæna vlcus ſit, ordine quidem curanda eſt, purganda ſordibus, incarnanda & claudenda cicatrice. Purgabitur hydromelite è decocto marrubij, centaurij, gaiaci, apij, abſynthij, agrimonię, mixto aliquando ſero lactis, vnde acrimonia lactis retundatur, aliis quoque abundè ſcriptis cap. de purgantibus. Purgatum vlcus aqua forti, qua aurum ſeparant, aqua ſublimati attingi debet. Mel Hiſpanicum toſtum, addito puluere corticis gaiaci, purgat, incarnat, & cicatricem ducit. Recrementum plumbi tenuiſſimè lęuigatur æquali parte vini auſteri, deinde adiecta ęquali parte olei myrthini ad ſpiſſitudinem coquitur: pſoricum Meſue huic rei vtile eſt. Ægyptiacum ſiccatur, & inde puluiſculo facto aliquid ariſtolochiæ admiſcetur, gentianæ & ſimilium. Gal. paſtillis Andronis, Polyidæ & ſimilibus vtebatur, quos ſcriptos inuenies cap. de Hæmorrhagia. Sed

Ozænã quæ optime purgent.

quia medicamentorum vis ſubinde affluente humore diluitur, ſubinde cõmutare oportet. Negotiũ fit maius, cum vlcera ea parte ſunt, qua foramen eſt narium ad palatum: quia non tã facilè medicamenta adhiberi poſſunt. Iubendum ergo, vt æger maiore vi inſpiret, vbi medicamenta immittũtur: alioqui os ampliſſimè aperiat demiſſa lingua, vt ſpecilli extremo medicamenta ad vlcus adducantur. Sunt qui firmum aſperúmque filum, vel è ſetis textum in nares mittant, impellántque, vt æger magno inſpiratu attrahat, & alterum extremum in os perueniat. Itaque vtroque extremo filum prehenſum diducitur, vt aſperetur vlcus, & ſanguinem reddat: deinde filum medicamentis illinunt, vt inde cõtingat vlcus. Nec deſunt, qui acum plumbeam eo filo tranſigãt, ne filum reduplicet. Reſupinato capite & naribus eſſe oporret, quum medicamenta immittuntur: iubemúſque aliquando, vt vel muliebre lac, vel aliud, vel aquam ore contineant, vbi acria medicamenta ſunt lethalia, ne quid tranſlatum in os deuoretur.

Cura polypi.

IN polypo particulatim conueniunt ceratum myrthinum, ceratum ex cera rubra cum oleo myrtillorum. Sed oportet ceratis addere ſextam, octauam, decimam, duodecimam partem ægyptiaci, vel æruginis. Alioqui tantundem alicuius pharmaci generis eorum, quæ cathęretica dicuntur, quorum materia & deſcriptio eſt cap. de pyroticis. Ad idem facit pſoricum Meſue, Macerionis emplaſtrum, tetrapharmacũ cum duodecima parte æruginis, Lamponis medicamentum, quæ omnia ſcripta inuenias lib. de materia Chirurgica, & quo-

modo ſit eis vtendum. Ex argenti ſpuma & ceruſa, vino, aceto & myrthino oleo coctis fiunt vnguenta, quibus aliquid pulueris malicorij, roſarum, balauſtiorum, aluminis & ſimilium miſceri poteſt. Puluis & ſuccus dracuntij, cum foliis, radicibus, ſeminibus, medicamentis miſcetur, vt proximis vnguentis, ſucco granatorum mixtura fiet, vt ſunt corpora, & contumax malum eſt. Malicorium tritum, coctum cum parte troſchicorum Alcibiadis efficaciſſimum remedium eſt. Deſcribuntur cap. de Pyroticis. Quòd ſi cruſtæ fiunt vel in ozænis, vel polypis, medicamentis ſiccantibus reſiccare oportet: qualia ſunt epulotica, vnguentum de ceruſa, & alia id genus ex cap. de epuloticis. Deinde vel volſella molliter commouendæ, vt leui motu decidant. Nunquam enim vi excutiendæ ſunt, niſi iam reſiccatæ non ita hæreant. Veteres ſternutatorio vtebantur, vt maturæ cruſtæ deciderent. Alij emolliunt butyro, adipe anſeris, aut gallinæ, muccaginibus tragacanthæ, gummi arabici, vt emollitæ cadant cruſtæ. Remedia reſupinato capite alia quidem inſtillantur: alia corniculo inſufflantur: quædam ſpecilli nucleo capta inſeruntur naribus, vel è pyxide, cochleari, vola manus inſpiratu trahuntur vapores è vaſis anguſtioris orificij admoti naribus. Excipiuntur in vlceribus narium à lue venerea remediis, quæ contra hunc morbum adhiberi ſolent: illitu, emplaſtris mercurialibus vtendum eſt.

Malicorium tritũ efficaciſſ. ad polypos remediũ.

De hæmorrhagia non agemus hoc loco, propterea quod de ea abundè à nobis actum putemus cap. 4. lib. 3. de materia Chirurgica. Illinc petantur remedia.

AD LIBRVM QVART. GAL. DE COMPOSIT. PHARMACOR. κτ̀ τόπους,

PERIOCHE IIII.

De Medicamentis ocularibus.

Topica medicamenta ocularia.

MEdicamenta ocularia alia ſunt, ἀνώδυνα, quæ & λυσιπόνια appellant, eáque dolores leniunt. Alia repellũnt, ſed leuiter, & adſtringendo roborant. Nonnulla ſunt, quæ cõcoquunt & extergent, diſcutiunt, molliunt. Plurima quoque excreſcentem carnem conſumunt: quædam peculiariter confirmant oculos, conſeruant viſum, & aciem eius intendunt, hieracia & oxidorcia. Vlcera oculorum peculiaria habent medicamenta: ſed leuiora aliis vlceribus, quæ videlicet extergent, ſiccant, incarnant, cicatrice tegunt, aut craſſiores cicatrices exterunt: quorum alia mitiora, vt citra morſum ſiccent: alia paulò acriora, de quibus omnibus ordine dicendum eſt.

ἱεράκια. ὀξυδερκῆ κολλύρια.

De dolore oculorum.

DOlores oculorum, inquit Hippocrates, meri potio, balneum, fomẽtum, venæ ſectio & epotum medicamentum ſoluit. Meraco vino vtimur, vbi

vbi bene puro corpore venæ oculares, quæque vicinæ sunt,crasso sanguine, vel eiusmodi vapore repletæ sunt.Sit vinū vetus,tenue, giluum, odorum, non adstringens, quod vel in cibo, vel inter cibos propinetur. Nam ieiuno datum vehemēter nocet. Et quanquam ab Hipp. scriptum est,meri potus,& consuetis tamen,& natura biliosis, adolescentibus quoque leuiter dilui potest, sed minùs solito. Ac quidā ex veteribus calida diluebant. Phlebotomia vbi corpus plethoricum est, & dolor grauis excruciat. Eligitur vena primùm basilica in plenitudine, vel mediana, deinde cephalica:postea in frōte: Postremò ex angulis oculorū,nisi vlcuscula,quę phlyctenas vocāt,aut profundius vlcus cum inflammatione adsit. Tunc enim reprobāda phlebotomia in minoribus venis, sed venī amplo foramine aperire conuenit,vt sanguis crassior effluat, & maturius sequatur animi deliquium,quod in asperrimis doloribus magnā vim habet,vt ex aliquot historiis licet colligere.Balneum vsui est vacuato corpore, cocta inflāmatione. Vbi acris fluxio est, fomento vteris, initiò quidem,vt tentes num corpus reliquum, vel caput laboret. Sic enim adhibito fomento dolor fluxióq; augebitur.In incremento & vigore,vt lenias:in declinatione,vt discutias & corrobores.Verùm fomēta in mollibus linteolis & leuibus applicentur,nequid vel grauitate,vel aspredine,vel duritie lædat.Propterea Hipp.saculos reprobat. Medicamētum epotum in cacochymia pro natura vitij, quod redūdat.Sed præter hæc, frictiones cucurbitulæ occipiti & ceruici affixæ,vincula reuellēdo dolores leniunt: leues quoque inspiratus cōprehenso

Animi deliquium in asperrimis doloribus saluberrimum.

ore medicamento, quod vim habeat leniendi, dolores ſedant. Medicaměta topica duorum ſunt generum. Alia reuera leniunt: alia ſtupefaciunt. Sed ſtupefacientibus non temerè vtendum, qualia ſunt collyria è ceruſa lota, amylo, opio, & breuiter, quæ opium aliáque id genus recipiunt. Nam vehemẽter fluxiones reprimere non poſſunt: ſed excerni prohibent, vnde erodi corneã contingit, ſi acris fluxio eſt: vt ſi multa, magis irritari, aut vehemẽter intendi, niſi medicamentum fuerit vehementer narcoticum. Intolerabilis dolor remouetur, ſed ſtupefactio aliud malum ſequitur. Nam vis oculi omninò læditur, vt in poſterũ vel nihil, vel hebetius videat. Hinc quoque relinquitur dura quædam diſpoſitio tunicarum, quæ non facilè corrigitur. Hæc Gal. qui non ſolùm his, ſed & in leniendo dolore emplaſticis pinguibus, nimiùm adſtringẽtibus, abſtinendum putat. Emplaſtica poros infarciunt, ne quid exhalare poſſit. Adſtringentia immodicè eoſdem conſtringunt, atq; ita interceptis viis, per quas debet fluxionis materia diſcuti, eadem retenta, in oculis dolores exaſperat. Sed præter hæc adſtringentia tunicas nimiùm reſiccãt, & inde viſum hebetant. Pinguia verò propterea prohibet Gal. oleum & alia id genus, quia in vehementi ardore oculi facilè incenduntur. Eadem quoque ſordes faciunt, & omninò vlcerum initia ſunt. Tutior itaque vſus eſt eorum medicamentorũ, quæ reuera anodyna ſunt, qualia ſunt foměta ex ſola aqua tepida, ex decocto meliloti, chamemeli, fœniculi, anethi, fœnugręci, roſarum, abſynthij. Quòd ſi calor multus coniunctus eſt, ex decocto pſylij, foliorũ mãdragoræ, hyoſcya-

Oculorum anodyna duorum ſunt generum.

Oculorum ardor vehemẽs pinguia reſpuit.

mi, papaueris, violarum, rosarum, similiter liquor oui, aqua rosarum, muccago seminis cydoniorum, medulla cocti cydonij, vel pomi alicuius cocti in vapore aquæ. Moderata est muccago althææ, tragacanthę, gummi arabici, lac muliebre, fœnugræci bene loti priùs infusi diem integrum, deinde cocti, vt prima & secunda aqua abiiciantur, penidia, alphenic, diatragacanthum frigidum, amylum, muliebri lacte dissoluuntur, leniẽdo leuiter, & citra morsum extergendo, creta similiter vti licet. Anodynon est oui liquor cum suo vitello. Aliquando caphuram miscemus, vt in hoc, quod lenit & coquit. ℞. muccaginis seminis psylij & tragacãthæ extractæ in aqua bismaluæ ℥.2. liquorũ oui ℥.ß. croci ℈.ß. caphuræ Gra.vj. Atque meminisse oportet recentibus muccaginibus & succis vtendum, quia vno atque altero die acescunt, atq; corrumpuntur. Quæ collyria anodyna dicuntur, ferè opium recipiunt, quale est diarhodon Nili, quod etiam ingentes dolores lenit, tenues fluxiones, acréſque sistit. ℞. rosarum resectis vnguibus ʒ.ß. croci ʒ.2. gummi arabici ℥.1. spicæ nardi, opij ana. ℈.ß. cum aqua fit collyrium. Vsus tẽpore lacte muliebri, vel liquore oui liquidissimè diluitur. Anodyna enim liquidissima esse oportet. Arabes hoc collyrium, sief rosatum vocãt, atque ita conficiunt. ℞. rosarũ resectis vnguibus ʒ.15. croci ʒ. 18. gummi arabici ʒ.19. spicæ, opij an. ʒ.2. fiat sief cũ aqua pluuia. Habent & sief alba, quibus plurimùm vtuntur: quale hoc est in principiis inflãmationũ & dolorũ. ℞. gũmi arabici, tragacanthæ, amyli an. ʒ.ß. cerusæ lotæ ʒ.6. opij ʒ.1. opiũ in sapa aut vino dulci tẽperatur: deinde reliquis iungitur in oui albumine,

In vſu diluitur lacte muliebri. In augmento hoc conuenit. ℞. ſarcocollæ nutritæ in lacte muliebri, aut aſinino ʒ.ß.amyli,diatragacanthi an. ℥.ß.ceruſæ lotæ ʒ.6.olibani ʒ.1.ß.confice cum aqua pluuia.

Alexandri mirabile in calida ophthalmia & dolore.

CAdmiæ vſtæ, lotæ ʒ.10.ceruſæ lotæ ℥.1. ſcoriæ ferri vſtæ lotæ ℥.ß. gummi arabici, tragacanthæ ana ʒ.4.olibani,opij ana ʒ.2.croci ℈.ß.confice cum aqua pluuia.In declinatione ſarcocollæ nutritæ ʒ.10.croci,ſpicæ, aloës ana ʒ.1. Teruntur omnia ex muccagine ſeminis fœnugræci.Linimenti modo adhibentur. Sed quia in ocularibus remediis, ſæpè cadmiæ vſtæ lotæque, & ſarcocollæ nutritæ mentio fit, vtriúſque ratio explicanda eſt. Cadmia itaque, quæ & Cathinia dicitur, vel cuius loco lapide calaminari vtimur, vi ſiccandi & extergendi prædita vtitur, & lauatur, hoc modo. In fruſtula magnitudine grani hordei confingitur, melle optimo conſpergitur, concluditur fictili crudo, cuius orificium operiendo clauditur, lutatúrque. Sed operculum vno vel pluribus foraminibus peruium eſſe oportet, vt fumus exhalet. Vas autem, vbi coctum eſt, ſubiecto igne vel in fornace figulari, iam ignita cadmia & vaporibus nigris in albidos commutatis,qui,ſcilicet,per foramina operculi exeunt, tollimus,& ablato operculo cadmiam vino auſtero extinguimus,& mortario terimus, ſiccámque ad medicamēta reſeruamus. Aliter quoque veteres.Cadmia incluſa fictili vaſe puro igne crematur, deinde lacte aſinino extinguitur : ſecundò ac tertiò vritur atque extinguitur lacte:iam tertio vſta extinctáque

Cadmia præparatio.

in mortario affusa aqua fontis diutissimè versatur, purgatur, siccatur, siccata secundò ac tertiò in mortarium repetitur, versatur vt priùs, & siccatur.

Postremò cum aqua pluuia in mortario circumagitur, siccatur, iam omnis qualitatis expers, ex qua fiat collyrium planè diuinū, vbi dolor sedādus est.

Vlcera implenda, siccanda hypopia, vbi sistenda est acris fluxio, & leniēda calida lippitudo, vbi pruritus, ardor, vstio, sed peculiariter, vbi detergendum & siccandum.

℞. cadmiæ, vt antè, præparatæ ℥. 2. cerusæ è lacte lotæ sæpiùs ʒ. 2. ß. Cerusa cum cadmia sæpiùs miscetur, & 15. diebus in mortario ex aqua pluuia versatur. Postremò tragacanthæ lotæ & purgatæ ℥. ß. succo fœnugræci per noctem imbuitur, vt multum succum imbibat. Postridie vniuntur omnia: reponūtur vase vitreo operto tenui linteo, loco subdiali, & bene puro. In vsu dissoluitur oui liquore, vel muliebri lacte. Sarcocolla citra morsum siccat, coquit, digerit leuiter, amaricat. Trita itaque maceratur in aqua rosarum tribus diebus, tum siccatur, & pluribus diebus in succo rubi maceratur, siccatúrq;: postremò infunditur in lacte muliebri, siccatáque blandissimum medicamentum fit.

De repellentibus.

REpllentia duorum sunt generum. Alia leuiter repellunt, quæ conueniunt oculis, eáque vel leui frigore, vel corroboranti adstrictione reprimunt. Alia verò vehementer adstringunt noxia oculis, quia poros contrahunt, tunicas resiccant, exasperant, dolores creant, visum interturbant, quibus tamen aliquando, vt in procidentia oculi, *Repellentiū genera duo.*

ſed aliis mixtis, vtimur. Leuiter repellunt roſarum ſuccus, flores, folia nardi, ſpica, crocus, hypocyſtis, oui candidum, muccago pſylij, ſumach, cydoniorum, aqua roſarum, plantaginis, & quod ex mororum ſucco præparatur. Succi mororũ rubi quartarium vnum ſiccetur in ſole, ſubinde agitando: vbi fuerit ſiccatus, imbue liquore oui, & ſine ſiccari in ſole. Poſtremò conſperge lacte muliebri, & fac ſiccari. Puluiſculo vtere ſoluto liquore oui, vt lenias & reprimas. Repellunt quoque cadmia vſta, vt priùs, & auſtero vino extincta: deinde trita è puluia, & quæ metallica citra morſum ſiccant. Deinde hæc, quæ leniunt quoque. ℞. farinæ capitum papaueris & meliloti ana. P. 1. pul. roſarum P. ß. panis albiſſimi ℥. 2. fiat decoctio in lacte mixtis pulueribus in fine decoctionis. Deinde transferantur omnia in mortarium, & ſubigãtur cum ouo integro & croci ſcrupulo. In doloribus oculorum abſtinendum à multis linteis, vinculis arctioribus, grauibus ſacculis aut cataplaſmatis: ſed tenuiſſimis linteolis medicamẽta continenda ſunt: videndúmque, ne remedia, quæ adhibentur, dolorem creent, & priuſquam ſiccentur, commutanda ſunt. Et quia in doloribus oculorum multa ferè lachrymatio eſt, quæ vim medicamentortm diluit, propterea ſubinde commutanda ſunt remedia.

Repellentia leuiora.

De vlceribus oculorum.

VLcus in alba tunica cornea, genis, angulis oculorum à re externa fit, vt ſtylo, gladio, vel aliter. Præterea ab acri fluxione, cui prudentiſſimè occurrendum eſt, alioqui ne vnà procidat & ſequatur cœcitas, periculum eſt. Hoc vlcus in

genere quidem cõmunem habet curationem cum reliquis vlceribus. Vult enim repurgari, ſiccari, impleri,& cicatrice claudi. Peculiariter tamen ex natura partis clementiora remedia deſiderat, multò magis, ſi proprietate indiuidui acerrimo ſenſu & puriſſimo ſpiritu præditi ſunt,quales ferè ſunt oculi cœrulei. Declinanda itaque tum quæ exaſperando tergent,tum quæ mordicando ſiccant & nimia adſtrictione exaſperant.Atq; hæc vlceri,qua vlcus eſt, propriè conueniunt. Nam & in collyriis & remediis ocularibus ſæpè mixta inuenias,quæ ſunt acria, vt in malignis & nimiùm ſordidis vlceribus, quæ dolorem leniunt:vt in dolentibus,quæ molliunt:vt in calloſis,quæ plurimùm adſtringunt:vt cùm magno impetu irruit fluxio in oculos, vel à prolapſu, vnde mixtus eſt. Quæ omnia vt non ſtatim vlceri conueniant, conueniunt tamen per accidens. Itaque influxionis impetu ſtalticis vocatis,id eſt,ſiſtentibus,vtimur,quæ materiam recipiunt frigidam & adſtrictoriam, quale hoc eſt ſingulariter prædicatum.℞.æris vſti,cadmiæ vſtæ lotęque ana ℥.3.myrrhæ, opij ana ʒ.4.acaciæ, gummi arabici ana ʒ.7. Ex aqua fingitur collyriũ, quod liquore oui diſſoluitur in ipſo vigore, quando ſordes & maturatio tum in vlcere, tum in lippitudine apparet. Sed hîc animaduertendum, quod ſit commune omnibus ocularibus remediis, oculos parùm aſſuetos medicamentis ſæpè irritari, cùm primùm medicamenta adhibentur.Quod ſi contingit, tepefacto liquore oui dolor ſedandus eſt: deinde medicamentum adhibendum donec aſſueſcat oculus. Conuenit & collyrium priùs deſcriptum in præparatione cad-

Collyrium.

miæ, additis rosa, hipocystide, acacia, & ʒ.1. opij in dolore vehementi. Aliud Philoxeni, quod impetum fluxionis reprimit, caput siccat, lenit & stupefacit. ℞. rosarum ʒ.2. seminis hyoscyami albi, ℥.1. thuris ʒ.3. myrrhæ ℥.ß. farinæ volatilis, vel hordei tosti ℥, 2.ß. oui tosti luteum vnum, succi mandragoræ, vel hyoscyami, apij ana ℥.ß. crocci ʒ.2. ex vino austero fit collyriũ. Siquid inest duritiei, thus pingue, myrrha, bdellium, galbanum, ammoniacum & similia miscentur collyriis: sed ad sistendas fluxiones, quæue siccescunt, vlcera prohibent, & dolorem commouent. Anacollematibus, frontalibus vti conueniet, quorum hæc sit materia. E fabis fresis, tosto hordeo, auena, fit farina. Assumitur quoque farina volatilis: subiguntur autem ex ouorum albuginibus: admiscetur sanguis draconis, bolus armena, thus, mastiche, gummi, rosarum puluis, fiúntque satis crassa & hærentia cataplasmata. Sed quæ peculiariter extergent, siccántque vlcera, alia quidem liquida, plurima sicca sunt: liquida, lac serosum, vel dilutum suo sero. Seri autem plus miscebitur vt plus est sordium, vinum conditum saccharo, diluta mulsa, decoctum plantaginis, vel aqua eius addito melle, decoctum fœnugræci, quod conuenienter præparatum per se purgat vlcera, nisi sordidiora sint. Nam si tantillum mellis adiicitur, vel pulueris diatragacanthi frigidi, diaireos & similium, sicca pompholyx vsta, lotáque, seu tuthia præparata, lapis calaminaris vstus lotúsque, vt priùs, terra sigillata, lapis hæmatites, recrementum plumbi & ferri vstum lotúmque, spodium, antispodia, cerusa, amylum, lac in mortario plumbeo pistillo plumbeo agitatum,

donec craſſius nigreſcat, ſarcocolla nutrita, pumex vſtus & lotus, oſtreorum cinis, oſſa ſepiæ, gemmæ tritæ,puluis abſynthij, plantaginis, bardanæ, clymeni, herbæ ſcorpioïdis, buglæ, ſaniculæ, herbæ Paridis. Sed melius erit ex his ſuccum exprimere, ſubigere in mortario plumbeo, piſtillo plumbeo, donec craſſities & liuor contrahatur: deinde ſiccari oportet,& ita vti puluere. Cornua cerui,capræ,vſta lotáque,antimonium vſtum lotúmque. Vehementiora ſunt æs vſtum lotúmque,ſquama æris, vitriolum,cuproſa, arrhenicum, ſandaracha, ærugo : ſed his in malignis & plurima ſorde madentibus vti conueniet. Ex hac materia, concoquentibus, myrrha, thure, croco, galbano, caſtoreo, fiunt collyria ferè ex ſucco fœnugræci. Vtimur quoque ſaccharo cando,penidiis,alphenic,diatragacanth.frigido,ſolutis lacte & liquoribus, qui extergent. Sic enim lenies,extergebis,& vlcus ad carnem comparabis. Parietaria,anagallis,cẽtaurium minus,abſynthium, plantago teruntur in mortario paulatim affuſo lacte:exprimitur ſuccus,qui vt priùs verſatus in mortario plumbeo ad craſſitudinem ſiccatur, vt fiat puluis:è cornu cerui collyrium expurgat, incarnat, exterit cicatrices. ℞. cornu cerui vſti loti, thuris, plumbi vbi loti ana ℥.2.ſquamæ æris, vſtæ lotæ ℥.1. opij ℥. ß. gummi arabici ℈.1. cum aqua pluuia fiat collyrium.

Sed hic meminiſſe cõuenit duplicem eſſe aquam pluuiã in pręparandis metallicis:vna enim hyberna eſt,&inutilis:altera ęſtiua & tonitruoſa,vtilis.Aliud *Aqua pluuia duplex.*

℞.ſarcocolæ nutritæ in lacte ℥.10. pulueris diaireos ſimplicis,gummi arabici,tragacanthæ ana ℥.2.

punicis vsti lotíque in lacte ʒ. 1. ex muccagine fœnugræci fiat collyrium. Atque hîc meminisse conuenit in vlceribus nimiùm madentibus puluisculis vtēdum esse: in aliis collyria liquoribus dissolui: lac autem conuenire dissoluendis collyriis, vbi est leniendum, & breuiter extergendum: succum verò fœnugræci, vbi detergendum magis. Quòd si copiosius quoque detergendum, veteres succo fœnugræci tantillum mellis addiderunt. Aliud. ℞. pumicis vsti lotíque ʒ. 2. gummi arabici, tragacanth. ana ʒ. 1. pulueris diatragacanthi frigidi ʒ. ß. cum succo fœnugræci fiat collyrium. Absterget plurimùm, vt etiam aspredines & albugines tollat. Vrina pueri impubis æneo vase diu versatur pauculo melle adiecto, donec sit crassitudo. Materia siccatur, fit puluis, ac primùm, vt consuescat oculus, muccagini tragacanthæ, deinde fœnugræci permiscetur, eritque quadrupla muccago. Licebit vti collyrio diuino antea descripto è cadmia præparata. Adhæc diarhodo Nili, deterso vlcere, regenerãda caro. Implendis vlceribus oculorum conueniunt terra sigillata, sarcocolla nutrita, thus, cortex thuris, manna, aloë lota, myrrha, gummi arabicum, tragacantha, metallica, quæ citra morsum siccant, & alia scripta cap. de sarcoticis, quale hoc. ℞. corticis thuris, myrrhæ, aloës, sarcocollæ nutritæ ana fiat puluis. Collyrium è cornu cerui antea descriptum, & Cleonis plurimùm vsitatum veteribus, quod incarnat & cicatricem ducit. ℞. spodij loti, plumbi vsti loti ana ʒ. 2. batituræ calybis serraturæ vstæ & lotæ, croci ana ʒ. ß. gummi drach. 1. confice cum aqua. Vsus tempore diluitur liquore oui & lacte, aqua infusionis

Cleonis collyrium.

tragacanthæ, muccaginis tragacanthæ extractæ in aqua plantaginis. Sief de plumbo incarnans & consolidans. ℞. plumbi vsti, antimonij vsti, loti, tuthiæ lotæ, æris vsti, gummi tragacanth. ana ʒ.2. opij. Gra. 8. cum aqua pluuia. Aliud, quod incarnat, reprimit, vestigia corrigit & lenit. ℞. tuthiæ, cadmiæ præparatum, vt decet, cerusæ, antimonij, olibani ana drach. 2. myrrhæ drach. 1. sarcocollæ, sanguinis draconis, aloës, opij ana ʒ. 1. ß. f. ex aqua. Collyrium è thure, quod mollit, lenit, coquit, incarnat. Thuris ʒ. 10. antim sarcocol. ana drach. 5. croci ʒ. 2. ex muccagine fœnugræci pleno vlcere cicatrix ducenda est per ea, quæ vocant epulotica medicaméta, quæ citra morsum siccant, qualia inuenias cap. de Epuloticis, & quod sequitur. ℞. antimonij, blattæ bisantiæ ana ʒ. 10. acaciæ ʒ. 3. aloës, sarcocollæ nutritę ana ʒ. 1. confice cum succo rubi. Sarcocolla, vt priùs, nutrita cicatricem ducit.

Sief de plumbo.

Collyrium è thure.

Hebes visus.

VIsus hebes senio, morbo, frigiditate humorũ, & spirituum crassitie immodica, tenuitate spirituum, inopia vtriúsque contrahitur. Sed à senio & inopia spiritus vel humorum difficillimè instauratur. In tenuitate spiritus leuiter adstringẽtibus & refrigerantibus vtendum est. Huius rei manifestum argumentum est, quod interdiu & in splendore Solis statim disperso spiritu & quasi euanescente parùm acutè vident. Nocte verò iam cogente & leuiter refrigerante, spiritus acutissimè cernunt. Id quod videre licet in felibus, leonibus, pardalibus, & pleróque genere animalium, quibus veluti igne micant oculi in tenebris. Contra crassitiem humo-

rum & ſpirituum, detergentibus & incidentibus leuitérque corroborantibus vtendum eſt: oxydorcia vocant Græci medicamenta, quæ hebetudini viſus citra manifeſtam occaſionem ortæ medentur, quorum magna pars è materia conſtat, quam contra craſſitiem facere diximus. Quale eſt Antonij Muſæ. Fellis perdicis ſilueſtris partē vnam: ſucci parietariȩ, ſucci centaurij minoris, mellis optimi ana. Aliud.

Fel gallinæ veteris ſucco centaurij pari miſcetur, quibus mel ſextupla ratione adiicitur. Aliud. Scribonij Larg. Succi radicis fœniculi ℥.2. pari melli commiſcentur, reponuntur ærea pyxide. Alij parem modum ſucci chelidoniæ permiſcēt. Obſcuritatem quamlibet perſanare ſcribit Gal. gruis fellis ℥.1. ſucci marrubij & mellis optimi ana ℥.2. Aliud. Fellis tauri, ſucci fœniculi an. ℥.1. mellis optimi ℥.2. Aliud. Mellis ſcyllitici, ſucci marrubij ana ℥.2. ſucci granatorū dulcium ℥.ß. fellis accipitris ℥.1. fortiora ſunt collyria antea deſcripta vi prædita extergente, quæ metallica extergentia recipiunt. Atque hactenus præſcripta ſunt, in craſſis vaporibus & humoribus conuenire poſſunt. Cōueniunt etiam ſuffuſionibus & maculis oculorum ex detergente, digerente, leuiter corroborante materia. Quod ſequitur maximè probatum eſt veteribus, quòd maximè iuuet, ſcriptores, pictores, lectores, aurifices, & quicunq; contenta oculorum acie plurimùm laborant. Succus exprimitur ex granis punici acidi, vt Aëtius: dulcis, vt Octauius. Is ſuccus æneo vaſe reponitur, quod ſit opertum tenui linteo, quódque exponatur Soli, donec craſſeſcat ſuccus. Succo iam craſſo par modus mellis additur, miſcentúrque, & fictili repo-

nuntur. Illinitur medicamento oculus hora somni.

Ad albugines.

IN albuginibus atque omninò morbis oculi, vbi medicamentorum vim subire profundiùs velimus, balnea frequentia imperamus: alioqui iubemus, vt vapor humidus ex aqua primùm tepida excipiatur oculis: deinde vapor è materia, quæ extergeat: postea medicamenta leniter diúque affricando adhibemus. In albuginibus sagapenum cum melle distillatum, vel solutum cum melle liquido, vel, vt sit fortius, cum oxymelite scyllitico singulare remedium est. Succi anagallidis, parietariæ, chelidonij, amygdalarum amararum cum melle, ac breuiter earum rerum, quæ detergent. Addunt succum papaueris rubri: & quæ geria serpentaria vocatur, è radicibus dracuntij descripta cap. de sarcoticis, soluta lacte equino plurimùm iuuare potest. Aliud. Fel hirci aut cuiusuis, alterius animantis exsiccatur in vase æneo, adiecto syrupo de artemisia, ruta, calamento: vbi inde puluis factus est, succus marrubij, anagallidis & similium miscetur, & quod inde molliter applicatur oculis. Aliud. Ossis sepiæ ʒ.2. salis ammoniaci, cerusæ ana ʒ.1. ammoniaci, sagapeni ana ℈.2. Fiat puluis. Aliud. Rad. dracuntij, aristolochiæ, chelidonij ana ℥.ß. concidãtur in taleolas, reponãtur in vase æneo. Superfundatur vrina pueri impuberis: exponantur Soli: siccentur, terantur: tritis adde salis ammoniaci ℥.2. mellis torrefacti tantundem. Fiat puluis. Ammoniacum, saliua matris subigitur, & illinitur albuginibus infantium. Mirum est, quod scribunt, butyrum per se illitum mirabiliter cõferre in cõtumacibus. Metallica

Oculorũ albugini accõmodatum remedium.

miſcemus vi extergente prædita, & collyria quæ inde comparantur. Ærugo crematur: diu teritur ex aqua plantaginis. Capitur ℥.ß. cui additur ceruſæ lotæ in lacte ℥.1. gerſæ ſerpentariæ ʒ.2. trita omnia cum muccagine fœnugræci illinuntur.

Ad Hypoſphagmata.

ICto oculo reſudat ſanguis tenuis, atque effunditur in oculum, vnde rubor & aliquando dolor & inflammatio. Taifati vocant Arabes. In dolore & inflammatione recurrẽdum ad remedia priùs deſcripta. Quòd autem attinet ad remedia propria hypoſphagmatis, initiò vtendum iis, quæ reprimant & leniant: deinde iis, quæ digerant: poſtremò quę digerant & corroborent. Primùm itaque liquorem oui illinito, & lanam vel linteolum molle in eodem inculcatum adhibeto. Lac quoque muliebre ſimiliter adhibetur. Veteres magnam vim in ſanguinibus poſuerunt. Alij ſanguinem hirundinis primo loco ſtatuerunt: deinde palumbæ, vel turturis: tum columbę, ſed maſculi, prętulerunt. Tenellę pennę extrahuntur plenę ſuo ſanguine, & molliter oculis ſanguis infunditur. Galen. 10. de ſimplicibus medicamentis parui facit eiuſmodi controuerſiam de ſanguinibus, vtitúrque ſucco fœnugræci poſt initia cum collyriis primùm Democratis è myrrha, diaſmyrno: deinde quæ in multo thure fiunt: poſtremò quæ è croco. Quæ collyria ſcripta inuenias ſeptimo Aëtij, & Pauli, & quarto κτ̀ τόπους. Roſas, vel roſarum magma aqua roſarum & vino incoques, & tepida oculis admouebis. Nam & tepefactum oui liquorem & reliqua remedia tepida adhibemus. Alij bolum armenã, terram

Sanguinis magna vis ad ὑπόσφαγματα.

ſigillatam,argillam ex liquore oui diſſoluunt & adhibent. Poſt initia lini ſemen teritur cum butyro: totum vehementer exprimitur, & pingue expreſſum illinitur. Mirum eſt, quod ſcribit Archigenes. Hyſſopi coma trita, & linteo inuoluta, deinde inculcata in aqua calida, ſi inde foueatur oculus, ſanguinē diffuſum ita extrahit, vt ſi linteum exprimatur,ſanguinem reddat. Arabes plurimùm vtuntur arrhenico bene loto, ſublimato rurſus loto ex aqua coriandri, præſertim vbi iam hypoſphagma liuorem duxit. Leue collyrium digerens. ℞. thuris ʒ.3. diligentiſſimè conteruntur : deinde in collyrium vniuntur cum aqua ſequenti.Salis ammoniaci, ſalis gemmæ,ana ʒ.1.liqueſcant in aqua pluuia,qua thus vniatur.In vſu diſſoluitur aqua, vel ſucco coriādri. Fortius eſt quod ſequitur.℞.thuris, myrrhæ, croci, ammoniaci ana ʒ.1. ſublimati bene loti cum ſucco vel aqua coriandri ʒ. ß. cum eodem ſucco vel aqua fiat collyriū, quod adhibeatur cum eodē ſucco, vel aqua. Fortius. Arrhenici bene loti,ſublimati priùs, deinde rurſus bene loti& cōfricati cū aqua coriādri ʒ.2.ſarcocollę,piperis,ammoniaci,lapidis lazuli an. ʒ.1.cum aqua,in qua ʒ.ß. ſalis ammoniaci diſſoluta ſit fiat collyriū. Fiūt fotus in declinatione ex decocto abſynthij,meliloti,chamæmeli,fœniculi, hyſſopi,& remedia adhibentur, quæ ſcripta in albugine.

Archigenis remedium ad ervētatos oculos.

Ad œdemata oculorum.

A Pituita,quæ in oculis diffluit,mollis,laxus & indolens tumor circa oculos naſcitur, genas ferè occupans,qui bene purgato corpore,his remediis diſſoluitur.Primùm fouetur locus ex aqua tepida cum ſpongia molli.Faba,lens,cicer,in aqua cum

tantillo aceti,horum vnum,vel omnia percoquuntur:deinde trita pressáque cribro culinario transcolãtur,mel adiicitur, cataplasmatis modo adhibẽtur. Postea verò, vbi magis discutiendum est, hyssopus & pars radicis sigilli beatæ Mariæ cum dictis leguminibus coquitur:alioqui creta oxycrato vel lixiuio dissoluitur,aliquid mellis additur,& ita illinitur.

AD LIB. V. GALENI DE COMPOS. PHARMAC.

κατὰ τόπους.

PERIOCHE V.

De Hypωpiis.

YΠώπιον per ω in secũda syllaba & ι in penultima,suggillatio est,quę ferè fit sub oculis, genere ecchymomatũ, id est suggillationũ cõprehẽsum. Ὑπόπυον verò per ο & υ in penultima,ocularis morbus,cum pus fusum cornea includitur.Differt hypωpiũ,quod est sugillatũ,ab hyposphagmate quia hoc in oculis : hypωpiũ verò in genis & malis. Conueniunt autem remediis. Nam vbi graue malũ est, phlebotomia, clysteribus, purgationibus, apophlegmatismis,sed leuioribus,communiter vtendũ est. Quod ad topica attinet, primùm quidem leuiter

ter repellētibus,mixtis modicè digerētibus, multò magis in hypoſphagmate, vtendum eſt. Initiò ergò caſeo recenti,diarhodo Nili ſoluto in decocto meliloti,aliis quoque ſimiliter repellentibus & leuiter digerentibus vtendum eſt:ac breuiter, quæ in hypoſphagmate deſcripta ſunt circa initia, non inueteratis hypopiis conueniunt. Recentiores roſaceo, oui candido, inſperſo puluere myrtillorum vtuntur: deinde ſpeciebus ſanguinis, quæ deſcriptæ ſunt in hypoſphagmate,farinis fabarum, hordei,coctis in oxymelite.Eædem farinæ ſaluia ſubactę tergent, leniunt,diſcutiūt.Fotus ex aqua tepida, ex decocto chamæmeli,meliloti,althææ, ac tandē fœnugræci: oui luteū cum melle,faba vino macerata, læuigata. Item quod ſequitur.Lithargyri,ceruſæ ana ℥.1.cum melle ſubigatur. Nutriuntur primùm roſaceo, deinde chamæmelino. Diſſolutum vnguentum roſatum tantillo ſyrupi de abſynthio mixtum iam nigricantibus hypopiis, nux rancida & iam oleoſa cum melle ſubigitur, & ſupinè decumbente ægro ne excidat, hypopio tribus horis adhibetur, quæ cùm excidit,alia reponitur.Pannus inculcatus oleo de kerua,oleo de nucibus veteri,de ricino & ſimilibus,panis diu manſus & ſaliua ſubactus, cuminum nodulo includitur,& feruenti aqua ſalſa immergitur,& ita imponitur. Serpentis exuuium melle vel aqua marina ſubigitur, & imponitur.In remediis prçcipua ſunt, iam plurimùm nigricante hypopio, raphanus,radix bryoniæ,dracunculi, ſigilli Mariæ, quæ primùm cum butyro, deinde per ſe adhibentur. Quòd ſi inde ardor & mordicatio excitatur, tepida locus foueri debet. Si locus vehementer in-

tumuit, fotu tepidæ ex spongia plurimùm vtendũ est: deinde inungendum anethinum. In inflammatione diu foueto calida, & farinas coctas fabæ & leguminum scriptorum in hyposphagmate colatorum, vt priùs, cribro culinario cum melle imponito. Quòd si fissura quędam coniuncta est, ad remedia glutinatoria, qua parte vulnus est, decurrendum.

De Ægilope.

Ægilops paruus est abscessus inter os nasi & maiorem angulum oculi, periculosus, propterea quòd excarnis locus est, & vicinus oculo. Primùm itaque Ægilope nascente repellentibus validè vtendum est: facto verò ægilope, diaphoreticis primùm citra morsum, deinde fortioribus vtendum est, adhibita cura, ne quid diffluat in oculum. Ac breuiter inflammationum modo curandus est. Propterea neque phlebotomia prætermittenda est è cephalica, neque purgatio, si fuerit opus. Cucurbitulę quoq; & masticatoria vsui sunt. Vbi verò suppuratio facta est, ampliandum vulnus, vt pus effluat, & non corrumpat. Os aperto abscessu purgandum mellicrato, melle rosato, & aliis id genus. Purgatum vlcus abluendum è vino: implẽdum sarcoticis, aristolochia, manna, thure, aloë, myrrha, resina, sarcocolla, chamędri, ruta, & aliis quæ scripta inuenies cap. de sarcoticis. Ex quo epulotico cicatrix ducenda est. In Ægilope difficultas spirandi, inde læso osse, sed iniuria leuis tantùm asperato: maior verò iam carioso: maxima, vbi iam ad colatorium os & malas corruptelas transiit, vbi fistula ducta est, & muccosa caro atque corrupta. Hic ergò veterum & recentiorum consilium

Ægilops nascens valida repellẽtia postulat.

eſt. Diuidendus angulus in triangulum, vt apex trianguli verſus radicem naſi:litera verò & baſis ad oculum vergant. Quòd ſi caro corrupta, aut callus prohibet, cathæreticis vtendum erit, quæ ſcripta inuenies cap. de pyroticis. Ampliatum vulnus primùm implendum vel ſpongia, vel medulla ſambuci intorta, ne ſcilicet coaleſcat. Quòd ſi tantùm aſperatum os eſt, raſura ſufficiet: ſi carioſum, tenui & retuſo cauterio vtendum eſt: quod cum fit, muniendus oculus ſpongia, quæ ſit imbuta aqua frigida. Sed priuſquam cauterium imprimatur, videndum, quò perueniat oſſis corruptela. Aliquádo enim ſurſum ad colatoria vergit, nonnunquam ad malas. Atque quocúnque vergat, cultello aperiendus locus eſt, vt fiat via cauterio. Iam repurgato oſſe, ægyptiaco mixto cum melle roſato, & ſyrupo de abſynthio vtendum eſt: quod medicamẽtum etiam os purgare poteſt, ſi quidem leuis eſt iniuria. Veteres cephalicis vtuntur ſcriptis cap. de ſarcoticis. Archigenes inurebat plumbo liquefacto per infundibulum miſſo. Recentiores aquis Alchymiſtarum fortibus vtuntur. Sed primùm permiſcent lacti, vel muccagini althææ, lini, fœnugræci, vel tragacanthæ extractæ in aqua vitæ: poſtea ſolis aquis os attingunt. Vtuntur purgantibus & incarnantibus ex ſucco agrimoniæ, apij, abſynthij, rutæ, melle roſato, ſyrupo de abſynthio, aloë, mirrha, ſarcocolla, vſto alumine, antimonio, mixtis in putri carne puluerib. ęgiptiaci, mercurij cum alumine vſto. Superponunt emplaſtrum diacalcitheos, quod ſit recens factum & repellens: partem per ambitum fouent vino rubro decoctionis roſ. chamæmeli: ſuperponúntque

lintea inculcata in dicto vino post adhibitum emplastrum diachalciteos. Parant & mundificatiuum, quod vocant ex farina fabarum & hordei cocta, in prædictis succis addita, in terebinthina lota, in vino albo. Purgato vlcere veteres probāt alumen vstum ex terebinthina, vitri subtilissimè triti puluisculum, rutam pistam cum vino granatorum. Discutiendo verò nucem rancidam conquassatam, & appositam, chamæmeli folia vel māsa, vel subacta cū saluia salsa.

De ionthis seu varis.

IOnthi, quòd sint similes ὄνθῳ, id est, fimo, & faciem conspurcent, appellati. Vari à Latinis tubercula parua, dura, in cute faciei à crasso succo orta. Remediis egent, & Galenus scribit, mollientibus, quia dura: discutientibus, quia alienam materiam in se continent. Veteres Medici incidentia & tergentia videntur miscuisse. Fricabis ergo mixtura pari mellis & aceti, amygdalis amaris aceto pistis, lithargyro subtilissimè trito, concorporato terebinthinæ liquidæ, & butyro. Poteris intermiscere aliquid fellis caprini, vel similis. Lilij radix vel panis porcini melle subigitur, lapis calaminaris subtilissimè teritur, maceratur in aceto, & siccatur, quadruplo melli permiscetur. Item. ℞. saponis ℥. 2. olei amygdalarum amararum ℥.1. aceti ℥.ß. ossis sepiæ triti & puluerati ʒ.2. Pomata oleo ouorum, vel de tritico dissoluitur, aceto albo addito, & illinitur. Gummi arabicum album, sal torrefactum, vtrúnque subtilissimè tritum acri aceto diluitur. In callosis & inueteratis varis ammoniacum, sapo, galbanum, opopanax, & alia id genus aceto dissoluta prædictis miscentur. Qui si contumaciores sint, ali-

quid metallicorum acrium detergentium intermiſcetur, quemadmodum & in tumoribus ficoſis, vlceroſis, ſubrubris, rotundis, dolentibus. Vnde principium impetiginis, mentagræ, aut lichenis agreſtis quæ materiam habeant craſſam, permixtam ichoribus acribus. Nam hæc vbi tranſierint impetiginem, rarò niſi acribus permixtis & medicamentis ecdoriis, id eſt, excoriantibus curantur. Primùm tamen leuioribus vtemur: deinde contumaciore malo tranſibis ad ecdoria, de quib. in materia impetiginum. Hæc ſunt acetoſitas citri, aqua vitis, vlmi inclusa in foliculis, aqua fabacearum, florum fabæ, centaurij minoris, parietariæ, enulæ, gentianæ, ranunculi, ari, bryoniæ, anagallidis, & his fortiores aquæ ſublimatæ & vocatæ fortes. Oleum ex eadem materia, de tritico, de ſulphure, de vitriolo, de ouis, de fraxino. Ἐκδόρια ſunt metallica acria, æris ſquama, lapis calaminaris, ſulphur, ærugo, arrhenicum. Diu teruntur ex aceto acerrimo. Paſtilli fiunt, qui ceratis liquidis permiſcentur. Cætera fiunt ex cera fulua, vel, vt fortiora, viridi oleo conuenienti, & vt hæreant magis, terebinthina mixta, ſuperponitur veſica bubula, aut membrana ſuilla, vel ſimilis. Medicamentum tota nocte ſinitur, vel ad horas multas, lacte, ſero lactis, aquis memoratis tepidis facies abluitur: repetuntur medicamenta, donec exareſcant puſtulæ & vlcera. In medicamentis leuioribus, ſanguis leporinus illitus, ſaliua præmanſo ſale, ouum integrum triduò maceratur in mixtura ſulphuris & aceti poſt triduum abiecta teſta: ouum ex ea mixtura ſubigitur & illinitur. Gummi cераſorum, aceto diſſoluitur & illinitur, radix enulæ &

lapathi acuti coquuntur in aceto ad putrilaginem: tepido aceto, permixto melle:affricatur locus : deinde radices pıſtæ cum axungia viperarum illinuntur.Pſoricum Meſuæi ſaliua ieiuni hominis , & liquido melle diſſoluitur. Fraxinus viridis crematur, ſaliua excipitur,quam extrema reddunt. Sublimatum & cinabriũ,aliáq; ecdoria in muccagine gummi arabici,vel tragacanthæ , vel muccagine fœnugræci illinuntur.Sed in vſu ἐκδορίαν extremæ partes impetiginis , & quæ ſanæ vicinæ ſunt , medicamento repellente,& quod inflammationem prohibeat,muniendæ ſunt.Cinabrium , thus , maſtiche, æqualiter miſcentur cum aceto. Fiunt paſtilli, vnde fumus excitatus loco impetiginoſo excipiẽdus munitis oculis,ore,& naribus. In his omnibus meminiſſe oportet,priuſquã adhibeantur,habendam eſſe rationẽ totius corporis,vt,ſcilicet,aliquoties repurgetur,atque medicamenta,vt faciliùs ſubeant , malaxata impetiginoſis partibus adhibeantur. Malaxantur autem decocto maluæ,biſmaluæ & ſimiliũ.

De dentium affectibus.

DEntes viris ferè triginta duo : mulieribus,viginti octo. In vtróque dentium ordine quatuor acuti & lati, vt prehenſum cibum ſolidum incidant , vnde τομεῖς & τόμεοι , iidem γελασῖνοι, quòd in riſu ſeſe maximè proferant. Inter quos duo medij & præcipui columelares exoriuntur ferè primi ſeptimo menſe, quanquam aliis tardiùs. Hos ad latera canini duo ſequuntur : acuti quidem,ſed non lati,ac potius in cuſpidem acuti.Configunt dura vi maiore, & diuidunt duo numero in vtroque ordine. Ad decimum ferè menſem , aut

nonum enaſcuntur. Sequuntur maxillares plani, firmis radicibus defixi, in quibus, qui genuini vocantur & poſtremi erumpunt, tardiſſimè apparent, vix anno vigeſimo, vt Ariſtoteles voluit, aut poſt geniturę profuſionem, vt Auicenna. Varro anno ferè ſeptimo. Reliqui maxillares ante ſecundum annum & ſecundo anno producuntur. Primores vulgus anteriores & lacteos appellat: caninos verò oculares: maxillares parùm deflexa voce, maxillarios. Creſcunt dentes, quia nutriuntur, & aſſiduo teruntur manſu. Excidũt omnes ætate, ſed poſtremi maxillares neruos ſubſtratos habent à tertia coniugatione, qui affecti imaginem præferunt laborantis dentis, quomodo & gingiuæ. Dentes autem in propria ſubſtantia & ſentire & dolere contra multorum ſentẽtiam affirmat Gal. 16. de vſu partium, & 5. κτ̀ τόπους. Hiſtoriam dentium ſcribit Ariſtoteles 4. cap. &. 8. lib. de gener. animalium: cap. 1. libr. 3. de Partibus animalium: cap. 1. 2. 3. 4. lib. 2. de Hiſtoria animalium: Gal. vndecimo de vſu partium. Plinius cap. 37. lib. 11. Celſus, cap. 1. lib. 8.

Sunt autem affectus dentium communes reliquis oſſibus, qui exaſperantur, roduntur, perforantur, cariem ducunt & rubiginem, nonnunquã quoque ab affectione, quæ ſit ſimilis inflammationi, liuéntque omnia à ſanioſa, acri, & virulenta materia. Proprius affectus dentium, neque cõmunis reliquis oſſibus, dolor eſt. Itaque in corruptela dentium tria genera ſunt remediorum. Nam dens corruptus & vitioſus ferro extrahitur, vel medicamentis acribus, ſiccatur, tabeſcit, vt deinde ſponte ſua excidat. Tertium remedium, vt quod eſt incolume, relinquatur.

Dẽtium corruptelæ tria inſtituuntur genera remediorum.

Inſtrumentum quo dens extrahitur, ὀδονταγωγὸς à Græcis Medicis appellatur, forceps (vt dicat quiſpiam) dentarius. Sed de extrahendo dente nō ſatis conuenit inter veteres Medicos: quanquam magna pars vitioſum & corruptum dentem extirpandum credidit. Eraſiſtratus non temerè extirpandum putat, eiúſq; rei teſtimonium adducit, quod apud Belgas in templo Apollinis ὀδονταγωγὸς, forceps dētarius, plumbeus ſuſpenderetur, quo ſignificaretur non eſſe tollendū dentem, niſi vacillet, vt plumbeo forcipe excludi poſſit, id eſt, nulla vi: qui ſi qua parte carioſus fuerit & vitioſus, vitiū ſcalpro atteratur, relinquatur quod eſt ſanum. Ac re vera non temerè euellendus dens eſt, ſed ſi corruptus, totus tabidus, vacillans, ſi nerui ſubiecti inflammatio, à qua periculum immineat. Sic enim excluſo dente liberatus neruus iam nō aprimitur, ſed tranſpirat, & remedia cōuenientia admittit. In corruptela videndū quanta ea ſit. Aliquando enim ſuperficialis eſt, aut extremæ parti inſedit, quomodo in oſſibus aſperis & carioſis non os totum excindimus, ſed aſpredinem & cariē ſcalpro deradimus. Ita in dente aut pars quædam deciditur lima, radice incolumi. In medicamētis autem, quę hæc faciunt, exſiccant & tabefaciunt, acria ſunt omnia, lac tithymali, exuuium ſerpentis. Gummi hederæ vulgò cognitū eſt remedium, quod religione quadam colligitur poſt medium Auguſtum, & intra idus Septembris, eóque vtūtur ad dolores dentium. Exuuium verò ſerpentis remedium eſt memoratū ab Antiquis. Galenus vndecimo de ſimplicibus decocto eius vtitur cōtra dolores. Archigenes cōburit, miſcet oleo & melli, illinit ægro

Dens non temerè euellendus.

Gummi hederæ tritum ad dentium dolores remedium.

denti, munitis cera, vel re ſimili dẽtibus vicinis. Idẽ quoque non vſtum denti admouet, vt excidat, pyrethrum, aut radicẽ cucumeris agreſtis in aceto acerrimo triduò maceratam teres. Indes purgato denti. Id ad tres aut quatuor dies repetes, vt dens excidat.

Adeps ranæ viridis dentem depellit. Licet quoq; vti cauteriis per canaliculum denti impoſitis: atque cauteria modò è ferro, modò è teſta nucis, radice gentianæ, & ſimilibus cõparantur. Sunt, qui oleum calens, vel aquas fortes denti immittant, vt excidat.

Contra vermes.

VErmes aiunt ſubnaſci dentibus & hos arrodere, à quibus dolor non ita fortis, pruriginoſus, nulla aut pauca ſaliuatio. Hi amaris rebus enecantur, decocto centaurij, colocynthidos, pilulis communibus, aloë, myrrha, ſemine cæpę, porri, ceruino cornu, puluere contra vermes & aliis id genus. Quod autem vulgus ſibi perſuadet, & ab antiquis Medicis ſcriptum eſt de ſuffumigio è ſemine hyoſcyami, videtur fabuloſum. Nam inde aiunt manifeſtè vermes excidere. Reuera incenſo ſemine euolant tanquam vermiculi, etiam ſi non attingat fumus vermiculoſum dentem. In doloribus dentium remedia multa ſunt. Phlebotomia, vbi inflãmationis ſuſpicio, præſertim in neruo, purgatio totius corporis. In vitio humorũ clyſteres acres, cucurbitulæ in ceruice & ſcapulis, extremarum partium frictiones, errhina, maſticatoria, & quæ viam fluxioni intercipiũt, anacollemata, id eſt, frontalia, fotus malarum & faciei, periapta, quæ vel è collo ſuſpẽduntur, vel alligantur carpo, Topica denique denti adhibita. Horũ materia ferè incidens, digerens, calefa-

ciẽs,quia ferè à craſſis humoribus & flatibus dolor is excitatur, mixtis aliquando adſtringẽtibus,roſis, galla, malicorio & ſimilibus. Ac ferè collutiones fiunt materia in aceto cocta.Itaque origanum,hyſſopum,ſatureïam,calamenthũ,naſturcium,maioranam, pulegiũ,thymũ,ſaluiã, adhæc pyrethrum,qui pes Alexãdrinus dicitur, galangam, piper,& alia id genus aceto coques,ac inde collues,vel fumum ore excipies mixtis circa initia roſis, malicorio, balauſtiis,vbi nõ videbitur caput nimis redundare excremẽtis.Poſt collutionem hianti ore ſinat æger pituitam defluere.Hipp.7.Epid.caſtoreo,pipere concoctis vino,diúque contentis ore dolores dentium & gingiuarum coniugis Aſpaſij liberat. Mentaſtrum cum radice euulſum,& in peluim datũ,conſperſáq; aqua calida fumum reddit, qui obuoluto veſtibus ægro exceptus ore,dolorẽ mirabiliter ſedat,prędertim ſi æger in lecto bene coopertus quieſcat,& moueatur ſudor. Dioſcorides radici althææ vel hyſſopo coctis in aceto,vt inde fiat collutio, magnã vim tribuit in doloribus dentium.Ranæ virides in aqua & aceto coctæ ſimile ius reddunt. Acetũ ſcylliticũ colluitur.Dans caninus vſtus tritus coquitur in aceto ad colluſionem.Allium tritum reſpõdenti carpo alligatur. Ranunculi ſimiliter folia alligantur, ſed exulcerant. In dentiẽtibus pueris lac caninum gingiuis abluitur,cremor lactis,butyrũ recens,ſubactũ ex aqua violarũ. Cerebellum leporis phyſicum eſt appenſum pueris,cornu veteris cochleæ, vbi dolor à calore ortus eſt,aqua roſarũ cum caphura colluitur. Decoctum papaueris, vel radicis mandragoræ & hyoſcyami,ſolani,pilulę de cinogloſſa,quæ con-

tra omnes morbos dantur,leuiter solutæ butyro induntur denti. Materia anacollematũ, errhinorum, masticatoriorũ priùs descripta, similiter sacculorũ, cataplasmatũ & fomentorũ in materia oculorum.

Ad dentes mobiles.

SEnibus consumptis dentium stabulis, ictu concussis dentibus,neruo,qui dentes firmat, emollito, dens mobilis vacillat. In senibus collutio ex adstringẽtibus coctis austero vino. Eadem collutio ictu concussis.Sed in neruo, qui multa pituita mollior ac infirmior est, omnibus modis vacuanda pituita est pharmaco purgãte, errhinis, masticatoriis. Deinde ad collutiones siccantes & adstringentes veniendum,alioqui adstringentia excepta melle rosato,syrupo myrtillorum,conserua rosarum,cornorum & similium adhibentur denti.Acetum scylliticum confirmat dentes, & constringit gingiuas, lac asininum similiter,vlmi cortex & ramuli in vino cocti,vt inde colluas. Materia adstringentium sæpiùs descripta est,describetúrque in stomachicis.

Ad corrosos dentes.

MAteria vacuanda medicamento purgante, quod vel bilem flauam,vel atram, vel pituitam salsam purget. Eiusmodi vitium aliquando nascitur communi vitio totius corporis:aliquando assidua fluxione è cerebro : nonnunquam hepatis aut potius lienis vitio. In remediis localibus consensus est Græcorum & Arabum, nigella romana torrefit,teritur ex aceto acri,denti imponitur,zinziber,radix capparis,angelicæ vel sylphij, tormẽtillæ, vel lapathi acuti in aceto coquitur, acetũ colluitur: cocta radix adhibetur dẽti.Benzoinum, opopanax,

ſoluta oxymelite adhibentur denti. Sal ieiuno ſub lingua liquatus & retentus ore dentem prohibet à putredine & eroſione. Sal cum alumine vritur, extinguitur aceto, acetum colluitur, materia denti applicatur.

Ad dentes malè coloratos.

QVæ dentes præſeruant, ſunt è materia eorum, quæ ſiccant & abſtergent: vnde fiunt dentifricia, ſal torrefactum cum melle, puluis parietariæ, amygdalæ amaræ, cornu cerui, margaritarum puluis, raſura eboris & coralli pulu. gerſa ſerpentaria, iris florentiæ, marmor tritum, pumex vſtus, os ſepię, lana ſuccida colligata linteolo cum tertia parte ſalis. Vritur cinis capitis vulpini & leporini, quibus pulueribus aromatica miſcentur, ſantala, roſæ, cinamomum. Lignum aloës & ſimilia arida dentibus affricentur, concorporẽtur melle roſato, vel anthoſato. Materia vino decoquitur ad ablutiones & collutiones dentium. Sed & ex materia quæ ad collutiones doloris dentium coquitur, remedia parantur, præſertim quæ aromatica ſit. Repurgatur dens virga roſmarini vel lentiſci. Contrà verò corrumpunt dentes, quæ nimiùm calida, nimiùm frigida, ſed præſertim, vbi deinceps & interiecta pauca mora nunc calidis, ſtatim frigidis attinguntur dentes. Adhæc pinguia, acerba, dulcia, viſcida, frequens vomitus, dura, lactis multus vſus, magni piſces & pingues, raphanus, porrum, braſſica.

AD LIBRVM SEXT. GALENI DE COMPOSITIONE PHARMACORVM κατὰ τόπους.

PERIOCHE VI.

De oris affectibus.

INflammatio oris, vt affectus indicat, poſt habitam rationem totius corporis initio eget repellentibus medicamẽtis, quale eſt mulſa, in qua roſæ coxerint. Ac mulſa melior fuerit cõparata è roſaceo melle, aut mixtura aquæ & cõſerua roſarũ. In incremẽtis & vigore miſcenda, quæ concoquunt, ficus, vuæ paſſæ, myrrha, crocus. Poſtea quæ diſcutiũt, ſulphur viuum, nitrum, ſal ammoniacum, & quæ eius ſunt virtutis. Ex natura partis repellẽtia & digerẽtia leuiora ſunt, quia cutis oris reliqua cute corporis mollior & rarior eſt. Deinde in ea materia ſeligi debet, quæ nihil graue oleat, aut ſapiat, quęq; nihil mortiferũ habeat. Pręter hęc, ab iis omnibus metus eſt, non ſolùm propter os, ſed propter ſubiectos pulmones & ventriculũ, ad quos ab ore patẽs via eſt. Alia quoque ratio ex natura corporũ, quia pueris, mulieribus, & omnino molliorib. corporibus leuius medicamentum comparãdum. Propterea Gal. diacaryo ſimplici in his vtitur, ſed ſine

adſtringẽtibus pulueribus, acribus & aliis. Sed hoc quoq; conſiderandum in mixtura mellis. Medicus enim aliquid cõcedit ſapori & ori: deinde in acri & tenui fluxione minus intermiſcet mellis, ne, ſcilicet, mel fluxionem attenuet, & propterea acriorem reddat. Diacaryon medicamẽtum ex ſucco primùm & melle cocto Gal. cõficit. Sit autẽ modus mellis ſubduplus, ſubquintuplus. Nam iis, qui dulcibus gaudẽt, & vbi craſſa materia eſt, plus mellis: in cõtraria conditione minus, miſcendum eſt. Propterea mirãdum non eſt quòd aliter Paulus, Aëtius, Alexandrinus, Nicolaus diacaryon conficiunt. Paul. Succi corticum exteriorum nucis expreſſi Iulio menſe ante maturitatẽ nucum heminas quinque, mellis heminam: coque ad dimidium: deinde adde myrrhæ ʒ.2. croci, aluminis an.ʒ.1. in declinatione nitri, ſulphuris an.ʒ.1. pro hemina ſucci ℥.10. accipies: pro hemina mellis ℥.13. cum dimidia, quod magis cõuenit in craſſa materia. Succi percolati heminam vnam, mellis heminam vnam, glycyrrhizæ ℥.1. coques primùm glycyrrhizam cum ſucco, deinde mel adiicies.

Diacaryon Pauli.

Alexand. Succi lib.6. mellis ℔.1. ß. coque ad ſpiſſitudinem in vaſe ſtanneo duplici. Coctis adde myrrhæ ʒ.3. croci, omphacij an.ʒ.2. aluminis ſciſſilis ʒ.1. Illinitur medicamentum cynanchicis & faucibus exulceratis, vel oxymelite colluitur, aut prædicta mulſa, in qua roſæ præcoxerint. Nicol. Succi ℔. 4. bulliant vna ebullitione. Adde tunc mellis ℔.2. coque ad ſpiſſitudinem. Tum adde initio pul. roſarũ, balauſtiorũ, aluminis an.ʒ.1. in incremẽtis & vigore glycyrrhizæ.℥.ß. croci, myrrhæ ana ʒ.1. In declinatione, boracis, nitri, ſalis ammoniaci ana ʒ.ß.

Diacaryon Alexãdrini.

Dyacaryon Nicolai.

AD LIBRVM SEPT. GAL. DE COMPOSIT. PHARMACOR. κτ' τόπȣς.

PERIOCHE VII.

Diamorum.

MOrorum duo genera, alterum celſi, domeſticum ferè & eſculentum : alterum bati, id eſt, rubi. Ex vtroque diamorum fit. Sed quod ex ſucco mororum rubi fit, vocatur diabatinon. Initio inflammationum oris ſolo ſucco vti licet, ſed ex rubentibus, necdum maturis exprimi debet. Nunc aliquid ſyrupi myrtillorum, vel roſarum ſiccarum ſucco miſceri poteſt. Ad vſum verò, vt ſeruetur ſuccus, melle concoquitur. Efficacius fuerit, ſi vel myrthinum, vel roſatum loco mellis communis miſceas. Parari poteſt cum ſaccharo roſato : atque ſucci ad mel quadrupla, quintupla, ſextupla, proportio eſt, præſertim vbi per multos menſes ſeruandum non eſt. Succus ſeorſum coquitur : deinde mel, aut ſaccharũ adiicitur. Coquitur in vaſe æneo ſtannato ad ſyrupi craſſitiem. Octauius in diamoro bati, batina mora collecta triduum aſſeruat, priuſquam exprimat ſuccum. Initiò, vt magis adſtringat *Diabatinõ.*

medicamentum, omphacium, omphax, rosæ siccæ, balaustium, malicorium, & breuiter quæ adstringunt, misceri debent. In vigore, quæ mitigant, decoctum ficuum pinguium, passularum mundatarum, glycyrrhizæ, decoctum bismaluæ, quo hoc medicamentum dilutius esse debet. In declinatione permiscetur mulsa in qua coxerit ea materia, quæ descripta est in dolore dentium à materia frigida.

Diamoron ex descriptione Heræ. Galeni.

Varia autem est mixtura. Heræ. Succi ℔.6. mellis ℔.1. vini austeri ℥.10. croci ʒ.1. myrrhæ ʒ.2. omphacij ʒ.1. aluminis ʒ.ß. Gal. succi ℔.5. seorsum coquatur: mellis lib.1. adiiciatur. Coctis & ab igne depositis adde croci, myrrhæ ana ʒ.1.ß. omphacij ʒ.1. siquidem, vt Heras, austeri vini ℥.10. medicamento permisceas. Quòd si citra vinũ, omphacij ℥.1. duas, vel tres permiscere potes loco omphacij, vel succi rhois, vel vinum granatorum austerorum misceri potest. Quemadmodum & balaustium & malicoria, siquando miscentur ex austeris malis punicis, meliora sunt.

Diamoron ex descriptione Alexandrini.

Διαμόρων bati, vt Alexandrinus. Succi mororum bati ℔.2. mellis ℔.1. sapæ ℔.ß. coquantur omnia lento igne, vase æneo stannato ad syrupi crassitudinem. Seruetur medicamentum eodem vase. Nicolaus in antidotario miscet succi mororum celsi ℔.ß. succi batinorum ℔.1. sapæ ℥.3. coquit, vt Alexandrinus. Aliter quoque Mesue. Sed mixtura Galeni & ratione semper vtendum est.

Diaræon.

Diaræon, ex granatis.

GRanatorum tria genera: austerum, quod adstringit: dulce, quod lenit: acidum, quod altiùs penetrat. Ex his succus exprimitur, vel integris cum succo malicorio, vt magis adstringat: cum nucleis,

nucleis, vt mediocriter: cum pulpa sola, vt minùs adstringat. Quod adstringit magis, initiò coctum per se conuenit sine melle, quia tum resolutione nihil est opus. Atque vt valentius adstringat, aliquid adstringentium pulueratorum concoqui potest: vt sit iucundius medicamentũ quarta pars syrupi ros. de siccis, vel myrthorum, vel cydoniorum misceri potest. Postea quoque mel rosatum, aut sine his cõserua rosarum siccarum & similium. Mel autem adiiciendum magis, cùm digerendi locus est. Coqui debet in vase æneo stãnato, rudicula agitari ex materia, quæ adstringat, qualis est rubi. Succus ita coctus, ros ab Arabibus appellatur. Incrassatur aliquando Sole. Aëtius hoc modo cõfecit ex Galeno. Ex tribus generibus granatorum ℔.3. mensura nostra aut pondere exprimũtur. Galenus addit exprimi oportere cum suis corticibus tusis. Aëtius addit glycyrrhizę ℥.1. decoquit ad spissitudinem: tum addit mellis ℥.13.14. 15. contra inflammationes oris, fastidia ciborum, & alui fluxiones. Medicamẽto addi possunt, quæ in medicamento diamoro, & diacaryo dicta sunt. Eodem modo è succo cotoneorum cum prunorum acerborũ, qualia quæ vulgò dicuntur (prunelles) & genus quoddam, quod tardissimè maturatur, berberorum, cerasorum adstringẽtium, grosellarum (gallicè groselles) cornorum, sorborũ, mespilorum, omphacis, agrestæ, stomachica conficies. Sed vt acerbitas vincit, ita plus mellis miscendũ est in his stomachicis. Quædam parantur ex materia esculenta, & hæc non solùm inflammationibus oris, sed fastidio ciborum, fluxionibus alui, & vomitionibus conueniunt. Alia ex materia non escu-

lenta,vt quod paratur ex corticibus nucum, quæq; alumen, ſulphur, calcanthum & ſimilia recipiunt. Hæcque ſolum ſtomachica ſunt.

De Gargareone inflammato.

GArgareo defluxu humorum aliquando nimis relaxatur, vt quaſi flaccidus concidat, quod malum medicamentum adſtringentibus & ſiccantibus curandum. Vuluam appellant, quanquam vuę morbus vel vulua, abſceſſus eſt in extremo gargareone eo modo, quo ſi digitus inflammatus in extremam ſui partem materiam inflammationis trãſmitteret, vel ea parte turgeret magis. Initiis inflammationis clyſtere, vel potione molliẽda aluus, ſanguis è cephalica detrahendus, cucurbitulæ ceruici affigendæ. Diuidendæ verò, quæ ſub lingua ſunt, quies, inedia, alimẽta ſorbilia imperanda ſunt. Interdicendum vino, acribus, duris. Topica initiò repellant: in ſtatu miſceantur, quæ mitigent: in declinatione, que diſcutiant. Abeunte malo in vuam appellatam, animaduertendum an rubeat, doleátque. Sic mitigatoriis & diſcutientibus, vbi liueſcit, præcidere oportet. Nonnunquam exulceratur, vbi ad curationem vlcerum recurrendum, vt purges, incarnes, cicatricem ducas. Sed in materia, hæc efficiat, eſculenta, aut quæ nihil habeant virulentũ, eligenda: quanquam aliquando vbi ea vlcera ſerpunt & putrida ſunt, calchanto & ſimilibus metallicis vti licet. Sed ne deuorentur, prouidendum, atque ea materia ex ſecundo de materia Chirurgica repetenda. Quæ repellunt, alia ſunt leuia, ſapore auſtero, aut leuiter adſtringentia, palmulæ, roſæ, capræoli vitis, rubi genera, cytini, id eſt, hypocyſtidis,

auſtera mala & pruna. Talia ceraſa, pyra, radix mori & ſimilia. Alia verò media, myrthus, myrrha, ilicis & quercus folia, glandes, meſpila, cotonea, caſtaneæ, echini. Fortia ſunt rhu, malicorium & balauſtia ex auſteris punicis galla, alumen. Materia incoquitur aqua vel oxycrato ad gargariſmum. Læuigatur vel aſpergitur gargareoni: ex leuibus & fortibus varia proportione infinita miſcentur medicamenta. Eodem modo temperatis mediis cum leuibus aut fortibus. In duriore corpore & maiore fluxione fortioribus vtendum, ita & aliis vtêris pro ratione. Ex eadem materia ſuccus, ſi licet, exprimitur, qui liquidus vſui eſt. Siccatur vt inde puluis inſpergatur: qui ſi viſcidus permanet, diluitur. Mitigant glycyrrhyza recens, althæa, vuæ paſſæ, iniubæ, pruna, ſebeſten, ficus pingues. Horum vtimur decocto, vel eadem adſtringentibus concoquitur. Digerunt autem priùs commemorata, origanum, hyſſopus, & ſimilia. Atque diacaryo, diamoro, diarœo è granatis, & aliis id genus, conſcripta priùs ratione, in inflammatione gargareonis vtendum eſt. Ꝑcidendi gargareonis ratio ex lib. 3. Prognoſt. Hippoc. 6. Pauli, & Celſo petenda eſt. Vritur, ſcarificatur, præciditur. Sed videndum ne maior pars, quàm oportet, auferatur. Sic enim vox perit, & ſpiritalia nimiùm refrigerantur. *Cautio in gargareone præcidendo.*

De Aphthis.

APhthæ Græci, Alcola vocant Arabes. Serpentia oris vlcera vertunt Latini. Aphthicos vocatur, qui laborat. Aphthos morbus eſt familiaris pueris, vt ex 3. Aphoriſ. lib. licet colligere. Eſt autem, quod ſuperficiem oris occupat. A gingiuis ſæpè in- *Aphthæ.*

cipit, ſerpit in palatum, deſcendit in vuam & fauces, periculoſiſſimum pueris, & quod ſępè eos conſumit. Galenus duplex genus facit 3. Epid. Aliud eſt mitius, aliud cachoëtes & malignum. Hoc vitium ferè cum ardore & eryſipelate. Cauſa autem duplex: in pueris quidem mollities oris, quod ait Gal. quaſi βρυῶδες, propter mollitiem à ſero lacteo patitur, & inſuetis generibus cibi & potus. Altera cauſſa, quæ grauius malum facit, excrementorum acrium copia, vnde maligna vlcera & depaſcentia ſæpè commouentur. Hoc viris & mulieribus aliquando accidit. Sunt & Aphtharum differentiæ è materia ſumptæ. Aliæ enim rubent à ſanguine: à bile flaueſcunt: albicant à pituita ſalſa: nigricant ab atrabile. Remedia inde euariant. Deinde quia in mollioribus & nimis maligna affectione clementioribus vtendum eſt. Itaq; ardor refrigerandus eſt. Quod autem exulceratum, cicatrice claudere oportet. Itaque in pueris prouidendum nutrici, vt primum quidem purgetur: deinde nutriatur alimentis partium refrigerantibus, partim adſtringẽtibus loco pulticularum, quæ farina tritici, lacte, & ſale vulgò pueris coquuntur, hordeato vtendum eſt cum ſaccharo roſato. Os colluatur iulepo roſato, myrtino, addita parte ſucci granatorum, & eorum, quæ priùs commemorata refrigerant & adſtringunt. Similiter ex materia, quæ leuiter adſtringit, roſis, capreolis vitium, & cæteris aqua coctis collutiones fiant. Inde pulueres vlceribus inſpirantur, qui vel mediocriter adſtringunt, quíq; fortiter. Præſcripta ſæpiùs ratione vſurpanda ſunt in igneo feruore, lactuca, intybum, ſolanum, portulaca, plantago, cen-

Aphtharum gen⁹ duplex.

Aphtharum cauſa duplex

Aphtharum differentiæ à materia ſumptæ.

tinodium & ſimilia.Coquuntur aqua ad collutionem: quæ aqua etiam alimentis miſceri poteſt. Vtimur quoque aqũis inde diſtillatis caphura addita, ſuccis,granatorũ,ribes,oxiacanthi,ceraſi,mali,pyri, materiæ adſtringentis quæ vt dulciora ſint,ſaccharo roſato cõdiri poſſunt: Miſcetur quoque diamoron,diacaryon,diarœon, & alia priùs cõmemorata ac mellita,Miſcere cõuenit in initio,& fine adſtringentia.In prærubris vtendum iis quæ leuiſſimè adſtringunt: in albidis,adſtringentibus magis: poſteà iis,quæ citra roſionem digerunt: in ſubflauis,refrigerantibus magis:in nigris,magis diſcutiẽtibus.Vbi verò ſordida admodum vlcera ſunt, & ſerpunt nimiùm,ad remedia malignorũ vlcerum veniendũ,vt purges,incarnes,cicatricem ducas,quorum materia ex ſecundo de materia Chirurgica repetenda.

De vitiis vocis.

VT vitia vocis intelligamus, qua ratione vox naturaliter perficiatur, intelligere oportet. *Vocis materia.* Materia vocis ſpiritus eſt, incluſus in thorace & pulmonibus non quomodocunque excluſus, ſed vehementiùs, quàm in expiratione. Spiritum eo modo vehementiùs excluſum exſufflationem vocant. Exſufflatio itaque materia vocis eſt. At hoc eſſe non poteſt ſine actione muſculorum intercoſtalium: à neruis etiam,qui à reſpondentibus ſpinæ vertebris intercoſtalibus ſpatiis deſcribuntur, vim nerui accipiunt à cerebro.Itaque cerebro læſo, nec vim demittente in neruos,ceſſabunt muſculi intercoſtales.Nec erit efflatio, nec vox ſimiliter radice læſa neruorum intercoſtalium, aut muſculis eſſentiali morbo laborantibus. In vulneribus thoracis,

quæ in cauum penetrant,quantum ſpiritus per vulnus efflatur,tantum materiæ voci detrahitur. Vt aliquando vel obſcura , vel quaſi dimidia , vel certa vox nulla relinquatur. Atque de materia. Iam verò ſpiritus ille aliquãdo interceptis viis intercluditur, ne ad aſperam arteriam & laryngem perueniat, aut non conuenienter perueniat. Ita aſthmaticis, purulentis vox ſæpè læditur. At vbi efflatio liberò trãſitu ad arteriam & laryngem peruenit, aliæ cauſæ læſæ vocis requirendæ ſunt.

Ac cauſa ſæpè & in tunica,quæ meliori parte arteriam veſtit, communi quidem atque continua,& tunica , quæ totum os interius,fauces,linguam,palatum,& œſophagum inducit.Ea ergo tunica cùm longa,multa,irrigatur diſtillatione,vocem adimit: moderãter verò humectata raucedinẽ facit. Irrigatur autem ferè à diſtillatione,cui accedit quoq; humiditas è pulmonibus,vel aſthmaticis & purulẽtis. Sed hæc quoque inſpirato aëre frigidiore, vocem corrumpit:vel aëre venenato, aut maligna qualitate prædito :quod aliquando accidit iis, qui metalla curant, aut halitu quodã è ſpeluncis,vel ab animãte venenato,quale fortaſſe eſt,quod de lupo ſcribunt, Lupi Mœrim videre priores. Sed nimiùm reſiccata ea tunica vox vitium trahit,& fit clangor:vel in febre vehementi ardente,cauſa poſt longas vociferationes,multáſque , vitium contrahit ſimile laſſitudini , quæ phlegmonodes appellatur. Vulnerata quoque arteria & ita efflato ſpiritu , materia vocis, vox perit , nonnunquam quoque potu meraciore. Sed larynge læſa maxima vitia accidunt voci, præcipuè vbi muſculi aperiẽtes vel claudentes laborãt.

Neruis quoque vocalibus læsis, vox grauiter læditur. Sæpè etiam aboletur gargareóne, epiglottide, faucibus, musculis, qui arteriam coniungunt, œsophago. Oesophago respondente, spina, & maximè, vbi intrò luxata est neruis sextæ coniugationis, qui carotidibus assident in collo, ac denique cerebro læso vox lædi potest. Itaque priusquam de remediis vocis statuatur, videndum de causa, & an remediis locus sit. Incisis enim neruis sextæ coniugationis, gargareone, musculis, vel aperientibus, vel claudentibus, desperatur curatio: quemadmodum inueterata raucedo, quæ vel annum, vel duos annos superat, incurabilis à multis iudicatur. Ac Medici arteriaca vocant medicaméta, quæ vel musculis laryngis, vel membranæ, quæ arteriá succingit, medeantur, quorum triplex genus est. Primũ læuigat, minimè mordax, emplastica natura, quo genere vtuntur in raucedine, aspredine, initiis inflammationum. Secundũ genus est facultatis citra rosionem abstergentis: in quo genere, vt in reliquis, distinguẽda sunt, quæ magis aut minùs id faciunt. Tertium genus eorum, quę siccant, discutiunt.

Arteriacorum medicamentorũ genera tria.

Itaque ordo est in vsu horum medicamentorum, vt primùm lenientibus vtare, donec moderatior fuerit inflammatio: postea leuiter abstergentibus, vt paulatim abstergendi facultas augeatur, tum siccantia permiscentur, postremò acria. Magna pars horum medicamentorũ in hypoglottidas, hoc est, medicamenta, quæ tenentur sub lingua, fingi debent, vt paulatim illiquescant, & deglutiantur, túmque omnino cohibenda tussis, ne materia defluens in arteriam reiiciatur. Etenim hærere necesse est.

Præterea viſcidis ferè medicamentis colligatur materia. Primi generis oua ſorbilia, butyrum, amylum, tragacantha, terra ſigillata, gummi arabicum, glycyrrhyza, ſorbitio vulgaris è tritico, ex hordeo, lac, muſtum dulce coctum, ius paſſularum bene coctarum, dactylorum veterum & dulcium, iuiubarum, ſorbitio ex pineolis recentibus, quomodo fit ex amygdalis, decoctum nucis pineæ, eſus pedum animalculorum coctorum ad putrilaginem, gelatina, furfurum cremor, ſemen lini, althææ, & inde muccagines. Muccago pſyllij, ſeminis cucurbitæ excorticati, citruli, violarum, melonis. Hæc eadem fient ſecundi generis, additis ſaccharo, alphenic, diatragacantho frigido, penidiis, pilulis albis, ſaccharo violato, ac tandem melle. Iam in ſecundo genere præter hæc decoctum amygdalarũ, caricarum pinguium (nam acres & aridæ ad tertium genus ſunt referendæ) ſyrupus violatus, iuiubarum, prunorum dulciũ, nenupharis, de papauere, de floribus & foliis althææ, è decocto nucis pineæ reſinoſæ, è decocto paſſularum pinguium. Tertij generis hyſſopus, thymum, filicis radix, ſemen ormini, vrticę cinamomum, caſſia lignea, piper, ſpica, & alia id genus aromata acria, thus, crocus, myrrha, maſtiche. In concoquentibus numerantur, terebinthina, coquit, terget, ſiccat, amygdalæ amaræ, detergent, & his magis farina orobi, ormini ſemen, radix iridis. Diaireos ſalomonis facit ad abſciſſam vocem à frigore: ſimiliter & diaireos ſimplex, vel diatragacanthum, vbi à calore vitium eſt. Nam in hæc tota materia diſtinguenda, quæ refrigerant, contra cauſam calidã: ſimiliter quæ calefaciunt, contra frigidam cauſam.

Galenus ex Hippoc. in raucedine, siue fit à distillatione, siue à frigore, non putat vtendum medicamentis purgantibus, quanquam hoc tempore & cassia, & catholico sine periculo vteris. Voce clangosa læuigantibus, quæ refrigerant, vtendũ est. Balneum quoque in læsa voce conuenit, vbi vel à calore, vel immodica vociferatione contractum vitium est. Consensus est veterũ vocis studiosos plurimùm iuuari, si plurimum panem siccum ederint, priusquam bibant, aut liquida sorbeant. Mixtura trium generum concorporatis aridis, vel diaireos cum vitello oui, cum butyro, syrupis, muccaginibus, infinita remedia constitues, vt res exiget.

Raucedini purgationem accommodare Galenus vetat: recentiores Medici imperant, sed clementiorem.

Reliquo hoc libro de tussi, reiectione sanguinis, & spirandi difficultate agit Galenus, ac plurimum vtitur medicamentis narcoticis: quorum vsus est bene purgato corpore, vbi nimiùm tussis vrget, & vigilia. In narcoticis, itaque syrupus est de papauere, cui proximi sunt syrupus de nenuphare, & violatus recens. Galenus plurimus est in descriptione diacodij, quod ita confici debet. Decem capita 7.8. aut nouem papauer. candid. loco neque squalido, neque palustri colliges, vt sint ea capita neque molliora, neque sicciora. Magnitudine verò mediocria capita ista selecta vnum diem sines. Neque statim exempta coques post horas 24. qui dies vnus est, sextario aquæ puræ & syncera vel pluuiali, vel fontanæ, quæ non ducatur per canales plumbeos, incoques. Est autem sextarius, quantum capit cheopina Parisiensis, adiecta quarta parte. Coques autẽ dum capita intabescant. Sic autem capita exprimes in aqua, in qua coxerint, animaduertésq; ad mate-

Diacodij præparatio.

riam decocti, vt dimidiũ vel ſapæ, hoc eſt, vini cocti è muſto dulci, in morbis thoracis, ex muſto adſtringente, in dyſenteriis & vbi vigent vigiliæ, tenuiórque fluxio eſt, vel mellis, vbi partim ſiſtendum, partim educendum, nec ita vigent vigiliæ, nec acris, aut tenuis fluxio. Alioqui & ſapæ & mellis vtriúſque parem modum in media conditione, decocto adiicies. Coques autem dum ſit ſpiſſitudo ſyrupi. Aliquando glicyrrhyza addiicitur loco mellis, diatragacanthum frigidum in calore & ſiccitate: diareos ſimplex, vbi educendum. Saccharum quoque loco mellis miſceri poteſt. Datur cochleare delingendum. Aliud eſt medicamentum narcoticum, quod Philonium veteres & recentiores Medici appellant, quod variè conficitur. Grecum hoc modo.

Philonium Græcorum.

Piperis albi ʒ.20.ß. ſeminis hyoſcyami albi tantundem: opij ʒ.10. croci ʒ.5. ſpicæ nardi, euphorbij, pyrethri, ana ʒ.1. vniantur omnia melle cocto. Detur dimidium drachmæ, ſcrupulus vnus. Arabicum hoc modo.

Philonium Arabicum.

Papaueris albi, hyoſcyami, ana ʒ.20. aut fortaſſe loco papaueris piperis ſcribendum eſt: opij, terræ ſigillatæ ana ʒ.10. lapidis hæmatitis ana ʒ.5. pyrethri, caſtorei, ſpicæ, euphorbij, margaritarum non perforatarum, carabæ, zodoariæ, doronici, galliæ moſchatæ ana ʒ.1. caphuræ ℈.1. Incorporentur omnia melle roſato colato. Doſis à ʒ.ß. ad ʒ.1. cum ſucco arnogloſſi, in ſputo ſanguinis vino dulci, adiecta parte roſarum. Rhazes aliter. Piperis, ameos, foliorum mentaſtri, caſtorei, baccarum lauri, cymini ana ʒ.1. opij, mandragoræ, ſeminis hyoſcyami albi ana ʒ.ß. mellis q. ſ. Doſis ʒ.1. aut ℈.4. quia hoc Philonium leuiſſimum eſt: Græcum fortiſſimum:

in medio verò Arabum. Nicolaus proximè describit ad Philonium Galeni. Alexandrinus quoque: Actuarius, sublato castoreo. Alexandrinus aliquot descriptiones Galeni facit. Compositio describitur lib.9. Sunt & alia narcotica, Pilulæ de cynoglossa, Athanasia, diapente, & antidotum, quod & pleuriticis prodest, empyicis, tussiculosis, vt vna potione liberet. ℞.castorei, opij ana ʒ.4. succi baccarum lauri, mandragoræ, cinamomi, spicæ, cardamomi ana ʒ.2. croci, cassiæ, dauci, ana ʒ.1.ß. costi, myrrhę, galbani, piperis albi an.ʒ.1. vniuntur melle. Datur castaneæ magnitudo cum tepida.

De asthmate, orthopnea, difficultate spirandi.

IN his omnibus difficultas est spirandi: sed hæc in genere tres causas habet, quæ ad rectè curandum recognoscendæ sunt. Itaque difficilis spiratio est, vel propter vehementem æstum conceptum in thorace & pulmonibus, vt in peripneumonia, graui pleuritide: altera causa est, angustia partium spiritalium, quæ vel puri, vt in tabidis & purulentis, vel crassæ & viscidæ pituitæ, vt in asthmaticis, vel tuberculo aliquo, abscessu incluso in partibus spiritalibus, intercipiuntur. Tertia causa est, imbecillitas partium, quæ respirationem faciunt: atque hæc distinguenda suis notis, quas scriptas inuenies cap.v.& viij.libro 4. de locis affectis. Galenus hoc libro alias differentias difficultatis spirandi relinquit. Tantùm agit de asthmaticis & iis qui, quia periculo suffocationis, quasi recti coguntur decumbere erecta ceruice, orthopnoici appellantur. Asthmatis itaq; & orthopnœæ causa, angustia est à crassa & viscida materia bronchiis pulmonis:

Spirandi difficultatis tres causæ.

Asthmatis & orthopnœæ causa.

atque huius mali initium ferè est à perpetua distillatione. Itaque imprimis habenda ratio totius corporis, deinde capitis: postremò liberandus pulmo ea materia, quę iam inhæsit. Quòd ad vacuationem totius corporis attinet, phlebotomiæ quidem aliquando locus est in plethoricis, bene habitis corporibus, aut in quibus suppressa est solẽnis aliqua sanguinis vacuatio. Et quia hic morbus senibus, corporibus natura frigidis, conditione pituitosa ferè nascitur, non temerè detrahẽdus sanguis est. Quod ad capud attinet, vacuandum per errhina potiùs, quàm masticatoria. Tondendus est capillus, corroborãdum caput est per ea, quæ prioribus libris descripta sunt: parca cœna, vsus vini tenuis, alimentorum, quibus vis insitum incidendi, tum detergendi. Gal. 6. Epidimion ex Hippocr. sententia abstinendũ putat acribus, vt allio, sinapi, iis, quæ difficulter coquuntur, vt suilla, bouilla, ouilla, alimentis mali succi, quæ descripta inuenies lib. de euchy. & cacoch. Postremò iis omnibus, quæ vehementer tendunt aut mouẽt, qualia sunt exercitia, cursus, clamor, ira, vociferatio, & alij id genus affectus animi. Medicamentorum facultas incidat, abstergat, sed citra insignem calorem: non adstringat, non refrigeret, non sit narcotica. Hoc quoq; vult Galenus. Medicamẽta quæ natura sua siccãt, diluit, vt faciliùs crassitiem humorum diuidànt, & nec præter modum siccent. Propterea & multum potum concedit, vnde crassities materiæ diluatur. Sed talis sit multus potus, vt iuuet quidem, & non noceat. Nocet potus à quo repleri potest caput vaporibus. In remediis maximè probat, quæ parantur è scylla, qualia sunt mel

Phlebotomiæ quando locus inspirandi difficultate.

ſcylliticum,acetum & oxymel ſcylliticũ. Gal. idem mel ſcylliticum hoc modo comparat. Scyllas aridas vaſe, in quo mel repoſitum fuerit, reponit ſub canicula,exponit ſoli,ſubinde obuertens vas calori ſolis,& prohibens frigore Aquilonis: inde reſudat liquor, qui melli mixtus efficaciſſimum remedium eſt, vbicunque craſſus humor incidendus, & viſcidus detergẽdus,vt in aſthmaticis,epilepticis,& aliis id genus: Alioqui ſcylla coquitur, exprimitur ſuccus & miſcetur melli, vel è cruda ſuccus expreſſus concoquitur melli. Doſis à ſemiſſe drachma, vt in pueris,ad ℥.2.Acetum & mel ſcylliticum deſcribũtur à Nicolao.Looth de ſcylla reſpondet melli ſcyllitico. Purgationes autem totius corporis ſubinde reuocandæ aliquando ex caſſia, catholico, ſed præcipuè agarico. Materia,ariſtolochia,gẽtiana,enula, centaurium, radix maioris centaurij, melanthium, iris,origanũ,thymum, hyſſopus,ſaturia, pulegium, ſemen vrticæ, irionis, aſellorum puluis, & qui è limacibus torrefactis, è præparato pulmone vulpis, vermibus ſerici, ericio, lacertæ ſtercore, odorato, quod vulgus moſchum appellat, vermibus ſubiectis vrticæ, interioribus oculis philomenæ. Adde ſulphur viuum,fœnugræcum. Ex aliorum decoctis oxymel fit, vel melicratum, pulueres butyro, melli ſcyllitico vel liquidis permiſcentur: alioqui decocto ficuum aridarum. Laudatur decoctum rutæ, galli fatigati lucta,cocti cum herbis eſculentis,quibus vis inſit ſiccandi,incidendi,detergendi.Cucurbitæ ſcapulis, cruribus, ſub mammis affigendæ. Thorax primùm munitur ſordida lana, priùs imbuta oleis amygdalarum dulcium, de lilio, & ſimi-

Mellis ſcyllitici præparatio ex Galeno.

libus. Poſtea quoque dropaces, ſinapiſmi, & quæ exulcerant, adhibentur. Theriacæ & mithridatij vſus conceditur interuallis: decoctum quoque ſatis dilutum ligni gaiaci: aut concoqui debent paſſulæ, ficus, glycyrrhiza. Videndum tamen ne quis fallatur, vt putet cauſam aſthmatum craſſam & viſcidam pituitam, cùm ſit abſceſſus. Hîc enim paucus potus conuenit: medicamenta verò, quæ incidant & ſiccent, in quibus maximè probantur à Galeno, quæ aromatica ſunt.

AD LIBRVM VIII. GAL. DE COMPOSIT. PHARMACOR. κτ᾽ τόπους.

PERIOCHE VIII.

Stomachici qui dicãtur.

Galenus in hoc libro 8. agit de ſtomachicis, & iecorariis. Stomachici dicuntur, qui imbecillitate ſtomachi laborant: quanquam ab accidentibus, quæ imbecillitatem ſequuntur, aliquando ſtomachicos dicunt, qui vel ſubuerſione ventriculi, quam vocant ἀνατροπὴν, vel ſupinitate, quam appellant ὑπτιασμὸν, ſtomachicos nominant. Atque omninò, vt antè ſcripſit Galenus 2.li. imbecillitas ſtomachi, hoc eſt,

oris ventriculi,& virtutis concoctricis totius vētriculi, maximam vim habet aceruandis excrementis. In his affectibus deiicitur appetentia,nausea quædã est, aliquando vomitio & diarrhæa:atque aliquando ea humiditas fluitat, nonnunquam imbibita est biliosa,nunquam sine vitio:quæ omnia ad curationem reuocanda sunt.Ac præterea, vt ventriculi affectibus artificio medeamur, cognoscenda ea, quæ scribit Gal. 3. lib. de morbis & symptomatis, cap.5. lib.5.de locis affectis,6.de sanitate tuẽda 7. Methodi,& signa in arte parua. Intemperies si sola est, cõtrariis euinci debet. Nam vbi æstuat, refrigerandũ: vbi friget, calfaciendum : si squallescit, humectandum: vbi multa humiditate laxatur, siccantibus atque adstringentibus vtendum. Hæc autem omnia signis ostenduntur, quæ inuenies in arte parua. Atque remediorum duplex genus.Alterum in alimentis, quæ sua qualitate morbo repugnãt: alterum in medicamentis,quæ partim deuorãtur,partim adhibentur foris.Quæ foris adhibentur,linimenta sunt. Alia cataplasmata : quædam emplastri formam habent. Sunt & fomenta. Atque hæc omnia partim interiori parti, vbi sternũ est, partim ad 12.vertebrã dorsi applicari possunt. Sed quæ à dorso applicantur,aliquid tenuium partiũ habeant, vt per densitatem viæ penetrare possint. Itaque in linimẽtis, quæ refrigerãt,ceratũ est rosaceum Galeni, ex ceræ parte vna,tribus aut quatuor partib.olei rosacei,quod legitimum sit,liquatis in vase duplici:deinde subactis cum succo omphacij,vel simili adstringẽte. Hoc enim dictũ sit in vniuersum, medicamenta quæ stomacho adhibentur, egere adstrictione, quæ scilicet

Stomachica remedia quibus partibus externis applicanda.

corroboret. Quanquam in adſtringendo modus eſſe debet. Nam quæ nimiùm adſtringunt, nimiùm ſiccando nocent. Conuenit & vnguentum roſaceū, ceratum ſantalinum roſaceo diſſolutum, recentes roſæ, vel in auſtero vino parùm vinoſo decoctæ. Item oleum cydoniorum, myrobalanorū, comparatum ex vitium capreolis, & aliis rebus id genus, quæ & adſtringunt, & refrigerant. In eadem intemperie veteres plurimùm vſi ſunt medicamentis, quæ ex ſucco cydoniorum cōparantur, quæ etiam ſecuti ſunt recentiores, vt in ſyrupo acetoſo, de cydoniis.

Ad calidam vētriculi intēperiem vtile remedium.

℞. ſucci cydoniorum depurati per reſidentiam, ſacchari ana ℔.1. aceti ℥.3. coque ad ſpiſſitudinem. Datur cum aqua. Conuenit ſtomacho calfacto, cōfirmat, facit appetentiam. Poteris tamen inuenire modū ſacchari, vt erit calor. Eiuſdem generis ſunt Miuæ, vt miua Rhazæ, ſiquidem ſine vino & aromatibus comparetur. Nam cum his refrigerato ſtomacho cōuenit ſucci cydoniorum depurati per reſidentiam ℔.1. ſacchari ℔.1.ß. vini veteris ℔.ß. Coquatur, & deſpumetur. In calidum autem immittatur nodulus ſequens.

℞. Zinziberis, ſpicæ, cinamomi, caryophyllorum, ana ʒ.2. maſtiches ℈.4. Inuoluātur in nodulo. Alias Miuas deſcribemus in intemperie frigida. Eodem modo oxyſacchara, ſyrupo de granatis, de ribes, de groſſulis, de agreſta vteris: hæc enim ad refrigerium ventriculi faciunt, corroborant & appetentiam excitant. In his autem qui abhorrent à ſyrupis, materiam horum immiſcebis alimentis, vel, quod fit, coques & condies ſaccharo in vocatis vulgò Tartinagiis. Cæterùm hoc ſemel dictum fuerit, alimenta & medica-

medicamenta, quæ imbecillo ventriculo adhibentur, oportere vel calida, vel frigida esse, quia tepida robur dissoluunt. Abstinendum tamen nimiùm refrigerantibus, ne inde natiuus calor offendatur. Et quia frigida intemperies sæpiùs accidit, propterea multò plura medicamenta descripta sunt ab antiquis, quę faciunt contra intemperiem frigidā: quanquam & horum quædam contra declinantes inflammationes ventriculi, ad resoluendum videlicet scripta sunt: quale est laudatum à Galeno, & quod stomachicum Galeni vocant. Sed iam parari non potest inopia nardini vnguenti & ceræ pōticæ, aut alioqui amaræ. Hoc modo tamen conficietur vtile, & accedens ad medicamentum Galeni.

Tepida imbecillo ventriculo non adhibēda, quia robur dissoluunt.

Comparabis itaque optimum oleum nardinum, aut ex his aromatibus, quę calfaciant & corroborent, vno, pluribúsve, cinamomo, ligno aloës, moschata nuce, macere, spica, cypero, lauēdula, mentha, maiorana, rosmarino, stæchade, cardamomo, schœnuantho, & aliis id genus, quę quidem olea hac arte conficies. Parem modum olei & vini permiscebis: coques deinceps, & ordine iniectis, quæ vel breuiorem, vel longiorem coctionem sustinent. Coques autem ad vini consumptionem, comparato oleo, hoc modo miscebis.

Ad frigidam ventriculi intemperiem remedia.

℞. cerę citrinę ℥. 4. olei ℥.3.ß. Liquefiant in vase duplici. Tum addes succi omphacij, sumach, vel alterius id genus ʒ. 3. aut 4. confice ceratum. Quòd si videtur esse durius, aut grauius, in vsu diluetur cōuenienti oleo, vt sit vel liquidius, vel spissius. In liquidiore intinges vel gossipio, vel lana dibaphatica (vulgò escarlatte) & calidum medicamentū ad-

mouebis. In declinationibus inflammationum, loco medicamenti Galeni & meliloti, vtemur emplastro nostrò de meliloto dissoluto in oleo conuenienti, vt de spica, de lauendula, & aliis comparatis ex præscripta materia. Humidior ventriculus siccantibus & adstringentibus curari debet: siccior, humectantibus. Meminisse tamen oportet semper intermiscenda, quæ adstringendo corroborant, quales sunt rosæ, succus cydoniorum, prunorum non dulcium, & aliorum id genus: aromata verò, vbi frigiditas coniuncta est. Sed ferè fit, vt ad intemperiem sequatur excrementorum prouentus, vnde ferè fiũt & anatrope vocata subuersio, & hyptiasmos, hoc est, supinitas. Anatrope hæc habet accidentia, cibi fastidium cum nausea, aquæ vomitus aliquádo, rosionem, voulimiam, aut caninã appetentiam, fastidium, quale est repletis è cibo. Sæpè accedit multitudo vitiosi succi, alioqui paucæ, vel nullæ humiditatis. Hyptiasmos aliquádo ab intemperie citra humorem: aliquando cum humore multo quidem, sed non maligno. Is humor aliquando fluitat ferè tenuis, nonnunquam crassus & viscidus imbibitur ori & tunicis ventriculi: nonnunquam cum signis caliditatis, ęstu, siti: aliquando sine siti, vbi frigiditas coniuncta est. Eiusmodi humiditas appetentiam deiicit, & ea cõmouet, quæ in anatrope dicta sunt. Hęc autem affectio dissoluit tum os ventriculi, tum ventriculum ipsum. Quo modo vincula, nerui, mẽbranæ, imbibita omnia multa humiditate laxa, victa & quasi omninò dissoluta redduntur. Eget hæc affectio primùm quidem vacuatione: atq; vbi humor fluitat & tenuis est, partim vomitu, partim le-

Cautio.

uibus medicamentis vacuari poteſt: deinde ſiccantibus, adſtringentibus, & corroborãtibus curari poteſt. Quòd ſi craſſa & viſcida materia eſt imbibita profundiùs, oxymelite vel ſimplici, vel compoſito ex decocto radicis fœniculi, cinamomi, & aliorum id genus, quæ, ſcilicet, incidunt, tenuant, præparari debet. Hiera ſimplex, vt medicamẽto efficaciſſimo, aliquoties vtendum erit, vt quod vim habeat incidendi, detergendi, corroborandi, purgandi, & præſertim quæ ſunt in ventriculo, & primis venis. Dentur ʒ. 2. aut eò plus cum hydromelite, vel oxymelite. Repurgata materia, corroborantibus vtendum erit. Vbi verò humiditas frigida eſt, ſiccandum, detergendúmque. In humiditate neque craſſa, neque viſcida in alto poſita, ſola adſtringentia ſatis eſſe poſſunt: quanquam tutius fuerit pilulis communibus, vel ante cibum datis vacuare materiã. Alioqui pilulis ex rhab. & agarico. Alioqui terebinthina vtemur. In intemperie frigida & humida, tum quæ purgant, tum quæ adſtringunt, inimica ſunt, vtendúmque medicamentis, & alimentis, quæ calefaciunt, & ſiccant. Medicamenta in hoc libro deſcripta ad anatropas & hyptiaſmos ferè compoſuerunt veteres ex rebus adſtringentibus & detergentibus, ſucco punicorum acido, cydoniorum, ſorborum, meſpilorum, myrtorum, dactylorum recentium, & quæ vulgò (prunelles) dicuntur. Adde, ſi vis, groſſularum, & ſimilium, quorum compoſitionis hoc ſit exemplum, addito melle, quod ad immoderatas omnes affectiones ventriculi facere ſcripſit Galenus, niſi ſint cum vehementi æſtu.

Succi cydoniorum depurati ſextarij duo (hoc eſt

noſtro more ſemiſextarioli quinque, vel libræ duæ cum ſemiſſe) mellis deſpumati optimi ſextarij duo, id eſt, ſemiſextarioli quinque, vel libræ tertiæ cum 4. quartariis, aceti acris ſextarius vnus, hoc eſt ℥. xx. vel non ita acris ſeſquiſextarius, hoc eſt ℥.xxx. Coque ad ſpiſſitudinem. Quòd ſi frigiditas communicata eſt, iam coctis adde zinziberis ℥.3. piperis albi. ʒ.8. Læuigata coctis aliis permiſcentur. Aliud.

Eiuſdem carnis cydoniorũ, mellis an. ℔.1. aceti albi tantundem. Bulliant ſimul, & agitentur: tum adde piperis, zinziberis ana ℥.1. petroſelini Macedonici ℥.ß. In frigiditate cõuenit diagalanga, dianiſon, diacuminum, diatriton pipereon, zinziber viride, nux moſchata, condîta diuitibus, vt Chebuli conditi. Confectio anacardina, theriaca, mithridatium, & maximè vbi refrigerato ventriculo plurimi flatus excutiuntur, vnde periculum hydropiſis immineat. Et quia apud veteres, tum etiam recẽtiores Medicos abſynthiũ ſæpè memoratur, de eo ſic habeto. Vtendũ itaque abſynthio aromatico, non eo, cui horribilis ſapor eſt. Itaque decoctum abſynthij bilioſa deterget & ſubducit, ſi quidẽ altiùs non fuerint imbibita. Maior vis ineſt ſyrupo de abſynthio, aut melicrato parato ex decocto abſynthij. Infeſtiſſimum verò abſynthium, quibus pituita in ventriculo inhæſit, niſi decoctum eius cõdiatur aromatibus, incidentibus, calefacientibus, & melle vel ſaccharo, quod detergeat. Emplaſtro vſitatiſſimo, eodémq; efficaciſſimo ex maſtiche, cerato ſtomachico Galeni, carne cydoniorum ſic vteris. Maſtiche & ceratum ſtomachicũ vtrunq; corroborat, & diſcutit, cydoniatum, caro cydoniorũ, deterget, & corro-

borat. Tria hæc pondere æquali permiſcentur, ſingulorum ℥.1. iunguntur cum oleo maſtichino, de ſpica, & aliis. Aliquando vbi diſcutiendum magis, neque ita adſtringendum, plus maſtiches & cerati minus miſcetur, cydoniati aliquando, ex ſola maſtiche, aut cerato emplaſtrum conficitur. Augendus modus cydoniati, vbi vel vomitio, vel diarrhęa vexat. Sed duplex cydoniatum eſt: alterū ſine ſpeciebus, quod vbi calor eſt, vſurpandum: alterum cum ſpeciebus, quod in ſenſu frigiditatis conuenit.

Ad dolorem ſtomachi.

STomachus vegetiſſimo ſenſu prędidus eſt propter neruos illos inſignes à ſexta coniugatione. Archigenes in magno dolore ventris venam ſecat, extrema ligat, cucurbitulas circa ſtomachum affigit, lenientibus fomentis vtitur, glande aluum ſub ducit potiùs, quàm clyſtere, quia à clyſteribus metuit, ne inde ſublatus vapor dolorem augeat. Secanda autem interna, & perſeuerante malo, vtriuſque brachij, & hoc magis, ſi grauis dolor eſt, ſi repentinus, ſi difficilis ructus & ſpiritus, ſi febris eſt, ſi dolor in dorſum & ſcapulas extenditur. Hiſtoria eſt apud Hippocratem lib. Epidemiō de muliere quadam, quę in vehementiſſimo dolore ſtomachi nullis adiuta eſt remediis: ducto tandem ſanguine ex vtráque manu ſeruata eſt. Cucurbitulę, vt Archigenes, circa ſtomachum, vel vt alij, vmbilico, vel ad latera vmbilici affigendę: dextra quidem parte, ſi ab hepate: ſiniſtra, ſi à liene in ventriculum fluxio eſt. Sunt qui affigant ad 12. vertebram dorſi. Purgationiș vſus eſt, ſi ab acri ſanie, aut humorum prauitate dolor eſt excitatus. Atq; omninò in affectio-

Ventriculo malè affecto quæ purgatio conueniat.

nibus stomachi & ventriculi vbi purgandum est vtendum purgatione omninò leui,& quæ non attrahat à reliquo corpore,nisi confluente ad ventriculum materia ab vniuerso corpore dolor moueatur.Post hæc topicis & sumptis per os leniendus dolor est,alimentis quidem ea qualitate præditis, quæ faciat cōtra causam morbi. Similibus quoque medicamētis,sed odoris & aromaticis.Stomachus enim gaudet odore,subuertitur contrariis. Vtemur verò fomentis ex chamæmelino, meliloto, aneto, antho,rosis,mentha, absynthio, cypero, mixtis simul anodinis,& iis,quæ corroborant. Modus autem fouendi est, vt coquantur aqua, adiecta vini parte,& inculcatis in decocto linteis pars foueatur. Alioqui vesica impletur ad dimidiū, & stomacho adhibetur:in æstu,frigida: in frigore, calida: oleis quoque priùs cōmemoratis.Sed vbi ardor coniunctus est,folia vitis,papaueris,hyoscyami,mādragoræ,flores inde & semina concoquenda. Aliquando vbi à doloris vehementia periculum imminet, narcoticis vtendū,opij grano vno, leuiter feruefacto, in syrupi rosarū & absynthij an.sesquuntia.Sit autē tantùm vna ebullitio,quæ deinde misceatur ℥.3.iuris pulli. Detur in potu. Alioqui Philonij in causa frigida,in causa calida. Requiei descriptione Nicolai,drachma semis in vnciis duabus vini odoriferi.

Ad vomitum.

VOmitus subuersio quædā est copia vel qualitate materiæ:alioqui incitatur vētriculi imbecillitate.Vacuanda copia:purganda praua materia: imbecillitas,vt priùs,corrigenda. Ac ferè vomitus excitatur, qui perseueret, imbecilliore stomacho.

Nam si quid excludendum robusto quidem stomacho, sed imbecillo ventre per deiectionem excluditur. Contra verò re habente, per vomitum. Vehemēter cohibet vomitiones ceratum priùs descriptum ex partibus æqualibus mastiches, cydoniati & cerati stomachici Galeni, iunctis cum oleo cydoniorum, rosarum, mastichino. Efficacissimum remedium contra perseuerantes vomitiones est similiter vini odoriferi potus, & in calore iulep rosatū, adiecta parte octaua vini granatorū, berberorum, & similium, quæ tantillo cinamomo condienda sunt. Plurimùm quoque conferet syrupus de agresta, vel omphacomeli veterum.

De Singultu.

Singultus ab acri & rodente, vel materia, vel sanie, à repletione, inanitione, frigiditate excitatur, aut, vt breuiùs Hipp. ab inanitione & repletione. Itaque vbi repletio, vel acris materia est, purgare conuenit. Galenus vehementer probat vsum hieræ picræ. Arabes proprietatem quandam ascribunt rhabarbaro in edendo singultu. Post purgationem corporis vino odorifero cum tantillo cinamomi & galangæ vtendum est fomentis, quæ incidant, calefaciant, abstergeant, ex materia in dolore frigido præscripta. In inanitione, vnde singultus, etiamsi desperata res videatur, iuuandi tamen distillatis, colatitiis, iusculis expressis, gelatina, sorbilibus ouis, inungendus stomachus & deorsum ad 12. vertebram hydrelæo, ex æquis partibus aquæ & olei violati. Neque tum adstringentibus vtendum, sed rarefacientibus, vt materia transpiret. Conueniunt & quæ antea commemorata sunt, dia-

galanga, dianisum,& similia. Anisum peculiari ratione singultui medetur, propterea & anisum sæpè imperant,& oleo anethino ventriculum fouent.

De vlcere ventriculi,vel œsophagi.

EXulceratur à causa externa & manifesta, vel etiam à causa interna, humore acri, pharmaco acuto, & aliis rebus acutis: tum etiam præcedente abscessu. Signa sunt, quia dolor fit vlcerata parte, sed pręcipuè si quid acre, vt sinapi,si quid calidius aut frigidius deglutitur, & inde facto dolore intelligimus qua parte vlcus sit. Pure etiam vel vomitu, vel deiectione exeunte. Ardor quoque in ea parte percipitur. Lingua sæpè inficitur: sapor redit in os, angustia est spiritus & ferè fastidium: sed vbi in orificio ventriculi grauiora symptomata commoueri solent, animi deliquia, extremorum frigus, dolor crudelior. Cap. 4.libr.5.locorum affectorum Galenus scribit omnes ferè interire, nisi ætatis beneficio seruentur. Ad hæc legenda quæ scribuntur 4.Method. Vtendum est alimentis, quæ medicamentosam qualitatem habeant,detergentibus,incarnantibus,& cicatricem ducētibus, quæ seligenda sunt ex 2.lib.de materia Chirurgica.Abstinēdum omnibus acribus acerbis,salsis,acidis, quæ scilicet vlcus exasperant:mitigantibus vtendum, quæ etiam detergeant,glutinent,incarnent,cicatricem ducant. Atq; in gula paulatim deglutiendum, adiungendúmque aliquid viscidum,vt vis medicamenti obiter inhæreat. Lac itaque tepidum condîtum saccaro, diatragacantho frigido,lac amigdalarū,hordeatum,limaces,cochleæ,gelatina.Sed maximè oua sorbilia, aut paulò magis cocta concipiendis medicamentis ido-

Ventriculi vlcerati signa.

nea ſunt. Potus quoque, hydromel, vel hydroſaccarum, ſyrup. viol. iuiubarum: deinde etiam myrtillorum & roſarum de ſiccis. Vtimur quoque ſaccaro roſato, maſtiche, tragacantho, & aliis id genus, farina fabarum, hordei toſti, admixto puluere balauſtiorum, malicorij, ſanguinis draconis. Exercitatio & frictio partiũ inferiorum. Sed aliquando non vlcus, ſed tuberculum in œſophago naſcitur, à quo defluens potus aut cibus reſiſtit in via ſine dolore. Rarum eſt, quod tamen poſt 4. menſem accidit. Puella quædam deuorato multo pulmone veruecino, & inde grauato ventriculo poſt nauſeã vomuit fruſtũ pulmonis. In œſophago reſtitit parte ſuperiore, vnde grauiter cõflictata & periclitata conualuit ſucceſſu, cucurbitulis affixis, & ferramẽtis in œſophagum inditis. Nihil deglutiebat intercepta via. Ex antecedente de malo cõiectura facta eſt. Inflata eius pulmonis portio œſophagum obſederat.

Hiſtoria.

De Voulimo.

VOulimum quaſi πολὺ λιμός appellatur: βȣ̃ enim particula in hac voce, vt aliis multis, πολὺ multùm, aut magnum ſignificat. Eſt autem genus quod ab ingente fame nomen habet. Vocatur & phagedæna ab inſatiabili edendi cupiditate. Sub hoc genere continetur canina appetentia, affectio appetitricis facultatis, id eſt, ſtomachi in quo affectu repletus affatim ventriculus paulò poſt omne reuomit, aut deiicit, virtute non ſuſtinente. De hac canina appetentia lege 5. & 6. de locis affectis, 4. de ſympto. cauſſis. Cauſa eſt cum os ſtomachi penuria, imbecillitate, & refrigeratione afficitur, 5. de ſimplicibus, à frigiditate & ſiccitate,

Canina appetentia.

vnde curari putat calfacientibus & humectantibus balneis & alimẽtis. A fame inchoat, quæ postea desinit. De quo lege Aphorismum 21. lib. 2. Galenus de vsu respirationis refrigeratis partibus thoracis, & quæ vicinæ sunt, lib. verò de Theriacâ, helminthi vermi, hoc aliquãdo attribuit nobili historia de virgine quadã: quæ cùm multũ comederet, perpetuo tabescebat, verme illo perpetuo exugente chylũ & alimentum, quod deberet distribui corpori. Legendus commentarius aphorismi, *Famem thorexis & vini potio soluit*. Elenij vini vsus plurimum laudatur à Galeno: sed neque vacuo ventriculo, sed modico pastu, neque multũ semel, nisi vehementer sitiunt, sed breuibus interuallis. Archigenes eos, qui ingenti fame in viis delinquunt, reuocat odoramentis aceti, pulegij, terræ aceto maceratæ, pomis, malis, piris, & aliis, quæ ad manũ sunt. Dat panem intinctũ vino, postea suillam assatam, & ea quæ multum nutriunt, & odore sunt bono. In paroxysmo extremæ partes constringantur, maxillæ pungantur, pili vellantur, & aures. Reuocatis, ab animi deliquiis, panem dat imbutum vino diluto. Alimenta, quæ affatim nutriunt, oua sorbilia, bulbos, cochleas & similia.

De Hepaticis.

Hepatici Galeno qui sint.

HEpaticos definit Galenus, qui ex imbecillitate hepatis aliquo vitio laborant, etiam si neque febris, neque inflammatio, & sine hac imbecillitas esse potest. Nascitur imbecillitas ab intemperie. Intemperies est vel visceris, vel humorum, qui venis & arteriis continentur: vnde vel alteratrix, vel retentrix, concoctrix, vel excretrix malè suo munere fungitur. Sed hoc quomodo distin-

guendum, intelligendum ex libr.6. de ſymptomatis,& morbis, itémque ex cap.6. lib.5. de locis affectis, vbi malum inſiſtet. Galenus in vitio alteratricis, cùm ſcilicet hepar attrahit, ſed quod attrahit, nõ ſanguificat, ait egeri ſimilia loturæ carnium, vt, in hiſtoria illa Siculi Medici, cuius meminit libr.5. de Locis malè affectis. In calida intemperie humores viſceris, deinde viſcus eliquatur, vacuatúrque per aluum bilis olida admodum, craſſa, inſigniter tincta, mordax, & ſpumans in frigida. Neque frequẽs, neq; copioſa deiectio, ſed longior affectus eſt, color pallidus, tardus pulſus, vrina tenuis, vbi ſiccitas contracta, ſpiſſa, vbi humiditas ac paulatim retenta materia calorem ſuccendit & febriculam, quæ vix apparet, & Medicum fallit, niſi diligenter obſeruet, tum quæ craſſiores, fæculentæ & limoſæ excretiones fæci ſanguinis, vel limo ſimiles. In calida intemperie leuibus pharmacis vtendum eſt, non vt intemperiem cures, ſed vt vacues excrementa, quę per intemperiem collecta ſunt. Vtêris ergò caſſia, catholico, ſyrupo violato, recenti roſato laxatiuo, quibus dilutum rhabarbari miſceri poteſt, ſed non ita magna quantitate dilutum: vt ℥.1. ſufficiet. In calida intemperie refrigerãtibus modicè, roborantibus vtendũ, cichorio, endiuia, ſcariola, adiantho, capillis vener. fumaria & aliis id genus. Mellitis rebus non ita vtendum, quia in calida intemperie mel exſiccat, & talia promptè amareſcunt. Itaque in decocto harũ rerum ſufficiet decima pars ſacchari, alioqui diſſolues decimam partem ſyrupi de portulaca, de limonibus, de acetoſitate citri, de granatis, oxyſaccarę ſimp. & ſimiliũ. Acetoſę magna vis ineſt

Hepatis calida intemperies leuiora petit cathartica.

refrigerando hepati, similiter & lactucæ. Itaque altera vel vtráq; plurima incoquitur iusculis. Ius acetosæ exprimitur, in quo carnes intingantur, panis hordeatus, aqua hordei, hordeatū. Huic malo maximè cōueniunt æstiui quoque fructus, cerasa, ribes & similia. Vino non nisi diluto plurimùm vtendum est, elixis potius, quàm assis. In frigida verò plurimùm laudatur electariū de vino Arabum, quod in hoc libro Gal. ex Andromacho describit, paululùm variante formula, & syphoïdes appellat. Passularū mundatarum vncię tres, croci ʒ.1. calami aromatici ʒ.2.ß. bdellij ℥.ß. cassię ligneæ drachmę duæ semis: cinamomi ʒ.ß. spicæ ʒ.3. myrrhæ, terebinthinæ ana ʒ.4. iunci odorati, schœnuanthi ʒ.2.ß. siliquarum, vel carubiarū ʒ.2. mellis ℥.2. vini tenuis, odoriferi, quantum sufficit, fiat electarium. Sed quia difficilis est hæc compositio, melius fuerit passulas mundatas ad ℔. semissem incoquere vino subtili, odorifero, donec sit crassitudo: deinde admiscere conseruę anthos ℥. 2. cinamomi ʒ.2. cassiæ, spicæ, ligni aloës ana ʒ. ß. croci scrupuli dimidium. Concorporare omnia, & exhibere semunciam pondere cum vino tenui & odorifero. Materia ferè conuenit, quæ penetret, propter angustias viarum seu venarum, cyperus, schœnuanthum, crocus, iris florentiæ: qua aperiat, marrubium, absynthium, pistacia, radix petroselini: quæ concoquat & leniat, passulæ, ficus, vinum granatorum dulcium, vinum dulce: quæ abstergeat, mel, saccharum: quæ roboret, eupatorium, schœnuanthum, absynthium, rosa, spica: quæ pręseruet à putredine, cinamomum, cassia lignea: quæ siccet, spodium: rasura cornu cerui, eboris, à

Electuarium de vino Arabum.

proprietate cõuenit,velut rhabarbarum,quod inde vitam hepatis appellant, ſpica, lupinum iecur cochlearum carnes & limacum, atque inde diſtillatæ aquæ, paſſulę, quas tota ſubſtãtia familiares hepati etiam Galenus agnoſcit. Tantùm adſtringũt,quantùm opus eſt viſceri, concoquunt, roborant, malignitatem corrigunt,nec facilè corrumpuntur,vino quoque magna vis tribuitur: roborat, coquit, putredinem prohibet, intemperiem frigidam & humidam hepatis emendat. Contra virulentam materiam cinamomum primas tenet: deinde caſſia lignea,tum aromatum omne genus,nardus, iuncus odoratus, calamus aromaticus, myrrha, electrum, crocus,aſpalathus. Ex eiuſmodi materia in puluerẽ trita ad ℥.2.electaria fiunt cum ſaccharo, vel melle quadruplo, quintuplo: alioqui in paſſulato melle incorporantur. Mel paſſulatum fit coctis priùs paſſulis ad craſſitudinẽ ſyrupi, coctis,inquam, in vino, adiecto ſaccharo. Exteriora verò ſunt oleum roſaceum,aliquando adiecto chamæmelino, vbi calida intemperies eſt. Nam in calida intemperie abſtinẽdum iis,quæ nimiùm refrigerant,& leuiter refrigerando laxanda cutis eſt, vt tranſpiret vapor. Licet quoque vti vnguẽto roſato, cerato ſantalino in roſaceo diſſoluto, vel cum eodem piſto & admoto. Alioqui cerato refrigerante Galeni, ſubacto cum ſucco cichorij & tantillo aceti albi. In frigida oleũ de abſynthio, de ſpica, de maiorana, & quæ in frigidiore ventriculo deſcripta ſunt. Nam in hoc conuenit hepar cum ventriculo, quòd vtrúnque eget, iis, quæ adſtringendo corroborant, niſi quòd magis adſtringendum in ventriculo è chamæpythi.

Mellis paſſulati præparatio.

Medium ſit medicamentum ſimiliter ex radicibus graminis ſileris. Ad quantitatē decocti opus eſt ℥. 10.& ℥.1.ſacchari. Duo ſunt reliqui affectus,quorū meminit Galenus hoc libro, humiditas hepatis & ſcirrhus. Itaque immodica humiditas vires hepatis diſſoluit, quomodo vincula & neruacea corpora nimio humore imbuta diſſolui ſolēt. Signa humidi hepatis & humidioris ex arte parua Gale. petenda. Curatur autem adſtringentibus, & ea materia, quæ prius in humidiore ventriculo deſcripta eſt. Hoc tamen differt hepar, quia minùs adſtringentia deſiderat. Humiditati aliquando frigiditas, aliquando caliditas coniuncta eſt. Itaque in frigiditate, aromata, plantas, & materiam, quæ adſtringendo corroboret & calefaciat, miſcere oportet: quale, exempli gratia, fuerit cydoniatum cum ſpeciebus. In frigiditate & humiditate plurimùm conuenire ſcribit Gal. vinum: ſed hoc ſit tenue, odoriferum & natura calidum. Vteris fotu de abſynthio, irino, de ſpica, & aliis, in frigidiore & humidiore ventriculo memoratis, eiſdem oleis malaxatis. Emplaſtrū de meliloto, diachylum ireatum, mixto cydoniato cum ſpeciebus, dabis in potu, dianiſon, diacuminū, diagalanga, diatrionpipereon. Inſtitues aſſas carnes confixas caryophyllis, & omninò ea alimenta, quæ ſiccent & calefaciant: caliditate verò iuncta fouebis oleo roſarum, de cydoniis, myrtillorum, aceto addito, ſantalis, ſpodio, ſucco earum herbarum, quę hepar refrigerant, ſenecionis, hepaticæ, cichorij, intyborum & ſimilium. Atque iiſdem herbis piſtis ex eiſdem oleis, puluere roſarum, ſantalorum, ſpodij, addito, finges veluti cataplaſmata. In potu conue-

Hepatis minùs adſtringentia, quàm ventriculo conueniunt.

niet electarium diarhodon Abbatis,rosis,santalis & spodio additis. Videndum tamen, vt ne nimiùm refrigeremus. Nimiùm refrigerātibus læditur hepar. Cerato santalino plurimùm vtuntur, quod addita parte cydoniati sine speciebus melius fiet. Malaxabuntur cum oleis prædictis, pauco aceto albo addito. In omni humiditate hepatis & totius ventris vehementer laudatur cochlearum caro & limacū: sed si coniuncta est caliditas, frigidis condimentis & aceto temperatur. Contrà verò in frigiditate. Contrahit schirrum hepar propter venarum angustias. Schirrus tumor est durus, dolens: initio curabilis est: cuius materia humor crassus, viscidus, frigidus, à quo nisi curetur, periculum imminet hydropisis. Morbi regij fiunt, & longæ febres, & tabes corporis. Itaque summa diligentia curari debet, & quia durus, mollıētibus eget: ratione materiæ crassæ, incidentibus: frigidæ, calefaciētibus: viscidæ, detergentibus. Itaque mixtio medicamentorum contra schirros hepatis molliat, incidat, tergeat, calfaciat, sitque tenuium partium. Verùm ratione partis affectæ in mollientibus eligentur ea, quæ id moderatè faciunt, ne nimiùm mollientibus substantia visceris dissoluatur: ac rursus oportet propellere, quæ tenuium partium calfaciant, & incîdant: à quibus tamen periculum est, ne parte schirri dissoluta reliquum lapidosum & incurabile relinquat. Propterea, vt dictum est, mollientia misceantur, foueatur schirrus ex oleis malacticis, deinde superponantur emplastra malactica de meliloto, ceratum œsypi, diachylum ireatum, & similia, aceto mixto, aromatibus, ad ʒ. 1. emplastri ʒ. 2. aut sesquidrachma:

tritorum aromatum miſceri poteſt. Acetum additur vt penetret, vt incidat. Materiam ſcriptam inuenies cap. de malacticis, niſi quòd ea ſeruanda ratio malacticorum & incidentium, quæ perſcripta eſt. Hoc enim habet peculiare ſchirrus hepatis. Veteres plurimùm vtebantur caricis pinguibus, ol. irino, vel ſimili, inunctis & tepidis admotis in fotu. Hoc aduertendum, ne nimiùm frequens, néve longiùs adhibeatur. Nam inde periculum imminet relaxationis viſceris. In potu eadem ratio ſeruanda eſt, vt ſcilicet, aliquid malacticum miſceatur iis, quæ incidant & tenuent. In malacticis eſculentis efficaciſſimum eſt decoctum ficuum pinguium & ſimilium, paſſularum, recentis quoque camæpytheos. In eiuſmodi decoctis miſcebuntur ea, quæ in morbo regio & hydropiſi deſcribentur. Conſenſus veterum & recentiorum, ammoniacum tum foris adhibitum, tum in catapotiis deuoratum plurimùm facere ad ſchirros & oppilationes viſcerum. Itaque ex ammoniaco & pul. hieræ, cuius vis magna eſt calefaciendo, incidendo, pilulæ fingi poſſunt, non quæ tam purgent, quàm quæ ſchirro curando conueniunt: è terebinthina quoque & eodem puluere vtilia catapotia formari. Alimenta, partim quæ molliant, partim quæ incidant, tenuent & tergeant, propterea condimenta ſicca erunt ex vſu. Acetum paſſulatũ miſceatur, aut in quo diu inſolato ficus, vuæ paſſæ, caryophyllum, cinamomum aliquoties commutata maduerint.

De morbo Regio.

MOrbum Regium vocant, quia laſciuiis, cantu, delitiis, mulſa, vita ſoluta curis, & vt ait Serenus,

ſenus, Molliter hic quoniam celſa curetur in aula. Cauſſæ ſunt obſtructio, inflammatio, intemperies hepatis, aliquando lienis, veſicæ fellis, pororum, per quos flaua bilis ad ieiunum deſcendit, aut per quos fæx ſanguinis ab hepate ad lienem fertur. Oportet itaq; interrogare ægros qua parte vel dolorem, vel grauitatem, vel tenſionem ſentiant. Aliquando criticus eſt hic morbus, flaua bile è vaſis diffuſa in corpus: aliquando venena hunc morbum faciunt. Sed in inflammatione neceſſariò febris eſt, & alia accidentia, quæ ſe proferunt in inflammatione. Quæ eſt citra febrem & inflammationem, tenſio eſt, & grauitas in dextro ferè hypochondrio, excrementa albicāt, cineritia ſunt, & argilloſa: vrina ſpecie craſſa admodum, crocea, aut nigra, cùm ſpuma eiuſmodi coloris. Pulſus neque celer, neque languidus, crebrior tamen, minor, & durior. Galenus morbum Regium citra febrim cum grauitate in dextro hypochondrio hac ratione curat. Primum cibis & pharmacis aperiētibus obſtructiones vtitur: deinde medicamentis purgantibus. Atque hîc meminiſſe oportet, in grauibus obſtructionibus, quales ſunt in morbo regio, periculoſas eſſe validas purgationes, niſi priùs medicamentis obſtructa liberātibus vias aperuerint. Propterea Hippocrates, corpora cùm quis purgare voluerit, oportet fluida facere. Intelliges medicamenta aperientia & purgantia aliquid effeciſſe, cùm iam pro albicātibus & cineritiis excrementis alui, cœrulea & admodū flaua deiiciuntur, cúmque vrinæ ad colorem naturalem propius accedunt. Aperiunt oxalidis folia & radix gramen, aſparagus, cichorium, eupatorium, apium

Purgationes valentiores in obſtructiš periculoſæ.

adianthum, herbæ capillares, calamenthum, calamintha, ancusa, fœniculũ, gẽtiana, iris, aristolochia, cinamomum & aromata, melanthium, securidaca, fumaria, chamæpythis, rosmarinus, serpillũ, marrubium, asarum, anisum, hyssopus, petroselinum, absynthium, cappares, radix tamarisci, asparagi, rusci, capparis. Cõcoquuntur hęc vel per se, vel cum aliis, vt inde fiat oxymel conditũ cinamomo. Hinc quoque syrupi fiunt: quanquã plurimùm vtuntur syrupis de endiuia, de cichorio, capill. veneris, de bizantiis, de duabus vel quinq; radicibus. Vtuntur quoq; vermibus terrenis, asellis, musco, qui in tegulis nascitur, & vocatis ardesiis, rasura eboris, cornu cerui, pudendo viuerræ, vulgò de Furet. Sed vehementer laudãt, & iusta quidem ratione, ammoniacum, cui ad miraculum vsque vim inesse volunt liberandi obstructiones, vt certò euadant, quibus iam à morbo Regio imminet hydropisis. Teritur ammoniacum, datur in hydromelite, vel oxymelite. Soluitur oleis chamæmelino, amygdalarũ amararum, de fraxino, & similibus, aut Alcumistarum arte oleũ inde distillatur, quod illinitur, & bibitur.

Potiones plurimùm probant à balneo, iubéntque ægrum epoto medicamento decumbere in latus dolens. E materia quoque descripta fiunt puluisculi, qui cõditi aromate & saccharo exhibentur in potu, alioqui inde fiunt electaria, aut pars miscetur electario diarrhodo. Sunt & aquæ distillatæ, quæ conueniant, endiuiæ, cichorij, lupulorum, cuscutæ, fumariæ, capillarium, acetosæ, terebinthinæ, graminis, raphani, apij fœniculi, lappæ, rubeæ tinctorũ, tribuli, lybistici, rusci, asparagi & similiũ.

In alimentis sæpè vtetur radicibus esculentis vt acetosæ, petroselini, graminis, cichorio toto, cicerum decocto, capparibus, asparagis, lupulorum extremis, stipulis articaulis, quas vocant Lutetiæ Cardes, vino tenui, quod vel aquis memoratis, vel decocto rosmarini dilui potest. Quod ad phlebotomiam attinet, vbi videbitur sanguis redundare, aut fuerit suppressa aliqua vacuatio, liberiùs detrahes sanguinem è basilica dextra, aut venis extremæ manus. Resistentes menses, aut hæmorrhoidas excitabit. Galenus vsu eiusmodi aperientium & pharmaco purgante sæpè vno die curauit ægros. Quòd si contumax videbatur malum, vtebatur validiùs tum aperientibus, tum purgantibus. Constat experientia decoctum ligni sancti multis profuisse. Color fœdus relictus frequenti balneo curatur, vbi iam causa interior sublata est. Galenus vtebatur dacridio. Vtemur agarico, puluere hieræ diacolocynthidos, rhabarbari, mistis & diaphænico & diapruno: in intemperie, aut morbo regio, qui est à crisi, neque purgantibus, vacuantibus aut aperientibus vtendum est. Redeundum verò ad ea remedia, quæ descripta sunt in imbecillitate hepatis. Ab intemperie calida in crisi res est committenda naturæ, nisi quod balneis laxantibus & detergentibus cutem, humidiore victu & diluente vtendum est. In primo genere quidem ab obstructione clysteres acres plurimùm possunt, qui, scilicet, naturam trahunt, vt iam non effundat bilem in corpus, sed ad intestina mittat. Aliquando est hîc redeundum contra schirrum hepatis. In venenis initio quidem vomitus, si eò vertit natura: si ad intestina,

Color fœdus frequẽti balneo curãdus.

clystere acri. In habitum corporis, cucurbitulæ cum flamma & scarificatu. Danda autem per os, quæ contra genus veneni faciant.

De Splenicis.

SPlenicos vocant, quibus lien induruit: addunt alij ab humore melancholico. Multa sunt indicia, quæ splenicos arguunt: grauitas & circumscriptus tumor in sinistro hypochondrio, difficultas spiritus, sitis, siccitas oris, pedum & pudendorum inflatio, color malus, plumbeus, decubitus in sinistrum latus, grauis dolor ad iugulum sinistrum tendit, vbi grauior tumor. Quibusdam scatent pediculi, noctu sudor grauis, halitus fœtet, erumpit sanguis è naribus, & aliis partibus, gingiuæ & dentes corrumpuntur magis parte sinistra, venæ ad lienem nigricant, scalidior cutis est, maximè ea parte vlcera maligna, in cruribus cicatrices nigræ, aluus adstringitur. Horum aliqua, vel omnia splenicos ostendunt.

Imprimis leui pharmaco, vel clystere mollienda aluus, detrahendus sanguis, repetita bis vacuatione in duos dies (inquit Galen.) è basilica sinistra, satis amplo foramine: alioqui è vena medij digiti, vel minimi. Alij venam post aures diuidunt, voluntque plurimùm prodesse, si eo sanguine, qui effluit, statim illinatur regio lienis. Constat quoque raro quidem experimento venas apertas, quæ ad lienem turgent & nigricant, splenicis plurimùm profuisse. Distinguendum quoque qua parte visceris tumor constiterit. Nam si superiori parte, pharmacis purgantibus per interualla vtendum erit: si inferiori, clysteribus acribus vti conueniet.

Lienis tumor superiori parte consistens purgãtia pharmaca, inferiori, enemata postulat.

Sed pharmaca & clysteres per interualla imperantur: quibus interuallis, medicamentis aperientibus, incidentibus, mollientibus vtendum erit, vt præparata materia meliùs sequatur. Itaque & ea, quæ priùs descripta in scirrho hepatis, & hęc peculiariter conuenient, & cortex radicis capparis, radix tamarisci, polypodium quernum, scolopendrium, & omnes capillares, rosmarinus, semen agni casti, endiuiæ, scariolæ, portulacæ, acetosæ, cuscutæ, semina frigida maiora & minora, cortex & radix salicis, fraxini, genestæ, flores hyperici, rosmarini. Abstinendum deinde iis, quæ nimiùm calfaciunt, nisi frigidis temperentur.

Ex omnibus in aqua coctis oxymel comparetur. Purgationes ex epithymo, cuscuta, foliis sennæ, polypodio, diasenna, catholico, agarico, diapruno, confectione hamech, electario Indo, syrupo de fumo terræ, in oxymelite, sero lactis: decocto scolopendrij, vt melancholicā purges & pituitam. Laudatur aqua fabrorum consumendo scirrho, in qua ferrum fuerit sæpius extinctum: præterea aqua depurata, & bene colata, quę collibus defluit in alueolos eorum, qui acuunt gladios & enses, lixiuium sarmentorum, oxymel, acetum scylliticum, syrupus acetosus, capillorum veneris, de duabus & quinque radicibus, de fumo terræ, de scolopendria, de pomis, de epithymo.

Diluuntur syrupi in oxymelite simplici, vel Galeni: in sero lactis, in aqua cuscutæ, acetosæ, borraginis, fumiterræ. Conuenit frequés capparum vsus, asparagorum, extremitatum lupuli conditarum, florum genestæ & violarum, cardorum: sunt autem

cardi, caules cynaræ, qui per hyemem eduntur. A proprietate conueniunt lien bouis, asini syluestris, vespertilio decolatus & siccatus, splen asini domestici, pulli egurini cremantur in testa, puluis drachmæ pondere, potionibus, quæ conueniant, inspergatur. Laudant poculum è fraxini ligno. Quod autem ad topica remedia attinet, ea arte fient in molliendo & resoluendo scirrhum, quam inuenies capite de Malacticis. Peculiariter conuenit ammoniacum dissolutum aceto, deinde pistum cum oleo de capparibus, vel liliorum, quo quidem ammoniaco eo modo vtendum, qui dictus est in scirrho hepatis.

Vteris similiter emplastro de meliloto, dialthæas, œsypi cerato, diachylo descriptione Philagrij. Solet conspergi puluis ceterach, corticis radicis capparis, limaturæ chalybis leniter remollito scirrho. Veniendum ad vsum aceti descriptum capite de malacticis, ad vehementem dolorem splenis, tumorem, punctionem, duritiem. Mirabilis puluis diacapparum. ℞. corticis radicis capparis ℥. 1. seminis acetosæ ʒ. 6. corticis radicis tamarisci ʒ. 3. terantur in puluerem. Datur media nocte, & inter pastus cum oxymelite. Oportet ægrum in sinistrum latus decumbere, quemadmodum in aliis potionibus spleniticis, tres horas à medicamento sumpto ieiunare. Conueniunt & trochisci de eupatorio, & de capparibus. Quòd si videbitur rugitus quidam & flatus, intermiscendum quæ flatus discutiunt, piper, cuminum, ruta, daucus, anisum, apium, caruum, petroselinum, lybisticum, galanga, & alia id genus.

De colicis remediis.

QVę hîc ſcribuntur vel anodyna ſunt vel ad dolores colicos à frigore & flatibus referuntur. In narcoticis plurimus eſt vſus Philonij, quod antea deſcriptum eſt capite de ſputo ſanguinis. Vtimur quoque pilulis de cynogloſſa, quæ contra omnes iſtiuſmodi morbos valere dicuntur. Ad hæc floccis ſuſpenſis de filo, & immiſſis recto inteſtino, glandibus ſeu ſuppoſitoriis. In phlegmatica materia vtendum incidentibus, detergentibus, & calfacientibus, qualia deſcripta ſunt in frigidiore ventriculo & hepate. Plurimùm laudatur quod ſequitur parabile. ℞. piperis grana 3. ſalis ℈ 1. trita dētur cum vino in iure veteris galli. Allia coquuntur, & adiecto pipere ſorbetur ius. Sunt qui vel capum, vel pipionem, vel alaudas, nucleis alij infarciant, & ita iubeant edendas aues. Alexandrinus tres bulbos allij veſpere ſumptos flatus diſcutere, & phlegma deducere ſcribit. Sunt qui plurimum tribuant vino maluaticio diluto aqua maioranæ aut nepithæ, additis ℈. 2. caſtorei. Alij lauri baccas nouem aut vndecim terunt, & cum vini tenuis & odoriferi ℥. 4. ß. facto experimento propinant. Item folia raphani cum ſeptem granis piperis decoquunt, & inde melicratum parant, quod mirabiliter facit nephriticis, colicis, & quibus vrinales viæ obſtructæ ſunt. Ol. ruta. nardino, laurino, de cado, raphanino, napino, de piperibus, lanas inculcant, & calidas admouent ventri: alioqui in eiſdem ol. quartā partem galbani diſſoluunt, addúntq; aliquid ciuetæ & croci, & ita illinunt. In flatuoſa eadem remedia conueniunt, & affixæ cucurbitulæ vmbilico. In calida, & blioſa,

inedia, quæ alios colicos iuuat, vehementer lædit, vbi narcoticis potiſſimùm vtendum eſt, clyſteribus mollibus ex radice althææ & foliis, malua, violaria, muccaginibus ſeminis lini, althææ, pſyllij, cydoniorum, adiectis capitibus papaueris, vitel. oui, violato, vnguento roſato. Aliquando clyſter iniicitur ex hordeato liquidiore, adiecto ſyrupo violato, de papauere, nenuphare. In horum colico dolore cataplaſma conuenit Alexandrini. ℞. farinæ lini & hordei, vel fabar. ana M.2. coquantur in ol. chamæmel. fiat cataplaſma. Alioqui.

℞. ol. chamæmelini & roſ. ana ℥.1. ceræ ℥.ß. fiat ceratum. Muccaginis ſeminis lini ʒ.1. cum farina fabarum ſubacta ex vitellis oui fiat cataplaſma. Sunt qui experimento laudant hanc potionem. Seminis viol. ℈. 4. dantur ex vino diluto. Phyſica remedia ſunt coralli triti cochleare, dandum ieiunis per triduum cum vino: item ſtercus lupi cum aqua tepida, cornu cerui vſtum, particula inciſi vmbilici infantis nuper nati, aurea vel argentea armilla includitur & circumfertur, cingulum è corio lupi geſtatum, maſculi maribus, fœminæ fœminis, ſtragulæ quoque lectorum inde fiunt. Alij pellem geſtant, aut eiuſdem lupi ſtercus nucula includunt, ſuſpendunt è collo, vt ad ventrem perueniat. Suſpendunt autem ligula è corio ceruino aut filo texto ex ouilla lana, ſed ouem volunt interfectam à lupo. Alij verò euaſiſſe à lupo. Laudatur & anguillæ ſanguis, & criſtatum alaudæ genus, ſtercus gallinæ, quæ exercetur & nutritur pabulo ſicciore, tunica interna ventriculi erinacei: maſculi quidem in viris: fœminæ in fœminis & mulieribus. Hæc quidem ſcripta à

Græcis & Arabibus trita in puluere aliis miſcentur, quæ aperta qualitate iuuant, piperi, caſtoreo, & aliis id genus. Dantur ex melicrato.

De Priapiſmo.

PRiapiſmus, qui & Satyriaſis dicitur, affectio eſt, cum minuſculum pudendum inuito tumet & inflatur: vel vt 6. de locis affectis, cùm colis in longum & circuitum augetur, nullo deſyderio veneris ſtimulante. Addit Galenus, oportere inflationem eiuſmodi eſſe ſtabilem. Quibuſdam enim ſupinè decumbentibus, aut aliter concalfactis renibus, inflatur colis, ſed affectio non eſt permanens. Nomen ductum à Priapo deo hortorum, cuius colis ita fingeretur. Cauſa mali ſpiritus inſinuatus fiſtuloſo neruo, qui penem conſtituit. Addit quoque 6. de locis affectis amplas & patentes arterias, quæ ad pudendum perueniunt, concepto multo ſpiritu hoc ſymptoma efficere. Aliis locis Galenus generationem huius ita deſcribit. Materiam facit humorem craſſum & viſcidum, qui à calore languido motu reſoluitur in craſſum ſpiritum: licet aliquando tam craſſus, & viſcidus humor ſit, vt vel à calore naturali incraſſum ſpiritum non reſoluatur: initium huius mali præcedente palpitatione intelligitur. At vbi ab arteriis amplioribus malum eſt, nõ præcedit palpitatio. Sed vſu alimentorum acrium, longa abſtinẽtia veneris aſſuetis, diutiùs prçcinctis, tentigo frequẽs mouetur, & hinc flatibus deorſum motis arteriæ ampliantur. Idem accidit acrimoniâ humorum, ſed præcipuè iis, qui multum ſanguinis & ſeminis colligunt, atque imaginationibus veneris indulgent. Sic iis, qui iam à pubertate veneri in-

dulgent, & sæpiùs imaginantur, frigidior colis esse solet: contrà verò robustis athletis. Rarò aut nunquam coëuntibus, vel venerem imaginantibus rugosus & exiguus colis esse consueuit. De priapismo 14. Methodi, 6. de symptom. & morbis, 6. de locis affectis, & hoc libro. Initiò sanguinem detrahes præsertim iuuenibus, quibus hoc malum familiarius. In humorum acrimonia purgabis. Vtêris clysteribus, ad hæc frictionibus, inedia, balneis, vomitionibus, quas præfert Galenus purgationibus: ac breuiter eo genere vacuationis vteris, quod & morbo & naturæ ægri magis conuenire videatur. Iubebis ægrum defugere omninò imagines veneris, & quæ venerem excitant. Initiò non oportet membra calfacere, sed leuiter refrigerare, primùm quidem cerato rosaceo in aqua soluto, vnguento rosato, cerato cõparato ex cera, oleo nenupharino & chamæmelino. Ex quo tum lumbis, tum pudẽdis illini debent, & perinæo. Institues tenuantem victum citra caliditatem manifestam, & ea quæ incidunt materiam crassam, & viscidam detergent: quale est oxymel, & alia iam multis locis descripta: imperabísque ea, quæ à proprietate contra morbum faciunt, nympheam, eius semen vel radicem, semen viticis, id est, agni casti, & post aliorum vsum, rutham.

Priapismi remedia.

De hæmorrhoidibus excitandis.

HÆmorrhoidibus non est assuescendum, nisi ad curationem, vel cautionem grauioris mali, epilepsiæ, melancholiæ, incubi, quartanæ & morborum id genus. Si quando tamen excitandæ sunt, sanguisugis benè purgatis & electis facilè irritantur, exasperantibus medicamẽtis, vt folio ficulneo,

pumice,medicamentis acribus,cæpa rubra, præsertim pipere,nitrosis,sale torrefacto,alumine: vel tergentibus & acribus, felle taurino, staphisagria, absynthio,centaurio,ciclamino, athanasia, matricaria & aliis id genus.Talia teruntur in puluerem,alia teruntur & exsiccantur, pulueres succis permiscentur ad crassitudinem iustam luti, aut melle concorporantur,& circulo sedis illinuntur.

De vitiis sedis & pudendorum.

VLcera harum partium iisdem medicamentis ferè egent,sed in sede difficilis curatio:& quia vegetiore sensu prædita est,non fert, quæ vel austeritate vel acrimonia exasperant,quia humida & calida facilè putrescit : deinde quia eo peruenientes venæ multæ sunt, quæ illic desinunt, fluxiones retinet,vnde humidiora vlcera, callosa & fistulosa fiũt. Præter hæc naturalibus excrementis sæpiùs eæ partes madescunt,proptereáque illita excrementa detergent,vnde omnino difficilis curatio. Commune est auxilium sedis & pudendi vlceribus à medicamentis quæ siccant citra morsum. Ea materia iam descripta in ocularibus medicamentis,& quæ peculiariter conueniat,cap.de sarcoticis & epuloticis.At in vlceribus malignis partim ad ea,quæ supradictis capitibus,decurrendum contra maligna, depascentia, & putrida vlcera,partim ad ea, quæ iam vsitata sunt, ad ægyptiacum, puluerem mercurij, vnguentum de Vigo,mista parte vel ægyptiaci,vel pulueris mercurij : similiter ad aquas fortes, ad illitum quoque in fine spinę & inguinibus ex vnguentis mercurialibus.

De iis, qui noctu permingunt ſtragulas.

AB infirmitate muſculi, qui veſicam claudit, mollitie neruorum, accidit pueris, vt noctu permingant ſtragulas. In quibus remedia ſunt, partim quæ qualitate muſculum corroborant, partim quæ occulta proprietate morbum tollunt. Itaque & perinæum, & ſpinæ extremum, & radix colis decocto earum rerum, quæ corroborant, fouenda ſunt. Deinde vnguentis & emplaſtris, quæ id efficiant, vtendum. Itaque decocto menthæ, roſarum, abſynthij, calamynthæ, ſaluiæ, ſtœchados, lauendulæ, maioranæ, roſmarini, pulegij, polij, chamæmeli & ſimilium fouendæ partes. Decoquuntur vino ex eadem materia, vino & ol. cocta ad vini conſumptionem. Linimenta comparantur ex oleis: addita cera ſubquadrupla, maſtiche, thure, ſuboctuplis, cerata fiunt. Iiſdem oleis molliuntur emplaſtra de meliloto, diachylum, iride adiecta: & mollia in aluta prædictis locis affiguntur. Proprietate conueniunt eritij caro, cerebrum aquilæ, renes & teſticuli leporis: quæ omnia edi poſſunt, vel vino incoqui, vt bibatur vinum. Ad hæc pulmo hædi, lingua anſeris, guttur galli, veſica tauri, capræ, ouis exſiccata, tritáque in puluerem. Dantur ex vino dormituris. Probant & enulam, & calamintham, thus, ben, cyperum, coriandrum præparatum, myrrham, menthá, galbanum, caſtoreum, ſeſeli, lac ouillum & caprinum. Vulgare remedium eſt eſus murium. Sunt & qui cinamomum, lignum aloës, ſpicam, ſaccharum roſatum, roſas, pulueribus à proprietate iuuantibus permiſceant.

De præfocatione vteri.

PRæfocatio vteri grauissimum malum est & periculosum, nascitúrq; ferè tribus de causis, quæ in vnam coëunt, hoc est, vehementem refrigerationem totius corporis. Primaria causa suppressio mensium: altera suppressio seminis, iis præsertim, quæ priùs omnino veneri indulgebant: tertia causa, quum quæ antè concipiebant, iam non concipiût. De præfocatione vteri lege cap. 5. lib. 6. de locis affectis. Sensu motúque priuari solent & respiratione, aut certè tam obscura est respiratio, vt non appareat: vox quoque deficit. In leuiore malo motus, sensus ratio, vox, & respiratio seruantur. In paroxysmo extremorum vincula & frictiones maximè crurum, cucurbitulæ inguinibus affixæ, odorata vtero, grauiter olentia naribus admouentur, vt castoreum, galbanum, gagates lapis, bitumen, pix liquida, pili combusti, cremati panniculi, cornua vsta, plumæ crematæ, euphorbium, quo ferè vulgus vtitur, veteres soleæ calceorum crematæ, quas & potui dare solent: frequenti experimento rutham, naribus admouent, quam & Galenus probat, cæpam & allium. Odorata verò, quæ vtero adhibentur, ciueta, gossipium moschatum, ol. de spica, de costo, caryophyll. gallia moschata, alipta moschata. Hæc in puluerem trita oleis dictis permiscentur, vt fiat luti crassitudo, & ita sinui pudoris illinûtur. In suppressis mensibus sanguis detrahi potest. In potionibus post paroxysmum veteres probant agaricum ex vino. Datur & terebinthina & puluis hieræ diacolocynthidos. Laudantur semen & succus plantaginis, semen agni casti, rutha, radix nimpheæ, in iis,

Vteri præfocatio tribus suscitatur ex causis.

quæ nimio ſemine abundant. Præterea vomitiones imperant, ſternutationes, cucurbitulas inguinibus, coxis, ilibus, deinceps affixas cum multa flamma. Hypochondria faſciis ligant, & conſtringunt, globuli fili inculcati oleo anethino calido alternatim pectini apponuntur, propinant puluerem blattæ bizantiæ. Poſt alia quoque remedia dropaces & ſinapiſmi extremæ ſpinæ appoſiti, balnea naturalia, frequens coitus.

Ad Rhagadas.

RHagades vlcera ſunt vteri & ſedis diducta in fiſſuras. Sed alia humida & ſanioſa, alia calloſa, quędam cancroſa ſunt. Sanioſa abluuntur ſero lactis, mulſa, deinde tetrapharmaco diſſoluto in roſaceo illinuntur. Poſtea medicamentis conſolidantibus, quę parantur è lithargyro. Calloſa egent mollientibus, œſypo, radice lilij, terebinthina, admiſta parte iridis florētię, alioqui vitellum oui aſſum cum lacte muliebri piſtum appones. In ſuſpicione cancri diapompholygo Nicolai mollito, liquido cerato, roſaceo illines. Quòd ſi callus eſt coniunctus, adiicies aliquid mollientium, butyri, adipum, & muccaginum: vbi calor, vitellus oui permiſcetur: vnguento quoque de ceruſa, de plumbo, tuthia, & aliis, quæ contra cancros ſcripta ſunt, vtêris.

De Nephriticis.

NEphriticos propriè vocant, quibus calculus in renibus concreuit. Galenus hoc loco extendit nomen ad eos, quibus renes inflammantur, aut exulcerati ſunt. Dicemus primùm de calculo: atque vt diſtingatur nephriticus dolor à colico, legēdus eſt liber de locis affectis, caput primum

& secundum sexti libri eiusdem operis. Sæpè enim fallit colicis dolor, vt putetur esse nephriticus, & contrà, propter connexionem communem renum & coli per peritonæum. Itaque ex dictis locis distinguere oportet. Calculi signa & curationem, breuiter describit Hippocrates 6. Epidim. his verbis *In renem dolor grauis, cum cibo, hoc est stercore, repletur.* Stercus enim resistens in cœco intestino & colo renes opprimit. Sequitur, *vomúntque pituitam*, exasperatis doloribus æruginosa pituita primùm euomitur, quæ in ventriculo generatur, & ad primos impetus educitur: deinde dolore commotis humoribus non solùm æruginosa, sed & biliosa. Subdit Hippocrates, *facilioréśque fiunt*, subducta, scilicet parte materiæ, quæ ad dolentem locum confluebat. Sequitur, *soluuntur, cum cibo vacuantur*, hoc est, stercore, iam non oppressis renibus, vt priùs: arenulæ fuluæ subsident, sanguinolentum mingunt. Eiusmodi arenulæ ferè rufæ ac rubentes, certissimum signum faciunt calculi. Mingunt sanguinolentum, iam renum facultate retentrice imbecilliore, vel renibus exulceratis: femoribus, quod è directo est, stupor per consensum, non neruorum, vt quidam voluerunt, sed venæ cauæ, & propterea dolor stupidus. Subiicit curationem Hippocrates. *Quiescere non confert, sed exerceri*, mediocriter, scilicet, vt materia, quæ calculum cogit, & concoquatur, & celeriùs vacuetur. *Non repleri*, repleto enim corpore cruditas ad dolentem locum confluit. *Iuuenes elleboro purgare*, nunc non helleboro, sed leuioribus medicamentis & clysteribus purgamus. *Poplitis venam secare repleto corpore*, basilicam priùs secamus, &

Calculi signa.

maximè vbi magna imbecillitas renum est. *Cientibus vrinam purgare*, non perpetuò, sed iam benè purgato corpore, & vbi nulla inflammationis suspicio est. *Attenuare crassam, viscidam, & coactam materiam emollire*, hoc est, mollia & laxa reddere tum renes, tum corpora, per quæ calculus deducatur foras: sic enim laxatis viis & mollitis, faciliùs, & nulla vi, vel minore, exibit calculus: atque in iis duobus tenuãdo materiam calculi, molliendo corpora, per quæ excludatur, non solùm efficies vt exeat calculus, sed vt ne postea regeneretur. Hæc ex Hippocratis & Galeni sententia, qui post Hippocratem mollibus & anodynis clysteribus leniunt dolores, & aluum subducunt. Phlebotomia similiter & purgationibus vtuntur, nunc cassia, catholico, rhabarbaro interim addito: similiter tenuantibus, incidentibus, detergentibus & mollientibus medicamentis vtuntur, balneis quoque vias molliũt, cucurbitulis detrahunt calculum, quas ilibus affigunt. Ad hæc omnia syrupis vtuntur, potionibus & pulueribus, qui tenuant, incidant, & molliant, in quibus plurimùm conuenit syrupus comparatus ex floribus, foliis, seminibus & radicibus althęæ, additis radicibus graminis, acetosæ, seminibus cucumeris, saccharo, & melle. Laudatur & cõserua ex iisdem floribus & foliis comparata, oxymel, decoctũ glycyrrhizæ, betonicæ, lupulorum, capparis, scolopendriæ, herbarum capillarium, quibus fortiora sunt, quæ parantur è scylla, iride, enula, aristolochia. A proprietate iuuãt sanguis draconis, lapis hæmatites, ol. de scorpionibus, bestiolæ, quæ in lapidariis fodinis, quasi verrucæ, lapidibus hærent, pellis leporis cremata,

Calculo quæ conueniant à proprietate.

lepus,

lepus, vel decolatus, vel integer crematus, eiuſdem renes cremati, cinis vngulæ equi, teſta cochleæ & cancrorum, terreni vermes, aſelli, auis quæ cauda tremula dicitur, calculus, quem quis primùm excluſit, vrina capræ montanæ, lac excornis & nigræ capræ, cicadæ aridæ, decoctum galli laſſati. Hæc à proprietate conueniunt. Qualitate verò manifeſta, parietaria, valeriana, ſuccus portulacæ ſiccatus, cucurbitæ ſemen, perforatæ, lini, cùcumeris, maluæ, fœnugręci, apij, ſeſeleos, radix damazonij, cyperi, aſari, ruſci, aſparagi, cappaiis, tamariſci, cynoſbati fructus detracta interiori lanugine, ſenellæ vocatæ, gummi & nuclei ceraſorum, perſicorum, cortex viridis corili, teſta auellanæ, ſarmenta vitis vſta, extincta in oxymelite, vt colatura bibatur, electrum lapis ſpongiæ, ſaxifragium, & alia propè infinita. Ex decocto aliorum paratur oxymel, hydromel, ſacchar, allia trita in puluerem. Addantur decoctis, vel per ſe bibantur ex ol. de ſcorpionibus, & cuniculorum adipe: lumbi, perinæum, ilia, pubes illinuntur: conueniunt aquæ chamæmeli, betonicæ, geniſtæ, parietariæ, fabaceorum, raphani, & ex materia commemorata. Aqua & ole. è terebinthina, è ciceribus & biſmalua. Et hæ quoque pilulæ laudantur. ℞. lapidis Iudaici, lyncis, ſpōgiæ ana. ʒ. I. nucleor. meſpilorum ʒ. ß. tragacanthæ, gūmi ceraſorum & perſicorum tantundem. Teruntur omnia & incorporantur in ℥. I. terebinthinæ, pro tribus doſibus. Conuenit & lithontribō vocatum, & Iuſtinianū, alkekengi ſemina, baccæ lauri & iuniperi. Coguntur hæc cum glycyrrhizæ & radicis enulæ decocto, ex melle vel ſaccharo propinantur.

Calculo quæ conferant manifeſta qualitate.

De inflammatione & exulceratione renum.

IN inflammatione renum clysteribus potiùs, quàm medicamentis purgantibus vtendum. Parantur autem initiò ex remollientibus, ſcilicet, decoctione remollitiua : deinde etiam miſtis lenientibus, vt chamæmelo & ſimilibus. Olea ſint violaceum, nenupharinum, papauerinum: poſtea quoque butyrum recens. Oportet autem modum clyſteris eſſe ad quartaria tria, aut ℔. 1. Mollita aluo detrahendus ſanguis è baſilica, quę inflammato reni reſpondeat, atque aliquando procedente malo, phlebotome iteranda eſt. Arabes iterant è cephalica, vel poplite. Cataplaſmatis primùm vtendum è decocto maluę, biſmaluę, roſarum, violarię, in quo poſtea coquatur farina hordei ad craſſitudinem: deinde cum ol. roſaceo, oui albumine & vitellis ouorum, tantillo aceto adiecto, fiat cataplaſma. Procedente morbo puluis chamęmeli, farina lini & fœnugręci, puluis abſynthij & alia, quæ leniunt, coquunt, diſcutiunt, miſcere conuenit. Poſtea quoque cucurbitulę affiguntur lumbis & ilibus cum ſcarificatu. Vtendum fotu è veſica hidreleo plena, quod hydrelęum ex decocto & ol. conueniētibus paratum eſt: initio quidem iis, quę circa initia conuenire dicta ſunt: poſtea verò mutata, vt priùs, materia. Initiò abſtinendum vino & mellitis, quales ſunt ſyrupi, hydromel, oxymel, &c. Atque diureticis nutriemus iuſculis è pullaſtro, lactuca, acetoſa, portulaca, borragine & hordeatis. Bibet aquam hordei. Poſtea apparētibus iam vrinis craſſis & ſedimenti boni, quę priùs tenues, aquoſę vel rubentes apparuerint, diureticis vtemur: applicabi-

mus emplaſtrum de muſcillaginibus , piſtum ol. chamæmelino vel irino : poſtea quoque emplaſtro de meliloto. In exacerbationibus dolorum, inceſſionibus ex decocto biſmaluæ, maluæ, violariæ, chamæmeli, anethi, meliloti, fœniculi: atque vrgentibus doloribus nimiùm & vigiliis decocto papaueris, cuius ſemen miſcebitur hordeatis : philonio item & aliis potionibus narcoticis vtendum erit. Sed aliquando non coquitur, per vrinas ſcilicet, ſed ſuppurat. Itaque ſignis apparentibus ſuppurationis, fotu, inceſſione, emplaſtris, cataplaſmatis, clyſteribus vtemur ex materia ſuppurante inſtitutis, quam ſcriptam inuenies capite de ſuppurantibus. Atque contingit aliquando ſuppurationem reſiſtere, vbi acriùs clyſteribus irritare oportet, dandúmque in potu hydromel comparatum ex decocto fœnugræci, parietariæ, althææ, ſemine cucumeris. Quòd ſi dolor vrget, inceſſionibus vtendum ex materia mitigante, hordeatis, lacte vel emulſione amygdalarum. Iam eunte pure animaduertendum, quale pus ſit. Nam ſi liuidum & grauiter olens, pauca ſpes eſt : alioqui benè ſperandum, vtendúmque ſyrupo de althæa, de iuiubis, lacte aſinino, melle, diatragacantho frigido, diaireo ſimplici, alphenic, & ſimilibus, vt vel dolor, vel neceſſitas vrget, lacte amygdalino cum multo ſaccharo, tum purioribus vrinis euntibus, lacte bubulo & ouillo potius, quàm aliis, vtendum eſt, atque aliquando aſinino, equino, caprillo. Bubulo quidem vtendum eſt, ſed adiecta quarta parte ſeri. Conueniunt quoque ſorbitiones vſitatæ ex lacte & vitellis ouorum, atque omninò multus ſit vſus lactis, niſi corrũpatur.

Vbi ſanguis fluit, iis quæ ſanguinem ſiſtunt & adſtringunt, vtendum erit. Reſiſtente aluo pilulis ex aloë,& rabarbab.terebinthina,caſſia,cũ multo diatragacãtho vtendum. Et quia dolores ſæpe vrgent, ſemicupia,id eſt,inceſſiones, comparanda ex decocto rerum,quæ leniant. Simili fotu & ſacculis vti oportet. Pulueres quoque, quos cordiales vocant, alimenta boni ſucci omninò inſtituenda ſunt, quia animi deliquiis ſæpe capiuntur,& plurimùm emaciantur.Itaque ad animi deliquia, morbum & maciem plurimùm faciet decoctum ex paſſulis, adiectis aliquot iuiubis,ficubus,glycyrrhiza,ſemine cucumeris. Coquantur autem ad craſſitudinem ſyrupi. Deinde miſceatur diatragacanthum frigidum, diairis ſimplex, tabulæ vtriúſque diamargariti, de gemmis,lætitiæ Galeni,& ſimilia: eóque vtatur ſæpius è cochleari. Quòd ſi vrgetur ſiti, optimum hordeum coquatur ad putrilaginem: deinde emulſio aliquot tritarum amygdalarum, adiecta parte eius aquæ, decocto miſceatur. Condientur omnia ſaccharo & diatragacantho frigido. Poterit vis augeri adiecto nodulo ex ſeminibus cucumeris, medulla ſeminis cucurbitæ. In remiſſione mollibus frictionibus vtendum mollibus ſtragulis,& omninò alimentis boni ſucci.

De Arthritide.

Arthritidis cauſæ.

NOmine Arthritidis podagram, chiragam & morbum coxarium includimus. Nam aliquando hæreditaria. Ferè autem eius cauſæ intemperies, imbecillitas partium, & affluxus hu-

morum. Itaque in vacuando & roborando curationis ſumma poſita eſt:ac præcedit quidem vacuatio totius corporis, in plenitudine per phlebotomiam:quæ in coxario morbo, primùm in cubito: deinde in malleolo fieri debet. Arabes initio coxarij morbi phlebotomiam laudant,& interuallo annularis & parui digiti. In podagra & chiragra oppoſito membro è directo vena ſecanda eſt. In cacochymia purgationibus vtendum, vomitionibus, clyſteribus,deinde etiam ſudorificis & diureticis.In topicis, initio repellentibus vtendum. In coxario morbo abſtinendum iis, & ſtatim mitigantibus vtendum, quæ neque multùm calfaciant, neque refrigerent. Repellunt ceratum roſaceum, nutritum ſolutum roſaceo, vnguentum roſatum,ceratum de pſyllio,& alia quæ ſcripta inuenies cap.de repellentibus: quemadmodum & quæ mitigant dolores, fotus,ol.cerata,acopa,myracopa, capite de dolore. Aliquando narcoticis vtimur, primùm quidem leuioribus:deinde fortioribus eadem ratione,quę eodem capite de dolore præſcripta eſt. Celebratiſſimum epithema Aſclepiadis, quod illîc ſcriptum inuenies. Sed quia humor in iis morbis ferè craſſus eſt & crudus,viſcidus, paulatim mitigãdo, incidendo,attenuando,diſcutiendo, & in coxendice etiam attrahendo,malum euincendum eſt. Vacuato vniuerſo corpore, præparata materia, plurimùm confert commotus ſudor,præſertim ex ea parte, ex qua malum eſt.Facilè repleto vaſe mouebitur aqua calida & vino pleno, in quib. ea coxeris, quæ ſudores moueant, diſcutiendi & roborandi vim habeant, chamæmelum, melilotum, anethum, ebulus, cha-

mæpytis, hyſſopus, ſaluia, roſmarinus, origanum, calamintha, abſynthium, folia & baccæ lauri & iuniperi, ſemen aniſi & fœniculi. Materia cocta cum oleis anodynis & diſcutientibus contundi poteſt, & linteo compoſita, calidáque admoueri parti. Decoctum autem incluſum vaſe bene clauſo & conſtricto orificio plantæ pedis, vbi in crure vel iſchio dolor eſt, volæ manus, vbi in brachio, admoueri debet, donec inde commotus vapor attingat partem, & moueat ſudorem. Detergendus ſudor diligenter, & locus affectus lanis ſordidis inculcatis ol. mitigante, reſoluente, corroborante contegendus eſt. Vacuata materia, corroborare conuenit emplaſtro diachylo ireato, thure addito, maſtiche, ſanguine draconis, piſtis & vnitis omnibus cum ol. anethino, laurino, de abſynthio, & aliis id genus. In inueteratis, vbi iam dolor quietus eſt, ſaluia, ſal, vino auſtero & ol. chamæmelino incoquẽda ſunt, fiat fortis expreſſio, ſeruetur ol. quo ſępè articulus infirmus affricetur. Multi longa abſtinẽtia vini curati ſunt. Sunt, qui plurimum probant decoctum baccarum iuniperi, glycyrrhizæ, vocatarum ſenellarum, radicis enulæ & ebuli. Decoctum guaiaci incidẽdo, mouendo ſudores, atque ita vacuando conferre poteſt.

Arthritici multi vini abſtinentia curati.

Pellis lanina benè macerata & comparata cum materia adſtringente, galla, alumine, & aliis, quæ coriariis vſitata ſunt, geſtata, plurimùm facit ad præcautionem. Græci & Arabes plurimùm tribuunt hermodactylis, ac varias pilulas inde cõficiunt miſtis ſeminibus aniſi, fœniculi, zinzibere. Apud Nicolaum maiores ſunt in frigida cauſa: minores, in cauſa calida. Vtendum erit deſcriptionibus adiectis

iis,quæ conuenire videantur,vt agarico,maioribus, rhabarbaro,minoribus. Contingit curatione malè instituta tophos concrescere in articulis:quib⁹ cõueniunt,quæ incidunt, tenuant, molliunt. Emplastrũ de Vigo,de meliloto,de muscillaginibus,mista parte cerati œsypi descriptione Philagrij, galbano pingui & aliis, quæ scripta sunt cap. de malacticis, de vitiis ossium,de pyroticis.Sciendum tamen eiusmodi tophos aliquando ita induruisse, vt nullis remediis cedant: aliquando quoq; figuram membri commutare in ὀρθόκυλον καὶ ἄσκυλον: quorum affectuum remedia inuenias capite de vitiis ossium & neruorum.Sciẽdum quoque, quod scripsit Hippocrates, dolores eiusmodi sæpe protrahi ad diem 40.vt nihil sit mirum aliquando, adhibitis conuenientibus remediis,tardiùs curari.

FINIS.

IACOBI HOLLERII STEMPANI, MEDICI PARISIENSIS CELEberrimi de Materia Chirurgica.

LIBER I.

PRÆFATIO.

De materia remediorum, quæ ad Chirurgum pertinent, plurima quidem Hippocrates, Galenus, & ante hunc Anazarbæus Dioſcorides memoriæ tradiderunt. Quædam poſteritas addidit non fraudanda laude: ſua enim veterum, ſua poſterorum gloria eſt. Atque iniquum decreti genus eſt, quod omnem fructum laudis & gloriæ huius diſciplinæ vni Græciæ detulit, vt Arabum ac poſteritatis ſtudia perpetuis tenebris opprimantur. Illaudato ſolo laudatæ fruges ſæpenumerò proueniunt: Vixerunt Græci in media luce literarum. Extiterunt Arabes, & inde ductæ familiæ, iam deſertis ac ſepultis melioribus diſciplinis, digna tamen luce, æternáque memoria nobis reliquerunt. E viuis fontibus Græcorum remedia primùm petēda ſunt: ſed

Interpretes materiæ chirurgorum.

Laus aliqua Arabum & poſterorum.

Vnde petenda materia.

ita, vt nec Arabũ riuos, nec posteritatis ingenia contẽnamus. In his hauriẽdũ quod saluũ & incolume: repudiãdũ, quicquid fecerit cœnũ, & disciplinæ veterũ malè cõuenerit. Atq; omninò hac parte perlustrãda nobis naturæ fertilitas, à qua omnis vbertas, & quasi sylua remediorum ducta primùm est. Nusquam natura magis luxuriat, nulla in re pariter, atque his chirurgiæ opibus ambitiosa est, in quibus tam prolixè numen suum explicat, vt πρόνοια illa nõ tam Epicurea, quod quidã ait, quàm χειρουργος fuisse videatur. Plurima quidem ad voluptatem & delicias hominis: omnia verò ad salutem eius & conseruationem chirurgo comparauit. Nam quæcunque tota rerum facie exposita, quæcunque cauernis terræ ac visceribus latent, quicquid est aquarum, stirpium, animalium, terra, ignis, maria, chirurgo inseruiunt. In fæce rerum & excrementis, in carie, in rebus minimis, obsoletis, ac propè nullis, remedia condita sunt. In re vna multiplex natura vario genere remediorum fœta est. In apicula quam variè lusit, quàm multas diuitias chirurgo condidit, mella, ceram, metyn, sandarachã, fauos, propolim, quicquid denique locuples illa alueorũ respublica continet. Quin & apes ipsas ad auxilia transtulit. Et in homine multa sunt, quæ prosunt homini, vt quocunque animum aduertas, quocunque oculos coniicias, remediorũ turba sese offerat. In quo summopere probanda est maiorum diligentia, multóque magis imitanda studia, qui in ea vastitate rerum nihil intentatũ, nihil inexpertum reliquerunt: omnia elaborata & summo iure existimata, literis consignarunt, quibus iam perfrui datum est, alienis

Naturæ fertilitas in materia chirurgorum.

Pronœa chirurgos potius quàm Epicurea.

ſcilicet bonis. Primùm ergo conſuetudine, natura, & maiorum hiſtoria, infinita nobis materia comparata eſt, quę iam deſerta ac ſuppreſſa iacet, quia neglecta. Satis eſt capſula pauculis alueis diſtincta: ſatis pyxidicula: hic vno atque altero remedio contentus eſt, quę ſcilicet accepit oraculo, nec vlli reuelanda putat. Sed ego ſic arbitror, optima eſſe remedia, quæ plurimis cognita, plurimis probata ſunt. Alteri elemēta ſordent, & quicquid elementare eſt. Hinc noua elemētorum ſoboles, hinc æther & cœlum ipſum ad remedia exprimenda ſunt. Vernaculæ ſunt nobis atque domeſticæ naturę opes, quibus vulnera coniungas, repurges ſordida, ſinus impleas & cicatrice tegas, cæteráque præſtes omnia, quæ chirurgi opere continentur. Verùm ſuis cuique ſtudiis frui liceat. Nos ex immenſa, omnibúſque expoſita naturæ ſylua & maiorum hiſtoria, quæ iam publica vel multorum fide conſtent, remedia transferemus, exhibebimúſque rudimentum operis, ſuis quidem lineis deſcriptum, quod alius impleat, informet, ſuis denique numeris abſoluat. Nos ſpeciē aliquam & formam argumenti adumbrabimus, ſequuti Coſmographos, qui totius orbis ambitum anguſta tabula contrahunt. Idem enim condonandum nobis, cùm non alios fines imperij, alios materiæ, de qua præſens inſtituta oratio, natura poſuerit. Genera quædam rerum & præcepta artis primùm explicabimus, vtendi methodum, & leges aliquas inſtituemus, ex quo cenſebitur patricularis materia, & formulæ deſcribentur, quas partim ars ipſa reperit, partim optimorum medicorum vſus atque experientia comprobauit. Antidotarium in-

Taxantur noſtri homines.

Argumentum libri explicatur.

Antidotarium.

ſcribunt hoc genus argumenti, nulla ratione aut vſu veterum, ſed, vt fuit annorum licentia, è Græca voce Latina analogia nomen detorſerunt. Multa nobis, plurima aliis reliquimus, ne volumen, quod quinque libris Ioannis Tagaultij, & hoc de materia chirurgica cõmẽtario cogendum erat, in maiorem molem accreſceret: deinde non plus operæ hac in re licuit collocare nobis, quàm à quotidianis ſtudiis, ſtatáque interpretandi cura relictum fuit, ídque breuiori tempore, quàm hoc inſtitutum noſtrum breue quidem, ſed varium, expoſtulet. Ideóque dignum venia, ſi contracto ambitu verborum, preſſáque periodo, quædam deſcribentur: & in tam numeroſa medelarum turba potior eſt verborum moderatio, breuibúſque ſententiis res premenda eſt. Ad hæc ponimus idoneos eſſe huic doctrinæ, qui iam intincti fuerint præceptis artis, quam Ioannes Tagaultius ſingulari ingenio atque incredibili ſtudio informauit. In qua genera morborum diuiſa ſint, circunſcriptæ formæ, deſignata indicia, notata præſagia, inſtitutæ leges, ſcriptæ medelæ plurimæ: in qua quæcunq; collabebantur in diſciplina vetere, conſtituta, quæ vitium fecerant, reformata: tota denique ars, quaſi rediuiuo lapide inſtaurata eſt. Vnicam hanc partem operis interceptus negotiis in nos tranſtulit, quam ideò recepimus, ne & publica ratio deſeri à nobis, & officium neceſſitudinis repudiari videretur. Multa igitur è Græcis, quædam ex aliis tranſtulimus. Quæ à Guidone, eiúſque notæ ſcriptoribus rudiùs tradita ſunt, paulò puriùs reddere contendimus, etiamſi intelligamus vitia corporum nõ curari eloquentia.

Laus operis Ioannis Tagaultii.

Sed nec barbarismo depelli possunt. Probamus quidem omnem orationem, modò sententiis rerum, quasi suo succo & sanguine condita sit. Melior tamen hæc, si neque neglecta, neque ambitiosa, sed mediocriter culta est. Adde quòd barbarismus ille multas sæpe tenebras rebus attulit, & optima quæque sordescunt plurimis, quæ sordidis, nec ita puris vocibus describuntur. In damnandis quibusdam rebus, authores Græcos adhibui: in remediis ea selegi, quæ præceptis artis congruerent magis, quæque vt res præsto sunt, facilius comparentur. Atque hæc præfati, ad institutum opus veniamus.

De repellentibus. C A P. I.

Ἀποκρουστικὰ Græci vocant, quibus & initiis fluxionum, & post initia vtendum est, quandiu videlicet humor affluit: hinc enim phlegmones ortus atque incrementa, hinc vomica, maligna vlcera, febrium, dolorúmque causas, alia denique permulta vitia corporum declinamus. Ideóque principiis obsta. Sed vacuandum priùs corpus est, si quidem postulat casus, ac ferè postulat: quia in plethora & cacochymia, rheumatismi plurimùm commouentur, quanquàm etiam in mediocri vitio humorum & copia, vbi phlebotomo vel pharmaco natura leuanda est. Idem remedium sæpiùs innouandum, si quidem metus est, ne cùm incaluerit morâ, affecta inde pars nimium recalescat. Vis quoque remedij vitio conferenda. Leuius enim pharmacum vt lactuca, in graui ardore frustra est: fortius, qualis est succus è pomo Mandragoræ, liuore inficit, indurat scirrhum, & aliquando ita

Vtilitas repell.

Vacuatio.

Modus.

Repellentia cur sæpius innouanda.

Repellentia vt cõuenienter adhibeãtur quæ ad consilium adhibenda.

reprimit, vt in viscera fluxionis impetus rapiatur. Ad consilium adhibenda hæc omnia, natura, situs, figura, sensus, robur partium, humoris copia, qualitas, corpus, viæ prætereà per quas is illabitur. Neq; perpetuò satis est infirmo loco repellens auxilium adhiberi: aliquando enim superius collocandum: vt veluti præmissa manus vias intercipiat, nequid transfluat, vbi venarum ductus atque cõiugia animaduertenda. Cæterùm reprimentium natura admodùm controuersa est. Arabibus repellunt quæ influxum prohibent, refrenãt, crassant, illinunt, oppilant, quæ denique robur partium confirmant. In Græcorum libris astringẽtium materia cum repellentibus ferè cõmiscetur. Apud Latinos Cor. Cels. scripta reliquit, quæ simul repellant atque refrigerent, & rursus quæ sine frigore repellãt. Aurelianus in Chronicis alia scribit vnà astringere atque reprimere, alia astringere quæ non reprimãt. Sed vtriusque, vt aliquot locis Arabum, in censenda materia non sine vitio est oratio. Iustissima Græcorum sententia, eáque nobis explicãda est Repellit perpetuò quod frigidum est: frigidum aliud aqueum natura molli ac soluta, aliud terrenum crassiore materia, quod quia astringit & magis contrahit partes, efficaciùs reprimit: aut certè solum id efficit, si quidem ab actionis vehementia repellentibus nomen inditum est. Ac certè in rheumatibus præstãtissima medicamenta sunt, quæ cum quadam astrictione vehementer siccant, vt non mordeant: qualia terrena sunt. Quanquàm & alterum genus, quod aqueum est, vtcunque reprimit, & ex æquo frigidum vel terreno frigidius est, ac refrigerio magis conuenit. Ve-

Conuersa repellentium natura.

De repellentibus Græcorum sentẽtia.

Frigidorum medicaminũ alia natura aquea & molli, alia terrea & dura.

rùm præterquàm quòd humor frigore repercutitur, si quidem accessit constringendi vis, quod iam coiit, loco exstringitur, magis etiam si tenue est : & si quid reliquum sit, sæpenumerò resiccatur : confirmatur pars, vt sine pharmacorum ope quod posteà influat, possit retundere. Verùm hac parte prouidendum, ne quid nimis, ne cutis grauius contrahatur, crassescat humor, dolor exasperetur, fluxio increscat: grauius denique incendium irritetur. Atque vt initio quidem te iuuisse putes, reliquum tamen & scirrhodes & contumax persistit, quod imposterum ægerrimè discutias. Ac grauior metus, si quid viscerum infirmius est. Excipit enim celeriter quicquid retunditur: vbi omnia firma sunt, in magnas venas & viscera circa periculũ aliquid refluet. Videndum quoque ne vltra modum contrahas in materiæ copia, crassitie, vitio, molli vigetóque sensu corpore, dolore graui pariter & calore. Vbi laxanda potius via est, vt diffluat calor, ac dolor temperetur: qui, vbi cruciat vehementius, ad laxantia & anodyna omninò confugiendum est. Adstringenti simul atque repellenti auxilio vis efficacior est, si quid tenuium partium vel natura insitum, vel arte cõmixtum est: modò non mordeat. Iusto enim calore temperari potest, multò magis, si (quòd ferè fit) ab infirmitate fluxio, à frigore infirmitas orta est. Pestiferæ materiæ non occurrimus, vbi in superficiem diuertit: sed potius illicimus, atque rapimus vi maiore, si tardius mota resistit. Neque dissimilis ratio est in criticis apostematibus, coxariis, lue venerea: vbi non repellenda in corpus, sed foras potius materia trahenda est. Iam verò quæ illinunt,

Cautio in astringentibus.

Vbi non repellendum.

Oppillantia,

oppilant, offarciunt, alias quidem dolorem leniunt, alias acrimoniam hebetant, viásque intercipiũt. Ex quibus si vis, reprimant: ac reuera nonnunquam reprimunt, oleum rosaceum, omphacinum, myrtinũ, oui candidum, aliáque id genus. At gummi genera, resina, gluten, farina pistrinalis, gyris tritici, hydrelæo, oxelæo, Rhodino, repellente succo, austero vino dissoluto, non tam spõte sua, quàm aduentitia vi reprimunt. Adstringunt calida, folium, casia, cinnamomum, spica, aloë, crocus, cyperus, calamus aromaticus, myrrha, absynthium, marrubium, polium, saluia, centaurium, vina quidem austera, & aromata plurima. Reliqua verò tum austera, tum acerba in proximum ordinem referemus. Leniter repellunt aqua, vinũ, lactuca, intyba, polygonium trifoliũ, auricula muris, lenticula palustris, psylliũ, liquor oui, vmbilicus veneris, semperuiuũ, portulaca. In summa, quæcunque frigida aqueo elemẽto soluta sunt. Omphacium adstringendo efficax: Solanum ambigit. Hoc potẽtior rubus est immaturo fructu & floribus: mollioribus autem foliis & asparagus plurimùm aquæ continet, ideóque leuiùs contrahit. Adstringunt vitium folia, & capreoli, plantago, sorborum, cornorũ, mespilorum, pirastrorũ, cydoniorũ, myrtorum, spinorum fructus & folia, rhodonia, rosarum capita, obelisci: deinde, sed minùs, semina, flores, & folia: oxyacantha mediocriter, malicorum magis, cytinus, balaustia, rhus, acacia, bolus Armena, terra sigillata, quercus, cupressi folia, germina, & nuces. Vehementer refrigerant pomi mandragoræ, hyoscyami & papaueris succus: quæ reliquis interdum temperari possunt, vbi acrior inflammatio est,

Quæ calida adstringunt.

Materia repellentium. Aquea.

Omphaciũ Rubus.

Quæ vehementer refrigerant.

ſed priùs auferenda, quàm inde partes liuorem ducant. Spongia è frigida expreſſa partim contrahit, fluxum inhibet, diſſipátque in viciniam, quod iam coiit. Eodem modo lana ſuccida & ſplenia auſtero vino inſuccata. Magis etiam, ſi aqua priùs, galla & ſimilia incoxerint. Vinum aquæ prępferendũ, & maximè auſterum, vbi reprimendum eſt. In deligationibus faſciæ vino inſuccantur. Acetum repellit, adſtringítque vehemẽter. Caphura repellit, & tenuitate partium facilè permeat. Oculus populi veteribus Græcis calfacit. Repellit gypſum oxycrato maceratum. Olei roſacei frequens vſus eſt, ſed ſit ex oleo omphacino, in quo roſæ ſępiùs mutatę maduerint. Quod annum ſuperat, exoletum eſt. Oleum omphacinũ ſi deſit, recenti oleo & vuæ acerbæ ſucco vnà coctis, dum ſuccus omninò exhalauerit, fingito, & ad ignem ſaligno ramo, vel ſimili aſſiduè cõmoueto. Oleum verò nec ſit cõditum ſale, nec ætate rancidum: in myrtino, melino, lentiſcino, & ſimilibus eadẽ vitia fugienda ſunt, vetuſtas, rancor, ſalſugo. Maſtichinum, nardinũ, conſtinum, adſtringẽdo roborant, & calfaciunt. Vitioſum oleũ, cùm integrũ deſit, tandiu eluatur, dum virus exuat. Eluatur aqua vel ſimplici, vel roſacea. Deſcriptæ materiæ oleum vim cõbibet, ſi vel materia ipſa, vel ſuccus eius oleo incoquatur. Plãtaginem, gratia exempli, oleo recenti & pari aqua aut vino coques dum ſolum oleum reliquum ſit. In ardore nimio periculoſus olei vſus eſt, quia calore incenditur & frigit. Expreſſis ſuccis meliùs vtimur in lana ſuccida, panniculis, ac ſpleniis. Portulaca, ſẽperuiuũ, vmbilicus Veneris, ægrè ſuccum reddunt: niſi in mortario tri-

Aqua.
Vinum.
Acetum.
Roſaceum,
Rõ in oleis.
Olea factitia.
Cautio.
Succorum vſus.

tis aliquid omphacij, velliquoris similis affundatur.

Cataplasmata & cerota qui fiant. Cataplasmata fiunt farina in succo pista. Ex oleis cerota coëunt, & succis imbuuntur. Remedia neq; dura sint, neque grauia, ne presso loco dolores augeant. Cerusa cichorij succo & aceto leniter diluitur. *Ceratum è psyllio.* Ceratum à psyllio, psyllij vnc. quatuor in aquæ lib. quatuor macerentur percoquantúrque, expresso succo, adde rosacei libram vnam: ceræ vnc. sex, contra articulorum rheumata. *Ceratum rosaceum.* Non absimile ceratum rosaceum. Duplice vase cera cum oleo liquefit: vbi refrixerint, conspersa aqua commouentur, aqua reiicitur, succus plantaginis affunditur, vt quantum fieri potest, absorbeant. Inflammationes, sinus vlcera genitaliū quæ serpunt, adiuuat. In teneris corporibus idem ceratum coriandri succum imbibat. *E coriandro.* Coriandrum leniter adstringit, aliis refrigerat, Galeno calfacit: vtere incremētis. Ceratum myrtinum & melinum magis adstringunt. *Cerata magis adstringentia.* Herpetibus, & nimio humore flaccidis vlceribus conuenit, Myrtini lib. vna: ceræ vnc. duæ: pollinis myrtorum vnc. vna. In ceratis vtendum cera, quam adolescentior apum populus confecerit: ceram virgineam apiarij nominant, eáque è nouis fauis separanda. Alioqui cera alba vtendum erit, non sponte quidem nata, sed factitia, qualis olim Tyrrhenica, quia suauior est, & acrimonia hoc genus remediorum carere debet ideóque præferenda cera è dulci ac diluto melle. In coagulato lacte & inde nascēte inflāmatione farina fabacea hydrelæo vel rhodino pista, mām̄is imponitur. Idem opitulatur testibus inflammatis. Διὰ χαλκίτεως contra rheumata hoc modo temperari debet: Adipis suilli recēti, exemptis fibris: vnc. duæ:

olei recentis, lithargyri, ana vnc. tres: chalcitidis vnc. dimid. Conficiendum arte medicamentũ: vsus tempore, vnc. duas medicamenti, olei rosacei vnc. tres colliquabis: vbi refrixerint, aqua frigida, succo portulacæ, psyllij, lactucæ, vino austero, vt res postulat, subiges, animaduertens quantum repellẽdum, adstringendum, refrigerandum, siccandum, leniendũ, vt modò rhodini loco myrteum aut melinum misceas: oxycratum hunc vel illum succum aliis præferas. Quod sequitur, exprimit vlceribus quod influxit: & quod influat, repellit. Lithargyri vnc. quatuor olei dulcis vel rhodini vnc. quatuor: aquæ vnc. tres: lithargyrum die vno hydrelæo coquitur, difficiliùs enim illiquescit: teneris corporib. & paruis vlcerib. cõuenit. Defensiua vocant è boli Armeniæ parte vna, terræ sigillatæ dimidio, rosacei triplo, aceti vel succi repellentis dimid. Liquidis reliqua infriata commiscentur, vel è bolo Armena liquore oui conleuata: deinde affuso succo è capreolis vitium, aut omphacij. Fasciæ ritè conuolutæ in repellentibus censeri possunt: quales in fracturis, & qui ab vlcere sursum adducuntur: vt adstricta parte, & ita ductis orbibus paulatim laxes. Similiter cum altero membro atrophia intabescẽte, alterum deligamus. Vincula quoque superioribus partibus iniecta, quà videlicet materiæ cursus est. Aliquando etiam inferiores illaqueamus, vt cùm è cruce exhalat virus quod viscera appetat, ex quo & epilepsiæ & syncopæ causa præciditur. Sed in vlceribus plurimùm & fracturis, vias laqueo comprehendere oportet, ne si quid transfluat, dolor, phlegmone, putredo, syderatio, aliáque id genus concitentur.

De lithar & hydrelæo.

Defensiua.

Deligatio.

De attrahentibus. CAP. 2.

Attrahentiũ materia. ΕΛκτικὰ & ἐπισπαστικὰ Græcis appellata, vſu quidem repellentibus conferri poſſunt, ſed natura plurimùm diſſident calida, tenui ſubſtantia, quæque vi quadam rapiant, quæ in alto corpore poſita ſunt. Ideóque viſcera, internúmque corpus exonerant, foras tranſlata materia: venena in cutim euocant. *Attrahentiũ vſus multiplex.* Criticos abſceſſus accelerant, deſperatos pleuriticos & fortaſſe attonitos releuãt: inguinum tumores amplificant: quódque vel peſtiferum, vel nimis vitioſum medio corpore conceptum eſt, aliò pertrahunt. Tabidas ac velut ſyderatas partes vitæ reſtituunt: perfrigeratas ſpiritu refouent: vitioſam ſaniem exhauriunt, quæ neruis & cuniculoſis vlceribus latet: ſquammas oſſium detrahunt, coxarios iuuant: hydropicos exugunt: paxillos, clauos, ſpinas, ſagittas reuocant: multò magis, ſi locus vlceris periculo inciditur, nec patitur æger anguſtiorem plagam ferro ampliari. Quod in vomicis, ſtrumis, panis, ægilope, oculis, auribus, reliquíſque partib. *Differentia attrahentiũ.* altiùs decedit, eliciunt. Multiplex ergo attrahentiũ vſus, ſed nihilominus varia materia eſt. Aliis ea vis à natura inſita eſt: atq; in his modò manifeſta qualitas elementaris: modò occulta quædã proprietas & naturæ familiaritas attrahit. Aliud genus hoc habet aduentitia qualitatũ ex putredine cõtracta acrimonia. Calor Galeno omninò attrahit, ſed quod attrahit, non protinus calidũ eſt. Aphrodiſęus aliud ſenſit. Attrahunt curcubitulæ, ſanguiſugæ, pyulcus, ſuctus, dolor, vincula, frictio, cauteria. In attrahentium vſu aliquãdo quod fuerit attractum, corpore excludimus: ſed hic modus eſt, ne cum vitio

partem frugi materiæ eripias. Nonnunquã tantùm attrahimus, non etiam discutimus: vt quum in partem emortuam calor & spiritus attrahitur. Argenti spumam, ceram, resinam, picem, oleum, epispasticis veteres miscuerunt, vt & temperarẽt, & magis emplasticum pharmacum efficerent. Quidam etiam adstringente materia obtundi voluerunt. In primo genere sunt dictamnus, propolis, ceram virgineam vertit Scribonius. Rudis est & crassa materia in apum officinis, nondum cera: odore graui, vt qua pro galbano veteres vterentur. Ea mellatione verna, separari potest fauorum pars quæ cellas obstipat. Sed iam exemptis fauis, posteaquàm mella diffluxerunt, quicquid est in fauis, vnà confundunt, vt nihil syncerum haberi possit. Magna verò synceræ propoleos virtus est: spiritus crassos & vitiosam materiã ex alto elicit. Recẽs per se satis est mollis & pinguis. Sic in puncto neruo agricolę Galenus vsus est: quę ætate induruit, oleo veteri molliri debet. In mollioribus corporib. oleo illiquatur. In duris lacte multo tithymali: cũ terebinthina satis attrahit.

Quæ miscenda attrahentibus.

Particularis materia.

Propolis quid sit Scribonio.

Propoleos vsu punctum neruum curauit Gal.

Thapsia recens vtilis: bimula & vetustior exolescit. Cerato misceri solet: quæ quia, vt viscum, plurimum aquæ continet, quatuor & quinque horas insistere oportet. Radix arundinis cum melle. Sagapenum, galbanũ, ammoniacum, opopanax, calx viua, cinis è fæce vini vel aceti, quæ loco nitri est, struthion, aristolochia longa, quæ & spicula, & squammas extrahit, lepidium, sinapi, nasturtium, tithymallus, dracontium, pyrethrum, ranunculus, sales, tum qui edi possunt, tum ammoniaci. Quædam infriata affricãtur, aut gummi & resinis concorpo-

Thapsia & viscum.

Loco nitri fex cremata vini vel aceti.

rantur. Lixiuium in ſubtili calidáque materia extillatum: ex eadem cinis Anemonæ, calamintha, narciſſi radix, cyclaminus. Sparthi quo vites alligant fructus, & è foliis ſuccus. Acetum, ſed hoc ſuſpectũ, vbi ſiccitas, dolor, inflãmatio, vulcus, adſtrictio, & à neruis dolor eſt. Cantharides ex polenta & melle piſtæ. Medullæ & adipes ætate acrimoniam contrahũt: vrſinus adeps, hyæninus, pardalinus, leoninus, & alij, ſed hi maximè. In alopeciis & profluuiis capillorum vitium diſcutiunt, attrahúntque quod ad capillitium vtile ſit. Oleo & oleæ flore, tela ſibi refigere elephantos, teſtis eſt Ælianus. vetus ſit oleum tenue & calidùm. Sulphur infriatum melle, oleo, terebinthina, ſaliua hominis, axungia. Idem in œnoſtagmate ferueſit dum enatet lentor quidã (oleum appellant) quem cõcha excipere oportet aliquoties commutẽda aqua, dum ſatis olei collectum ſit, quo demerſum corpore hydrargyron foras elici voluerunt ſtatim illito à balneis. Euphorbiũ recens acrius eſt: binum trimúmque paulatim remittitur, quinto & ſexto anno exoleſcit. Cerato tẽperatur, quod vel decuplum vel duodecuplum oleum habeat, & triplam ceram. Modus eſt vt tantùm erubeſcat locus, & pruriat, non vratur, nec vlcus contrahat, niſi & hoc etiam neceſſe ſit. Cerato largiore dilui poteſt quod eſt acrius, quod verò languidius pharmacum, aucto euphorbio, cerato imminuto augeri debet. Eadem lex in reliquis eiuſmodi ſeruanda eſt. Ardor affuſa aqua, aceto (quod vim thapſiæ efficaciſſimè diluit) ceruſa è rhodoſtagmate lota extinguitur. Succus Cyrenaicus medicus, opobalſamum & alia, quæ partim exoleta ſunt, partim vſui eſſe

Acetum vbi ſuſpectum.

Medulla & adeps.

Oleum.

Sulphur.

Euphorbiũ.

Modus euphorbij & ſimilium.

poſſunt, ex 3. de comp. pharmacorum κτ᾽ γένη, & aliis Gręcorum libris repetenda. Aduentitio calore trahunt, fermentum, ſtercus anſerinum, gallinaceũ, columbinum, arietinum, humanum, & quæcunque talia ſunt. Scatebat quidam è grege mendicabulorum lue venerea, aliquot diebus vniuerſum corpus equino fimo obruit, vt tantùm eſſet quà reſpiraret. Erat ſtercus ſtabularium, equino lotio ſæpiùs perfuſum, quódque iam computruerat. Effecit ille hac arte, vt totum virus exprimeret: addidit aliquoties enchriſton ex axungia, larigna, & hydrargyro. Nec alia vitæ lex ſeruata eſt, quàm mática offerebat: atque his remediis curatus eſt. Fermentum oleo incoquitur: fundit, liquat, ſurculos trahit, pedes cõtuſos ſanat, mollit, diſcutit. Axungia veteri, larigna, terebinthina & reſinis liquidis piſtũ efficaciſſimũ eſt. Aliàs cum cepa cocta ſubigitur: coquit, trahit, diſcutit, aperit. Coagulũ quò vetuſtius, eò efficacius. Ex echino animalium (quæ πολύκοιλα) lepore & vitulo marino colligitur. Lac eſt in lactẽtiũ animalium vẽtriculo, vel omaſo ita concoctũ. Ariſtoteles ad alui profluuia vtile facit magis leporinũ: equinũ Dioſc. Arabes & quidã è Græcis aſtringens frigidũ, ac reprimens auxilium faciunt. Alij acrimoniã elemẽtis, reliqua occultę qualitati attribuũt. Hoc certò habet, ꝙ diſſipata cogit, & coacta diſſoluit. Magnes ferrũ attrahit: repellit Theamenes. Succinũ illicit feſtucas ignorata vi. Cãcer fluuiatilis tritus tela extrahit: lacertæ caput: rana ſummis partib. reſectis.

Attrahentia aduẽtitio calore quæ.

Lue venerea curatur mendicus, vniuerſo corpore equino fimo obruto.

Fermenti facultas.

Coagulum quo vetuſtius eo efficacius.

Quæ qualitate occulta.

Cochlearum & limacum carnes, aliàs per ſe, aliàs cum ſuis volutis tritæ, ac mixto interdum coagulo, tela rapiunt, atque hydropicis aquam exugunt: non

Cochlea.

priùs ſoluere oportet, quã totus humor exudauerit. *Oſtrea viua* Oſtrea viua peſtiferos bubones loco transferunt, & ad ſe trahunt. *Scorpio.* Scorpio tritus & impoſitus, quod infixit virus, retrahit. Oleum quod ex eo fit, idem efficit, & calculos educit illitum glandi, ſi in cole reſtiterint vel pubi, ac perinęo, ſi ſuperiùs inhæſerint. Cucurbitula ſummavi rapit. Hirudines ſuperficiem ſugunt. Pus, vrinas, calculos, ſuctus elicit. ore mundo, ac prius loto ſit, qui exugit. Pyulcus, catheter iiſdem vtilia ſunt: vincula, frictio, phœnigmus, dropax, ſinapiſmus, ferrum candens, vel admotum, vel impreſſum, calore trahunt. Sed hoc violentum remedium eſt. Verùm quæ non ſanant pharmaca, ſanat ferrũ: quæ nec ferrum, ſanat ignis: quod Hippocratẽ in Aphoriſmis ſcripſiſſe volunt. Mixta remedia ſunt theriaca. *Pſoricum.* Pſoricum dupla chalcite & lithargyro, aut æquis partibus cadmiæ & chalciteos: vel duabus chalciteos, & tribus cadmiæ: fortius eſt quod cadmiam, quàm quod lithargyrum recipit: minus acre locis metallicis. *Quomodo tenuiora metallica excipiantur.* Ex acerrimo aceto trita & fictili clauſa ſepeliuntur fimo. Hac arte macerata, triplo, duplóue cerato excipiuntur. Ceratum ſeſquialtera ratione dupla, tripla olei, ad ceram cõficitur. *Olea commoda.* Ea metallicorum cura pharmaca tenuiora fiunt, facilius penetrant, & inde trahunt. *Reſinæ & inde olea.* Oleum ſit vetus, ricininum, ſinapinum, ſicyonium. Raphaninum, è terebinthina, larigna, ſtrobilina, pinea, picea, abietina, arte chymica, ſi vis efficacius diſtillatũ: quæ reſinæ etiam è profundo trahunt, ſed in primis terebinthina, deinde ſtrobilina: in quibus non modò calor, ſed tenuitas partium in attrahendo ſpectari debet. *Formula ex Gal. Orib. Aet.* Formulæ ſunt, ℞. cerati ℥. iiij. terebinthinæ

binthinæ. ℥. ß. liquatis immiſce puluiſculi euphobij.ʒ.iij.interioris fermenti ℥.j.terebinthinæ liquidæ ℥. j. concorporata plurimùm valent in punctis neruis. Propoleos acris & pinguis (nam cera virginea abutendum non eſt) ℥.ij.olei veteris ℥.iiij.galbani ℥. ß. coëant ad ignem. ℞. picis liquidæ, picis aridæ, propoleos, partes æquales: lithargyri, ceruſſæ,ſalis, ana ʒ.x.ſeorſum tuſa,& cum olei quant. ſuff. in mortario piſta,ad ignem diu verſentur,paulatímque decoquantur. Lithargyri, ceruſæ, nitri, ceræ Colophoniæ, ammoniaci, ana vnc.vna: olei veteris vnc. ſex: reliqua vnciis ſex lixiuij ficulnei, dum non inquinent, concoquuntur. Deinde cera Colophonia, ammoniacum, deinceps quidem ac paulatim adiiciantur. *Punctis neruis mistio vtilis.*

Nucleorum è dactylis crematorum, nitri rubri, ſalis ammoniaci, vel gemmæ, ariſtolochiæ rotundæ,radicis cucumeris agreſtis, terebinthinæ ana ʒ. 20. piperis nigri & albi, ammoniaci, amomi, xylobalſami,myrrhæ, reſinæ ſiccæ,capitũ lacertæ, lactei ſucci mori, ceræ, ana ʒ.10, adipis caprini ʒ. 15. olei irini quod ſufficit ad emplaſtrum.Vix parari poteſt, niſi ad vocata ἀντιβαλλόμενα confugias. Quod ſequitur admirandum ad ſtrumas, ramicem gutturis, parotidas, omnem duritiem, & œdemata. Cupreſſi folia neque teneriora, neque duriora in puluerem comminues:tortiuo vino conſperges, atque ita volutabis,dum in fęcis corpus coëant.Inde ſtruma vel ramex inducitur,tertio primùm die ſoluitur medicamentum: contractum locum inuenies, qui digitis exprimi debet. Rurſus ad tres dies idẽ pharmacum applicabis, eodémque modo ſolues & ex- *Relatum ad Andromachum.* *Necepſonis è cupreſſo.* *Admirãdum ad ſtrumas remedium.*

primes: ſeptimo die, vel ad ſummum nono, ſtrumę velut miraculo abolebuntur. Exugit hoc ſaniem per poros affectæ partis. Olei antiqui ℥. 22. ceræ albæ ℥. 15. nitri vel ſalis torrefacti, aut fæcis crematæ vini ℥. iij. tereb. ℥. 12. lixiuij querni, vel ficulnei ℥. 18. cera cum oleo liquatur: terebinthina adiicitur, refrigeratis nitrum conſpergitur, lixiuium paulatim affunditur: omnia piſtilo conuoluuntur. Plurima ex tertio & ſexto de compoſitione pharmacorum κατὰ γένη, & 13. Aet. repetenda. De ſinapiſmo, dropace, phœnygmo, & aliis alio loco. Addũt Apoſtolicon Nicolai, Oxycroceum, & alia.

De reſoluentibus. CAP. 3.

INcrementis rheumatum diſcutiens materia cum repellente miſceri debet. Inclinante vitio diaphoretica pura ſint, & horum vnicum fortaſſe genus eſt: ſed clarior doctrina fuerit, ſi duplici differentia ſeparemus: vt alia quidem leuiora, quæ ἀραιωτικὰ: alia fortiora, quæ διαφορητικὰ, ſi vis, appelles. Aræotica mediæ naturæ vicina ſunt eo calore, quem humiditas temperet: ex quo minimè ſiccant, dolorem leniunt, relaxant cutem, ſpiramenta corporis rarefaciunt, tenuitate partium intrò penetrant, quódque inhæſit parti, liquefaciunt. Hinc ex humore vapor fit, qui ſubinde expirat, dum omninò locus detumeat. Et adhuc quidem ſatisfaciunt, vbi tumor in ſuperficiem exponitur. Locúſque mollis eſt ac rarus, materia verò calida, humida, & tenuis eſt. Quod ſi in alto corpore humor deponitur: ſi idem frigidus, craſſus, glutinoſus, ſi dura, denſáque cutis: ſi verò longitudo quædã eſt flexus & anfractus, iam vi maiore opus eſt, vi-

Conſilia in vſu reſoluentium.

dendúmque non quale in præſentia,ſed quale futurum ſit medicamentum, quum eò peruenerit. Ex quo nec acribus quidem parcendum erit. Etenim pars exterior perferet,quę ægra,dolénſque tolerare non poteſt. Maiora verò remedia in diaphoreticis numerentur,iam vicina epiſpaſticis:quãquàm vtraque virtus euocandi atque digerẽdi plurimis rebus inſita eſt:ſed vt in vnoquóque vis altera ſuperat, ita genera diſtincta ſunt.In hepate, liene,vẽtriculo,atque id genus partibus, à relaxantibus metus eſt ne diſſoluant vires:ideóq; adſtringens materia,qualis eſt aromatum,miſceri debet.Frigida craſſáq; materia,incidente auxilio priùs comparanda.Mollienda quoque vbi durior cõcreuit,ex quo à leuioribus ad maiora remedia gradus paulatim fiat,vt ſine periculo diſcutias.Alioqui difflabit tenue lapideſcet quod craſſius eſt.Cum parte ſtupida, duriùs:cum ea quæ vegetiùs ſentit,clementiùs agendum eſt:quãquàm ſtupore partis abutendũ non eſt,vt ea imperes,quę exulcerent.Sic enim ſenſile corpus intabeſcet:contrahetur,non rareſcet,cogetur materia,non liqueſcet: horror, dolor,fluxio,irritabitur:dehiſcẽt venæ omnia in deterius commutabũtur: multò magis ſi pharmaca craſſiore conſtent materia, & ſiccent. In phlegmone quæ vetus eſt, videndum nunquid affluat:id ferè accidit tumoribus qui inueteraſcũt,vbi medela quæ reprimat,cõmiſcenda eſt. Poſteaquàm verò ſubſedit tumor, ac nihil quod exhalet reliquũ eſt, confirmanda pars, quæ longo vitio elanguit, multò magis ſi ſtatis periodis, rheumatiſmo vexari ſolet.Aræotica ſunt,chamæmelũ,lini ſemen:in malūis efficaciſſima,althæa: ſequitur agreſtis,domeſti-

Cautio.

Ab acrioribus quid cõtingat.

Particularis materia.

cæ vis nimio humore elanguit. Aqua calida vtitur Hippocrates in fracturarũ exolutione, quam vocat Ἐπίλυσιν: vinum exiccat, reprimit, & digerit: lana ſordida bene carminata inebriata vino, & inde preſſa: ceratum ſimiliter, Butyrum digerit mollium corporum parotidas, bubonas, oris phlegmonas, aliáque innumera, vt per ſe ſatis eſſe poſſit. Oleum dulce, calens, & in quo illa efferbuerint. Sicyonium è foliis, fructu & radice cucumeris agreſtis. Crinelæõ intinctum croco, omnes inflammationes diſcutit. Oleum caryinon efficacius è rancidis Nux rancida per ſe, vel cum melle trita efficaciſſimè ſuggillata rapit, inuritur, aut candente ferro premitur, vt reddat oleum, quod optimè diſcutiat. Omne oleum concalfactum igne, quale eſt lucernarũ, vel ignito ferro extortum, efficacius eſt. Oleum vetus, ricininum, canabinum, anethinum, quod è roſmarino, maiorana, zambace, leucoio, hyſſopo, aliiſque eiuſmodi œnelæo coctis, dum omninò expiret vinum. Rhaphaninum, ſinapinum, melanthinum, terebinthinũ, hypericinon, potenter digerunt. E radice bryoniæ, & vocati ſigilli Mariæ, cnico, grano gnidio, hydropicis & œdematis olea comparantur. E galbano, hammoniaco, & ſimilibus quæ molliant ac digerant. E dauco, caro, cumino, ruta, vt flatus excutias, cui galbaninum vtile eſt. Si quid incidẽdum, detergendúmve, aliquid aceti vel oxymelitis affundi poteſt: quo tempore abſynthium, polium, cẽtaurium, iris, ariſtolochia, gentiana, vrtica, hyſſopus, & ſimilia œnelæo incoquantur. Hîc vinum melius non adſtringens, giluum, tenue & odorum. In phymatibus & parotidibus duriorum corporum talia ex v-

Olea.

Oleum liliorum cum croco.

Nux rancida.

ſu ſunt. Braſſica per ſe, vel cum axungia trita, induratas phlegmonas & vetera eryſipelata diſcutit. Adipe & medullis recentibus laxando, veteribus diſcutiendo vtendum eſt. Maſtiche, furunculis: Ammoniacum & ſimilia chœradibus & articulorum tophis conueniunt. Fermentū oleo piſtum, & cum cocta cæpa mixtum, potenter coquit, mollit, ac digerit. Pellibus animalium recens detractis, in cōtuſis verberúmque plagis vti conuenit. Fœnugræcum duris phlegmonis adhibendum. Acetū achoribus & œdematis vtile eſt. Agrippa concalfacto aceto pedes immerſit, vnde intolerabili pedum cruciatu liberatus eſt. Oxycrato quoq; tepido & oxymeliti vis ineſt diſcutiēdi. Mel in diaphoreticis cenſetur, magis etiam quod roſmarino & ſimilibus cōditum eſt. Butyrum mollit ac digerit tenellorū corporum parotidas, bubonas, oris phlegmonas, aliáque innumera, in quibus per ſe ſatis eſſe poſſit. Melius eſt initio in aqua roſacea lotum, & modico tinctum croco: conditum melle coquet, detergebit & digeret. Oleum dulce, calens, & in quo diaphoretica illa efferbuerint, ſpondylium, ſerpillum, paſtinaca, pulegium, calamyntha, menta, & ſimilia, quo genere olei vtēdum erit in craſſiore materia, & vbi robur partium firmandum eſt. Sicyonium è foliis, fructu, & radice cucumeris agreſtis multum digerit, ac ferè loco veteris vſurpatur. Vix enim reperias vetus, quale olim tricenarium, quadragenarium & eo antiquius ſeruabatur. Crinelæon, id eſt, oleū liliaceum intinctū croco omnes inflammationes diſcutit. Efficacius è nucibus rancidis, & in hoc genere efficaciſſimum, quod in lucernarū ellychniis cōca-

Agrippa aceto liberatus.

Mel.

Butyrum.

Olea.

Sicyonium.

Oleū è liliis.

Caryinon.

luit,quo gangrænas,ægilopas,carbunculos quidam persanant. Nux rancida per se efficacissimè sugillata delet,leuiter exuritur flamma, aut cādenti ferro exprimitur,vt reddat oleum,quod efficacissimè discutiat. Omne oleum concalfactum igne,quale est in ampullis lucernarum,vel ignito ferro extortum,efficacius est. Ex quo feruefacto nouo oleo dulci pro veteri vti licebit. E tritico & nuce quā moschatam vocant,contra lichenas cādentibus laminis exstringitur. Ex assis ouis premente cochleario, in figulari sartagine cōcalfacta igne,quæ plumbo vel vitro incrustata sit,contra impetigines,lentigines, & fœdas maculas oris. Alia quoque propè infinita, quorum cōficiendi ratio à Mesue & aliis descripta est. Oleū vetus,ricininū,canabinū,anethinū, quódque è rosmarino,maiorana,zambace,leucoio, hyssopo aliísque eiusmodi conficitur. Aqua & oleo,vel hoc & vino materia incoquitur, dum omnino expiret humor,& oleum reliquum sit. Rhaphaninum,melanthinum, sinapinum, terebinthinū è resinis pressum potenter digerūt. Hypericinum mollius est. E radice bryoniæ & vocato sigillo mariæ, cnico, grano gnidio, hermodactylis, anacardiis, arida vini fæce, calce,hydropicis & œdematis. E galbano,ammoniaco & similibus quæ molliāt simul ac digerant; è dauco, caro, ruta, cumino, lauro, vt flatus discutias:cui rei & iuniperinum & galbanium vtile est. E sambuco & ebulo iuuat hydropicos, œdemata, podagricos. Si quid incidendum atque detergendum, aliquid aceti vel oxymelitis affundi potest, qua in re absynthiū,polium,centaurium,iris,enula, gentiana, aristolochia, vrtica, hyssopus & similia

Nux rancida. *Oleum lucernarum & extortum cādenti ferro.* *Oleum è tritico.* *Ex ouis.* *Olea alia magis digerentia. Efficaciora prioribus.* *Efficacißima.* *Vt mollias. Contra flatus* *E sambuco & ebulo.* *Vbi incidendum & detergendum.*

œneleo incoquantur. Hîc vinum melius, nõ astringens, ætate vetus, colore giluum, tenue & odorum. In phymatibus, bubonibus, parotidibus duriorum corporum talia ex vsu sunt. Ac bubonibus peculiariter è maiorana factũ. Chamæpytis in oleo cocta mammarum duritias discutit, & articulorum vitia adiuuat. Cypero vtendum, vbi resoluendum & leniter astringendum, cui rei olea croco intingantur: idque curandum magis in viscerum causis, & cum iam propè nullæ reliquiæ sunt tumoris, & hic totus ferè euanuit. Brassica per se vel cum axungia trita induratis phlegmonis & erysipalatibus idonea est. Affectas partes oleo fouebis: materiã tusam, in cataplasmate foto prius loco fasciis alligabis. Adipe & medullis recentib. quidẽ laxando, veterib. discutiẽdo vtendũ erit. Sed de his alio loco. Mastiche furũculis, ammoniacũ & similia chœradib. & articulorum tophis conueniunt. Mulsa prodest, in qua hyssopus, thymus, origanũ & similia coxerint. Fermẽtum oleo pistum, & cum cepa cocta tusum potẽter coquit, mollit ac digerit. Pellibus animalium recẽs detractis in contusis, præcipitatis, verberúmq; plagis vti conuenit. Fœnugræcum oleo coctum duris inflammationib. adhibendum. Caricæ acres incoctæ mulsæ idem præstare possunt. Pinguibus autẽ, vt coquas, lenias, & leniter digeras, vtendũ est. Mirum est quod affirmãt. Coluber fluuiatilis funiculo à cauda præligatus suspenditur, subiecto vase aqua pleno, in quod dehiscat, ore aliquot pòst horis vel diebus lapidẽ eructat, qui exceptus vase quod subiacet, totã aquam ebibat. Alligatur lapis hydropicorum ventri, atq; in totũ exhausta aqua liberat. Fo-

Vinũ quale.

E maiorana.

E chamæpyti.

Brassica.

Adeps & medullæ.

Mastiche, ammoniacum, &c.

Mulsa.

E fermento & cæpa.

Pelles animalium recens detractæ.

Caricæ.

Mirum de lapide colubri.

Fomenta. menta fiunt è mulſa, aqua calida, vino, hydrelæo, oxymelite, in quibus, ſi vis, digerens pharmacũ precoxerit. *Sacculi.* Sacculi ſimiliter è floribus anethi, meliloti, chamæmeli, roſmarini, calendulæ, maluæ, althææ, ſeminibus lini, fœnugræci, furfure, aliáque id genus materia infarciuntur. In fomentis ex eodem genere remediorum incaleſcũt, atque inde ſuccum rapiũt, exprimuntur, & calidi adhibẽtur, vt leniãt, coquãt, laxent, diſcutiant. E materia ſedulò contuſa, laxior ſacculus & leuior eſſe debet, ne quid grauitate lædant, & exaſperent, ídque multò maximè in molli parte, & vbi dolor eſt. Modus eſt quũ inde quieſcit dolor, & minuitur moles. Nimiũ eſt, ſi quod reſoluas, in pus vertitur: quod diſcutias, in ſcirrhũ cogitur: ſi denique robur partis immoderato vſu diſſoluitur. *Cerata.* Cerata ſimplicia oleo minùs digerunt, ſed firmiùs hærẽt. E cera fulua, triplo vel quadruplo oleo digerente, x. vel xij. reſinæ parte, & reliqua materia, quæ digerat, infinita cerata conficięs. In ſuperficiali vitio & materia tenui fotus ex oleo ſatis eſſe poteſt: vbi cõtumacior humor eſt, & altiùs latet, nõ modò ceratis craſſioribus, ſed malagmatis & emplaſtris vti oportebit. Idq; plurimùm fit in querelis articulorum, vbi in ceratis, acopis, malagmatibus, emplaſtris ſeligenda olea quæ conueniant, qualia & antè multa notata ſunt, & nunc dicẽtur. E reſinoſis ſeminibus & aſſulis abietis, pini, piceæ, tenax & vnguinoſum oleum elicitur. *Olea arthritica. Oleum ex erinaceis.* Conueniẽte oleo & vino erinaceus coquitur dum putreſcat, putrilago capta rariore linteo in ollam, quæ reliquum oleum habet, magno conatu exprimitur, & oleo miſta articularibus vitiis ſeruatur. Idem è vulpe, lutra, meli, cygno-

rum pullis, testudine, ranis, cato veteri & emasculato fieri potest. Quæ animalia digerenti materia, si vis, infarcias, & ita coquas. Possunt etiam eo modo farta & in veru fixa exassari. Excipitur pingue quod diffluat. Lignum sanctum pingue ac succosum, non obductum situ, aut cariosum, in fragmenta diuides, vt inde hac arte exprimatur oleum, qua & ex aliorũ lignorũ assulis ac ramẽtis, omníque materia, in qua sit pingue aliquid & vnguinosum, olea deducas. Duas figulares ollas satis amplas, quæ interiore vẽtre plumbo vel vitro inductæ sint, ita cõparabis, vt vtræq; ore respondeat, & planis labris non prominentibus, neque rotundis, exactè committi possint. Atque cõueniet alterius vasis margines intrò proiici, eásq; rectas, nõ decliues, nõ elatas: his ergo marginibus craticula ænea, vel reticulũ incumbat. Erit hoc ad escariæ lancis imaginẽ conformatũ, & conuexo gibbo deorsum spectabit, caua parte vertetur sursum, extremo ambitu rotũdo, rectis labris vasis, quæ intrò prominent, insidebit. Assulæ lignorum ita struẽtur, vt craticulæ marginibus extrema parte nixæ quasi paralellos fingãt: ac rursus aliæ trãsuersò, aliæ in decussim superdabuntur, & ita attolletur materię moles. Alterum vas, quod est reliquum, ore & labris subiecti vasis marginibus aptabitur: vtrũque argilla vel chymicorum luto compingetur. Ita cõpositis fictilibus reticulo & assulis, totum vas inferius terra defodi debet, vt extrema facie solo adęquetur. Alioqui ędificiũ aliquod luto, calce, gypso & tegulis extruendũ in ambitu iusto pede latũ area æquabili, in cuius meditullio quasi labellũ sit, quod deorsum hiet, in quod vas inferius deponi possit:

Oleum è ligno sancto.

Ars deducẽdi olei è rebus pinguibus.

atque tam cauum ſit, quantũ videlicet altitudo vaſis eſt. In area ædificij mollis ignis è puro carbone paulatim ſuccenditur, vnde ſuperior olla, quæ tota extra fornacem eminet, cõcaleſcat, & ex eo materia quę intus latet, exudabit liquor pinguis, qui per craticulæ meatus in vas ſubiectũ diffluet, íſque ſedulò colligendus, & vſui ſeruandus eſt. At ignem paulatim augeri neceſſe eſt, qui vbi ſeneſcere videatur, noua iniecta pruna foueri debet. Qua ratione veteres κασπιςὸν ſuum exprimebãt. Ex lini ſemine oleũ truſatili mola exprimitur, cũ ſarmẽtitio lixiuio ſubigitur, modicum terebinthinæ ad lentorẽ additur: mollit, lenit, digerit. Panis cibarius cõditus ſale è ricinino pinſitur, ſugillata delet. Cataplaſmata è farina fabacea, hordeacea, è panico, milio, lupino, orobo, cicere, lolio, fœnugręco, lini ſemine: in putreſcẽtibus & contuſis ex oxymelite & lixiuio, in aliis ex oleo farinæ ſubiguntur. In putreſcẽti articulo cõtuſóq; neruo circa initia fabacea & hordeacea ex lixiuio: poſteà eruina ex eodẽ Galenus vſus eſt. Aliquãdo etiam cõtuſis ſimul & vulneratis neruis fabaceã oxymelite iunctã vſurpauit. In cataplaſmatis, quæ diſcutiãt aliquid miſceri cõueuit, vt ne lẽtore offarciant, multò magis ſi quid peſtilẽs ac malignũ, vt in bubonibus & carbunculis peſtilentib. ex quo Gal. puriores panes in carbunculis reiicit. Orobi farina diluto oxycrato cocta, & in calido cataplaſmate adhibita craſſa viſcidáq; ſecat & diſcutit. Eodẽ modo vſurpatur è lupinis, ciceribus & lolio: mitior eſt è fœnugræco & linoſpermate. Miliũ ægrè infriatur, & cataplaſmata fingit, atque hoc, vt panico, ſiccãdo magis quàm digerẽdo vtendũ eſt: vtrũq; refrigerat,

E lini oleo & lixiuio.

Cataplaſmata.

Farinæ.

& in oleo coctum discutiendo leniter facit. Cataplasmatib. miscẽtur puluisculi è spica, vocata lauãdula, chamæmelo, meliloto & aliis. Modus ferè est, vt farina ad puluisculos dupla sit, quãqnàm & tripla & quadrupla, æqualis etiã, vt corpus & vitiũ exigit: Fauos mellis è vino friges cũ farina loliacea vel simili, butyro & terebinthina vel larigna subiges. Bdellium cũ melle teritur: calx cum veteri axungia: laserpitiũ cum sulphure, molliunt, tergẽt, discutiũt. In durioribus phlegmonis sales cõmiscẽtur. Astringunt marini & digerunt, sed vstura tenuiora fiunt, & vim astringẽdi deponunt. Cineribus ostreorum, buccinorũ, crematis cochlearũ cauis & testulis pectunculorũ vtimur inueteratis in scirrhum vergentibus inflãmationib. & parotidibus: triplo butyro, œsypo, adipe concorporãtur, cera interdum addita, aut in ceratis adhibentur: quale fuerit butyri, œsypi, ceræ, cinerũ ostreorum ana semuncia. Eodem modo salibus, sulphure, pyrethro, cardamomo & aliis id genus vti oportebit: vel caricis in marina coctis, tusisq;, ea commiscenda. Caprillum stercus ex aceto tusum inueteratas parotidas discutit. Sed his omnibus vtendũ iam sedatis dolorib. & quieto fluxu, satis deniq; purgatis corporibus. Sulphur cũ oleo veteri, axungia, molli terebinthina, saliua mistum, vel in vrina & lixiuio maceratũ venenatis morsibus cõuenit, terget, attrahit, discutit, nõnunquã aceto priùs conspergitur. Calx lota in recenti axungia tenellis corporib. adhibetur. Lapis calaminaris & quęcũque metallica acria sunt, vsta discutiũt, cruda mordicãt. Sinapism⁹ vulgaris discutit. Sapo soluitur oleo. Sed acribus nõ vtendũ, siquid doloris & caloris reliquũ est. Ac tumoribus, qui in scirrhũ abeunt, adhibẽtur.

Sales.

Cineres diaphoretici.

Caprillum stercus.

Sulphur.

Manè & vesperè commutantur, videndúmque, vt ne nimiũ calfaciant. Διὰ χαλκίτεως neque vino, neque astringente succo pistum subduplo oleo veteri, ricinino, raphanino diluitur, vt sit liquidi cerati corpus. Atq; aliquãdo modum olei superare oportet, vt sint pharmaci ʒ.x. olei xij. In teneris corporibus & lacunis vlcerũ oleum paulò vincere melius est. In vigore & ante declinationẽ oleo dulci ætate medio dissoluitur: in declinatione vetus oleum ido-

In contumaci vitio. neum est. In contumaci vitio & minus calente, olei chamæmeli ℥. 3. ceræ ʒ. 3. adipis anatis & gallinæ ana ℥.1. chamæmeli & anethi ana ʒ. 2. omnia lento

Aliud. igne cocta percolentur, vt fiat vnguentum. Al. Olei

In frigida materia. sicyonij ℥.3. ceræ ʒ.2. In frigidiore materia seminis fœniculi, anisi, anethi ana ʒ.2. farinæ lupinorum, farinarum fœnugreci & seminis lini ana ℥.1. coquuntur vino, contunduntur affuso oxelæo, & ita applicantur. Papaueris cornuti folia, propoli pingui, vel pice molli strumas, bubonas, & similia emolliunt atque discutiunt. Loco propoleos, pice liquida vel arida, sed soluta oleo, vt discutiat, vti licebit. Aliud. Colophonię ℔.1. ceræ sesquilibrã, olei ℔.3. simul liquatis addito salis torrefacti subtilissimè triti ℥.6. vbi refrixerint, manibus cõuoluito, cylindros quas Græci vocant μαγδαλίας, nostri magdaleones, fingito: in vsu alutæ intendito, & adhibitum do-

Pus exugẽs. lenti loco sinito. Pus exugit emulgétque quasi miraculo: quod cum emplastro hærẽs derasferis, deintegro pharmacum induces: ídque aliquoties repetendum. Medicamentum hoc durius dolor non sustinet. Idem præstat picis aridæ, ceræ nouæ ana lib.1. olei lib.2. blando igne fusa coniungantur. Al.

Picis, ceræ nouæ, axungiæ ſuillæ, ſaponis nigri ana ℥.2.liquata tranſcolato:hydropiſmos vacuat,& dothienibus medetur. Al. quod vehementer diſcutit. ℞.galbani,caſtorei ana ℥. 1.liquefiãt in olei ricinini ſeſquilibra,expreſſo & colato pharmaco adde picis terebin. ana ℥.4.ceræ quod ſufficit, vt fiat ſolidum pharmacum. Hæc autem pertinacibus vitiis & induratis phlegmonis imperanda ſunt, in quibus eſt quod molliat,coquat,trahat, diſcutiat. Inflammationum reliquiis ſi quidẽ nihil durum habeãt,ſatis ſunt chalaſtica. Rhodiacum Aſclepiadis curans & diſcutiens mammas induratas. ℞. lithargyri, ceræ amaræ.ana ℔.ß.axungiæ benè purgatæ, ceruſæ ana ℥.3.myrrhæ ℥. 2.olei ℥. 7.Lythargyrus oleo coquitur,axungia colliquatur,& cera, ex quo ceruſa immittitur,ſublatis igne myrrha inſpergitur:tranſlatis omnibus in mortarium vitellus oui aſſatus commiſcetur, vſus tempore conueniente oleo diluitur. In ſedis vitiis rhodino vel myrtino diſſoluendum eſt. Plura. 6. & 7. de compoſitione medicamentorum κατὰ γένη, & 15. Aët. Et quæ vehementer trahunt, diaphoretica redduntur cerato, dulci oleo, vel adipe, ac breuiter paregoricis temperata,& mediæ naturæ medicamentis. Partem chalaſticis fouebis,quæ relaxent,& ſpiracula rarefaciãt, fundántque materiã: ex quo diaphoreticon induces, liquidum quidem & molle initiis vbi dolor aliquis eſt: lenius etiam & ſiſtenti pharmaco miſtum, atque hinc ad paulò fortiora, nec tam liquida tranſeatur. Poſtremò vt miteſcit dolor,& fluxio minor eſt, ita ad efficaciſſima, ſi fuerit opus, & emplaſtri forma compacta paulatim veniatur.

Ad hydropiſmos & dothienas.

Vehementer diſcutiens.

Chalaſticis quãdo vtendum ſolis.

Aſclepiadis mammis & ſedi conueniens remedium.

Ratio vtẽdi.

De mollientibus. C A P. 4.

Malactica quæ. Μαλακτικὰ sunt quæ modicè calida nulla vi siccandi vel humectandi manifesta indurata corpora emolliunt, quanquam vt omnia ferè multiplici natura coierunt, in malacticis censentur plurima, quæ primo ordine calfaciant, secundo siccent ac tertio. Sed quà malactica sunt, humido calidóque elemento temperari necesse est. *Vsus.* Plurimus vsus *Scirrhi genera.* est in tumoribus quos σκιῤῥώδεις medici appellant. Hi in musculorum finibus ferè concrescunt: aliquando in mediis musculis, glandibus, visceribus, vlcerum labris: ex materia crassa, lenta & frigida, qualis est pituita, & melancholicus succus. Sed è melancholico succo omninò cancrosi sunt, & malagmatis exasperantur. *Vnde inflãmatio in scirrhum trãsit.* Inflammationes in scyrrhũ cogi contingit, si materia crassa & lenta est, si adhibita pharmaca quæ nimium siccent & calfaciant, qualia sunt ἐπισπαστικὰ & ἐξιπτωτικὰ. Hinc enim tenue exprimitur, reliquum occallescit. Sic enim tophi in articulis, & calculi in renibus lapidescunt. In tenui serosáque materia nõ ita metuitur scirrhus, tota enim facilè exhalat: in crassa & viscida omnino declinanda, quæ siccant, discutiunt, astringunt, siquidem sola molliẽdi cura est. Atque omnino tum phlegmonæ, tum erysipelata quæ cum duritie declinant, malacticis curanda sunt, quæ citra hanc laxantibus remediis & diaphoreticis vacuentur, *Alia genera scirrhi.* Malacticis quod clementer digerat interim commiscemus, sed quo iam tempore tumor durior cæperit edomari: phlegmone & erysipelata in scirrhum degenerant refrigerante nimísque astringente materia, sed à phlegmone scirrhus amplior est. In

Leges in vſu malagmatū.

vſu malagmatum certæ ſunt leges. Primùm enim cognoſcendum, quantùm pars ægra à ſua ſymmetria receſſerit, quantò ſeipſa ſiccior atque humidior euaſerit, quantum denique vitiū increuerit: ex quo æſtimandæ remediorum vires. Tum naturas partium diſtinguere oportet: poſtremò artificiosè colligēdum qua ratione emollias, nunquid admiſceas quod detergeat, incidat, diſcutiat. In quorū omniū vſu modum & occaſionem animaduertas.

Deſperatus ſcirrhus.

Deſperatur ſcirrhus, qui ſic occalluit, vt iam nō ſentiat, & inde glabreſcat locus: deſperari dico, quia nullo malagmate domari poſſit. Etenim reſcindi ferro, & ſeptis exedi poteſt, niſi à ſubiectis neruis, venis arteriis metus eſt. Scirrhus cui ſenſus aliquis vel obſcurus, vt magis minúſve induruit, ita lenius aut efficacius auxiliū requirit. Mulieribus, pueris, eunuchis, vrbanis hominibus, ocioſam atque vmbratilem vitam degentibus lenior medela: nautis, meſſoribus, foſſoribus, duris omninò & laborioſis corporibus fortiora malagmata conueniunt.

In lenta materia.

In lenta & contumaci materia miſcendum aliquid, quod incidat atque detergeat: id in chordis & tendonibus fieri conſueuit. Tale eſt acetum mulſum: aut ſi ab aceto metus eſt, melicratum, in quo hyſſopum, thymum, pulegium aut calamintha præcoxerint.

Differentia ſcirrhi.

Eſt & hoc animaduertendum. Scirrhus quidam ſimplex, alius φλεγμονώδης, vt quædam inflammatio σκιῤῥώδης eſt. Scirrhum malacticis & diaphoreticis excuties: phlegmonem lenies, concoques, & in halitum vacuabis. Vbi vtrunque coiit, vt hoc vel illud ſuperat, ita remedia temperabis.

Conſiſtentia malagmatū.

Malagmata in cerati craſſioris formā & corpus compingantur, quæ inde

κηρατομαλάγματα appellant: quanquam aliquãdo cerelæi, aut cerati liquidi, nonnunquam emplastri compage permiſcentur, vt videlicet molle ac tenerum, ſqualens, durúmque corpus eſt, & vitium habet. Cataplaſmata fiunt è farinis hydrelæo coctis. Quòd ſi hydrelæo lini ſemen, althææ radices & liliorum, ficus pingues, aliáque id genus prius incoxeris, deinde in expreſſa muccagine farinas ſubegeris, magis emollies. Cataplaſmata ita conſiſtere oportet, vt mollia quidem ſint, ſed non diffluant. Adduntur cataplaſmatis, oleum, reſina, quæ quaſi vinculo pharmacũ retineant: adduntur piſtæ herbæ & ſemina, quæ vim malagmatis inaugeant. Sed modus ſit, ne inde durius euadat, aut contrà ſoluatur corpus cataplaſmatis. Integrum enim permanere, & compage iuſta neceſſe eſt. In calore, phlegmone, parua duritie & natura molli paulò liquidius cõfingi poteſt, & rurſus craſſius, vbi omnia contraria ſeſe offerũt. Ac diutiùs inſiſtere pharmaca vtile eſt, neq; vno die ſępius abſoluere oportet, niſi exaruiſſe videantur: ac ne exareſcãt celeriùs, oleo, adipe, muccagine ferè coniunguntur. Leniter emolliunt butyrum, œſypus & lana ſuccida: hæc oleo inculcanda, amygdalino, lirino, chamæmelino, oleo, in quo ſemen lini, althææ, fœnugræci, in quo maluæ, althææ, cucumeris agreſtis, & liliorum radix, tenella maluæ agreſtris, & liliorũ folia, vel viridis anethi cacumina præcoxerint: in quo aliquid illiquatum fuerit galbani, ammoniaci, bdellij. Molliunt & hæc, lentiſcinum, terebinthinum, maſtichinum: quæ tum peculiariter vſurpantur, quum præterea digerendum ac leniter repellẽdum. Hyoſciamino, violaceo, nenupharino

Cataplaſmata.

Particularũ materia.

Olea malactica.

Vtẽdi modus.

pharino locus est in ea inflammatione, quæ iam videatur indurescere, hæc ergo olea in lana sordida molliter apprimuntur, ex quo malacticum impingitur. Omnia verò priùs intepescāt. Etenim frigida omnino vitanda sunt. Expressa oleorum materia & cū adipe pista aut cataplasmatis concorporata, malagma finges, vt liliorū radice cum adipe anserino mista. Olea quę tenuitate partiū celeriùs permeant, ex emplastris mollientibus Chymicorum arte educuntur. In malagmatis censenda sunt vitellus oui, crocus, cera vnguinosa, caricæ pingues. Κηρέλαιον è duplo oleo vt sit liquidissimum, æquali, vt sit medium. Iam crassum est, quod ceræ partes quatuor & olei tres continet: magis emolliet quod è cera pingui, dulci oleo, lirino vel simili tēperatum sit. Cera alba recens, mollis, cum æquali pōdere butyri, resinæ liquidæ vel colophoniæ pulchrè emollit. Caricæ pingues cū irino, lirino, capparino, tritæ scirrhis hepatis & lienis opitulantur. Id habet peculiariter scirrhus hepatis, quod leniter mollientia desiderat mistis aromatib. quæ calefaciāt & tenuent. Sed hæc vincere oportet. Siræon è pinguibus caricis ad melliginem coctis, mollit, terget, digerit. Adeps & sebū vtrunque coquit, laxat, & mollit quæ quia materia vnde generātur, genere animalium & loco vbi concrescūt, natura deniq; (adeps enim mollior est) differunt: cum Aristotele distinguas licet, vt in natura molli, adipe: in dura, sebo potius vtendū putes. Rursus quia minimū est quod dissidēt, misceri possunt. Vtrunque genus natura & specie animaliū, ratione vitæ & pabulatione, sexu & ætate, deinde quia hæc recentia, illa vetusta: alia syncera, alia condita sale &

Frigida vitanda.

In scirrhis hepatis & lienis.

Siræon.

Adeps & sebum.

Ex quibus adipes & sebi genera distinguas.

aromate vel externa imbuta qualitate, distinguendum est. Lenissimus suillus adeps (axungiā vocant) in qua mirum est, & experimento constare veteres scripserunt, quòd eâ genibus alligata redit in os sapor, vt etiam expui videatur. Ex quo fortasse non vnius hydrargyri qualitate, sed totius misturæ ex eo & axungia illitis in lue venerea os grauiùs exhalat, & saliuâ madet. A suillo sunt vitulinus, hœdinus, caprinus, bubulus, quib. si lubet, vulpinum & leporinum adiicies: atque hi leniunt magis & cōcoquunt. Efficacissimus est leoninus, cui proximi sed inusitati, hyæninus, pardalinus, deinde vrsinus: & hi duriora corpora molliunt. In medio sunt taurinus, hircinus, ceruinus, quibus ascribi possunt arietinus, equinus, asininus: caninus admodū efficax est. Taurinū sebum omnium domesticorū animalium pinguia, siccando superat: tenuitate partium à leonino, pardalino, & hyænino superatur. In volatilium genere efficax anserinus adeps, anatinus, olorinus: siccior è gruibus & prædatoriis auibus suauis gallinaceus, calidior colūbinus. Ex anguillis & fluuiatibus piscib⁹, lāguet: è marinis ferè siccior & calidior est. Humanus mediocriter habet ad omnia. Domesticorū animaliū pinguia humidiora sunt, vt suum quàm aprorum: è maribus sicciora & calidiora. Castrati mares fœminis respōdēt: ideóque veruecinus adeps arietino languidior est. E iuuenibus animalib. humidior est vnguedo, è senioribus siccior. Adipes oleo magis emolliūt: ætate calefaciūt magis, tenuiores fiūt, acrimoniam contrahunt. Purgatur adeps exemptis venis, quas fibras vocāt. Salsus vel cōditus aromate siccior est. At cōstat pepticis & malecticis aduer-

Tres ordines adipum.
Pus.
Efficacissimi adipes.
Medij.
Taurinum sebum.
Volatilium adipes.
E piscibus.
Salsus adeps & quæ siccant.

ſari, quæ nimiùm ſiccant, quanquã Plinius conuenire ſcribit ſalſam axungiã mollire magis. Id in ſuillo adipe fortaſſe concedi poteſt, qui alioqui parum emolliat. Recens adeps ſi deſit, & vetus ad curã reuocandus eſt, liquefieri priùs oportet & purgari fibris mox frigida ſæpiùs lauari, poſtremò etiã vino quã odorãtiſſimo. Eo modo ſæpius liquatur, cogitur, lauatur aqua & vino, dum omne virus exuat. Quod grauiter olet ferè odioſum eſt: ex quo odoratis aquis arte chymica illectis (σταλάγματα vocãt) ſæpiùs lauatur, aut ex odoro vino ſubigitur. Infumatur etiã iiſdem aquis, quæ momentũ moſchi, vel ambaris cõceperint. Medulla ĩ ſebalibus, in adipoſis animalibus adipi reſpondet: viſcera, chordas, tendines, muſculos emollit: ex oſſibus humidior, è ſpina ſiccior eſt. Prima laus ceruinæ quæ nullis malacticis inferior eſt. Vitulina ſequitur, tum ouilla & caprina. Acrior taurina eſt, quàm vt emolliat. Atq; hæc leuiora ſunto. Iam verò durioribus corporib. conueniunt: ammoniacũ, quod aceto liquari poteſt, leniter decoquendũ ne efferueſcat, id ſi metuitur, ex aceto leuigatur in mortario: & reliquis in cacabo coctis permiſcetur. Bdellium molle & pingue ſaliua hominis ſubigitur, mollit, coquit, modicè digerit. Styrax idem efficit, verùm liquido, aut melliginoſo vtendũ eſt. Nam neque ſtyrax aridus, qualis eſt, quam calamitẽ vocãt, neque ammoniacũ, neq; denique quicquã generis eiuſdẽ malacticon eſt, vbi iam exuccũ inaruit, & diſcutiendo vſurpandum eſt. Galbanum præterquã quod mollit, coquit, diſcutit, etiã ſepticon eſt, & dolorem lenit: purgatur ſordibus hoc modo. Mundo linteo raróque cõuoluitur,

E vetere adipe quomodo recens paratur.

Medulla.

Quæ magis emolliunt.

Ammoniacum.

Bdellium.

Styrax.

Galbanum.

& ita feruidæ immergitur, vt pendeat quidem, ne fundum attingat. Nã per raritatẽ lintei colatur galbanũ: sordes in linteo retinentur. Liquefit vino vel aceto, aliísque modis, & coctionẽ non sustinet. Efficacior opopanax. Ladanũ mollit ac repellit. Propolis ammoniaco vicina est, & qua (vt antè dictum est) pro galbano veteres vtebãtur. Sint hæc omnia mollia & pinguia, pro sua quæque natura: quæ si ætate inaruerint, nec ad magnum fuerint molliora, pingui oleo instaurare oportet. Malacticis, quę amplastica esse conuenit, resinæ cõiunguntur. Resinæ sint quæ acrimonia careãt, chia mastiche, larigna, picea, abietina, terebinthina. Pinea nimiũ siccat, strobilina acrior est, bitumẽ & pix aridiora sunt. In summa, quæ nimiùm siccant, quęque acria sunt, reiicere oportet. Neque enim iuuare possunt, nisi aliis tẽperentur. Pix mollis & bene pinguis, qualis olim Brutia, vtilis est. Neque verò pix, neque resina molliẽdo idonea est, nisi vel liquida, vel ita mollis, vt tracta facilè sequatur visco similis vel ceræ, quæ vt paulò firmior sit, q̃ vt sequatur, pressa tamen digito cõcedit. Acrior & siccior repudianda est: quæ liquidior videatur cera, ceratis & magis corpulentis malacticis colligatur. Durior pingui & oleo macerari debet. Butyrũ, pinguia, atq; omnino liquabilia, vesica suis includũtur: demergitur hæc aqua calida vase cõcepta, in quo coxerint quæ emolliẽt. Sic illa paulatim eliquãtur, & ascititiam vim transpirante halitu per vesicã combibunt. Succedit his miraculosum ex aceto remediũ, quod nõ temerè, sed summa ratione adhibendũ est. Scirrhus malactico oleo fouetur, ex quo inducitur malagmate: hoc diebus aliquot per-

Opopanax. *Ladanum.* *Propolis.*

Malagmata emplastica sunt. *Resinæ.*

Pix.

Aceti vsus.

mittendum loco, neque priùs reuellendum, quàm exuccum solutúmq; videatur: hîc ergo detrahi potest. Quod cũ feceris partim oleo, vt priùs, fouebis, malagma nouũ & bene succosum impinges, quod priore paulò sit efficacius. Morâ igitur dierum aliquot interposita pharmachũ reuelles, animaduertens, quantum emollierit, vt si lenius videatur, vim eius inaugeas, ex quo gradatim ad ea quæ acetũ cõbiberint, peruenias. Quæ omnia posteaquã profecisse animaduerteris, & mollior tumor extiterit, pyritem lapidẽ molarem, aut silicẽ, vnde scintilla decutitur, candentẽ igne, acerrimo aceto merges. Exhalabit plurimus vapor, quo scirrhus aptè infumãdus est circũsepta parte, ne dissipetur fumus, sed totus in scirrhũ coëat. Locũ iam satis infumatũ oleo tepido fouebis, & reuocata prima illa curandi via malagma applicabis. atque ita bidui vel etiã tridui interiecta mora aceti vsum & igniariũ lapidem reuocabis, vt sit aceti vicissitudo & remediorum quæ molliunt. Verùm, neque diutiùs, neque sæpiùs halitu aceti, pars vexanda est, ne in lapidem cõcrescat, & neruosum genus grauius lacessatur. Sed vt molliendo profeceris, ita acetũ & effumantem lapidem repetes. In malacticis quoque vsus aliquis interpellari debet, primùm enim (gratia exẽpli) è pinguibus caricis, medullis, adipibus, cera & oleo exigua resina mista, malagma conficies, aut parygron vsurpabis. Tum vt res succedet, ad ammoniacũ & similia veniendum, ac primùm quidẽ hæc citra acetũ, deinde cum aceto lenioribus cõmiscebis, quibus quũ vno vel altero die fueris vsus, ad ea quæ leniora, queq́ue sine aceto fiunt, curam reuocabis: vt veluti circulo

Infumatio ex pyrite & aceto.

quodam & è re nata auxilia transmutētur. In musculis & liene tutior aceti cõsuetudo est: in chordis & tendonibus, neque diutiùs, neque frequentiùs vtendum erit, vbi scirrhi magna ex parte coalescũt. Atque hæc de aceti vsu breuiter dicta sint. Ammoniacum aceto fusum manibus diducitur, vt sit luti crassitudo: tum ex irino, lirino, capparino pinsitur, terebinthinæ sextula coniungitur, pulueréntur ora cumino trito, aniso, sale torrefacto: & in alutã explicata splenicis affiguntur. fermentũ coquitur aceto, hæpati duro & lieni: potest oleo vel butyro cõdiri, & terebinthina colligari. Fortius acetum est in quo thymum, hyssopum, pulegium, & similia tusa maduerint. Lene malacticum est butyrum, cera, resina æqualiter mista. Eodẽ modo adeps cum cerato iunctus & resina. Cariçę pingues in sapa coctæ, & vino dulci cum lirino tusæ. Lini semen hydrelæo coquitur, & cum adipe infringitur. Althææ radix arida in pollinem resoluta, malagmatis inspergitur. Eadem radix qua parte pinguis & quasi medullacea est, eraditur, & resina colligatur. In cõficiendis malagmatis rudicula vtendum est è resinosis arboribus, nec astringẽtibus, è caule maluaceo, ex assulis tedę. Alioqui maluæ folia extremæ spathæ alliganda, vt inde verses, volutes, ac deniq; cõficias malagmata. Licet etiã more nostro & exẽplo veterũ rarum linteum infarcire lini semine, foliis altheæ aliisq; id genus, & extremo veruculo velut caput alligare, inde pharmacũ circumagere: nodũ, caput hoc nostri, veteres κροκυφάντιον appellarunt. Quòd si fuso butyro, adipe, oleo intingas, ídque sæpiùs repetas, dum medicamentum in cacabo vel mortario conuoluitur,

Remedia composita.

Ex ammonia co splenicus.

E fermento hepaticis.

Aceti vis quomodo intendatur.

Lenia malactica.

Rudicula malactica.

μαλακτικώτερον hoc eſt magis emolliēs pharmacū relinques. Atque hoc ſemel quaſi exemplū poſitū ſit, vt in aliis pharmacis, ſpatha, veruculo, capite, aſſerculo, aliiſque id genus inſtrumētis conuenienter vti poſſis. Parygron Heræ & veteribus laudatū recens dolorem lenit, phlegmonas mitigat, paruis inflammationibus medetur, id quod lenioribus malagmatis omnibus cōmune eſt. Parua vlcera cicatrice claudit, ſi coctis prius metallicis comparetur: recens liquidum eſt, vnde nomen habet, ætate verò cōcreſcit: recētis vſus in paruis inflāmationibus quę doleāt: concreti & vetuſti in phlegmone declināte non dolente quidē, ſed iam dureſcente, quæ vt magis minúſve induruit, ita vel vetuſtius, vel minus vetuſtū parygron requirit, quanquàm eò vſque occalluiſſe contingit, vt ne vetuſtiſſimo quidem parygro iuuari poſſit, túmque maioribus auxiliis certandum erit. Itaque vt mollias, parygro vtendū nō ita liquido, niſi fortaſſe in mollioribus naturis, neque concreto, niſi in calloſis corporibus: omninò verò modice durū ſit quod emolliat. Vetuſtius oleo, butyro, adipe diſſolui poteſt. Eſt autem miſtura hæc ℞. adipis ſuilli recentis & bene purgati ℥.44. ceræ pinguis ℥.24. ceruſæ litharg. ana ℥.6. liquabilibus confuſis metallica trita colliguntur. Al. mediocriter ęmolliēs calloſas rimas calcaneorum & perniones adiuuans ℞. litharg. ceruſ. ana ℥.3. ſucci ſeminis lini, olei ana ℥.20. cerę ℥.8. adipis ſuilli ℥.14. colophonię ℥.18. Similiter priori comparetur διαλθαίων clauis, carbunculis, furunculis ℞. litharg. olei ana ℔.1. galbani ℔. ſemiſſ. ceræ terebint. ana ℔.1. radicum althææ faſciculos 4. lithargyrus ex oleo diu teritur in mor-

πάρυγρον.

Perniones iuuans.

tario: cera & terebinthina fusa cõmiscentur, galbanum purgatum & vt antè, fusum colatúmque adiungitur, postremo radices tusæ ligneo pistillo concorporantur. Aliud διαλθαίων. ℞. radicis altheæ & liliorum ana ℥. 2. coquantur in hydrelæo ad aquæ consumptionem, ex quo in olei expressi lib. 1. lithargyri lib. 1. coques, dum non inquinet, & adipis suilli lib. 1. commiscebis. In his omnibus vis efficacior est oleo & adipe veteribus: aucta & magis cocta lithargyro: vtrisque pingui & oleo recentibus mitior est. Media verò altero recenti, altero veteri. Mediocriter mollit. ℞. colophoniæ purissimæ ℥. 2. ceræ albæ ℥. 4. mastic. ℥. 1. olei quod sufficit. Al. terebinth. ceræ ana ℥. 9. galbani nitri ana ℥. 1. thuris pinguis sesquũcia, medullæ cerui ℥. 2. propolis pinguis sesquuncia, olei laurini, sepi vitulini ana ʒ 2. vel eo plus vehementer mollit & discutit. Violentũ quod sequitur rusticis corporibus accommodatum, inueteratis nec iam dolentibus scirrhis, tẽtatísque prius lenioribus remediis adhibetur desperatis splenicis & parotiribus. διακοπραγίαρ vocant. Caprillum stercus aceto solues, vel vt ne tam acre sit, oxycrato: mitius etiam si dilutum pharmacum polentæ iunges, & effuso oleo cataplasma finges. Aliud. ℞. stercoris caprilli ℥. 2. radicis cucumeris agrestis, ficuum immaturarum ana ℥. 1. herbæ pedicularis, bdellij, farinæ fabarum, amygdalarum amararum ana ℥. ß. fæcis olei antiqui quod sit satis ad amplastrum: tusis omnibus medicamẽtum in mortario conficies. Est & hoc potentissimum. Subigitur caseus putris & verminulosus è iure in quo suilla perna diutius coxerit. Arthriticis tophorum particulas sine ferro

E caseo putri.

detrahit & ſanat. Eadem præſtat quaſi miraculo coccum cnidum cum myrrha & aceto tritum. Sed horum multa non tam mollire, quàm ſecare, & vi diſcutere, videri poſſint. Celebre iam olim ac veluti per manus traditum Menecratis emplaſtrum, quod Democrates metro reddidit, & διαχυλῶν ex authoris inſtituto appellauit, quod nomẽ leuiter mutata voce ætas noſtra retinet. Recentia vulnera inflammatione vindicat, vel (vt alij) νευρότρωτα neruorum vulnera: ſæpè enim νεότρωτα & νευρότρωτα alterum pro altero in Galeni libris, vbi medicamẽtum hoc deſcribitur, ſupponi ſolet. Diuiſa glutinat, & quæ inflammãtur curat: optimè peſſis adhibetur, diuturnis & recentibus vteri inflãmationibus: implet cauernas vlcerũ piſtum roſaceo vel bono myrteo, & cicatrice tegit. Olei æſtate lib. 7. aliàs lib. 7. & ſemiſſ. hyeme libr. 9. axungiæ recentis lib. 7. lithar. ſubtiliſſimè triti lib. 6. fœnugræci heminam vnam, aliàs vncias 9. ſeminis lini vſti tantundem, radicis agreſtis maluæ recentis & ſuccoſæ vel althææ lib. 3. Habeatur olla amplo orificio, in quam fundantur aquæ ſextarij octo. Sic enim notatur Græcè per literam η. quanquam fortaſſe ſubſtituendum κ. quæ viginti ſignificat. Ac viginti ſextarij menſura Pariſienſi, 15. pintas implent, ſextarij octo ſex pintas. In aqua, purgata radix & cõciſa coquitur, ſemina immittuntur, exprimitur ſuccus in linteo, eius ſuccis libræ quatuor cum oleo coquuntur. Maiores primũ bullæ exiſtent, deinde minores & crebriores: hîc lithargyrum inſperge, coque omnia molli carbone, dum ſuccus omnino confectus videatur, ac melinum & bene coloratum fuerit emplaſtrum, non

E cocco cnidio.

inquinans,neque nimis durũ.Sic enim apud Gal.7. de comp. pharm. κτ' γένη. Orib. habet aquæ ſextarios 12.id eſt nouem pintas,& radicum lib. 4. & ſeminis vtriúſque ſextarium vnum,vel ℥.18. & lithar. lib.2. Radices alij purgant, tundunt, & priùs quàm coquant,diem integrum macerant in aqua, poſtridie fœnugræcum lotum fideliter & purgatum adiiciunt, tertio die lini ſemen ſimiliter lotum eadem aqua, vbi reliqua etiamdum madent, immergunt, quarto die coquuntur omnia ad craſſitiem, expreſſus & colo traiectus ſuccus vſui ſeruatur, vt videlicet cum oleo,vt priùs,coquatur, & addita lithargyro pharmacum conficiatur: quod deinde conuoluatur rude, ſubigatur manu, & in paſtillos conformetur.In vſu capiunt paſtilli ℥.2.ceræ,olei ana ℥.1. & omnia colliquant. Ex eadem materia magdaliæ officinarum emplaſtri diachylon fiunt, ſed non eadem ratione, iam remollita parte vbi diſcutiẽdum, ireos tritæ pars duodecima plus minúſve adiicitur: ſi ſedandus dolor eſt, muccago è meliloto: ſi etiam calor adeſt, è pſyllio: poteſt etiam intingi croco.
Poteſt diachylon aliis malacticis commiſceri, tam efficax,vt vnum ſine aliis chirurgo ſatis eſſe poſſit. Superficialia vlcera glutinat ſolutum roſaceo vel myrteo. Liquatum chamæmelino vulnera neruorum inflammatione prohibet. Podagricis quouis tempore opitulatur, veteres vteri phlegmonas perſanat inditum peſſario.Poteſt & alia præſtare: quæ vt intelligas,deſcribendum pharmacum, quod antè diachylon Democrates memorauit, vt obſeſſa inflammatione liberes muſculos, neruos, perioſtiõ membranam punctam (vnde dolor, inflammatio,

febris, ſitis, vigilia, atque id genus accidentia) vindices: vt podagricos quouis tempore adiuues, & prohibeas collas. Accipe litharg. auri in pollinem triti lib.2. axungę vetuſtiſſimæ lib.4. libram verò & vncias quaternas olei veteris & craſſiſſimi, non fœtidi, non nigri, non aſperi. Axungia liqueſcit igni, purgatur fibris, in vas aliud ſatis amplum transfunditur, adduntur olei ℥.10. vt ſimul ferueant, relinquuntur olei ℥.6. quas, ſi fuerit opus, & medicamētum craſſius appareat, poſteà affundeș. Craſſo iam pharmaco lithargyrus inſpergitur, coquuntur omnia blando igne, & aſſiduè verſantur ſpatula è picea: atq; vbi emplaſtri forma fuerit, auferatur igne, paulò durius æſtate: hyeme mollius, ſed vt non inquinet. Sublatum igne mouetur, dum refrigeſcat, atque hîc rurſus duriter verſatur manu, iungitur atque reponitur. Vſus tempore molliri debet, & aluta intenditur, permagnáque ſplenia ſuper accommodantur. In neruis craſſis & muſculis, durioribus mammis, & tumentibus articulis radicis althææ purgatæ ſordibus, & in taleolas cæſæ lib.1. medicamento indes, quo tempore reliqua iam ad focum feruent, priuſquam lithargyrus inſpergatur. Vtriúſque vires tum illius quod ſine althææ radice, tum huius quod cum ea radice fit, emplaſtrum illud diachylon continere ſcripſit inuentor Menecrates, quod & alij aliter conficiunt. Aliud diachylon, vt Oribaſ. è ſemine lini, fœnugræci, hordei, radice althææ, vt priùs maceratis, coctíſque ſuccus exprimitur: libris duabus ſucci adduntur lithargyri olei ana lib.2. ceræ vnc.8. Lithargyrus cum oleo diu teritur, & cum cera leniter incoquitur affuſo oleo,

Emplaſtrum Democratis.

Aliud diachylon.

postremò succus adiicitur: versantur omnia, & sedulò permiscentur. Sunt & alia διαχυλῶν malagmata, vt Alexandri è psyllio quod Aëtius describit, & magnum Mesuæ sine gummi, & cum gummi factum, quódque album, paruum & magnum conficitur. Paruo vtendum in duris inflammationibus: album mediocres scirrhos adiuuat: magnum reliquis efficacius est. Giluum Haliei cruëtis vulneribus, præcisis neruis & nudis remedio est, inueterata vlcera cicatrice tegit, digerit, venenatis hominũ & animalium morsibus medetur: duritias maximè mammarũ mollit ac discutit, atq; omnino eo veteres vsi sunt, vt optimo & admirabili medicamento. Descriptũ est tertio & 5. lib. Gale. de compositione pharmac. κατὰ γένη, ℞. ceræ, argenti spumæ ana. ʒ. 100. terebinth. mannæ, galbani, rubricæ sinopidis, terebinthinæ ana ℥.1. ol. sextariũ 1. vel lib. 2. Oleũ & litharg. dum non inquinent, coquito, hîc ceram, resinámque iniicito: sublatis igne rubricam, galbanum, mannam deinceps adiungito: Quidã myrrhæ ℥. 1. miscuerunt & ceræ non centum, sed tantùm octo denarios scripserunt. In præcordiis tensis, difficili motu articulorum, vetus ac nobile est. Amythaonis emplastrum quod omnem duritiam soluit. ℞. ammoniaci ℥.36. ceræ ℥.36. terebint. ℥.8. bdellij, galbani ana ℥.8. thuris, myrrhæ ana ℥.4. cyprini, vel olei terebinthini, alioqui mastichini heminas quatuor: myrrha, thus, bdellium vino madefiunt, ammoniacum aceto diluitur, omnia contunduntur pistillo, quod oleo inungendum, quousque perfectè dissoluantur. Et hoc etiam fortius est Cathegeræ malacticon ad contractos articulos, & ita occu-

Giluum admirabile.

Haliei, seu piscatoris ex synopide.

Amythaonis emplastrum.

patos,vt non moueant,internos abſceſſus,opiſthotonicos, neruos dolentes ,inueteratas & contumaces duritias. ℞.bdellij ſeui vitulini,ammoniaci,iridis illyricæ ana ℥.2.opoponacis,galbani,cāchryos, vel baccarum lauri, ſtyracis, thuris ana ℥.1. piperis gran.160.ceræ,terebint.ana ſelibra. vini & fæculæ, irini vnguēti quod ſufficit. loco huius, vel oleo irino cōdito aromatibus vtēdum erit, vel aliquod ex iis quæ apud Meſuem cōpoſita ſunt, ac cōdita aromatibus,vſurpandum. Conficitur vt prius Κοπ͂ία hæc,quaſi tuſilia,ex conficiendi ratione veteres appellabant.Plura ſeptimo de compoſitione pharma. κατὰ γένη, & 15. Aëtij deſcribuntur. Sed & octauo κατὰ τόπους malagmata ſunt quæ ſiccāt, contrahūt, indurant,atq; emolliunt: quanquàm Aſclepiadi & Andromacho malagmata appellata, quia videlicet non ſolæ vires, ſed & compages, ac corpora medicamentorū in ratione nominum ſpectata ſunt. Ac ferè malactica corpulenta ſunt & emplaſtica,ſi neque dolor,neque phlegmone,neque mollities corporis prohibet.Locus oleo fouendus,ex quo ſubiiciatur malagmata remollitū pingui vel oleo,ne celeriùs exareſcat. Tunc enim reuellendū eſt,& aliud imponendū,alioquin pluribus diebus hærere conueniet.Iam verò in malacticis, quæ noſtra hac memoria in vſu ſunt, emplaſtrū de meliloto , aliud ab eo quod veteres διαμελιλώτου deſcripſerunt. Eo vtendum eſt , in craſſa ac frigida materia : incidit, mollit, attenuat, calefacit. Quod de muſcillaginibus appellāt, molliendo magis idoneū eſt,& dolorem lenit.Dialthæas mollit,lenit,coquit,incidit,digerit:Ceroneum repellit,coquit,mollit,incarnat,&

Malagmata.

Cenſuræ remollientium quæ nūc vſitata ſunt.

multiplicis vſus eſt. Reſumptiuum mollibus corporibus conuenit, optimè mollit ex ſolis muccaginibus. Emplaſtrum filij Zachariæ parabile eſt, & mediocriter mollit. Arthanitæ emplaſtrum ſtrumis & lieni duro conuenit: vnguentum de bdellio mollit, incidit, diſcutit: diachalciteos ſoluitur lirino. Oleo è maiorana aliiſque id genus molliri poſſint, & adiecto galbano, bdellio, ammoniaco & ſimilibus fortiora reddi. Priuatim conueniunt duris inflammationibus mammarum. Violariæ & althææ folia hydrelæo cocta adipe vituli conteruntur, ouorum vitelli duo infecti croco commiſcentur. Hœdina capita, veruecini pedes cum althæa & violaria percoquuntur, in expreſſo ſucco oryza bene munda & aſperiore linteo attrita decoquitur, butyrum recens iniicitur, poſtremò cum iam corpulenta pulticula eſt, ouorum vitelli croco intincti commiſcentur. Al. In Caricarum decocto fabacea farina ſubigitur, adiecto oleo violaceo & aceti momento cataplaſma fingitur. Multa ad mammarum duritias & abſceſſus. 7. de comp. pharma. κτ' γένη. Cæterùm grauiter peccatur cùm emplaſtra malactica è galbano, ammoniaco, opopanace, reſina & aliis ſqualidis comparantur, & aceto multo diluuntur. Sic enim tenuant, incidunt, diſcutiunt, non molliunt.

Ad mammas duris inflammationibus obſeſſas.

Aliud.

Cautio obſeruanda in malacticis.

De ſuppurantibus. CAP. 5.

Quãdo ſuppurantibus vtendum.

Qua medendi cura ineũda in fracturis capitis cõtuſo pericrãnio.

IAm hoc genere vtendum nobis, quum ab aliis remediis deſperatio eſt. Verùm in fracturis capitis contuſo pericranio relicta alia medendi cura, ad ſuppurationem ſtatim conuertimur, ſpecillo vulneratio perioſtion diducimus, labra vlceris in decuſſem ducta nouacula ampliamus, cõſcalpimus

craniũ,& abradimus: medicamenta quæ quàm celerrimè ſuppurent, adhibemus, ſuppurata diligenter repurgamus, ſiccamúſque, vt iuſta naſcatur caro, neque mollior quàm oportet, neque durior, & quæ non excreſcat: vt denique conquaſſati oſſis teſtula à viuo oſſe maturè deducatur. Venereos bubonas, quíque abſceſſus in articulis & ad articulos conſederunt, celeriùs maturamus, ne incluſum virus, aut latens ſanies periculum aliquod admoliatur. *In venereis bubonibus & articulis celeriùs cur maturamus.* Alioqui tumor omnis prohibeatur, aut diſcutiatur potius quàm ſuppuret, niſi iam eò conuerti natura videatur, exceſſitque tempus, in quo cōuenienter diſcutias. Ac ferè maiores phlegmonæ ſuppurant, pulſant, dolent. Dum pus conficitur (inquit Hippocrates) dolores fiunt ac febres. Suppuratis omnia ferè conquieſcunt. *Hippocra. aph. 47. li. 2* In ſuggillatis hæc eadem remedia ſæpè conueniunt. Imbecillæ parti, putri vlceri & tumori, cancroſo, rheumatico, Telephio, Chironio, atq; omninò maligno fruſtra maturantia adhibeas: putreſcunt enim illa tum malacticis, tum pepticis medicamentis. Ad ſcarificarum igitur & remedia acria decurrendum, vel quæ plurimùm ſiccent. Sint autem quæ ſuppurent, natura modicè calida & humida, iiſdem limitibus circunſcripta, quibus temperiem hominis definias. *Natura ſuppurantium quæ ſit.* Ideóque eligenda materia, quæ naturæ corporum elementari familiaritate conſentiat. Emplaſtica ſunto διαπυϊτικὰ, (ſic enim appellant ἐκπυϊτικὰ καὶ πεπτικὰ) vt præcluſis inde ſpiraculis natiuum calorem inhibeas, in quo concoquẽtis naturæ robur eſt. *Emplaſtica ſunto, quæ ſuppurent.* Ita ſubſtantia quidem calor augebitur, neque qualitate creſcet: ſolidę partes confirmabuntur: in-

ſitus humor ſaluus perſiſtet, diſſipabitur verò qui inanibus ſpatiis alienus eſt. Ex quo vitium concoquetur, & conſuetudine partium ſimilarium exalbeſcet, fiétque tandem pus album, læue & vniforme: quod quia alimento eſſe non poteſt, exeſa cute vias ſibi faciet, atque ita effluet. Non abſimili ratione χαλαστικὰ vocata ἐκπυϊτικὰ fient, ſi acceſſerit craſſities partium. Eodem modo quæ leniunt, calefaciunt & adſtringunt. Emplaſtica modicè calida omnia concoquunt. Præit in his quòd eſt tenue: reliquum verò vel contracta, vel illita cute vias intercipit, ne quid ſpiritus exhalet. Contrà verò ſi expirat calor, nec emplaſtica materia eſt, nihil ſuppurat, & aliquando alienus calor ſuccenditur, vnde putredo. Echecolla, quæque tenaci & viſcida materia temperata ſunt, per ſe inhærent: reliqua verò vel gummi, vel reſinis mollibus implicanda, alioqui commodè alliganda ſunt. Malactica calidiora ſunt, & leniter ſiccant, inſitúmque humorem paulo minuunt, quo nomine à pepticis diſtinguenda, ne ſimilitudine fallant. In pepticis vitanda quæ detergent, & quæ vehemẽter calefaciunt. Nihil enim quod validè diſcutiat, pepticon eſt: & quod deterget, poros expurgat, quos illinere oportet. A ſiccantibus metuitur, ne frugi materiam exorbeant, multò magis ſi prætereà excalfaciant. In ſumma modicè calfaciant, atque adeò emolliant potius, quàm ſiccent. Neque verò contra nos faciet, quòd in hiſtoriis medicorũ permulta peptica ſunt, quæ miſtis diaphoreticis deterſoriis atque deſiccantibus temperentur, quin & ſimplex pharmacũ eſt, quod concoquat & diſcutiat, vt galbanum: maturet, digerat, detergeat,

Pus quomodo generetur.

Malactica quid differãt à pepticis.

Vitanda.

detergeat, vt terebinthina: qualitas enim rerum mistura retundi poteſt, & multa vitia eodem tempore interdum coëunt, vnde varia miſceri neceſſe eſt, & iis ſemel vti, quæ πολυχρηστὰ veteres appellant. Ac ſæpe facit abſceſſus natura, vt etiã acria miſceamus. Qualis eſt, qui lenta & contumaci materia concreuit, & eo nomine tardiùs ſuppurat. Peptica ſunt, aqua tẽperatè calida affuſa parti: modus eſt, vt inde erubeſcat locus, ac leniter extumeat. Nimium ſit ſi inde ſubſideat, aut expalleat. Hydrelæo, oleo pingui ac dulci modicè calido: ſimiliter & butyro vtendum eſt. Butyrum phlegmonas concoquit ac digerit, in iis quæ molli aut certè nõ ita dura carne præditi ſunt. Et ad parotidas, bubones & oris phlegmonas, aliáque innumera omninò ſatis eſt: dentientibus pueris, & inde calentibus gingiuis atque tumentibus medetur. Lingitur per ſe incoquendis expuitionibus peripneumonicorũ, pleuriticorum, & iis omninò quæ in thoracem defluxerunt. Vſus eſt, quo iam tempore fluxio reſtitit. Infectũ croco nihilominus coquit, & inde pharmacum leniter repellit, & tempeſtiuum eſt incrementis. In more fuit veterũ tubercula foris enata & contumacia calido pane fouere, vel cera ſubinde calefacta, ſic vt ne ſit nimius is calor, ſed facilè ea parte ſuſtineatur: cera ſit natura pinguis, panis recens & ex optimo tritico comparatus: hac enim ratione tuberculum ſæpè diſcutitur, interdũ concoquitur. Tuſſilago ſub cineribus cocta celeriter maturat: idẽ oxalidis foliis vulgus doctum experientia tribuit. Triticum ore præmanſum, ſaliuáque hominis commolitum, ruſticis corporibus cõuenit. Leniora ſunt farina tritici per-

Aqua temperatè calida peptica.

Butyrum.

Triticum & inde farina & panis peptica.

purgata furfure, & inde panis: diſſoluitur aqua: oleũ vel butyrum additur: coquuntur omnia, vt ſit cataplaſma quod lenit inflammationes vulnerum, & celeriter maturat. Eadẽ farina hydrelæo coquitur, coloratur croco. vbi calor aliquis ſupereſt: parum cocto pane ac recenti, quem vel hydrelæo, vel pauciore oleo inſperſeris, vtendum erit. In contumaci vitio, nec ita calente, panis ſiccior, vberiore oleo molliri debet. Panis conditus ſale efficacior eſt. Farina hordeacea per ſe inutilis eſt: verùm quæ bene purgato grano extunditur, & caſtratur furfure eodem modo quo triticea, cõparari poteſt hydrelæo cocta, conſperſa oleo, miſta butyro, infecta croco: ſic enim pus faciet, & calidioribus phlegmonis cõferet, præſertim cocta hydrelæo. Tale fuit cataplaſma veterum ὠμήλησις vel ὠμήλυσις ex farina hordei, quod priùs toſtum nõ fuerit: quamquam etiam licentia quadam ad alia farinarum genera nomen tranſtulerunt. Archigenes hoc modo parotidas celeriter ſuppurabat, aſſiduè calida conſpergebat, & ὠμήλυσιν imponebat. Eſt & alia ὠμήλυσις antiquis vſurpata ex farina hordei, fœnugræci, ſeminis lini in ſapa coctis ad glutinis corpus, adiectis interim duobus vel tribus vitellis. Adeps ſuillus, phlegmonæ familiariſſimus, deinde vitulinus: taurino & caprino in duris, frigidíſque tumoribus vtendum eſt: leoninus & reliqui eiuſmodi inutiles: gallinaceus & hoc paulò acrior anſerinus vſurpari poteſt. Pix & reſina in feruenti phlegmone roſaceo: in frigidiore, veteri oleo ſicyonio, vel ſimili colliquanda ſunt. Pix arida qualis Coracina & Colophonia, vberiore oleo diſſoluitur: pauciore quæ liquida eſt:

Farina hordeacea.

Ad parotidas Archigenis remediũ.

Adipes.

Pix.

mediocri quæ natura & ætate mollis, digitis cedit, lentoris est particeps, qualis olim Brytia & Lycia. Picatum ceratum dolorem lenit, & pus generat: ideóque inflãmatis vlceribus conuenit. Resina vtẽdum, terebinthina & lentiscina: cera languidior, resina acrior, confusæ ad suppurandũ valent. Eluantur priùs si quid acrimoniæ conceperint: molliãtur oleo vel butyro, cùm exaruerint. Oesypum veteres in pepticis censuerunt: similem vim habet atq; butyrũ, digerítque leniter. Lana sordida modica aqua maceratur, tertia pars vini dulcis affunditur, coquũtur omnia, quod superfluit pingue, maturandis carnibus cõtusis, colligit Hippocrates. E flore lilij succus exprimitur, suppurationes concoquit, & vuluas mollit, quod mel & syrion veteres appellarunt. Siræon verò melligo è coctis caricis, detergẽdo emolliendóque idoneum est. Decoctũ caricarum lenissimum est, quod maximè coquit ac digerit. In aquæ sextariis sex pinguiũ caricarũ libræ quinque decoquendæ, dum sextarij duo reliqui sint: magis maturabis, si inde pista farina triticea, adiecto oleo vel butyro, cataplasma finges: vbi verò digerendũ magis ac refrigerandum, hordeacea melior est. Atque omninò caricæ pinguiores coquendo, acriores detergendo atque digerendo magis cõueniunt. Ficus recens digerit & lenit, sed non coquit. Cataplasma è ficu recenti & hordeacea farina in dulci vino coctis lenit & discutit: è carica pingui & triticea oleo iunctis, lenit, coquit, discutit. Ex acri carica & pane deterget, incidit, digerit & contumaciã maturat. Eodem modo althææ decocto & vuæ passæ partes fouebis, farinas aut panem incoques: cataplas-

Picatum ceratum.
Resina.
Oesypus.
Syrion.
Siræon.
Decoctum caricarum.
Caricæ, ficus & inde cataplasma.
Ex althæa & vua passa.

Crocus. mata compinges, &, si vis, intinges croco. Crocus maturat, leni astrictione confirmat partes, & poros contrahit. Pinguissimas passas exemptis nucleis per noctem aqua macerabis, postridie coques ad mel- *Melligo vuæ passæ.* liginem. Id in sapa dulci factum magis concoquet & leniet, sed aqua potius vtendum, si quid caloris *Efficaciora remedia.* reliquum est. Inueteratis & callosis tumoribus cõueniunt, colla librariorũ quæ fit è farina purissima, viscum aucupatoriũ, styrax pinguis, ladanum, gal- *Thus.* banum. Thus in corporibus tẽperatis molle, albũ, pingue, dúmque manditur, minimè friabile. Rhodinum & myrteũ in calidiori & dolenti phlegmone misceri possunt, vt pix, resina, viscum, colla, & similia, vbi peruicax malum, & platysmata diutiùs hærere necesse est. Miscentur quoque stercus suillũ, columbinum, caprillum, nitrum. Et iam notũ mulierculis remedium, pueri stercus calidum, duris & inflammatis mammis aliísque partibus impositum. Sed quum aliis remediis vti liceat, iis sordibus abstinendum: quanquam certum experimento est breui tempore concoquere, & in fœditate excrementorum certa auxilia inuenta sunt. Furunculos & pa- *Cataplasma furũculos & parotidas molliens & suppurans.* rotidas mollit ac suppurat cataplasma è ficubus, calce, iridis radice vel nitro, atque omninò, si nitrũ desit, quod iam antè dictũ est, sale torrefacto in mollioribus: fæce vini, vel aceti in durioribus vtendum erit. Fæx sit recens, nam celeriter exolescit. Vulgò etiam nota est medela, è cæpis cineribus coctis. In pepticis ponenda est cõfectio è cera & resina, quod ῥηϲινόκηρον appellant. Ex ceræ semuncia, resinæ frictæ sesquuncia, in olei modico liquatis. Aliàs ex æquis omniũ partibus, aut vna ceræ, resinæ duabus.

Aliquando etiã ceræ ratio & resinæ conuertitur, vt minor sit resinæ quàm ceræ modus. Hoc pepticis miscetur, vt Aniceto celebri medicamẽto veterum. Tetrapharmaco primas tribuit mouendo puri non aspernabilis author Cornelius Celsus. Idẽ remediũ à Græcis suppurãdo vsurpatũ. Constat pice, resina, cera, & adipe: vsus tẽpore, oleo vel butyro subigatur. Pix sit mollior, resina fricta, vel Colophonia, quæ in teneris corporibus oleo molliri potest: cera pinguis, adeps in mollioribus naturis, vel suillus, vel vitulinus: in durioribus, taurinus vel hircinus. E siccιore materia cõparatum mollioribus corporibus sarcoticum est: hoc terrapharmacon Paulus basilicon, quo nomine à Græcis ferè omnibus inscriptũ est. Scribonius emplastrum Aristi nigrum appellauit, & aliud basilicõ descripsit. Tetrapharmaco thus additum facit Macedonicũ, quod & pepticon est. Basilicon minus recentiorum hoc imbecillius, cõmutato adipe in oleum, quantò adeps oleo efficacior est: sic oleum quoque variè commutare licet. Oleo rhodino, myrtino, vel simili tetrapharmacum durius molliatur, vt corpus & affectus natura exigit. Mirabile hoc ad molliẽdũ ac suppurandũ. ℞. ceræ, terebinthinæ, medullæ cerui, adipis vituli, anserini, bubuli, butyri recentis, mellis optimi, olei rosarum, myrrh. ana ℥.1. Myrrha cum melle subigitur, & prunis leniter incoquitur, ex quo reliqua adiecta sedulò miscentur. Al. ℞. picis ℥.1. ceræ ℥. 3. axungiæ veteris purgatæ ℥. 6. adipis taurini, œsypi ana ℥. 3. resinæ pineæ vel magis picæ ℥. 5. liquatis omnibus vtitor. Al. ℞. resinæ ℥.12. cerę, æruginis rasæ ana ℥.8. sepi vitulini ℥. 2. aceti, mannæ ana. ℥ .1. Manna &

Tetrapharmacum.

Macedonicum.

Mirabile ad suppurãdum & molliendũ.

Viride Andromachi.

ærugo cum aceto liquãtur,& conteruntur: reliqua diſſoluta cõmiſcẽtur: mollit, coquit, purgat, digerit. Διὰ γύρεως parotidas emolliens, & in pus eliquans. ℞. farinæ piſtrinalis, quæ è molis & piſtrino circũuolitãs parietibus & tabulatis hæret, guttæ ammoniac. ana ℔. 1. reſinæ pini, ceræ, adipis porcini ana libras duas, ſucci ſeminis lini quantum ſufficit: liquatur adeps, cera additur & reſina, farina cõiungitur, ammoniacum ſolutũ vino vel aceto, & lini ſuccus, tranſlatis aliis in mortarium concorporantur. Fermento, & eo quod διὰ ζύμης inde medici appellant, in contumacibus vitiis veteres vſi ſunt, de quo multa ex Democrito, Meſue, Paulus ſeptimo, & Galenus tertio de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους. ℞. cœparum & alliorum coctorum in cinere ana ℔. 1. vitellorum numerũ quinarium, radicis lapathi coctæ libr. dimidium, farinæ fœnugræci vncias 3. fermenti ℥. 2. axungiæ ℔. 1. fiat corpus: in frigidis & craſſis humoribus cõuenit. Vtuntur quoque diachylo paruo & aliis quæ molliunt. Atque omnino malactica refrigerante oleo, aſtringente pharmaco, viſcida & offarciente materia leniter tẽperata, ſuppurare poſſunt. Tale eſt malagma Democratis, quod eadem poteſt quæ diachylon capite de malacticis deſcriptum, ac præterea cruda, quæque coqui, mutaríque nequeunt, edomat: muſculorum, & membranarum vulnera perſanat, punctis medetur, arthriticis dolorem attemperat, & omnino anodynon eſt. ℞. picis quàm ſicciſſimæ, ceræ, puræ, terebinthinæ, mannæ ana libr. 2. thuris probi libram vnam, butyri pinguis ac recentis ſelibram, vel ℥. 5. Liquabilia funduntur largo igne

Malagma Democratis.

& assiduo, dum non inquinent, versantur rude: hic cacabus prunis subducitur, manna trita inspergitur, circumagentur omnia asserculo, postremò voluuntur manibus, & reponuntur. In vsu, copioso & recenti rosaceo pharmacum diluitur, vt caua carne impleat, inflammationes tendonum abigat, & in pus album cruda & rebellia tubercula conuertat. In vlceribus difficillimis, quæ pus nõ reddunt, mirum quàm efficaciter concoquat. Coloris ambigui quod sequitur. Lithargyri vnciæ tres, olei ricinini vnciæ quatuor, coquuntur vnà dum nõ inquinent, deinde miscẽtur squámæ æris nigri, æruginis, chalcitidis, ana scrupuli quatuor: sed hæc metallica diutiùs fuisse trita conuenit ex aceti acerrimi vnciis duobus. Vsus tempore diluitur ricinino, & in concerpto linteo inseritur cauo. Atque hæc in præsentia sufficiant. Locus oleo dulci, peptico succo, aqua moderatè calida, hydrelæo, & aliis foueatur: sympepticon medicamentum inducatur, mollis stuppa vel lana succida superponatur: omnia decussata fascia colligentur, vt qua parte diuisa fascia est, conus abscessus aduertat, nec affectum locum opprimas: semel in die, vel rariùs, commutari debet, nisi vel dolor vrgeat, vel pharmacũ exarescat. Ita verò formari sympeptica oportet, vt neque liquidiora diffluant, neque corpulenta nimis locum opprimãt, Iustum corpus est ceratomalagmaton & mollium emplastrorum, ac quod antè dictum est, ἐχέκολλα & glutinosa esse melius est, vt per se, sine vinculis hæreant: quanquam & emplasticis lanam succidã, aut mollicula splenia superdari, & omnia colligari nihil prohibet, ídque hyeme magis & frigore.

Vtendi formula.

IACOBI HOLLERII STEMPANI, MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI de Materia Chirurgica

LIBER II.

De aperienda vomica. CAP. I.

Argumẽtum 1. & 2 libri.

QVO & quali genere remediorum humor repellatur, quæ medicamenta trahant & diſcutiant, molliant, maturent, & pus efficiant, ſuperiore libro, quantum arbitror, ſatis explicatũ eſt. Ac iam ſubiiciẽdũ nobis, qua ratione vomica exugi pharmacis, aperiri ferro, igne etiam reſcindi poſſit. Tum exponẽda materia, quæ ſordida repurget, pura impleat, plena denique cicatrice claudat. Et quia ad hoc inſtitutũ noſtrum pertinet, de glutinãtibus auxiliis eodem nobis compendio diſſerendum erit. Atque vt hinc initiũ capiat oratio, quæ ſuppuratio ſponte ſua nõ rumpitur, ferro, igne, vel medicamentis aperienda eſt. Aliòqui ſerpit ſanies, & cuniculos agit, venas, arterias, neruos, & vicina corpora depaſcitur: hinc etiã atteruntur oſſa, & cariem ducunt, liueſcit cutis, & in rugas quaſi ſenio marceſcens cõtrahitur: ídque metuendum magis in digitis, articulis, partibus corporis, quæ in decliue patent. Sic enim parotides, femorum abſceſſus in fiſtulas ca-

Noxæ à non aperta ſuppuratione.

uantur,& quæ facilè putreſcunt,qualis anus eſt,extremæ partes, & loci genitales. Cúmque ambigat materiæ curſus,quæ videlicet foras introq; conuerti poſſit, prouidẽdum medico vt in ſuperficiem deriuet: multò magis ſi viſcerum aliquod in propinquo eſt: ſi intus diſperſo puri nulla via ſit, qua excernatur. Alioqui vitam celeriter eripit,aut cõpreſſum intus putrefaciet partes quibus inſidebit. Quo fit vt in vomicis, quas ilia collegerunt, ea curandi ratio quæ tentatur ferro, veteri medicinæ probata ſit. Atque decliuem partem,qua ile eſt,iuxta inguina ſecari iuſſit: neque à peritonæo membrana metuit, vt quæ nullo ferè periculo incidatur, & facilè coaleſcat. Nec aliter in vulneribus capitis,vbi contuſum aliquid, fiſſum, fractum, modò ſerra,modò terebra caluariæ partes ad diploën vocatam & menyngen excindimus. Quare etiamſi tumor nõdum ſatis maturuit,ea pericula ferro anteuertenda ſunt, multò magis ſi viruléta materia vomica includitur, vt peſtilente carbunculo & bubone,lue venerea,& aliis generis eiuſdem. Cruda ani tubercula metu fiſtulæ ſecat Hippocrates.Quanquàm animaduertẽdum, vt ne nimis citò: nunquam enim vis naturæ gratis inferẽda eſt, ſed ſemper aliquid beneficij,nihil maleficij proponi debet.In vomica quæ tardiùs erumpit,à ſubiecto oſſe metus eſt:atq; ideo in contuſionibus capitis & anguſtis vulneribus, pericranium in crucem interſecamus, aut ampliori plaga diuidimus. Sed iam aperta vomica, mẽbranæ, neruacea corpora, & alia ſemiputria occurrunt, quæ nec intempeſtiuè reſcindenda ſunt, molliter priùs vellicare oportet:at ſi nec ſequũtur,celerius illiqua-

Foras euocanda ſuppuratio.

In vomicis ventris ferro tentata curatio.

Peritonæũ.

Vbi oſſa in propinquo ſunt vomicarum.

Cautio in membranis excindendis & neruaceis corporibus vomicarum.

re conuenit,vt vel ſponte ſua excidant, vel nulla vi & leni tractu reuellantur. Atq; omninò ſua eſt putredini maturitas, eáq; expectanda eſt. Alioqui noua inflammationis & conuulſionis pericula creari ſolent. Itaque ſemiputria illa molliter cõmouenda ſunt: matura enim facilè concedunt, cruda reſtitãt, doléntque ſi vi maiore pertrahãtur. Iam verò perpetuum non eſt aperire ferro, quod ſuppuratũ eſt, ſed ſi nullum in mora periculum apparet, diaphoreticon remediũ imponendum, quo loco mollior abſceſſus eſt, & digito cedit. Sic enim ſanies exugi poteſt, ídque faciendũ magis, quum alta parte vomicæ non decliui, ſuppuratio ſe colligit. Atque antea pharmaca notata ſunt, quæ pus exhauriant, & poſtea deſcribentur. Neque ignorandum eſt locis aliquot interdum materiã ſubeſſe, quæ ſit puri ſimilis, qualis in atheromate, ſteatomate, meliceride, aliena quædam pituitæ genera: nonnunquã quoq; ad oſſa colligitur, eáque diſcutienda, aut facto vulnere expurganda eſt. Eſt cùm ſpiritus flatuoſus ſpeciem puris referat, atque aperientem ferro medicũ eludat, nullo pure, ſed ſolo ſpiritu exeunte. Quòd ſi ferro vel igne ſemel vtendum eſt, prius animaduertere oportet, ne quod vas inſigne, neruus, tẽdo, vinculum, ne quid neruoſum (quales membranę quædam ſunt, aut potius lati tendines) conuulnerentur. In muſculis fibrarũ interſtitia cultello ligneo, vel digito diducenda, ne cum fibris nerui, aut vaſa præcidantur: ídque magis, quum in profundo ſanies reſedit. Parcendum quibuſdam partibus quæ vegetiùs ſentiunt, & à quibus vis ignis ad principia celeriùs tranſilit. Cauteria & ferramenta periculoſa

Suppuratio non neceſſariò aperienda ferro.

Pituita puri ſimilis.

Animaduertenda in vſu ferri & ignis.

occipitio, temporibus, & vbicunque caluaria mollior est, vbicunque vel exitus neruorum, vel aditus vasorũ est: nec ea ipsa citra periculum oculus sustinet. Ac in palpebra quidẽ transuersum ferrum ducitur. In oculo ne qua vulneretur vena prouidendũ, ne pupilla contingatur, vt inde humor profluat, & cicatrix relinquatur, quæ visum intercipiat. Ex quo in eam partem, qua extima membrana albicat, scalpellum, acus, & alia id genus ducere solẽne est. A vulneratis temporib⁹, & eo loco qui paulò superior est, quáque perreptãt venæ, nerui, arteriæ, hæmorrhagia cõmouetur, & aduersæ partes ferè conuelluntur. In capitis vulneribus animaduertendũ, quàm altè vitium descẽderit. Pericranium cõtusum discinditur, vt fiat exitus puri: in eodẽ plaga angustior inciditur, dum satis pateat. Quòd si cranij fractura accesserit, curandũ sedulò, vt celeriter suppuret, quod ante vulnus est, vt purũ sit & aridum: ex quo agnoscẽda fracturæ magnitudo: quæ si superficialis est, rasorio scalpro atteri & cephalicis curari debet. Si ad diploën procedit, modò terebra, modò serra superior pars ossis eximenda est: sed ita, vt ne vltrà quàm oportet ferramentum prodeat. Cranio verò vsque ad mẽbranam fracto, omninò excindendum os est, verùm sæpiùs reuocato ferrò, & frigida merso. Etenim iugiter attritũ, incalescit motu, & os elimatũ serra vnà conferuescit. Ac video placuisse multis aliquid ossis relinqui, nec totũ semel excindi, quódq; reliquũ sit, pharmaco siccari. Sic enim alimenti inopia exarescit, vt vel spõte sua excidat, vel leniter motũ statim sequatur. Deinde ea ratione periculum declinatur, quod accidat, si altiùs permeãte

In oculis. *In temporibus.* *In capite.* *In caluaria fracta.*

ferro membrana vulneretur. Atque omninò in cranij fracturis, vbi serra, modiolis, cycliscis, terebellis via puri fit, crassiori parti ossis ferramenti acies configi debet, & à suturis, fissuris, neruorum radicibus & vasorum cuniculis, postremò quoque molliore osse, duriore fracto, & tẽporibus declinanda vis est.

In collo. In strumis & colli abscessibus à carotide arteria, vena sphagitide, vocali neruo abstinẽdum: illinc hæmorrhagia, quam ægrè supprimas: hinc vel omninò mutus, vel certè semimutus homo relinquitur. Ex quo (opinor) ceruici omninò parcere quidam è veteribus maluerunt. Adde quòd in totum collum neruorum propagines à spina disperguntur, quas nõ nisi periculosè vulneras.

In humero. Exteriore parte humeri tendo est, qui ignem ferrúmque nõ sustinet.

In thorace. In empyicis & deploratis pleuriticis scalprum & cauteriũ inferiore parte mesopleurij collocamus, quia videlicet superiore vena, arteria, neruus est. Hippocrates, qua parte exauditur materiæ strepitus. Alij scabriorem cutem & priùs coloratam ad sectionẽ annotant. Nonnulli vbi minus carnis est. Paulus inter quartam & tertiam costam: inter quintam & sextam Leonides: multi inter quartam & quintã aperiũt, metu diaphragmatis. Sed aliis thorax breuior, aliis longior est. Sunt qui internam membranam cõmouerent, vt pus effluat. Alij ne attingendũ putant: quia sic effluxione spiritus ægri intereant, aut insanabiles fistulas trahant: vtríque se confirmant authore Hippocrate. Per sterna, nerui, vasáque decurrunt: ideóque in vomicis quæ illic coẽant, ad latera chirurgia vertenda est.

In ventre. In collectionibus ventris, quæ inter peritonæum & intestina latent, siue

ex iecore, siue ex alia parte diffusæ sint, Erasistrato primùm, deinde aliis medicis placuit detrahi pus sectis inguinum locis, vbi videlicet ilia terminantur: incisa etiam peritonæi membrana, vt quæ sine periculo diuidatur, & facilè cicatricem claudat. Idque confirmant, quod in hydropum paracentesi & chirurgia ramicis intestinalis nullo ægri periculo ea sanescat. Sed hoc tentandum magis vbi desperamus, vt ne naturæ possit intrò pus effusum, vel per vrinas, vel per intestina transmittere, id quod integris viribus naturæ aliquando quasi miraculo cōtingere certum est. Hydropicos temerè incidi corrupto hepate rectè scripsit Erasistratus. Et in colo suppurantia tubercula, eodem modo supra inguina aperta via, perpurgantur. In extremis ilibus, quà in sumen vertunt & aqualiculum, multi sunt tendines, *In ilibus.* multa vasa coëunt, ex quo hac parte manus sedulò temperanda est. Videndúmque ne vel laxetur vel disrumpatur is meatus, qui à peritonæo ad testiculos procedit, vnde hernia moueatur. Innititur carnosus podex, & ferrum sustinet: non ita quod illic neruaceum est. Eadem ratio in genitalibus seruari *Genitalia.* debet: vbi ab arteriis cauendum, quæ illic plurimæ coëunt, hiántque maioribus clausulis: nam inde hęmorrhagiæ non ita facilè supprimuntur. Sub natibus neruus est, qui si iuxta suppurationem præciditur, aut nudatus violatur frigore, subiectum crus stupidum relinquit. Idem animaduertēdum in vomicis reliquarum partium, ne nudi maneant nerui, & frigore contrahantur. Hinc enim stupor & conuulsio fieri cōsueuit. In perinæi tumoribus qui inciduntur, & calculis summoperè cauendum, ne

Sub natibus.
Cautio ne nudi nerui refrigerẽtur.
In perinæo.

quid intus vulneres, quod postea ægerrimè glutinetur, quáque summo pudore & molestia excrementa diffluant. Itaque vbi fistula medium cuniculum agit inter intestinum & ceruicem vesicæ, fistulam medicamentis quidem exedit: ferro attingi vetat Hippocrates. Sed fit aliquando non modò hac parte, sed aliis, vt neque medicamenta iniicias, quia profundior & obliquior fistula est: neque ferro diuidas, quia altiùs descendit, quia obiter incurrũt vasa magna & nerui, qui certè casus desperationis etiam putandus est. Ac breuiter vbi maior pars est, quæ auferri postulat, & ad partes veniendum, quæ non nisi certo periculo violentur, abstinendum ferro est. In quibus autem aperire licet, magna sectio vitari debet: quia inde cicatrix turpior, pars imbecillior, & ad motum ineptior relinquitur. *In bubonibus.* In bubonibus venæ sunt & nerui, quæ glandibus innituntur, ideóque si quando inurendi loci consilium est, apprehendenda cutis, & à glandibus separanda priùs est. Sectio verò oblonga angusta trãsuersum ducẽda est. *In glãdulis.* In vulneribus quæ ferro fiunt, quacũq; parte eiusdem generis glandulæ sunt, eadem ratio seruari debet. In articulis perpetuò suspectus ferri & cauteriorum vsus est: quibus necessariò vtẽdum sit, ea parte quidem imprimetur vis, quæ magis carnosa est, quæque neruos articulis, & tendines longiùs relinquit. *In articulis.* *In ischio.* Ex quo ischiadicis inferiori parte quàm malum est, ignem adhibemus. *In genu.* In genu, lato illi tendini parcendum est. *Latus tendo genu.* Is ex duobus maximis musculis femoris obneruatus patellam capit, alligátq; vicinis ossibus: qui si vel ferro, vel igne violetur, efficit vt neque sursum trahatur membrum, neque exten-

datur, & grauia conuulsionis pericula creare solet. In carpis multiplices tendines, quasi annulo colligantur: atque hinc tota ferè extrema manus neruacea est: eáque interiore parte lato tendine contegitur: extremis digitis, quáq; radices vnguium positę sunt, acriter sentit: ideóq; hac tota parte admodum suspecta tum ferramenta, tum cauteria sunt: in toto extremo pede eadem ratio seruari debet. Quo fit, vt in clauis, hoc est, tuberculis duris, clauorum capiti similibus, qui ferè summis digitis manuum, calcaneis pedum & plantis enascuntur, aliis potius vtendum auxiliis, quàm ferro vel igni veteres existimârint. In his omnibus anatomica disciplina opus est: in qua quicunque fuerit exercitatus, ea omnia pericula facilè declinet. Contrà verò sæpenumerò aberret, necesse est. Rursus aliud è situ consilium capere oportet. Quædã enim vomicæ in superficiem eminent, quæ ferè sine periculo inciduntur, vitatis scilicet neruis, maioribus venis & arteriis: quædam in alto latent, vt pulmone, renibus, cauis hepatis, œsophago, interiore diaphragmate, ventre, intestino, nisi quâ parte in anum desinit, posterioribus partibus vesicæ, & vteri, altiore cerebro. In his itaq; suppurationibus nullus ferro locus est, neque tractantur cauterio, nisi hoc aduersæ parti, quæ foris est, quæque familiaritate aliqua cõsentit, imprimatur. Tantùm hoc vnum reliquũ est, vt modicè acribus modò in potu datis, modò linctis, aliàs infusis disrumpantur. Quale hoc est, tussilago mediocriter acris est, quæ citra molestiam thoracis collectiones rumpere credita est. At verò in internis suppurationibus quædã foras se proferunt, quales sunt in gib-

In carpis.

In extremis membris.

Claui.

E situ.

In profundis vomicis.

Tussilago.

In iis quæ ex alto se proferunt.

In quibus à vicinis metus est. bis iecoris, lienis, ventris, vesicæ collo, & parte sub pubem eminente, peritonæo, colo, vtero. Sed quæ in vtero & vesica suppurationes coïerunt, sanescũt ægriùs: aliæ faciliùs percurantur. Sunt præter hæc genera tum abscessus, tum tubercula quæ non ita latent, sed ad quæ via angustior periculum aliquod denunciet, ne quum ad partem ægram cauterium dirigitur, violet obiter quod sanum est: qualia sunt in ore, profundis naribus, intestino recto, & eo sinu, qui pudoris est. Qua in re vel sutilis fistula more veterum, vel calamus scriptorius habendus est, aut inanis canaliculus, per quem cauterium ad vomicam & partem ægram transuehatur. At si quid in profundo rescindẽdum ferro, lentè quidem & perpetuo oculo ducenti culter dirigendus est. Id quod in strumis, cancrorum radicibus, varicibus, & vbi pus altius desedit, facere oportet. Primùm ergo cutis in crucem secanda est, nudanda caro, si quid vasorum aut nerui cultro occurrit, idipsum digito, ligneo vel osseo veruculo superandum, distinctis fibris, nec ita momentaneis membranis, quibus illa inter se coniugantur. Idque sedulò faciendum, donec secando ad eum locum perueneris, in quo vel colluuies latet, vel conditum est, quod eximi debet. Atque dum hæc fiunt, præsto adesse oportet medicamenta, linamenta, fascias, reliquáq; omnia, quæcunque ad hæmorrhagias facere videãtur, vt si nec opinanti sanguis è vena vel arteria profluxerit, habeas ad manum quod in præsentia opituletur. Itaque quo iam tempore omnia tuta sunt, & locus æger nudatus est, opportunè parti gladiolum infiges, & vomicã repurgabis, aut peramputabis quod eximi

Vbi in profundo rescindendum aliquid.

Cautio.

eximi oportet. Videndum quoque in configendis vomicis, vt quantùm oporteat culter descẽdat: profundius vulnus hæmorrhagias commouet: superficiale sæpenumerò frustra est. Eodem modo cauteria in superficiem transcurrunt, leniter insident, aut altiùs imprimuntur. Et hæc quidẽ in molliori corpore, molliora, qualia è subere, spongia, & quibusdam radicibus confingi possunt. In metallicis, aureum æneo & ferro clementius est. Sed de his alio loco pluribus. Rectum verò an transuersum, vel obliquum vulnus esse debeat, figura partium, flexus, rugæ, fibræ primùm quidem indicant, deinde consilium iuuãt subiecta vasa & corpora. In collo qua parte eunt vena, arteria & neruus, rectum transuerso præferunt. In fronte, palpebris & vbicunque transuersò ducuntur rugæ, transuerso quoque ferramentum duci maluerunt, ne contractis rugis vulnera replicentur. Quibusdam tamẽ in fronte recta vulnera placuerunt magis, vbi nec ita profunda, nec punctim infligenda sunt, ne quæ à periostio membrana subest, conuulneretur. In inguinibus è flexu transuerso ducitur duplex, interim angustum & oblongum in myrti folium. In ventre nisi prohibeat flexus & rugæ, vt sunt fibræ musculorum: eodem modo in reliquis: eáq; parte infigenda plaga est, cui in motu & corporis flexu, externa corpora minùs occurrant, interiore brachio & crure potiùs, quàm exteriore, & longiùs ab articulis. Simplex vulnus aliquando sufficit, decliui parte, duplici aliquando & trigono opus est, cuius vertex altior, basis inferior describatur. Eadẽ ratione in lunatis vulneribus, sursum cornua existant, deorsum

Profunditas vulneris.

Cauteriorum materia.

Figura vulneris.

In collo.

In fronte & rugosis partibus.

In bubonibus.

Cui parti infligitur ferrum.

Simplex an multiplex vulnus.

alueus abducatur. Atque omninò ſcalpellus ea parte configatur, quæ mollior eſt, quæ digitis ſuccumbit, vbi faſtigium erigit, qua denique ſanies commodiùs expurgetur. ὑπόρρυσιν appellant ἀπόρρυσιν & exanitionem, vel (vt alij) exaniationem: in qua ἐπιδιαίρεσις eſt, & ἔκτριψις, ἀντιδιαίρεσις & καταντία. Nam vbi proclinata parte foramen eſt, facilè purgatur ſordes: vbi verò in ſublimi, ea reſtitare ſolet, deorſum ſubſidet, tandémque ſinuat, ſiquidem vomicoſa pars nequeat pro arbitrio commutari. Quale eſt in trunco corporis, ac ferè capite & parotidibus. In manu & crure etiam ſi os vlceris altiùs poſitum eſt, poterit tamen ita inclinari, vt ſanies liberè excurrat: túmque manus quidem è mitella ſuſpẽdi debet, vt carpus gibbero ſit altior. Crus autem puluino innitatur, ſublato genu, & decliui in coxam femore: in brachio & tibia non ita libera eſt conuerſio: vtrúmque membrum ea ratione collocandum, in qua diutiùs ſine dolore permaneat. At ſi cui parti id denegatum eſt, nec ea poteſt pro libidine conuerti, aduerſæ parti & decliui vulnus inferendum, quod καταντίαν vel ἀντιδιαίρεσιν appellant. In aliis quoque manu & crure quæ commodè inuerti poſſunt, quũ ſinus longior, cuniculoſum vlcus, ſordes vberior, etiã aduerſæ parti lanceola immittitur, vt duplici exitu dato, vitiũ celerius expurgetur. Adde quod ea ratione liquida medicamenta, quibus in id genus vlceribus ferè opus eſt, faciliùs infunduntur. Et quum ab ore vlceris ad fundũ ducto gladiolo tota cauitas detegitur, vt in fiſtulis: & vbi ſuppreſſis arteriis gangræna metuitur: vbi denique nulla alia via ſanies ſatis expurgatur. Non-

Duplex exitus puri.

nunquam angustius orificium ferro ampliatur, aut quod amplum quidem, sed rotundum aucto vulnere in longum,aut aliter deformatur. Sed hoc non tam purgando,quàm glutinãdo fit. Quibusdam locis plurimæ cõcurrunt arteriæ : plurima vitalis spiritus materia est : hîc paruo vulnere contentus eris: ne confertim semélque erumpente sanie,simul magna vis spiritus diffluat,vnde animi deliquia, & nec opinatæ mortes consequantur. Est cum adpressa manu fundo vlceris, & ita ad orificium adducta, interior sordes excluditur. Fasciis quoque alligatis, astrictis, id efficitur. Aliquando in latera materiæ cursus deflectitur nouo facto vlcere, vt inde pars nobilior, in quam vitium decurrat,liberetur. Quibusdam è vomica superiore per angustias quasdam sanies deorsum illabitur, & nouam vomicam gignit,qua aperta superior faciliùs percuratur. Vitioso dente,& inde gingina purulẽta,tumor sub mento colligitur: cõtusa atque inde saniosa maxilla superiore, labrum superius interiore parte purulentũ euadit. Hæc atque alia id genus medico obseruanda sunt, ne priùs inferiorem sinum claudat, quàm superior fuerit percuratus. Ac temporis ratio quædam est,in quo vomicæ recludãtur. In quibus morbis nullus dies vrget,tutius est vere, deinde autumno & æstate, aut certè calore facto nondum ortis frigoribus. Atque hæc temporis ratio multò magis seruari debet,quò magis necessaria pars est quę tractatur, & maiori periculo subiecta est, maiórque plaga facienda est. Eodem modo matutino magis & proclinato sole, quàm meridie, quàm feruente cœlo, quàm denique nimiùm progressa nocte. Et

Quo tempore aperiendæ vomicæ.

hæc quidem de ferro & cauteriis in aperiendis vomicis breuiter dicta sint. Reliquū est vt eodē compendio de medicamentis, quæ aperiunt, dicamus: postremò addamus quæ sine ferro & vulnere pus exhauriant. Atque vtróque genere, hoc etiam magis vtēdum est, quia mollior æger est, quàm qui vel ferrum, vel cauterium sustineat: quia eo loco sanies consedit, è quo, etiam si aperias, non facilè effluat. Et medicamenta quæ aperiunt, cauteria quædam sunt, naturâ certè caustica: ideóque à quibusdā veterum cauteria frigida vocata, à recentioribus potentialia. Cauteria quidem, quòd reuera vrant: frigida vt ad ferrum, & similia, quæ rutilēt igne, comparata. Neque tamen sic vrunt, vt quæ caustica & septica posteà describentur, nisi quædam fortasse, quæ diutiùs insistant. Theriaca igitur vomicas aperit: vrticæ semē è vino tritum frangit, purgat, incarnat, cicatrice tegit. Cauliū radices vstæ, tritæ & veteri axungia captæ. Eodē modo radices cannę, ostreorum testæ crematæ, adeps ranarum viridium, quæ versantur in arboribus, lac ficulneum, tithymallorum succus, puluis è capitibus muscarum & lacertarum, puluis cātharidum, erinaceorum corium cum pinnis vstum, batrachium, caninum stercus album, muscerda, arida vini fæx & aceti, magis etiam quæ cremata fuerit, calx viua in sapone, vocatum sublimatū in axungia: trita illa visco quercino, terebinthina, larigna, abietina, sapone, butyro, œsypo, melligine anacardina, hermodactylorum succo, excipi debent. Ac plura capite de pyroticis. Sed hæc ita insistere oportet, vt aperiant, nec crustam ducant: aut si sic, ea molliter detrahenda est. Mistum remedium

Medicamenta quæ aperiunt.

Frigida cauteria.

Quæ aperiant.

Quibus excipienda quæ aperiant.

Mistum remedium.

est, fæcis crematæ vini vel aceti ℥.2 fimi columbini, propoleos satis torrefacti, æruginis ana ʒ.3. aquæ marinæ, vel in qua subduplum sal illiquauerit. ℥.1. olei antiqui, vel feruefacti ℥.℔. ærugo cum sale & fæce trita, aquæ & oleo commiscetur: coquuntur ea fictili causa, puro carbone, dum tota exhalet aqua: ex quo propolis mollita priùs imponitur: auferuntur igne: vbi paululum refrixerint, columbi fimus inspergitur: pusilla plagula & oblonga efformatur, eáque medicamento inducitur, & conuenienter adaptatur: tum amplius splenium superdatur, quod leniente simul & coquente pharmaco illitum esse oporteat. Al.℞.fimi columbini, nitri ana ʒ.4. caric.7. quibus arida trita commisceto, ac bene pista inducito, vt priùs. Quòd si durius videbitur, purgata axungia & melle temperato. Arrhenico, sandaracha, puluere angelico vel mercurio vocato & sublimato prudenter vtendum est, vt habeatur ratio corporum & vomicarum. Nec enim placuit veteribus Medicis (quod iam cõsuetudine inualuit) grauiùs cruciari ægros. Nec in his solùm, sed in iis etiam, quæ tantùm pus exorbeant, non aperiãt, ita cauisse ægris certum est. Veriti ergò illi ne quæ discuterent acriùs, dolorem vnà commouerent, bis in die detrahi medicamenta voluerunt, bis fomentis vti, quæ dolorem remitterẽt. Ac iam discussa saniei parte, semel tollere remedium, semel fouere tãtum permiserunt. Postremò non reuelli, sed contineri, dum tota materia exhausta esset, vtile iudicarunt. Neque priùs hoc vtendũ genere remediorũ, quàm æstus vomicæ & phlegmonæ quieuerint. In vsu, superponitur folium vel malagma, quod leniat, aut

Non cruciãdi ægri.

Clementior curatio veterum.

ſplenium delibutum pharmaco, quod dolorē prohibeat. Quantum vulnus eſſe velis, tantum ſplenium aut plagulam conſtituas, quod pharmacum vulnerarium excipiat. A maiore vena, arteria, neruo abſtinendum, neque diutiùs reliquendum loco medicamentum. Laxanda priùs cutis eſt, & tenuitas parium comparanda pharmaco. Sic enim cruciabit minus, & celeriùs efficiet. Ac rurſus facto vulnere ſolatium parti afferendum, fouendúmque remediis, quæ temperent. Quòd ſi adhibito pharmaco vulnus ſit, neque doloris ſenſus commouetur, iam ſyderatæ & emortuæ partis indicium eſt. Neq; iam aliud reliquum eſt, quàm vt vel depaſcaris igne, vel exciſorio ſcalpro peramptures. In aliis auſterior noſtrorum hominum, quàm veterum medicorum, cura eſt, dum alligatis cauſticis crudeliùs excruciant ægros: ſed fortaſſe dicāt, quod olim Epicurus, doloris grauis ſolatium eſſe, quum is breuis eſt. In alio genere remediorū quæ ſaniem exugunt, ſapo eſt illitus, tum per ſe, tum in diſcutiente oleo ſolutus. Quod ſequitur, peculiariter conuenit abſceſſibus genuum & articulorum: exprimit enim pus, nec incidit. Idem etiam glutinat. ♃. recrementi plumbi ℔. 1. teritur, & in ſeſquilibra olei veteris coquitur ad craſſitudinem mellis: ſubductis igne, terebinthinæ ℔. 1. commiſcetur: coquuntur omnia placido igne, atque vniuntur. Al. ♃. litharg. ceruſæ, ſalis ana ℥. 3. olei veteris ℥. 10. trita illa ex oleo coquuntur olla, & aſſiduè commouentur: quum non inquinant, in mortarium traducta contunduntur, & vſui ſunt. Ex lythargyro, ſale, terebinthina & oleo veteri, multa comparata reperias, quibus acria

Deſperata vomica.

Quæ ſaniem exugunt.

trita resperguntur, ærugo, fæx, calx, vitrioli genera, squama, lapis calaminaris, & similia. Facit hoc ad strumas, parotidas, ganglia, mammarum abscessus, elicítque, laxata cute, quicquid puris intus conditum est. ℞. ceræ, nitri, terebinth. olei veteris ana ℔. 1. aquæ, vel (vt Andromachus) lixiuij ficulnei ℥. 10. liquatis aliis nitrum, vel aliquid tale inspergitur solutum aqua vel lixiuio: miscentur omnia, circumaguntur assiduè, nequid efferuescat. Plura iam antè, vt capite de resoluentibus, & 6. de compositione pharm. κατὰ γένη.

De purgantibus medicamentis. CAP. 2.

SEquitur vt purges. Etenim omne vlcus sordidum sedulò purgandum est. Quod si dehiscit foras, neque fistulosum est, molli tomento vel linteo tum sinum ipsum, tum labra vlceris perpurgabis: deinde medicamentis cauum implebis, dum rubens, ac nimiùm neque siccum, neque humidum vlcus extiterit. Medicamenta in concerpto linamento ferè imponuntur, quanquàm aliquando puluisculis cauum inspergitur, hócque præcipuè, quum humidius est. Contrà verò arescenti vitio, dolenti & inflammato liquidiora conueniunt. In media conditione satis corpulenta pharmaca inseruntur. Quòd si non ita expositum vitium est, sed intus latet, difficilis omninò cura est. Et si quidem capite includitur, neque per aures, nares aut aliter sordes effluit, modiolo, cyclisco, vel terebella patefacere viam oportet. In extremis naribus quà meatus in os pertinet, specilli nucleo, vel fistulis medicamentum induci debet. Alioqui aperto ore per palatum via ad vlcus quærenda est. Nec alia serua-

Ratio purgandi.

Consistentia medicamentorum ratione vlcerum.

In capite.

In naribus.

In ore. *In thorace.* tur ratio in oris vlceribus, quæ non ita patet. Ad thoracem vnica ferè via est ab ore per asperam arteriam, nisi vulneris orificium in superficiem veniat. Hîc pyulcis, collyriis, suctu, suppuratio exorberi potest: iisdémque machinis vel melicratum, vel aliquid generis eiusdem inferri debet. Insufflantur pulueres per corniculum & arundinem, qui præsenti vitio conueniant. Ad ventriculum & intestina *In vẽtre gula & primis intestinis.* prima per gulam aditus est: at quæ gulam purgent, lenta, tenacíque materia illigari conuenit, vt obiter *Craßius intestinum.* inhæreant. Intestinum crassius detergente materia in clysteribus expurgabis. In vesicam fistula argentea, qua calculi tentantur, primùm immittitur: quę, vt locus patitur, amplius cauo pateat: in cauum clyster vesicarius introducitur, exprimitúrque, vt liquor per canalem fistulæ ad vesicã vsque perfluat: Rectis enim fistulis iniectis, ferè refluit atque dis-*Qualia esse debeant.* perditur. Iam verò medicamenta purgantia (quæ καθαρτικὰ appellant) modicè tergeant & siccent: detergenda sordes, quæ corruptela corporis concrescit, & reliquiis alimenti colligitur. Exiccanda sanies, humidúmque recrementum, quod stata naturæ lege ab alimento partis reliquum fit, & aliunde illabitur. Ρυπτικὰ peculiariter appellant ἀφαι-*Quæ vitãda.* ρετικὰ τοῦ ῥύπου, quibus vis detergendæ sordis data est. Hac parte vitanda sunt quæ adstringant, vnde sordes pertinaciùs inhærent: quæ laxent, vnde robur partium elanguescat: acria, quæ colluuie *Sale & similibus quare abstinẽdum.* sordium cauum impleant. Sale & eadem materia ideo abstinendum, quia vt detergeat, adstringit tamen, sordes impingit, & vellicat. Hæc autem ita audire necesse est, vt ad purgandi rationem omnia

referantur. Nam si serpit vlcus, si putredo est, quæ vicina depascitur, si quid occalluit, si quid influit & phlegmone est, medicamentum ita comparandum, vt ex iis quæ laxent, reprimant, mordeant, quæque detergeant, tam multis semel casibus medeatur. Sed omninò in purgando vlcere, prima quidem ratio totius corporis haberi debet, quia vel incolume, vel plethoricon, vel cacochymon est: deinde peculiaris natura partis requirenda est: quia humida ea, aut sicca, acri vel stupido sensu prædita est. Postremò animaduertẽdum, nunquid alieni vitij vt calli, rheumatis, phlegmones, doloris, vitiosi succi, putredinis, aut aliquid generis eiusdem vlceratæ parti aduenerit. Itaque vt ea sunt omnia & sordes vlcerum, ita qualitas remediorũ distingui debet. Adde quòd vel recens, vel inueteratum malum est. Molli corpori, recenti malo, nimiùm neque sordido, neque humido, parti præterea sensus acrioris, leniora remedia conueniunt: multò magis si in vitiosis succis æger est. In contraria conditione, cõtrariis auxiliis locus est. Quòd si pars aliqua tumoris maturuit, & pus reddit, alia verò etiamdum cruda est, huic quæ concoquant, purulentæ quæ repurgent, imperabis. Eadem ratione si quid durius, malactica: si quid inflammatum, lenientia suis quæque locis accommodabis: alioqui pharmacum è multis temperabis, quod iis omnibus querelis satis esse possit, qualia sunt Græcorum πολύχρηστα. In purgando plurimùm valet recta abluendi ratio, de qua breuiter nobis dicẽdum est. Vbi ergò molliore flocco tum sinum ipsum, tum labra exterseris, si præterea conuenienter abluas, magnopere cura-

De ratione abluendi vlceris.

tionem adiuuabis: vt ad reliqua per se natura interdum sufficiat. Itaque si sanies acris est, serò: si copiosa sordes, melicrato: si multa simul & acris est, sero, in quo sacchari octuplum, vel tantundem mellis diffusum sit. Cúmque cœperit cauum esse purius, œnomelite: pòst etiam vino è dulci austeriusculo vtendum erit. In fœtido sinu, putri & cruento oxycratum conuenit. Acetum, oxymeli, œnomeli, dilutum marrubij, absynth. aloës, myrrh. pauculo conditum melle, putredines efficaciter iuuant, & nomas cohibent. Nomæ sunt vlcera quæ in ambitum partes arrodunt, depascuntur, ac præterea putrilaginosa sunt. Eidem medetur malo marina aqua, vel in qua subduplum salem illiquaueris. Vrina quoque veteri exemplo, & quotidiano vsu ad eam rem laudata est. Rustico è neglecto vlcere digitus in pede computruerat: is Galeni consilio, concerpto linamento vlcus impleuit, conuenienter alligauit, & quoties incessit meiendi cupiditas, propria vrina perluit, atque ita persanatus est. Quod exemplum retineri potest in pudendis, & aliis partibus corporis, quas sine pudore perminxeris. Vrina sit non quæuis, sed cuíque propria: nec hæc quidem cruda & aquosa, sed suo diluta sero, & iusta bile colorata. Salsugo piscium eodem authore cōmendatur. Sed hæc leniter adstringit: at putridum vlcus fæculenta sorde plerúnque impingitur: vidēdúmque ne astrictione sordes illa crassior magis inhæreat. Ex quo putridis adhibenda præcipiunt, quæ tergeant, discutiant, tenuent, aliquando etiam quæ repellant, quæque adstringendo siccent, vbi tenuis est sanies, & fluxio infestat. Fraxini

Contra putredines. *Nomæ.* *Vrina.* *Historia.* *Salsugo piscium.* *Ad putrida.* *Fraxinus.*

folia molliuſcula coquuntur aqua, vnde cancroſa eluantur. Sic enim lenies, ſiccabis, abſterges & diſcuties. Lixiuium deterget, ſiccat, tenuat, digerit. *Lixiuium.* Itaque in craſſa ſorde & putredine, magnus lixiuij vſus. Paretur è materia quæ detergeat, ſiccet, incidat, diſcutiat, & ſi efferatur malum, ea etiam quæ acrimonia mordeat, quale ſaponarium. Saponem *Sapo.* veteres confecerunt ex ſeuo caprillo, hircino, veruecino, bubulo, & lixiuio cum calce: qui acriter relaxet, ſordes expurget, detergeat, ſiccet ſimiliter nitro. E cinere fagino & ſeuo alij conficiunt. Quidam è calce, ſale, oleo & ſeuo interim permixtis aromatibus. Iſque modò liquidior, modò ſolidior, comparari poteſt. Atque omninò inde lixiuium expurgandis ſordibus putridorum vlcerum idoneum eſt. Eodem modo è tithymalis, dracontio, *Materia lixiuiorum.* fico, bryonià, batrachio, oſtreorum & metallorum acrium cineribus. Vtuntur etiam capitello, quod capite de pyroticis deſcribitur. Vrina ergò & iis lixiuij generibus vtendum erit in putridis, fluxis, humentibus, & malignis vlceribus: tum etiam œnomelite, in quod cinerem calchanthi, vel cremati vitrioli reſperſeris. In eundem vſum cinere caricarum liquida pulueranttur: nec improbandum ligni ſancti remedium. Alij œnoſtagma probant, quia ſiccat *Oenoſtagma.* & putredinem prohibet, magis etiam ſi tantillum cremati mellis acceſſerit. Nam vbi in multo humore vlcus eſt, crematum mel, aut è meliteis vaſis de- *Mel.* terſum & aridum magis conuenit. Ac dum crematur, aloë, myrrha, centaurij puluis, inſpergi poteſt, quoniam tempore ſummouetur igne. Idem ſucco marrubij, plantaginis, abſynthij, apij & ſimilium

aptè perfunditur: ſic enim cancros, gangrænas, putredines, facilè prohibet. Vulgus ſenicula, bugla, cẽtaurio & plantagine, plurimùm vtitur in melle, vt cum hoc ſuccus ex herbis preſſus percoquatur. Neque turpe eſt per vulgus & aniculas profeciſſe. Nõ enim puduit maiores noſtros in multis remediis brutorũ diſcipulos ſeſe profiteri: ſed acceptis è vulgo remediis adhibenda ratio & rectus vſus, in quo ſumma artis poſita eſt. In nomis, phagedænis, Chironiis & omnino malignis vlceribus, veteres vſi ſunt iis, quæ & detergeãt & adſtringant, ſed hæc rectè diluas, vt liquida infundãtur. Aqua aluminoſa, vel in qua malicoriũ, myrrha, balauſtia, cæteráque eiuſmodi coxerint, id genus vlceribus accõmodanda ſunt. Ægyptiaca in liquidis diſſoluuntur, aliáque id genus. Verùm matutino meliùs adhibentur, tum quæ cõſtringant, tum quæ mordeant, quo iam tempore difflauit corpus, ne adſtrictione excremẽta cohibeantur, & acrimonia pertrahãtur in vulcus. Pręſtabit quoque detergente materia priùs expurgare, quàm aſtringẽtia inſtituas. Lixiuium è calce ſæpiùs elota terget & ſiccat, nec ſine re laudatũ eſt. In calloſis, ægrè cohærẽtibus, cuniculoſis, nimiùm ſordidis, ex cinere ficus, tithymali, aliiſq; id genus lixiuiũ fit, quo ſinus quotidiè perfundãtur. Aqua è larigna, terebinthina, reſinis ferè omnibus extillata, tergendo idonea eſt: lixiuium ex oliuæ nucleo, canceroſa tollit. Succo abſynthij ſiccabis, exterges, aſtringes, & roborabis. Melicrati & eorũ quę mel, vel ſaccharum recipiunt, modus eſt, vt ſit decupla, octupla, ſexcupla, aqua. Eo dilutiore vtendũ erit, quò ſinus putior: acriore, quò ſordidior. In vlcere ſatis expo-

Vtendũ vulgi remediis adhibita ratione.

In nomis & malignis vlceribus quibus vſi ſint veteres remediis.

In calloſis.

Ad canceroſa.

Abſynthij ſuccus.

Melicratum & ſimilia.

Quomodo vtendum catharticis.

ſito, linteolum priùs pharmaco inſuccandum, leuiter exprimendum, inſinuādum cauo. In humidiore exactiſſimè triti puluiſculi reſperguntur. In ſicciore, & quod ſorde offarctum eſt, diuulſa linamenta, vel ſine his pharmaca mollia imponuntur: ex quo bene carminato vellere os vlceris obſtipandum eſt: deinde ſuperdanda mollis ſpongia, vel complicata linteola, vel deniq; quod patria lingua, & iam vulgari Cotton appellatur, vt inde tota vlceris regio cōprehendatur. Atque hæc omnia vino inculcabis, & expreſſa ſuperpones: poſtremò artificioſè colligabis. Omninò tamen cauendum erit, ne quid durius, grauius, aſperius, vlceri incumbat. In fiſtulis & altioribus lacunis, quod ſuperdatur ſpleniū, in decuſſem vel crucē diſcinditur, vt ſit quà ſanies effluat, atq; ea parte diuidi melius eſt, qua os vlceris in decliui tangit. Poterit etiam linoxylon molle obduci ſplenio, qua parte diuiſum eſt, ne ſanies moleſtè diffluat, & ſubiecta corpora inquinet, ſed cōbibatur. Omnia commodè obliganda ſunt, vel vt cōtineas, vel etiam vt reprimas. Accidit aquando vt longior turunda extrema parte neruum aut dolentem particulam attingat, atque exaſperet. Quare ea decurtanda eſt, & ima parte intingēda remedio, quod & lentum ſit & leniat, reliqua verò detergente auxilio illini debet: quæ ſi parum etiam videatur, quia non penetrat in alueum quà vlcus deſinit, iniectis liquidis medicamentis ſufficiendum erit, quod deeſſe videatur. Poſtea verò quàm tēpus redierit, in quo vincula ſoluantur, atque reuellantur indita medicamēta, recognoſcendum fideliter, quanta qualíſque ſordes priùs fuerit: quanta, qualíſque in præſentia ſit.

Nam ſi iã minor & cocta appareat, bene eſt. Optimè verò, ſi purum vlcus eſt, & iam aliquid laudãdæ carnis ſuccreuit. At ſi ſolito magis ſordeſcit, & nihilominus crudum eſt, diſtinguendum hoc modo. Nam ſi cauitas maior, nouus calor, rubor & dolor, adfuerint, id acriori medicamento attribues. Temperabis ergo cerato roſaceo, ſi maior calor: ſi verò flaccidũ vlcus & humidum, myrtino. Quòd ſi nihil horum extiterit, non calor, rubor, dolor, ſed tantùm ſordes vberior prouenerit, imbecillius eſt pharmacum, quod adiecto melle exacues. Sed aliunde humor interdum affluit, vt in rheumaticis vlceribus appellatis: nonnunquam in largiore cibo & potu peccatũ eſt, quibus mederi prius neceſſe eſt, quàm vlcus purgari poſſit. In humore nimio ſiccantem pollinem conſperges, & mollibus pharmacis abſtinebis. Aliquando verò nimiùm ſiccando, & contractum, & exuccũ vlcus reperies: qua in re ſiccantia humido diluuntur. Inflammato vlcere ſæpè initio recurrit materia, vt tenuis quædã ſanies, lachrymæ ſimilis, tantum effluat: vnde δακρυῶδες vlcus appellatum ab Hippocrate. Vbi non medicamẽto, ſed vitio vlceris, ea res attribuenda eſt. Oculis, naribus, & palato aliíſque partibus vlceratis, quas humor ſubinde alluit, vis medicamentorum aut acrior ſit quàm vlcus poſtulet, aut ſæpius cõmutetur. In contumacibus, ſolidiora pharmaca inſeri poſſunt (ſi nõ prohibet dolor) & platyſmata ſuprà adhibẽtur. In ſumma iuſtam qualitatem pharmaci æſtimabis, ſi purius vlcus inde redditũ eſt: ſi naturaliter ſentit locus vlceris, qui ſenſu præditus eſt: ſi modicè rubet: ſi nimiùm neque ſiccus, neque humidus eſt. At qui-

cunque sensu caret, aut non naturaliter sentit, quicunque nimiùm aut aridus, aut flaccidus est, quicũque albidus, pallidus, liuidus, aut niger est, is nondũ purus est. Omninò verò siccandum vlcus est, quantùm videlicet & ratio sordiũ, & natura partis ostendit. Alioqui infra modum siccato vlcere, fungus è membranis nascitur, aliunde excrescit caro, aut putredo cõtrahitur, in qua ad acria, mordentia, ignem quoque & ferramenta confugere sæpè necesse est. *Vermiculantia vlcera.* Accedit aliquando ad sordes, vt etiam vermiculentur, quo tempore aloë cremata conspergatur: veratrum albũ in tosto melle: puluis pollij & absynthij in pice imponatur: nuclei mali persici è persicariæ succo tusi: plantago arefacta, marrubium, centauriũ minus, calamyntha, porrum: vesica suo felle plena, igne resiccatur, teritur, & inspergitur. In summa quæ amarore vermes enecant, & purgant sordida. Arida terũtur, & ita resperguntur cauo. Ex aliis succus exprimitur, melli vel aloë concorporatur, & aliquando simul omnia coëunt. *Ad cancerosa.* Eidem rei lixiuium conuenit, vrina, linamẽta, ieiuni hominis saliua tincta, cicer, orobus, lupinus, hordeum: vsta, trita & melli mista, vermes extinguunt, maligna sanant & Chironia. In canerosis cãcri fluuiatilis cinis cũ cadmia. Si cadmia desit, tuthia vulgari crustacea, gleba æraria vsta tritáque, aut fuligine ex ærariis fornacibus vti licebit. Meliora hæc omnia ex vino giluo, tenui, pellucido, leniter adstringenti, & odoro, diutiùs versata loco subdiali & obiecto soli, alioqui luculento foco. Irionis semen conlæuigatum melli: lens cocta cũ melle. Mel in tegula torrefit, & solani succo imbibitur. Ex virentis oleæ surculis succus

exprimitur: malicorium vritur. Semperuiuum, vmbilicus veneris, ſolanum, intybũ, lactuca, pſyllium, omphax, atriplex exuccantur, quod inde expreſſum fuerit, piſtillo & mortario plũbeis diutiùs circumagitur, dum ſit luti craſſitudo. Pompholyx in pila plumbea diu verſatur, atque paulatim affuſo ſucco, qui conueniat, volutatur. Colocynthis vritur puluis põpholygi permiſcetur contra maligna & vermiculantia. Ceruſæ è dracontio (gerſam ſerpentariam vocant) ℥. I. calcis viuæ, ℥. iij. cum aceto piſta iunctáque fictili cremãtur: puluis expurgat cancros & curat. Fit autem ea ceruſa hoc modo, quæ per ſe clementer purgat. Radicem verè colligunt, Galenus ſub canicula: Dioſcorides lauat: ſiccatur vmbra, aliquot poſt diebus ſecta in taleolas, traiicitur acu quæ filum ducat, ex quo dependens vmbroſa domo aſſeruatur. Vſus tempore, trita inſpergitur, & maligna curat: melli aliquãdo, aut (ne acrior ſit) cerato cõmiſcetur. Sed vt inde ceruſa fiat, vbi iam ſiccata, & in farinã trita eſt, vitreo vaſe includitur, in quo tantum ſit aquæ roſaceæ (quod ῥοδόσταγμα vocant) vt enatet aqua: vas ergo viginti dies perſolatur, & vt expirat aqua atque combibitur, ita noua refunditur: poſtremò farina illa exiccatur vmbra: vbi liquorem multum cõbibit, vſui reponitur. Eodem modo vmbilici marini, ſales, oſtreorum cinis, puluiſculus iridis, os ſæpiæ, aliáque generis eiuſdem comparantur, & addita ceruſa lota, gummi, mucagine, crinoſtagmate: bene mũdato lotóque adipe, anchuſa denique ad fucos mulierum permiſcentur. Ad cancroſa ♃. litharg. ʒ. ij. vino giluo, tenui, odoro, leniter aſtringente vel aceto, ſi quid eſt calli, immerguntur,

Pompholyx. Ceruſa è dracontio.

E lithar. & ceruſa.

merguntur, ex eóque quotidie in ſole vel igne conteruntur piſtillo plumbeo & mortario, idq́; diebus octo vel pluribus. At quoties tritura reperitur, vinũ & acetum mutari debet: tantò efficacius pharmacum eſt, quantò plus liquoris rapuerit. Hîc rurſus oxelæon ad ſelibram iniicitur, ex quo diu trita lithargyrus excoquitur puro carbone. Iam nõ inquinanti, ceruſæ ſemũcia inſpergitur, mouẽtur omnia, & ſedulò commiſcentur. Sunt qui cineris oſtreorũ ʒ.ij. adiiciant. Ex eadẽ materia Ricotia barbarorum conficitur. ℞. lithar. triti & ceruſæ ana ℥.ij. ol. myrt. vel roſaceo concorporãtur, &, ſi lubet, ſucco plantaginis vel ſolani imbuuntur. Pſωricon Meſuæ medetur cancris, fiſtulis, lepræ, ſcabiei ſiccæ, putrida depaſcitur: ſuperioribus pharmacis acrius eſt. Item. ℞. litharg. argenti, calchanti, vel vitrioli ana ℥.j. ærug. ℥.j: teruntur vno die in ſole æſtiuo ex aceto acerrimo, quod paulatim reſpergi debet: deinde cõduntur omnia vaſe vitreo, & ad quadraginta dies ſub fimo obruuntur. Διαπομφόλυγος medicamentum eſt veterũ & recentiorum, quod contra cãcros vſurpari poteſt. Vrticę ſemine & foliis vtriſque tritis, aridis, infriatis Galenus vſus eſt ad gãgrenas & cancros, quia modicè calfaciunt, ſiccant, digerunt, tenuium ſunt partium, nec mordent: qualia gangrænis & cancris cõueniunt. Sed vbi calor eſt, refrigerante ſucco qui per ſe conueniat, temperari debent. Gangrenę cõpunguntur, ſcarificãtúrque, vt oppreſſis ſpiritibꝰ liber anhelitus reddatur: iiſdémque iuuantur remediis, quibus & cancri, & putredines. Putrida curantur melle ſcyllitico, cui intritus ſit puluiſculus ellebori. Ariſtolochia rotũda extenuat,

Ricotia.

Pſωricon Meſ.

Facultas quorundam medicamentorum ad gangrænas & cancros.

Putrida quæ curent.

Ariſtolochia.

putredines ſanat, repurgat ſordida, ad quæ efficacior eſt, quàm longa. Hyperici ſemen aridum, commiſtum melli, putridis & iis quæ in multo humore ſunt, medetur. Eryſimi ſemine ad cancroſa, putrida, gangrænas ſimiliter vtendum eſt. Sabina iiſdem remedio eſt, & atra iuuat: verùm tum hæc, tum quæ acria ſunt, rebelli ac nimiū contumaci vitio accommodare melius eſt. Quod genus vlcerum vim acriū medicamentorum ſine noxa perferre poteſt. Nam cum recenti malo, dolente atque inflammato, clementiùs agendum eſt. Computreſcebat & humore ſoluebatur medij digiti manus articulus, cui Galenus initio cataplaſmata induxit è farina hordei in lixiuio piſta: vicina verò ſurſum verſus tenſa & dolentia inflammato oleo calente fouit. Poſteà verò quàm dolor acquieuit, calórq; extinctus eſt, ex orobi farina eodem lixiuio iuncta cataplaſma compegit, atq; is tandem ſanatus eſt. Ita in articulis & neruoſis partibus, tum etiam aliis quæ putreſcant, farina (vt dolor eſt & calor) commutanda: quæ ſi non prohibēt, è lupinis & ciceribus extundi poteſt. Subiguntur autem cataplaſmata modò lixiuio, modò oxycrato, & in dolore œnomelite, aliquando etiam aceto mulſo vel aceto. Marrubio, ſcordio, centaurij minoris cauliculis vti ſolitos veteres cōtra putredines Galenus author eſt. Aloë, myrrha, abſynthio, apio amaro, melle toſto ferè vſa eſt poſteritas. Plantago rebellia, rheumatica & putrilaginoſa ſanat. Ac ferè inuenias veterem medicinā triplici genere remediorum pugnaſſe cōtra putrida. Frigidis enim & aſtringentibus aliquando vſa eſt, vt plantagine: admodum calidis, ſed quæ non mordeant, vt vrtica:

Sabina.

Hiſtoria.

Cōtra putredines articulorum, neruorum, &c.

Vſitata veteribus contra putredines.

Tria genera medicamentorum contra putrida.

acribus ac iam mordentibus, vt Sabina: ac ſingula genera ſingulis vlcerum differentiis accommodáda ſunt. Initiis enim putredinũ vbi calor & dolor eſt, frigida illa conuenient. Vbi inualuit putredo & cõtumacior eſt, ad acria decurrendũ. In media conditione, medium genus vtile eſt: in quo anethi ſemen eſt vſtum, tritum & inſperſum. Ex officinis ærariis, ea ſcoria colligitur, quæ fuſo ære relinquitur, è vino tenui quod ex auſtero dulceſcat, diu cõteritur: quadruplo melli torrefacto permiſcetur, ſingulari remedio inani, oris & genitalium vitiis, magis etiam quum putredo depaſcitur. Colligi poteſt ea ſcoria, nõ ſolùm in primariis illis fuſuris glebæ ærariæ, ſed vbicúnque æs collectaneum iniecto lapide, quem calaminarem vocãt, refunditur. Melle myrtino gingiuarum putredines cohibentur. Contra putredines & nomas. ℞. aluminis vehementer triti, ℥. ij. ſalis ℥. j. mell. ℥. j. omnia coniuncta cremantur olla: vſtis, tritíſque, ℥. iij. tritæ ireos immiſcẽtur. Alumen per ſe vſtum, tritúmque contra eadem mala inſpergitur. Aliud. ℞. aloës, myrrh. ana ℥. j. trita iunguntur ſucco plantag. & abſynth. dum ſit luti craſſitudo. Vitriolum vritur, diúque ex aceto tritũ circumagitur: hìc ſiccatur: ſiccum è vino ſubigitur, rurſus ſiccatur: puluis citra morſum ſiccat, & putredines adiuuat. Eodem modo macerari poſſunt acria metallica, vt ſiccent, nec ita mordeant. Chamæpytis, cupreſſi nuces & folia, putrida, flaccida, & atra iuuãt. Oſtreorum, buccinorũ, teſtularum, oſſium, ſæpiæ cinis ex oxycrato, & aliis cõtra eadem valent. Sunt qui, dum ea cremantur, quartam partem ſalis immiſceant. In calore & phlegmone, alterci ſemen albũ *Vitriolum.*

cum dupla farina tosti hordei vel auenæ, vsurpandum. Atque hinc poterit ex œnomelite, vel oxycrato cataplasma fingi. Arida radix cucumeris agrestis, fici folia, ellebori fibræ, vnumquodque tritum, & melli mistum, iisdem vitiis auxilio est. E radice gentianæ & enulæ, cerusa factitia, qualis è dracontio descripta est, mirificè prodesse potest. Scilla similiter cum melle cocta. Cinis è lana succida mollibus, flaccidis, malignis vlceribus vtilissimè inspergitur, atque efficaciter siccat: eodem modo è pilis animalium vtilis siccando cinis comparatur. Ad putrida. ℞. vitrioli vsti, & vt priùs, confecti ℥. j. elaterij & seminis lini torrefacti ana ℥. j. terantur omnia. Isidori Antiochæi ad gangrænas, nomas veteres, & malignas putredines remediũ. ℞. litharg. ℥. ß. ærug. ℥. j. olei veter. vel ricinini ℥. ix. metallica trita cum vnc. quatuor, & semisse olei clementi foco coquito: versato spatha, vel manubriolo ex enulæ radice, cucumeris agrestis & gentianæ, ídque donec viride fiat: hîc in mortarium data omnia volutato: ex quo in cacabum repetita, cũ pari modo olei recoquito, dũ sit melinum pharmacum: tum in pilam reuocato, & circumagito: deinde redditum foco tertiò excoquito, vt ruffum appareat, & in mortarium reducta subigito. Postremò iam quarto coquito cum pari oleo, omniáque vt priùs, facito. Andromachi ad eadem. Litharg. vnc. ix. calcis viuæ, æris cremati, thuris, terebinth. aristolochiæ rotundæ, ana ℥. iiij. picis, ceræ, ammoniaci ana ℥. vj. liquabilia seorsum fundito: de inde metallica vino tenui & odora tincta, tritáque immittito: omnia in mortario contundito, & fideliter commisceto. In putridis, depascentibus,

Isidori ad nomas, gangrænas, &c.

Andromachi ad eadẽ.

& grauiter olentibus, vocato puluere angelico, arrhenico, crudis vitriolis, aliísque id genus vtendum erit. Ea in tenuissimum pollinem trita, & extremo specillo capta resperguntur, ex quo linamentũ simplex, vel liquore, qui conueniat, madidum, superponendum. Atque hîc vbi aliis remediis nihil profeceris, ferro & igne purgandum est. Efficax medicamentum Lucij Cathægetæ ad malignas putredines & nomas. ℞. sulphuris viui, auripigm. squamæ æris ana drach. 2. æris combusti, drach. dimidiam: trita omnia inspergunter: mollius est, si in melle rosaceo adhibetur. Arido vtendum magis in humore multo: in siccis temperatur rosaceo. Ægiptiacis quoque vti licebit. Atque hæc quidem obitèr, neque tamen præter institutum, contra cãcros, gangrænas, putredines, nomas, vermes, nigredines, quæ ad purgãdi, siccandíque rationem, atque omnino percuranda vlcera pertinent. Nunc autem ad peculiarem materiam veniamus. Repurgant melle tincta linamenta: aridum mel quod melitæis vasis inhæsit: mel rosaceum, quod etiam reprimit & calorem attemperat. Sacchari eadem ferè vis est: terebinth. cum melle & rosaceo pari mẽsura. Eadem cum butyro, neruis vtilis est. Iris serpentibus vlceribus & sorde plenis, gentianæ radix & enulæ. Marrubij succus & fœniculi cõditus melle, mucago fœnugræci tincta rhodomelite, oculorũ vlceribus idonea sunt. Melissophyllon marrubio imbecilius est. Ærugo tosta, lotáque, æris squama, ac ferè reliqua metallica, similiter cõparata citra morsum siccant, quædam etiam detergent: æs, stibiũ, antimonium vocant, ad hæc, chalcitis, misy, sori, quæ ad vitrioli

In nomis & fœtentibus.

Materia purgans.

Metallica.

Caprillum stercus.

& cuperosæ genera referunt. Caprillum stercus exustum & è vino pistum desperata sanat. Trochisci è calce maligna iuuant: calx viua trita quadruplo melli commiscetur: ex quo fingũtur orbiculi, qui in figulino ordine collocati, & in fornacem dati concremantur. Inde puluisculus inspergitur, qui longè clementior fuerit, si vino vel aceto eluatur, vt citra morsum tergeat, & siccet. Eadem arte multos pastillos conficias, è calce, melle & metallicis. Chironiis, hoc est valde malignis, aliquando satisfaciunt cicer, orobus, faba, hordeum, auena, fresa omnia & melli infriata, vel per se respersa cauis. Eadem lupinorum vis est, qui in cinerem, molli igne vsti, maligna vlcera tibiarum purgant, implẽt, cicatrice claudunt. Ad eadem valent radix asphodeli, ari, & asari, ostreorum testæ & volumina cochlearum. Vruntur omnia figulari clausa, deinde etiam lauantur vino, siquidem acrimonia deterenda est. Polium aridum rebellia sanat. At hoc scabiem expurgat, & maligna curat. Ellebori albi vnc. 1. litharg. sesquuncia: litharg. in olei vnc. 4. & aceti vnc. 2. coquitur, dum non inquinet: subductis igni, elleborus paulatim inspergitur, commouentur spatha, & sedulò permiscentur. Ligustri nostri & minoris plantaginis folia affuso omphacio teruntur, asperguntur sale, succus exprimitur ad maligna colis vlcera. Sed vbi quæ mordeant partibus adhibentur, quæ inflãmatæ celeriter putrescant, purgato corpore & ieiuno vicinia repellẽtibus obstipãda est. Erinacij cinis, amygdala, stœchas, anagallis, aristolochiæ radix, gentianæ, enulæ, cyperi, vrticæ semen, & irionis: humidiorib. vlceribus, cãcrosis, putrilaginosis, gãgręna

Contra scabiem & maligna.

& liuore tinctis, mirificè prosunt. Radix dipsaci in cinerem crematur, aut in vino ad melliginē coquitur. Solani radix excorticatur, siccatur cortex, cancris, & nomis auxilio est. Cōtra eadē, succo & trita herba vtimur, multò magis vbi calor est. Minium quod è sulphure & hydrargyro nostro fit, depascēdo purgare potest, nisi vstura & lotura maceretur: sic enim clementius futurum est, vt quod è sola cerusa vsta cōparatur, vel plumbi gleba sterili, quódque veluti arena in venis argentariis colligitur, aut paratur è syrico. Cerusa trita cribro traducitur, & in fictili patella coquitur syncero igne, donec rubeat, & sandicis colorem trahat: ídque alij sandaracham, alij sandicem vocant. Quidam etiam syricō. Et qui sandaracham, ex hac & rubrica sandicem fingunt. Ex sandice & synopide syricon, omniáque siccando conueniunt. Ad diuturna & malefica vlcera tibiarum, vbi siccandum atque digerendum. Sandicis lib. I. olei dulcis lib. 2. coquantur lento igne, dum non inquinent. At si qua sordes, ea detergenda priùs est. Ad cancrosa & malefica, cerusæ è dracontio, vel radicis dracōtij, vt priùs comparatæ ℥.3. calcis viuæ ℥.I. cum aceto fingantur magdaliæ, quæ in olla concrementur, vt inde puluis inspergi possit. E filicis radicibus quæ tergeant, & leuiter astringant, cum melle medicamentum fit conueniens iisdem vlceribus. Quæ ex ærugine parātur cruda, vsta, lota, vsu frequentissima sunt, qualia Ægyptiaca: ac in purgando cruda ferè ærugine vtendum erit, multò magis si valde sordida, si putrilaginosa, si maligna vlcera curanda sunt. Quòd si non adeò graue vitium est, vsta quidem licebit vti, aut tātùm

Minium.

Sandaracha.
Sandix.
Syricon.
Ad vlcera tibiarum.

Ægyptiaca ærugo.

lota: vſta verò & elota implendo cauo atque glutinando magis idonea eſt. Temperatur cerato, octuplo, decuplo, duodecuplo, & aliquando terebinthina permiſcetur, quæ vt ad æruginem, ſimiliter cerato habet octupla, decupla, duodecupla. Quanquam ea ratio variè commutari poteſt, vt ſunt vlcera & corpora. Ceræ terebinth. ana ℥.1. olei ℥.4. liquefactis adde æruginis ʒ. 1. 2. 3. Quantò plus receperit æruginis, tãtò acrius pharmacũ futurum eſt. Aliud. terebinth. ℔.2. ceræ ℔.1. roſacei ℥.3. aut. 4. fuſis permiſcentur æruginis ℥.2. vel tres, vt magis ſiccet atque detergeat. Ac iam deterſa ſorde, quum iam regeneranda caro, vel glutinandum vlcus eſt, minuetur ærugo, vel cerati & terebinthinæ modus inaugebitur. Atque omnino medicamẽtis quæ ex ærugine & acribus metallicis conficias, vis obtundi poteſt, ſi cerato aliíſque id genus temperentur, ſi crementur, lauentur, ſi denique diutiùs excoquantur: vſturæ ratio ex Dioſcoride, & aliis petenda eſt. Ab eodem loturæ formula explicatur, Lauantur vino, vt impleas & glutines: aceto, vt tenues, penetres, repellas. Cruda meliùs expurgant: vſta tenuiora ſunt, magíſque diſcutiunt: lota omnino clementiora: vſta, lotáque præſtantiſſima ſunt, vt ſicces quidem, nec mordeas. Si lauatur aqua, ea ſit pluuia, vel æſtiua, vel quæ tonante cœlo defluat. Ærugo ſublatis igne aliis inſpergitur, vt viride & acrius pharmacum relinquatur. Circa initia indita, gilua facit, & dichroma colore ambigua. Diutius cocta ærugine etiam redduntur ruffa, minúſque acria medicamenta: mitiora quoque, ſi diutiùs lotura repetatur, & multum vini ærugo combibat. Litas Græci ferè ap-

Nota de metallicis.

Litæ.

pellant medicaméta, ex ceræ & terebinthinæ æquis partibus, æruginis octaua parte, decima, duodecima, sub duplo thure, ad modum æruginis, & aliquando oleo addito sesquialtera ratione ad æruginem. Ceræ, terebinthinæ ana ℥.1. æruginis ʒ.2. thuris, ʒ. dimidium, olei sesquidrach. sed ferè oleum adiicitur, cum sine thure & aceto conficitur pharmacum. Aceti verò vsus est, vt ex eo ærugo diutius versetur. Maleficis cõuenit, æruginis ℥.1. squammæ æris ℥.2. aceti ℥.8. mell. ℥.2. metallica in sole tandiu teruntur ex aceto, dum hoc consumptum sit: mel adiicitur, coquuntur omnia dum ruffescat pharmacum. Clementer purgat ex mellis & terebinth. pari pondere: paulò efficacius, addita ærugine priore ratione. Maligna iuuat. litharg. lib.1. coquitur in aceti lib.1. olei veteris lib.2. iam inspissatis, adde ærug. ℥. 1. coquantur omnia dum ruffum colorem trahant. In rheumaticis & humidioribus mel. lib. 1. aceti selibra, æruginis ℥.1. aluminis semuncia, coquuntur reliqua: postremum alumen immittitur, tandiu permittuntur dum ruffescant. Atque omninò in his modus sit æruginis, vt ne mordeant. Multa alia viridia & gilua ex ærugine lib.2. de cõpositione medicamentorum κατὰ γένη. Ægyptiaca recentiorum multis emplastris veterum ex ærugine respondent. *Ægyptiaca recentiorum.* Vnguentum de melle, aut Ægyptiacum magnum Mesuæ, vlceribus malignis, putrilaginosis, cuniculosis cõuenit. Sed hæc præscriptis modis macerata ærugine, moderari licet. Cera viridis, arida & infriata, aut (si res postulat) soluta rosaceo deterget. Ægyptiaca, aloë, myrrha, vsto alumine, radicibus aristolochiæ, gentianæ, enulæ, & aliis id genus aridis

tritis cõſperguntur: ſiccantur in tegula, puluis inde muccoſas carnes putridas, præhumidas corrigit, & teſtulas oſſium elicit. Papaueris cornuti folia, & flores admodum ſordida vlcera & rebellia iuuant: ſed his, vt aliis omnibus quæ valde tergeant, abſtinendum in molli corpore, nec ita ſordido vlcere: ſiccãtur illa, & inſpergũtur. Archigenes inſperſis puluiſculis, floccum è diuulſo filo, imbutum frigida vel ſubauſtero vino ſuperponebat. Squamæ, æruginis ana ℥.1. ceræ ℥.6. larignæ aut terebinth. liquidæ ſeſquuncia: in minùs malignis, dimidio minuẽda metallica. In tumentibus vlcerum labris reſinæ loco, œſypus, medulla cerui vel vituli permiſcẽda: medicamentum in platyſmate totum vlcus comprehendat: vicinæ partes parygro recenti, vel alio medicamento, quod phlegmonem arceat, muniantur: tertio quoque die reſoluitur platyſma. Ex ærugine & cremato ære medicamenta conficiuntur ad maligna: concorporantur illa modò cera pingui, modò cerato myrteo vel roſaceo, atque par metallorum modus eſt. Ceratum paulò vincat metallica, quod aliquãdo quoque larignam, vel terebinthinam habeat ſubdupla ratione ad ceram, & alumẽ ſubquadruplum ad metallica. Aerurg. æris cremati ana ℥.1. aluminis ſemuncia, ceræ ſequuncia: terebinth. ʒ.6. olei myrtei ſemũcia. Plura generis eiuſdem quarto de compoſitione pharm. κατὰ γένη. E farinis hordei, fabarum, cicerum, orobi, lupinorum, melle & terebinth. concorporatis, ſordes extergebis. Farinæ ℥.3. ſucci apij, abſynthij, marubij & ſimiliũ, vnius ℔.1. mel. ℥. 9. ad iuſtum corpus decoquantur. Al. Hordeacea in duabus partibus aquæ, vna mellis roſacei

Papauer cornutum.

Aſclepiadis.

Ratio conficiẽdi cathartica ex ærugine & metallicis.

E farinis.

percoquitur: purgat, lenit, calorem temperat. Farinæ in memoratis succis coctæ, contra cancros & fistulas valent, in laboribus neruorum terebinthina commodè permiscetur: myrrha & aloë in putredine, quæque contra putria descripta sunt. In calore, hordeacea & fabacea præferri debet. In aliis è fœnugræco, ciceribus, orobis & lupinis melior est. Amicissimum neruis quod sequitur. ℞. resinæ, mell. terebinth. ana ℔. myrrhæ, sarcocollæ, farinæ fœnugr. & seminis lini ana ℥. I. ireos semunc. Aliud quod in pure crassiori vsurpandum est. Galbani, ammoniaci, resinæ, terebinth. sepi taurini, ceræ, olei veteris ana part. æqual. in aceto mersa, paulatim fundantur igne. Aliud quod purgat, siccat, fistulas curat & glutinat. ℞. iris florentinæ ℥. 5. farinæ orobi vel cicerum ℥. 3. mannæ, thuris, calcis viuæ ana ℥. 3. aristoloch. ℥. 3. & semiss. fiat puluis: in fistulas vetulo facto immitti potest: alioqui in liquida medicamenta quæ fistulis conueniant, respergitur. Viride ex herbis vetera vlcera repurgat, excrescentem carnem reprimit & cicatricem ducit. Chelidoniæ, plantaginis, scabiosæ, lybistici, vrticæ, ormini syluestris, ana M. I. côquassata septem diebus in oleo macerentur, in eodem cocta exprimantur: expresso succo, adde ceræ ℥. 3. terebinth. ℥. 6. resinæ ℥. I. simul bulliant dum fiat corpus. Subductis igne adde sarcocollæ, aloës ana ℥. I. aristolochiæ longæ, æruginis ana semunc. aluminis ℥. 6. sed iniquius pondus est: fiat vnguentum. Vnguentũ apostolorũ ferè respõdet veteri antiquorum: qui hoc vsi sunt attrahẽdo, molliendo, glutinando, & contra ferarum morsus: quod quia variè describunt, ex Aëtio vertimus

Amicissim. neruis.

In pure crasso.

Puluis Octauij.

Viride ex herbis.

thure addito,& myrrha, vnde clementius futurum est.℞.litharg.℥.25.ammoniaci ℥.9.Colopho. ℥.16. æruginis, galbani ana ℥.2. bdellij, opopanacis ana ℥.3.aristoloch.thuris mascul. ana ℥. 6. myrrh. ℥.4. ceræ,ol.ana ℔.2.Lithargyrus oleo coquitur,media ebullitione inditur ærugo(recentiores decoctionis fine, vt meliùs purget) vbi non inquinant, Colophonia inspergitur:summotis igne, reliqua ex aceto trita immittuntur:postremò versantur in mortario,& permiscentur.Nostri terebinthinã addunt,& maiorem modum æruginis : ideóque purgando efficacius est. Al. Mellis cocti lib. 1.thuris semuncia: myrrh.ʒ.2.efficacius è crudo melle,additísque ęruginis & resinæ ana ʒ.1.Plura primo, secundo, quarto,& quinto,de compositione pharm. κτ̀ γένη decimoquarto & decimoquinto Aëtij.

Prouidendum autem,vt ne malè purgatum vlcus coëat.Hippocrates cuneolos è spongia aut plumbo ori fistulæ inducebat:nostri & spongiam & gentianam & Syphones,vel tubulos, quas cannulas appellant.Ac liquabilia quæ τηκτὰ vocant cuniculosis vlceribus & fistulis iniiciuntur, penna vesicæ alligata, vt Hipp. vel cornea fistula vesicæ iuncta, vt Gal.Nostri meliùs fistulis quas syringas vocant: veteres oriculariis clysteriis, aut vesicæ loco, sacculis coriaceis vsi sunt.Arida verò ξήρια dicta corniculis inspirabant, aut illitis penicillis lentore aliquo inspergebant,penicillos autem è filo contexebant,fingebant è scirpo. Nostri è plumbo fistulas conflant, illinunt vnguinosis auxiliis,candelas cereas immittunt, aut has mistis Ægyptiacis, cera viridi & aliis conficiunt.

De Sarcoticis. CAP. 3

QVod iam purum, quódque ἀπερίστατον vlcus est, carne impleri debet. Ac tale quidem est, quod sordibus purgatum, modicè siccatum, sine rheumate, dolore, phlegmone, callo, intemperie constitutum est. In summa cui nihil accidit, quò minùs impleri possit. Hîc ergo carnem regenerabis. Sed hoc naturæ opus est, quæ carnem è sanguine conficit. Oportet ergo tantum talémque sanguinem naturæ suffici, vt inde carnem procreet: instituenda vitæ lex, cibi boni succi, vitatis acribus: auis, venatio, suilla elixa dari potest. Vinum in dolore & phlegmone alienum est, datum alioqui modicè, nec ita vetus, vt iam acre sit, aliquãdo prodest. Reliquum verò sarcoticis medicamentis perfici debet. Quæ reuera sarcotica sunt, iustam materiam naturæ comparant, modicè detergent, siccant primo gradu: vel ita vt ne nimis calefaciant. Nam quæ vehementiùs extergeant & siccent, primùm quidem ac per se, rhyptica & cathartica appellentur: deinde verò ac secundariò sarcotica: & colletica dici possint. Quin & cephalica sarcotica quædam sunt, sed paulò acriora, quàm vt reuera in sarcoticis statuantur, nisi vim siccandi emollias, & acrimoniam hebetes: vt eorum quæ purgant, asperitatem lenias. Sic enim carnem regenerent. Itaque ceratis, oleo, & similibus temperentur. Ac cerata dupla, tripla vel quadrupla sunto, vt molle, durúmque corpus, & medicamentum læne, vel àsperum, acre vel moderatum est. Quale fuerit si ægyptiacorum vnciam, duabus, tribus, aut quatuor vnciis cerati permisceas. Cerata fiant è myrteo, si adstringendum:

Sarcoticorũ natura.

Cephalica.

Modus cerati ad rhyptica & cephalica.

Materia ceratorum.

omphacino, ſi etiam refrigerandū: roſaceo, ſi præter hæc concoquendum & repellendum: quanquam his omnibus communis quædam virtus eſt. Maſtichino, lentiſcino, terebinthino, vbi leniter calefaciendum, molliendum, & contrahendū. Quòd ſi parte aliqua durum, crudum, nec ita clemens vlcus eſt, loco cerati ſimplicis, vteris eo, quod quia reſinam capit ῥητινόκηρον appellant. Deraſa quoque rotis axungia, temperādis eiuſmodi catharticis idonea eſt. Mollit, ſiccat, digerit, & leuiter aſtringit. Licentia eſt vocare ſarcotica, quæcúnque repellunt, temperant, molliunt, intēperiem corrigunt, ac breuiter ſummouent omnia, quæ à generanda carne naturam intercludant. Qua in re vitanda ſunt, quæ plurimum aſtringunt, & acrimonia mordicant: illa frigi humiditatem partium, & materiam carnis ebibunt: acria corrodunt, & aucta ſorde vlcera amplificant: vtráque verò exaſperant. Seligenda materia, quæ naturæ corporum, & partium conueniat. Nam ſi quid Dionis vlcus impleat, non ſtatim & Socratem iuuare poteſt: nec quod in glande carnem inſtaurat, & præputium protinus incarnabit. Finge Socratem cui femur vlceratum ſit: thure alioqui ſarcotico putredinem gignes: ariſtolochiæ puluere carnem reſtitues. Ariſtolochia enim carnem regenerat, vbi thus ſordes commouet. Ac rurſus Dion ſit paulò humidior temperatis: huic thus cōmodū, ariſtolochia inutilis eſt. Thus quod in Dione carnem gignit, in humidiore vel ſicciore nihil tale efficiat. Atque omnino in ſiccioribus corporibus & partibus, magis ſiccantia: in humidioribus quæ ſiccent quidem, ſed minùs, vtilia ſunt: ideóque

Axungia rotarum.

Delectus materiæ.

Thus & ariſtolochia.

Conſilium à natura partium.

& præputio, & toti pelli quæ colem induit, ſicciora: peni carneo & glandi minùs ſiccantia conuenient. Ad hæc carni quæ minùs ſiccent: oculo minùs quàm nari, huic quàm auri. Oculos incarnant, ſarcocolla, quæ maceratur aliquando in aqua roſacea, lacte, rubi ſucco, & aliis, thus, manna, cortex thuris, aloë, myrrha, gummi arabicum, tragacātha, miſtis interim metallicis, quæ citra morſum ſiccant (ſiquidem copioſior humor affluit) pompholyge, ceruſa, terra ſigillata, plumbo vſto, ſpodio, antiſpodiis: acrium etiam momento, vbi in multa ſorde vlcus eſt. Sed hæc elota priùs, meliora ſunt. Auribus metallica magis ſiccantia, nec aliis temperata carnem regenerant. Adhæc paſtilli qui plurimùm ſiccent, Andronis, Polyidæ, Paſionis. Scoria ferri plurimis diebus in ſole teritur, ac ſubinde intingitur aceto, quod acerrimum eſſe oportet, aut certè vino. Alij ita cōparatam, & in latere torrefactam, ſi piùs terunt, lauant, aceto imbuunt, ſiccant, & in pollinem tenuiſſimum cōminuunt. Atque hoc medicamento vtendum erit in veteratis vlceribus, in duris corporibus, vbi lenioribus nihil profeceris. Quæ ocularia efficaciora ſunt, incarnandis auribus quaſi leniora vſurpentur. In narium vlceribus, non tam ferri quàm plumbi recremento vti conueniet. Adhæc lithargyro, ceruſa, vino auſtero, oleo myrteo, roſis, punicorum ſucco miſto interim malicorio & alumine. Qualia ſunt recrementi plumbi, vini veteris, olei myrtei, ana ℥ 2. recrementum in pollinem terito, & affuſo vino diu verſato: tum myrteo adiecto omnia conquaſſato, circumagito, figulino includito, coquito, dum ſit luti craſſitudo: in vaſe

Oculis incarnandis.

Auribus.

Scoria ferri.

In naribus.

plumbeo ad vſum reponito : hoc etiam auriũ vlceribus accommodatur. Eadem ratione metallica trita, liquidis permiſcebis : & ſi ſiccandum magis, roſas, melicoriũ, alumen ex vino tritum adiicies. Cæterùm vlcera narium, paſtillis illis, Andronico, aliiſque generis eiuſdem ſemper curari Galenus author eſt. Verùm à lenioribus auxiliis ad hæc tranſeundum erit. Soluuntur vino modò dulci (ſiquidem dolor eſt, aut aliquid crudi reliquum ſit) modò auſtero, quod reprimit: aliquando veteri, vt ſiccet magis: nonnunquam aliis: aceto etiam modò vinoſo, modò acri & vetuſto. Atque hi paſtilli capite de hæmorrhagia deſcribentur. Roſæ detractis vnguibus omphacino triplo infunduntur, quadraginta diebus inſolãtur, oleum cauis vlceribus accommodatiſſimum eſt. Vlceribus pudendi, quæ humidiora ſunt, anethum vſtum inſpergitur, cucurbita ſicca, lota pompholyx, eiúſq; cinis, lapis hæmatites, pini cortex, plumbũ vſtum lotum, cadmia ſimiliter cõparata, ſpodium, antiſpodia: quę conficias ex oleaſtri floribus & foliis, ebore, cornu cerui dactylorum nucleis, moris immaturis, buccinorum cauis, teſtudinum & oſtreorum domiciliis, taurino glutino, aliiſque plurimis: quorum quæ ſolidiora ſunt, noua cremantur olla, molli carbone, dum figulinũ percoctum ſit: quæ verò molliora, exareſcunt in ſole: teruntur omnia, & ſi quid acrimoniæ retinẽt, lauantur vino & roſacea aqua, vt citra morſum ſiccent, impleántque: hæc autem ocularibus ſarcoticis commodè aſcribentur. Præter hæc tum pudendis, tum partibus omnibus quæ vegetiùs ſentiant, idónea ſunt, amylum, ceruſa ſæpiùs elota. His autem conuenienter

Antiſpodia.

In pudendis & partibus quæ facilè ſentiunt.

conuenienter miſcebitur aliquid thuris, mannæ, corticis thuris, aloës, ſarcocollæ, myrrhæ, ceruſæ factitiæ: aloë ſicca, & mannæ portiuncula, non ita madida vlcera genitaliũ incarnantur. Quòd ſi cancer in metu eſt, ſolani ſuccum, ſemperuiui, plantaginis & ſimilium, piſtillo plumbeo & mortario diu verſabis, in eóque medicamentum accõmodatum concorporabis: aut in oleo, quod vi ignis exprimũt è plumbo. Eadem quoque remediorum ratio in ano & partibus quæ facilè putreſcãt, ſeruari debet. Putreſcunt facilè & nomis occupantur extremæ corporis partes, quibus infirmus calor eſt, quíque celeriter extinguitur: cauæ, vt quæ recrementis facilè impleantur, atque omninò calidæ & humidæ, & ita poſitæ, vt parum commodè perflentur. Atque omninò naturæ partium coniungere oportet, quòd ſinus vel humidior & ſordidior: vel purior & ſiccior eſt: vt ſi conſentiant, quia & pars humida & humidum vlcus eſt, ad vtrúnque remedia accõmodes. Quæ ſi contraria indicãt, pars natura ſicca, & cauum quod ſupra modum humectum, eſt ita temperãda ratio, vt quum alterum iuues, alteri non noceas. Natura partis ſimilia: vlcus ferè contraria deſiderat. In diuturnis, rheumaticis, quæque ægerrimè carnem recipiant, ſarcoticis aridis opus eſt, quæ citra morſum ſiccẽt, qualia proximè deſcripta ſunt, quibus cauitas confertim implenda eſt. Eadem fiſtulis inſpirantur, ex quo in vetere axungia, aut eroſa rotis, Oſtreorum cinis, labris, vlceris & qua parte callus eſt, imponitur. Omnia ergò ramedia ſuis finibus diſtinguenda, & naturæ partium vlcerúmque accommodãda ſunt. Languidius ſar-

In diuturnis & rheumaticis.

In fiſtulis.

Languidius & efficacius ſarcoticon.

coticon vel ſaniem aceruat, vel mollem carnem, flaccidámque gignit. Efficaciore cauum exareſcit, vel calloſum germen enaſcitur, ſæpè etiam excitatur dolor, vlcúſque grauiter arroditur. Quæ induntur vlceribus, leuia ſint, & contactu ſuauia (εὐαφέστερα Græci vocant) ne aſperitate dolorem creent. Ex quo terebinthina cerę, & hęc terebinthinę ſæpè commiſcetur. Friabilis materia in tenuiſſimũ pollinem reſoluitur: & cum aliis lenta & emplaſtica tẽperantur, vt aliorum aſpredinẽ delineant. Coquuntur multa vt liqueſcant, & viſcidam naturam trahant: veſantur ſedulò, ne in grumos coëant. Cæterùm aliud genus varium, quod multa ſimul perficit, & ad multas corporum naturas deformari poteſt, ſæpè vſui eſt: quia videlicet eo celerius malum percuretur, & vnum pluribus mederi poſſit. Ac certè perferri debet, quum multiplex vlceris querela eſt, quia rheumaticon, dolens, calloſum. Quódque volumus, ſubiecto exemplo intelliges, ídque in vſu reliquorum medicamẽtorum ſemel expoſitum ſit. Glutinat, ſiccat, deterget & carne implet. Strobilinæ ℥. 3. cerę ℥. 1. æruginis raſæ ſemunc. thuris ʒ. 2. aceti quod ſufficit. ęruginem pluribus diebus aceto conteres, thus vno die: atque ita liquatis aliis permiſcebis. Gangręnis, nomis, putrilagini conuenit. Fiet clemẽtius ſtrobilina priùs molliore facta è roſaceo, vel terebinthina ſtrobilinę loco miſta. Quòd ſi terebinthina careas (quod ferè fit) larigna, quæ pro terebinthina ſupponitur, & omnino ei ſimilis eſt, vtẽdum erit, quam ad omnia valere, ad quæ terebinthina, ſcripſit Aëtius. Alia larignæ differentia cætera quidem terebinthinæ ſimilis, ſed guſtu mor-

Exercitatio in acuendo, vel hebetando pharmaco.

Duplex larigna.

dacior, ſenſu acrior, & odore grauior eſt. Mitius quoque fuerit cerato addito, cera lota, diutiùs trita ærugine, aceto non ita forti, ſed vinoſo: poſtremò ſi æruginem minuas, hac arte clementiùs factum glutinat. Mediocre fit, nimiùm neque acre, neque languidũ, non ita diu trita ærugine, & medio modo indita, vt didrachmi vel drachmarũ trium pondere: picea ĩ iecta aut abietina, qualis eſt vulgaris terebinthina, iam craſſior, natura lenta, colore ruffo: tenacius ſimul & minùs acre ad modum æruginis immiſto thure. Vbi ſiccandum magis, drachmas duas lithargyri, aut ſquamæ (ſiquidem cõtumax vitium eſt) adiicies. Squama vratur priùs, & in cinerẽ trita, vino vel aceto eluatur. Atq; hæc metallica tum maximè vſui ſunt, quum flacceſcunt carnes, & humidius vlcus eſt. Oleum verò adhibeatur (ſiquidem fuerit opus) melinum, aut myrteum: in calore, roſaceum præſtãtius eſt. Quòd ſi parum procedit caro, ariſtolochiã, aut aliquid è ſarcoticis iniicies: in duritie, medulla cerui & vituli, adeps vituli, gallinæ, anſeris, colliquanda ſunt. Quæ ſi leuiùs efficiunt, ad reſinam liquidam, non acrem: poſteà etiam ad galbanum & ammoniacum decurrendum erit. Partem quoque aluminis infriabis in rheumaticis, vel ladanum quod mollit, lenit, repercutit: maſtichen, ſarcocollam, aloën. Atque hæc repellit, terget, digerit, & carnem gignit. Sic ergo πολύχρηστον temperabis, quod ad multa vitia ſemel transformes. Variis corporibus adhibeas, eóq; ſemper carnem regeneres. Iam verò conſtare puto in ſimplici vlcere quod ἀπερίστατον dicebamus, vtendum eſſe eo genere ſarcoticorum, quæ ſuauiter implent, nihilque mor- *Ladanum.* *Ex natura vlcerum.*

dent. In malignis, deſpaſcentibus, putrilaginoſis, ad acria decurritur. Sed ita, vt ratio aliqua partium habeatur, iuſtóque modo ceratis, roſaceo, & aliis temperētur. Quod inter vtrúnque vitium ambigit, mediis auxiliis curari debet. Atque omninò prouidendum, ne moueatur dolor, atque inde inflammatio: tum ne qua ſit intemperies vlceris, aut partium, quę hoc ambiunt. Etenim natura partis inſtauranda priùs eſt, quàm renutrias. Quæ metallica adhibentur, cruda meſſoribus, nautis, foſſoribus, atque omninò calloſis corporibus: eadem vſta & è vino lota pueris, mulieribus, eunuchis comparētur. Quæ tantùm vſta femori inſeruntur, ea vſta ſæpiúſque lota inſpergantur coli. In pudendi vlceribus præſtantiſſimus eſt margaritarum cinis. Corallo ſimiliter vti licebis: cryſtallum laudant in oris vlceribus & cancris. In clementibus auxiliis aloë eſt. Amylum per ſe tritum & reſperſum genitalia implet, & cicatrice tegit. In tenera natura lauatur aqua polygonij, ſolani, plantaginis: nec abſimilis habetur cura vlcerata ſede, ore, partibus extremis. Fuligo thuris, terebinthinæ, myrrhæ, admodum ſiccare poteſt: è ſtyrace & pice liquida efficacior eſt. Suauior quæ ex butyro & œſypo effumat. Lauari debet quæ ſit acrior. Manna repellit, & ad multa vtilior thure eſt. Colophonia pix, reſina præſertim ſicca, humidioribus corporibus conueniunt. Colophonia modò per ſe, modò cum thuris polline vel manna, vlcera genitalium perſonat. Caries lignorum expurgat, implétque humida. In vlmo præcipuè, quercu, & adſtringente ligno colligenda eſt. Per ſe inſpergitur, & aliquando adhibetur in cerato. Cortex radi-

Particularis materia. *Margaritæ.* *Corallus.* *Aloë.* *Amylum.* *Fuligo.* *Manna.* *Pix & reſina.* *Colophonia.* *Caries lignorum.*

cis capparis eadem poteſt : & cum carie cõtra Chironia & maligna permiſcetur. Farina toſti hordei & fœnugræci humecta iuuat : torretur in tegula. Ariſtolochia, gentiana, enula, & ſimilia detergent, digerunt, attrahunt, & carne replent : ſed hæc paulò acriora ſunt, quæque duriori corpori & humidiori vlceri conueniant. Aqua roſacea vel vino macerata aliquantulùm miteſcunt, cerato quoque retundi poſſunt. Pumex crematur carbone puro, vino immergitur, ſiccatur vmbra: per ſe & cum ſexta ſulphuris parte Chironia iuuat. Chironiis longè optimum medicamentum eſt plumbum vſtum & elotum. Plumbi ſcoria ſimiliter comparata, vtráque cancros & putrilagines mirabiliter adiuuant. Extillant oleum è plumbo Chimicorũ arte, quod ad eadem vtiliter adhibetur. In acri ſanie acria ſuſpecta ſunt. Sed hæc partim vſtura, partim lotura obtundi, & cerato capta, vel roſaceo leniri poſſunt. Ac cerato quidem, ſi expoſitum, nec ita cauum vlcus eſt: in cuniculoſo diluuntur roſaceo. Liquidiora pharmaca in ſuperficiem data diffluunt, & inde linamenta arida relinquuntur. Craſſa verò atque corpulenta altiorem ſinum non ſubeunt, niſi diluantur, & in pyulcis, colliriis, corniculis oris amplioris infundantur. Metallica acria ſunt, ſquama æris, & ſtomatis (chalybem vocant) chalcitis, calchantum, quibus non niſi parcè vtendum eſt, & quod antè dictum eſt, vſtis ferè, lotis, & leniori genere pharmacorum temperatis. Lauantur pluuia, ſi quæritur aſtrictio, alioqui puteali, fluuiali vel fontana. In fiſtulis & calloſis vlceribus, aceto, vrina, lixiuio, vino alioqui giluo & ſubauſtero : multò

Ariſtologia.

Plumbum.

Metallica.

magis ſi vel caro, vel cicatrix creanda eſt. Sed acribus paulatim aſſuefacere oportet. Cõſuetudo enim efficiet, vt ferat pars ea, quibus initio grauiter irritabatur. Cremantur metallica, vbi acrimonia metuitur, olla cruda tecta operculo quod vel corniculo, vel multis foraminibus pateat, quáq; acrior vapor exhalet. Vſta verò extinguere oportet lacte, butyro, melle, vino, herbarum ſuccis, vnde vim cõuenientem imbibant. Ex quo lotura quicquid acrimoniæ reliquũ eſt, exteri debet. Lithargyrus cocta ſarcoticis imbecillior eſt, quia non ita ſiccat, terget, adſtringit: acrioribus miſta iuuare poteſt. Ærugo acrior eſt, quàm vt carnem gignat: oleum ſordes colligit: cera idem efficit: tria hæc miſta carnem regenerãt, celeriùs etiam ſi quid ſarcotici ammiſceas. Quale eſt ℞. cerati roſacei ℔. 1. æruginis ℥. 1. Ac de medicamentis ex ærugine ſuperiori capite ſatis dictum arbitror, explicatúmque, qua arte cathartica deformes. Vt fiant ſarcotica, retundẽda acrimonia, lenienda eorum quæ tergant aſperitas, lenis adiungenda adſtrictio, vt carnem regeneres: de quibus abundè eo capite dictum eſt. Quòd ſi in hiſtoriis veterum medicamenta reperias, quæ carnem regenerent, capiant tamen acria & aſpera, qualia quæ valde tergent, quæque vel auſtera ſunt, vel acerba: recognoſcere oportet ea ipſa non omni vlceri deſcripta, ſed ei quod ſordidum ſit & contumax, atque humore diffluat. In quo acrimoniam retundi & aſperitatem ſorde multa & ſanie deliniri contingit, non aliter quàm illa ceratis & oleis molliri ſolent. Atq; omninò ſeparandũ genus hoc pharmacorũ ab altero quod pura impleat. Eadẽ ratione in

Lythargyrus. *Ærugo.* *Animaduerte.*

vlceratis oculis, multum lachrymantibus & sordidis, paulò acriora sarcotica imperamus: quia intelligamus sorde & lachrymis vim pharmacorum dilui. In genere æruginis, factitia est chrysocolla ex vrina pueri impubis. Versatur hæc in mortario, pistillóque æneo, quæ è molli ære & cupro conflata sint: sal purissimus vehementer tritus, aut nitrũ coniungitur vrinę. Similiter ex ærugine Cypria, vel quã è cupro deraseris, diutissimè tritâ, circũacta isdem mortario, pistillo & vrina. Borax aurificũ niueo candore, quódque capistrum vocãt, eodem modo teritur, & in mortario cum vrina circumagitur: deinde omnia tinguntur glasto, aut ęo puluere glasti, qui iam è Narbonẽsi Gallia marsupiis importatur. Is emitur magno: cõmuni nomine cum cocco baphico pastellũ vocant: inficírque, colore purpureo ad violã inclinante. Sic intinctus Borax cęruleo splendet, aut si plus glasti combibit, purpureo. Est & vstolex barbaro nomine, ex aluminis, salis ana parte vna, aceti acerrimi partibus duabus tritis vt prius, dum ceruleum colorem trahant. Alij aceti loco, vrina illa vti malunt, à qua nõ longè abest Scolœcia ęrugo veterum, maximè Diosc. hæc omnia acri sunt natura, eodẽ modo vsurpanda, quo ærugo & acria metallica cremãtur, eluũtur, tẽperantur aliis. Quod sequitur, anodynõ est, sistit, incarnat, phagedænicis, rodentibus, cãcerosis, tibiarum vlceribus medetur. ℞. litharg. ℥. vj. olei myrtei, & succi hyoscyami ana lib. I. coquãtur omnia expirante succo, dum sit mellis crassitudo. Seorsum autem coquito, cerusæ lib. ß. in olei rosacei & succi plãtag. ana lib. semiss. ita cocta metallica misceãtur, leniter coquãtur, versentur

Borax.

Vstolex.

Ærugo scolæcia.

Ad phagedænas tibiarũ.

ſpatha: poſtremò ſummotis igne, inſperge maſtich. lib. ſemiſſ. vniantur probè, & plũbea pyxide reponantur. Ad eadẽ vlcera tibiarum, litharg. lib. ß. ſubtiliſſimè teratur, verſetur affuſo vino, ſucco plantaginis, vel alio liquore, qui per ſe conueniat: ex quo coquito cum ol. roſacei, adipis caprilli ana lib. ß. coctis ad iuſtum corpus addes maſtiches libr. ſemiſſ. ſubductis igne, & leuiter refrigeratis, vitellos quinque ouorũ immiſcebis.

Theriaca. Theriaca efficaciſſimè purgat, incarnat, cicatricem ducit. In ſarcoticis cenſentur cephalica, quæ primùm quidẽ caluariæ medentur, deinde reliqua oſſa carne contegunt, poſtremò duras carnes reſtituunt. Duorũ ferè ſunt generum. Alia enim κεφαλικὰ, quæ peculiariter caluariam incarnant: quædam καταγματικὰ, quæ reliquis oſſibus fractis adhibẽtur: verùm vtriuſque nomen & ratio interim permiſcentur.

Virtus cephalicorum. Cephalica catagmaticis acriora ſunt, ſquamas oſſium detrahunt, foras euocant quæ in alto latent: vtráque tergent, digerunt & ſiccant.

De compoſitione cephalicorum. Multa catagmaticis & cephalicis acria metalla cõmiſcentur, ſed præcipuè vbi ramentum oſſis reuellendum, & humor viſcidus longiùs trahendus. Ac nudatis oſſibus incarnãdis, arida inſpergantur. Pinguia enim & quæ ἔμμοτα vocant, quia inuncta linamentis adhibentur, nudatis oſſibus nocent. Miſcetur ferè cephalicis quod leniter adſtringat. At hoc niſi eò vſque viceris tritura, vt in tenuiſſimum pollinẽ abeat, tardabit potius reliqua, quàm incitet. Contrà tenuiſſimè læuigatũ reprimet quod influat, efficiétque, vt vis tergẽtium altiùs penetret. In vulneribus oſſium, ſed præcipuè capitis, non ſtatim ad incarnationem (συσάρκωσιν appellant) ve-

niendum: ſed explorandum priùs, an omnia tuta ſint, num quid contuſum, quod ſuppurare priùs, ac deinde purgare & ſiccare oporteat. Videndũ quoque priùs eſt, ne qua parte ſyderatum aut corruptũ os liueat, vel cariem trahat: elimandum enim, inurendum, excidendum, ac omnino repurgãdum eſt. Hæc autem cura multò maximè ſuſcipi debet in caluariæ fracturis, quæ altiùs procedũt. Itaque tum demum cephalicis vtẽdum, quum pura omnia carere periculo videbuntur. Atque vbi ſuccreſcit caro (ſuccreſcit autem facillimè) & os ſuo corpore leuiter integetur, cephalica tẽperabis oleo, cerato, aliíſque generis eiuſdem. Cerati modum definient, natura partis, qualitas vitij & medicamenti. In calloſo vlcere, par medicamentum pari cerato miſceri poteſt. In aliis ceratũ duplum, triplum & quadruplum eſſe conſueuit. Parantur cephalica ex iride Illyrica, vel florentina, alioqui pumila, denſa, quæque ſit frãgenti cõtumax, ſubruffo colore, guſtu amaro, odore perquã ſyncero. Parantur quoque ex orobi, cicerum & lupinorum farina, manna, ariſtolochia, gentiana, bryoniæ & panacis heraclij radice, magis etiã eius cortice. Opopanax autẽ calidior eſt. In ſumma cephalicorum materia deterget, ſiccat, & nõ rodit. Nam acria miſcentur, non quia ſarcotica, ſed vt teſtulas oſſium è profundo trahant. Cephalicum Cathægetæ, quod tollit ſquamas, oſſa corrupta detrahit, & caua implet. ℞. iridis, radicis panacis vel capparis ana ℥. j. ariſtolochiæ rotundæ, mannæ ana ſemunc. trita & traiecta cribro reſperguntur, vel miſta melle inſeruntur cauo. Aliud acrius Xenocratis. ℞. farinæ orobi ℥. j. iridis ſeſquunc. mannæ, ariſto-

Cautio.

Cerati modus ad cephalica.

Materia cephalicorum.

Cathægetæ.

loch. rotundæ, ſquamæ ana drach.5.tritis vtitor, & cum melle. Sunt qui addant radicem bryoniæ, & aliter parent. Aliud è Silphio, quod ſi deſit, vtere benguino:reſcindit callos, purgat, tabefacit membranas,vt ſponte ſua decidant:& caua implet. Reſinæ pini ſiccæ ſeſquunc. pumicis torrefacti extincti vino, iridis, ariſtoloch. ſilphij ana ℥. j.thuris ſemunc. ſquamę æris ʒ. ij. aliàs quatuor : arida & in melle vſui ſunt. E Serapiade. Satyrij triteſticularis, iridis,marrubij ana vnc. 1. farinæ orobi vel lupinorum ʒ. x. ariſtoloch. ʒ. xv. ſicco & ex melle vtitor: ſquamas elicit, valde ſiccat, incarnat. Huic generi Satyrij quòd Serapias & triorchis vocatur, hæc inſunt,quod in pollinem radice trita, contumacia & putrilaginoſa ſiccat & repurgat,herpetes ſanat, diſcutit œdemata. Triphonis quod aufert ſquamas. Corticis pini, ſquamæ, pumicis vſti ana ſeſquunc. mannę,thuris, ariſtoloch. iridis, reſinæ pini ana ℥.j. myrrh. aloës ana ſemunc. vtere vt priùs. Athenæus pro cortice pini habet gallæ vnc.1. Quod ſequitur, Deleontis eſt:diuturno,ęgrè curabili, & calloſo vlceri medetur, oſſa corrupta rapit. Squamæ, mannæ, thuris, reſinæ ſiccę ana vnc. 2. aceti quantum ſufficit.Squama ex aceto lęuigatur, thus & manna tenuiſſimè trita immiſcentur, ſimiliter & reſina;paſtilli fiunt,qui in vmbra reſiccantur. In calloſis,pari cerato roſaceo:in aliis triplo vel quadruplo temperantur. Melanchloron Triphonis ad eadem. Squamę ſeſquunc. mannæ, thuris, ammoniaci,reſinę pini ſiccę,ſeui vitulini bene curati, terebinthinæ ana vnc. du. cerę, olei ana vnc. quatuor, aceti vnc. 10. confice vt priùs. Plura capite de vitiis oſ-

E ſilphio. *E ſerapiade.* *Satyrium.*

ſum ſecundo, quarto & quinto de compoſitione pharmacorum κτ̀ γένη. Trigener, Cera, Colophonia, terebinthina pari pondere colliquantur, refrigerata immerguntur frigidâ, diúque manibus volutantur: nuda oſſa capitis incarnat, ſquamas deducit, & cicatricem facit. Sed hîc aliquid epulotici commiſcebis. Admirandum eſt è maſtiche pariter miſta in oſſium fracturis. Iudæi. Colophoniæ lib.1. maſtich. vnc.1. olei ſeſquuncia: liquata & in frigida piſta ſine linamento vlceri interponuntur: purgat hoc pharmacum, & carne implet, ſed non claudit cicatrice, niſi quid ex epuloticis immiſceas. Optimè incarnat, farinæ piſtrinalis vnc.2. colophoniæ valde tritæ vnc.1. arido cauum impletur. Galeni. Ceræ ſeſquunc. ol. lib. dimid. liquefactis adde thuris, iridis, ariſtolochiæ ana drach. 2. æruginis drach. 1. Aliud. Radicis anchuſæ vnc. 2. aloës vnc. 4. vtere arido. Hactenus experimenta veterũ, nunc ad recentiorum ſarcotica tranſeamus. Aureum Meſuæ ita deſcribunt. Ceræ vnc.5. reſinæ vnc. 3. terebinth. lib. 1. mell. ſeſquunciam: maſtichis, thuris, ſarcocollæ, myrrh. aloës, croci ana drach. j. fiat vnguentum. Aliter Meſuæ & alij, ceræ citrinæ ℥.6. ol. boni lib.2. & ß. terebinthinę vnc.2. reſinę, Colophoniæ ana ſeſquunciam, olibani, maſtichis, ana vnc.1. croci drach.1. Vtrúnque ſarcoticon eſt, & molliora corpora conglutinat: cera in eo liquanda eſt: liquata reſina, Colophonia, & terebinthina confundenda: depoſitis ab igne olibanum & maſtiche inſperguntur: poſtremò crocus in puluerem tritus immiſcetur. Fuſcum Nicolai & croceum multa habent vnde emolliant & concoquant.

Trigener. *Iudæi.* *Galeni.* *Aureum Meſ.* *Fuſcum & croceum.*

Vnguentum paruum Ceraſeos, Gratia dei, emplaſtrum de Ianua multa habent vnde purgent & carnem gignant. Tetrapharmacū dolorem lenit, maturat phlegmonem, putredinem augere poteſt, ſiccare verò & expurgare nō poteſt. Galenus locis aliquot Theſſalum & Theſſalios reprehendit, qui tetrapharmaco vt ſiccante, purgante, & incarnante, vterētur. Quod ſi tum iure reprehēſum fuit, in eandem cauſam incidunt, non modo recentiores medici, ſed inter Græcos Auctuarius, qui iam à vetere illa Græcia degeneraſſe, & Arabum familiis conſenſiſſe viſus eſt: inter Latinos Scribonius. Vterq; enim vim incarnandi tetrapharmaco tribuit. Sed non ita abſurdum videtur nobis tetrapharmaco vim generandæ carnis eos aſſignâſſe, parte non admodum ſicca, ſi modò è ſicca pice, Colophonia arida, adipe taurino, & cera non ita pingui confecerint: & in vſu, roſaceo, myrteo, maſtichino diſſoluerint.

Actuarius. *Scribonius.*

Omnia vlcera perſanat illud. ℞. artemiſiæ, ſcabioſæ, abſynthij, ormini, ſenecionis, tamariſci, apij, verbenæ, piloſellæ, lanceolæ, pimpinellæ, linguæ canis, millefolij, chelidoniæ ana M. 1. ex omnibus, reiectis radicibus, exprimatur ſuccus, cui adde veteris aung. lib. 2. ſepi hircini lib. 1. olei lib. 2. mellis ℥. 3. mediocriter bulliant, deinde in mortario piſta vniantur.

Diaireos. Diaireos. Sepi vaccini lib. ß. olei roſ. ℥. 3. ceræ ℥. 2. radicis ireos vnciā vnam: thuris, ſarcocollæ, maſtiches, aloës, ariſtolochię ana drachmas duas, cum terebinth. ℥. 3. fit vnguentum.

Puluis Rhazæ. Puluis Rhazę. ℞. olibani, aloës, ſarcocollę, ſanguinis draconis, radicis ireos ana. Eodem modo cum maſtiche, farina orobi, fœnugręci, cicerū, lupinorum, thure & aliis ſar-

coticos pulueres confinges, quos ſubtiliſſimè terere oportet, ne aſperitate lædant. Itaq; materia tunditur in pila, tenui cribo ſecernitur, poſteà mollitur, ac deinde tenuiùs cribratur: quicquid nō trāſmeat, repetitur in pilam, ac tandiu conteritur, dum ad extremū pollinem deueniat. Alia ſarcotica per ſe induntur cauo, vel penicillo vulnerario capta imponuntur: in fiſtulas immittūtur clyſterio, ſed diluta: ab his thorulus mollis vino madēs ſuperdatur. Vinum ſit è dulci auſteriuſculum: poſtremò omnia cōmodè alligantur. Æſtate bis, hyeme ſemel in die commutantur: ſæpius etiam, ſi quid phlegmones, doloris, aut caſus generis eiuſdem interceſſerit. Lintei lanugo bene munda, impacta vlceri ſæpè ſufficit. Liquida verò quæ in fiſtulas danda ſunt, ex incidentibus, mollientibus, & incarnantibus ferè cōparantur, quale eſt in decocto centaurij, marrubij, apij, abſynthij, ligni ſancti, ariſtolochiæ, ireos, althææ, maluæ, ficuum, paſſularū, tragacanthæ, in lixiuio, lotura calcis & acris metallici, aqua vitæ, ſarcotici pulueres reſperguntur: qualia ſunt, radicis althææ, exempto neruo ℥.1. ficus duæ, cētaurij, marrubij, abſynthij ana pug.1. fiat decoctio: in decocto ℥.4. diſperge pulueris ireos, maſtiches, aloës, ſarcocollæ ana ʒ.1. Sunt qui aliquid mellis roſacei, vel myrtei commiſceant. Aliud. ℞. vini albi odoriferi ℥.7. aquæ vitæ optimæ ℥.3. myrrh. aloës, ſarcocollæ ana. ʒ.2. thuris ʒ.3. ſeminis hyperici, centaurij, millefollij, verbenæ, linguę canis, vtriúſque cōſolidæ ana pug.1. leniter bulliant in vino herbæ & ſemina: deinde exprimātur, affundatur aqua vitæ, reliqua trita miſceantur. Fiſtulæ os obſtipetur medicamento

Lanugo lintei.

In fiſtulis.

ex acriuſcula materia, vt oſtreorum cinere, & axungia vetere, vt incidat, molliat, diſcutiat.

De Epuloticis. CAP. 4.

Natura pulotici.

PLenum vlcus clauditur cicatrice. Epuloticon ſiccat, (ſed citra morſum) atque hinc reprimit, carnem reſiccat, cogit, & cute operit: aut certè callo tenui, qui cuti ſimilis eſt. Ex quo ſiccare magis neceſſe eſt, quàm quod vel carnem gignit, vel glutinat. At cicatrix non aliter quàm caro, naturæ opus eſt. Aliud verò genus quod licentia epuloticon appellant, quia excreſcentem carnem reprimit, acri natura & iam mordaci. Addunt & tertium genus, quod ſiccat quidem, ſed non adſtringit. Cicatricem ducunt. Pompholyx, cadmia, ceruſa, plumbum, oſtrea vſta & elota (ac pompholyx quidem lotus & cinis eius in iis quæ citra morſum ſiccent) præſtantiſſima ſunt. Verus pompholyx efflari poteſt, colore parum candido atque liueſcente, iniectus carbonibus auream flammam edit: is iam olim Aëtij memoria parum frequẽs erat, ac ſæpiùs adulterabatur. E fornacibus ærariis facilè parari poteſt, vbi tum flamma, tum vapor æris, teſtudinem elambit. Pinguis enim, candicans & tenuis fauilla inde exterſa pompholyx eſt. Qui verò pompholyx cruſtaceus conuexo quaſi dorſo aſperior, & parte caua lenis eſt, colore modò nigro, modò cinericio, ad cadmiæ genus potiùs referri debet. Spodios, quam vertunt cinerulam, è ſolo atque pauimentis fornacum æris euertitur. Ceruſa plurimis locis Galliæ conficitur. Venetiis importatur quæ ferè candore vincit: ad cicatricem nihil fortaſſe melior eſt. Recrementum plumbi vſtum, ac ſæpius elotum, terra

Impropriè dicitur epuloticon.

Verus pompholyx.

Cadmia.

Spodios.

Ceruſa.

ſigillata, bolus armenius, lapis hæmatites, antiſpodia bene lota, acribus fluxionibus & teneris corporibus omnia inſtituenda ſunt. Aſperiora ſunt, galla, myrrha, malicoriũ, alumen, æris ſquama, chalcitis, miſy, ærugo, vitrioli genera vſta & elota. Et (quod in his præſtãtiſſimum eſt) crematum æs & elotum. Metallis acribus excreſcens caro conſumitur: vſtis tantùm vel elotis, aut vtróque modo maceratis trahitur cicatrix. Sed ſolùm vſta, lotis etiã acriora ſunt. Vruntur ea fictilibus crudis, dum percocta vaſa ſint: extinguuntur vino: tunduntur in mortario affuſa pluuia: mox ſiccantur, cribrãtur rariore ſeta, in mortarium aliquoties repetuntur, ne quid vel arenoſum, vel ſcabrum reliquum fiat. Abluuntur ſæpiùs & torrentur, ea ratione quæ partim ex Dioſcoride, partim ex Arabum commentariis petenda ſit. Tertiò aliquando & quartò retorrentur, lauantur, in pilam reuocantur, vt ea cura meliùs miteſcant. In vlceribus quæ ægrè, víxque cicatricem ducunt, tandiu elaborare metallica nõ oportet. In his enim ſemel cremata, ſemel vino vel pluuia extincta, vſurpanda ſunt. In calloſis, aqua maris vel aceto extinguere melius eſt. Si ſanies acris eſt, immergantur lacte, tenuiſſimo liquore oui, rhodoſtagmate: vinum ſubauſterum conuenit, ſiquidem copioſus humor allabitur. Atque hoc lauandis metallicis præferri debet, quod annis & qualitate medium eſt: inutile recens, quódque ętate, vel mordax, vel fugax & languidum eſt. Aqua etiam in calore vtilis eſt. Nec alia ratio in lotura ſeruari debet. Atque ea arte tum vſturæ, tum loturæ eodem medicamento excreſcentem carnem adimes, cicatricem mollibus, duríſ-

Fortiora epulotica.

Præparatio metallorum.

In quibus extingui lauaríque conueniat.

que corporibus informabis. Malignis idonea ſunt, ſarcocolla, ichthyocolla, chryſocolla, quæ cruda, admodum acris eſt, niſi ſanie vlceris & ſorde diluatur: plumbum vſtum, crematū ſtibium, plumbi recrementū, ſquama ferri & ſtomomatis. Aëris ſquama præterquam quòd ſiccat, etiam deterget, & pura vlcera efficit, quod reliqua ſquamarum genera non præſtant. Æs vſtum carnem exedit: vſtum & leniter elotum duris corporibus epuloticon eſt. Poterit autem vrendo ſæpiùs & lauando ita macerari, vt etiam molli naturæ conueniat. Leniora metallica, pompholyx, ſpodium, plumbum, atque inde purgamentum, minùs obtundi debent. Ceruſa non eget vſtura: & lotura ſatis temperatur. Extergent, æs, æris ſquama, ſtibium, cadmia, vitrioli genera: vſta lotáque acrimoniam deponunt: aſtringendi vim ad cicatricem retinent. Eodem modo calce, oſtreis, buccinorum cauis, & purpurarum, limacum teſtis atque teſtudinum, erinacei ſpiculis, calculis marinis & ſilicibus, vſtis omnibus & elotis vtendum eſt. Ac breuiter quæ in ſarcoticis efficaciùs ſiccāt, ad creandam cicatricem transferri poſſunt. Omnia in cinerem trita ſpecilli nucleo capiantur, & ita inſpergantur plano. Quæ in cerato myrteo adhibentur, leuiora fiunt. Acria verò excepta cera impingi poſſunt. Cera ſequaci vti conueniet, alioquin ad ignem è myrteo piſta, mollienda eſt: quale hoc eſt. ℞. ceræ ℥.4. manibus myrteo tinctis, ad ignem molliantur, & cum æris vſti, ſquamæ æris, & æruginis ana ʒ.3. fiat platyſma. Sed hoc & alia id genus malignis & contumacibus imperanda ſunt. Ac ferè duplici ratione epulotica vſurpātur, quia alia in farinam trita inſper-

Squama.

Æs vſtum.

inſperguntur, ξηραπάσματα & ἐπιπάσματα Græci vocant, alij ξηρὰ καὶ ξήρια καὶ ἔμπαςα. Alia verò ἐμπλαςρώδη firmo corpore ac tenaciùs hærente. Addunt alij & ἔμμοτα mollioribus naturis, locis dolētibus aut inflāmatis: quæ liquatis emplaſticis confinguntur. Itaq; vbi ægriùs trahitur cicatrix, emplaſtica meliora ſunt, quia diutiùs inhærēt, quod vim & celeritatem cicatricis adiuuat. Vlcus humidius aridis iuuatur. Molliora corpora linamēto gaudent. Suauiora ferè, nec tam aſpera, quæ vel emplaſtri forma, vel in linamentis adhibentur. Recens enata caro, neque acrimonia rodi, neq; aſtrictione irritari debet. Corpus ferè accipiunt à cera quæ pinguis ſit, vel natura ſua, vel quia remollita oleo. Olea conueniunt contrahente natura, myrtinum, fraxininū, melinū, terebinthinum, lētiſcinum, maſtichinum, roſaceum, omphacinum, vel in quo oleæ germina, cymæ rubi, cauliculi vlmi, ſalicis, & ſimilium pręcoxerint. Quale ſi deſit, ad ea quæ ſiccant, decurrendū erit. Tale vetus eſt, & recens quidem, ſed quod diu efferbuerit. Siccāt & alia, raphaninum, ſycionium, ricininum, quæq; vehementer diſcutiunt. Iiſdē generibus olei, craſſiora pharmaca ad linamentum diluuntur. Quanquam in malignis non oleo, non aqua vtendum erit, neq; per ſe, neque cum aliis: ſed larigna vel terebinthina mollietur cera, in qua epulotica concipias. Olei modus eſt ad ceram, vt ſit decuplum, vel duodecuplū: copioſius tamen eſſe poteſt, & parcius, vt cera mollis eſt & dura: vt ſunt corpora dura & mollia: vt denique vlcera, vel facilè vel ægrè cicatricē trahunt. Labris tumentibus & calloſis hæc addūtur ceræ, lari-

Vnde corpus epuloticis.

Modus olei in molliendā cera.

In calloſis labris.

gna, terebinthina, lanarum ſordes, medulla cerui & vituli. Quæ connexa non ſolùm emolliunt, ſed præterea efficiunt, vt diutiùs hæreat pharmacũ, & tardiùs exareſcat. Prouidẽdum autem, ne quod tenellæ carni pharmacũ incumbit, ariditate ſcabreſcat: ex quo irritet locum, & ante tẽpus decidat. Ac diutiùs hærere bonũ eſt: ex quo tertio primùm die, vel eo tardiùs abſolui debet. E larigna & dupla cera ceratum confici poteſt. Minor ſit medullæ modus & œſypi, quàm reſinæ. Metallica quadruplo & ſextuplo cerato capiuntur. In epulotico Zenonis, quod à Galeno deſcriptũ eſt, viceſima pars galbani, molliendo ſcilicet, metallicis permiſta eſt. Verùm præſtabit calloſa labra circulari malagmate circũſcribi mediam verò carnem, cui cicatrix creanda eſt, epulotico induci. Alioqui platyſma fingatur, quod malacticon ſit, qua parte labra contingit: reliqua verò epulotico pharmaco illinatur. Sed in calloſis labris ſi nihil malacticis efficies, ad ea quæ ἐκτιλωτικὰ inde appellant, veniendum. Extrema auxilia ſunt ferramenta quæ excidant, & linũ vſurpatum Hippocrati. Flaccidis carnibus balauſtia, alumẽ vſtum, quæque ſimiliter contrahunt, affatim inſpergũtur. Verùm liberaliùs iniici oportet, vbi caro detrahenda eſt: parciùs & in ſubtiliſſimum puluerẽ conleuata, atq; acie cultelli capta, vbi cicatrice caro tegenda eſt. In calloſo ſtupidíque ſenſus corpore, ſi neque pletora eſt, neque cacochymia, acrioribus (ídque matutino magis) ad cicatricem vti licet. In aliis vlceribus, quæ leniant ideo miſcentur, vt acrimoníam retundant. Ac iam progreſſa carne & cicatricem trahente, oleum, adipem, reſinam, ceram

Modus eorũ quæ epuloticon componunt.

In flaccidis carnibus.

aliáque id genus coniungit Hippocrates, vt decôra, lenis, non scabra duráque cicatrix inducatur, ídque hyeme magis quàm Æstate. Quæ molliora corpora colliquant, durioribus cicatricem trahunt. Rursus quæ his carnem regenerant, mollioribus ferè epulotica sunt: & acria rosaceo cerato fracta, cicatricem claudunt. Quódque antè dictum est, tam possunt mansuescere lotura, quã suauis est cerusa. E sarcoticis scordio, carie lignorum, cortice radicis capparis, irionis semine, iri, acoro, artemisia, dracunculi radice, aristolochia, cypero, gentiana, & aliis epulotica finguntur, mista astringenti materia: sed & ea myrteo cerato capta, epulotica sunt. Acriora quoq;, vt calx viua, arrhenicon, ærugo, mollioribus sarcoticis ad cicatricem temperantur. Eodem modo alumen quod nimiũ astringit: sed hæc omnia propositis exemplis declarantur. Manna, thus, leuia sarcotica sunt: calx acrior: nec sine acrimonia squama est. Ex his fit aridum Spodorides Asclepiadis, quod conuenit vlceribus, quæ vix cicatricẽ trahunt. Calcis viuæ ʒ.6. mannæ, thuris, squamæ ana ʒ.4. vel (vt Heliodorus) calcis viuę, mannæ, thuris, ana ℥.1. squamæ semunc. Al. Ireos, mannæ ana ʒ. 2. recrementi æris, squamæ ana ʒ. 4. Nomæ & putredines nisi vehementissimis, acribúsque pharmacis ægrè curantur. Qualia sunt, Sulphuris viui, auripigm. squamæ ana ʒ.2. æris vsti ʒ.1. Al. Sãdarachæ semuncia, aluminis, myrrh. crocomagmatis, ireos ana semuncia, cyperi ℥. 4. tritis vtere. Fit autem crocomagma è croci drach. centum, myrrhæ, amyli, rosarum, gummi ana ʒ. 50. Siccant, nec ita stringunt, myrrha, sarcocolla, argenti spuma, ostrea, diphry-

Quomodo è sarcoticis fiũt epulotica.

ges, ærugo, & alia quædam metallica. Spodios fa-ctitia(quod antiſpodion vocant) in epuloticis cen-ſetur. Cyperi radix in nimio humore cicatricē tra-hit. Cucurbita ſicca, vſta, humidis præputij vlceri-bus, nec adeò malignis vtilis eſt. Ad eadem inue-terata, anethi radix vſta inſpergitur. Abrotoni radix eadem maligna iuuat. Amylum per ſe tritum, & cum tantillo aluminis, eiſdem vlceribus prodeſt.

Cyperus. *Anethi radix & abrotani.* *Amylum.*

Lithargyrus Lithargyrus duplo roſaceo vel myrteo coquitur, ac ne efferueſcat, paulatim affuſa roſacea refringi-tur: vbi non inquinat, in eadem aqua ſubigitur, om-nia verſantur mortario: rebellia curat & humida: lo-co roſaceæ licebit vti aqua rhois (ſumachū appel-lant) cornorum, ſpinorum (quæ prunella vocant) quātò coquetur diutiùs, tantò ſiccabit magis. Hor-deum combuſtum Chironiis inſpergitur, & quod inde conficitur διὰ κρίθων, ſerpentia, Chironia, & quæcúnque tardius cicatricem ducunt, perſanat. ℞. hordei cremati ʒ.10. ærug. ʒ.50. ceræ ℥. 1. olei maſti-chini ℥.9. ærugo ex oleo teritur, cera ſeorſum liqua-ta coniungitur: leniter coquuntur: refrigeratis hor-deum in mortario permiſcetur. In ſumma quæ le-niter ſiccant & aſtringunt, mollibus corporibus & benignis vlceribus conueniunt: durioribus naturis, nec ita māſuetis vitiis, paulò validiora auxilio ſunt. In vlceribus quæ pertinaciùs repugnent, ad metal-lica acria vſta veniendum. In malignis, Chironiis & alioqui deſperatis, crudis metallicis & acribus v-tendum erit: vbi ſi nec his quicquam efficitur, fer-ro & igne opus eſt. In dyſepulotis fugienda μαλ-θακώδη mollia medicamenta: deinde malactica, adeps ſuillus, oleum, cera, reſina, ammoniacum, &

Hordeum & inde διὰ κρίθων.

Vitanda in dyſepulotis.

ſimilia:fugienda acria,piper,ſinapi, ſed præcipuè vbi plethora, vel cacochymia. Adhæc quæ humectant, vt aqua:quanquam non ignorãdum ea omnia interim commiſceri, verùm alia ratione, quàm vt cicatrice claudãt.In Pamphilio Aſclepiadis, metallica coquuntur hydrelæo, ex aqua interuntur,ſi ſanies acrior, ſi quid phlegmonis, ſi molle corpus eſt.In albis epuloticis miſcetur aqua,vt lithargyrus celeriùs eliqueſcat. Verùm eò vſq; coquũtur pharmacá,dum tota aqua exhalauerit, atque ita nihilo ferè humidius medicamentum eſt. Acria diſcutiũt, & contumacius vitium magis edomant: malactica acrimoniam temperant & molliunt callos. Quòd ſi omnibus ritè inſtitutis quæ ad topica remedia pertinent, nihilo magis cicatrix inducitur: aut ſi iã opertum,clauſúmque vlcus reſcinditur,longiùs requirenda cauſa eſt.Ac ferè cicatricem tardant plethora & cacochymia. Copia phlebotomo deplenda eſt : vitioſus ſuccus pharmaco purgari debet. Quòd ſi vtrúnque coit, neque in ſola copia humorum, ſed & in qualitate vitium eſt, primùm quidẽ phlebotomo, deinde purgante pharmaco leuare corpus neceſſe eſt. Sed è varice vitioſa materia vlceri illabi poteſt.Vbi nõ modò difficilis, ſed etiam plena periculi cura eſt.Secatur vena, purgatur corpus eo cathartico, quod melancholicum ſuccum vnà & pituitam ducat : iuſta vitæ ratio decernitur. Quibus ſi parum efficitur,emulgetur varix, ac medius prçciditur. Deſignanda priùs vena eſt:atramẽto notatur,aut rubrica: ſed ea parte præcipuè, qua proximè radicem ſpectat.Hîc cultello nudatur cutis,caro inciditur,molliter diſtinguunturfibrę,atq;

An aqua recipiatur in epuloticis.

Vnde difficilis cicatrix.

his omnino vulnerata caro explicatur: vbi ſpecillo buxeo,vel eburno vti conuenit. Ac iam nudo vaſi culter lenis ſummittendus eſt,vt ab inferiore carne diuulſis fibris, varix abſoluatur: hîc volſella vena prehenditur,eleuatur hamo:inferiori parte funiculo religatur,quem acus conuehat:ſupra funiculum phlebotomo pertũditur,vt reddat ſanguinẽ, quantum ſit opus. Ex quo ſupra vulnus immiſſa acu, vt priùs,quæ filum ducat, præſtringitur:hîc iam vinculum inferius diſtringendum, attollendum membrum eſt,& ſurſum adducta manu, quà venæ membri decurrunt,& per factum vulnus ſanguis exprimitur,ita paulatim emulgetur varix. Laxatũ filum rurſus obligatur,& media vena præciditur,qua parte vtrínque funiculo illaqueata eſt. Poſtremò iuſta ratione, ſuóque tempore noua plaga ſananda eſt. Quanquam aliquãdo contingit, vt iam curato veteri vlcere,maneat incurabile,quod ad varicem eſt, nouo vitio ſubinde affluente. Aliis vtróque vlcere perſanato melancholia commota eſt. Atque vtérque caſus reuocato ſubinde phlebotomo, ſæpiùs purgato corpore, iuſta vitæ lege declinari poteſt. Hippocrates rudiùs,ſed meliùs fortaſſe,varicem,ſiue is ſit euidens, ſiue in carne teneatur,multis locis compungit,vbi oportunũ videatur,ac ſanguinẽ nigrum exhaurit. Prohibet autem, vt ne vicina loca quæ eodẽ vitio,nigricãt ſcalpro exaſperẽtur vulnere illato, quod ægerrimè poſtea percurẽtur. Quòd ſi ab hepate,liene,aut alia parte corporis ducta colluuie in perpetua ſorde vlcus eſt, neceſſarium parti remediũ adhibebis. Ac vomica interior nonnũquã agit cuniculos,qui in exteri⁹ corp⁹ deſinãt,vbi ferè,

A partibus corporis tardius cicatrix.

ſed multò magis prouectis annis, deſperatio eſt. Et ab vlceribus externis in latera initio ducũtur ſinus, qui etiamſi lateant, produntur tamen, cum multo plus ſordium colligitur quàm ferat ratio & magnitudo vlceris, & pus aliud eſt, quàm natura partis gignere conſueuit, ſeroſius ſcilicet aut craſſius: quum deniq; qua parte ſubeſt cuniculus, aut ſcabrior, aut pallidior, durior aut mollior cutis eſt. At ſpecillo argenteo, vel cereo res tẽtari poteſt, vbi vel cauterio vel ferramento cauitas detegenda eſt, niſi vel profundior deſcendat, vel grauior caſus à ferro & cauteriis metuatur. Sępè etiam in vetuſto vlcere, quódque fracturæ coniunctum fuit, os ſubiectum parte aliqua ſyderatum, luridum, carioſum, coaleſcit. Itaque qua parte vitioſum os eſt, abradi ſcalpro, & cauterio inuri debet: malè cõpactum reſciſſo callo, ad curam deintegro reuocandum eſt. Reliquę fiſſuræ ſedulò compingendæ, & ramenta maturè detrahenda, ſi qua reſtiterint. Inſtauranda quoque vlcerum natura & vicinæ carnis, quæ nonnunquam eò vſque corrupta eſt, vt vel frugi materiã alimenti poſſit corrumpere, vt iam vicina liueant, nigra ſint vlcera, modò vieta, modò calloſa, cancroſa, putrida, vermiculantia. Quædam igitur contrariis remediis depelluntur, alia ferro peramputanda, alia igne affligẽda ſunt, ſanguiſugis affixis, ſcarificatu & corniculis exhauriendum vitium eſt. Ac breuiter ſummouenda omnia, tum quæ cicatricem prohibent, tum quæ eandẽ factam refricant. Legitima vitæ inſtituta pręſcribi debent, videndúmque medico, ne quid vel peccetur ignorantia, vel negligentia omittatur. Lithargyrus per ſe inſperſa, attrita operit. E *Lithargyrus.*

vino vel aceto teritur, ſiccatúrq; ad cicatricem vlcerũ, quæ multo humore madẽt: elota mitiſſima eſt. Lithargyri vſus eſt in paruis vlceribus, in deſquamata cute, & prurigine. In his enim leniora remedia vſui ſunt: ſæpè etiã in ſubliquidis ceratis, quæ è myrteo, roſaceo, & aliis id genus confingas. Tenuis plumbi lamina, plumbũ vſtum lotum, ſummoperè medetur cancris. Recrementum plumbi in æquali vino exactiſſimè læuigatur, affuſóque pari myrteo decoquitur, dum ſit luti craſſitudo, & aurium, nariúmque vlceribus accommodatur. Vlceribus ſedis & narium, canaliculus è plumbo fingendus eſt, qui dehiſcat foras: altera parte qua ſubit corpus, in læuem ac rotundum quaſi vmbilicum deſinat, atque hic centro ſuo anguſto foramine pateat, quà videlicet liberũ iter aëris teneatur. Vtero ſimiliter & aliis locis corporis, quæ caua ſint, conformari poteſt è figura partis. Cadmia cremata pluribus diebus leuigatur, ex aceto quidem in malignis: in aliis vino, modò giluo, modò è dulci auſteriuſculo. Atque ſic elaborata incarnat, & cicatrice claudit. Lapis (quẽ calaminarem vocant) impetigines, herpetas, ſcabras prurigines perſanat: fictili crematur, vino extinguitur, & cadmiæ ſimiliter elaboratur. Ladanũ molle è vino vel ſaliua piſtum eleganter claudit, ea etiam quæ vix cicatricem ducant. Myrteo cerato duplo, triplóque iunctum, lene epuloticon eſt. Recens vnguinoſum eſt, & per ſe liqueſcit, myrteo exiguo interdum miſtum. Aridum ætate infriari poteſt. Ex ſcoria & ſquama ęris fictili crematis, extinctis vino, ex eóque diutiſſimè læuigatis, epulotica fiunt, quæ maligna iuuent. Medium quoddam genus efficies

Plumbum. *In vlceribus ſedis & narium canaliculus.* *Cadmia.* *Ladanum.* *Ad maligna.* *Ad media.*

mista lithargyro. In compositis auxiliis Galenus prætulit quæ è cadmia & ladano conficiuntur: quæ cùm multa sint, & variè concinnentur, pauca eáque paratu facilia describemus. Cerusæ, cadmiæ ana ℥.4. ceræ, myrtini ana ℥.6. Al. Plumbi vsti ℥.3. cadmiæ, æris vstis ana ℥.2. Colophoniæ, olei myrtini ana ℔.2. vini antiqui odorati, quantum sufficit. Cadmia, vt priùs, elaboratur, vsta, lota, diúque trita: pręstabit quoque pharmacum, si reliqua duo metallica similiter comparentur: deinde Colophonia & oleo vnà liquatis, sedulò misceantur. E ladano, quod prætumida vlcerum labra imminuit, callosa mollit, implet caua, & cicatrice claudit. Picis aridæ ℔.1.& semunc. æruginis ℥.3. æris vstis ℥.2. squamæ rubræ ℥.2.& semiss. ladani ℥.9. litharg. ℔. 3. olei, vini optimi ana ℔. 2. & semiss. hoc est ℥. 30. Lithargyrus oleo coquitur: coctione media reliqua metallica immittuntur, volutantur rudæ, dum non inquinent: hic pix iniicitur: sublatis ac refrigescentibus ladanum è vino tritum coniungitur: omnia conficientur in mortario: hoc & reliqua medicamenta quæ siccent, & non mordeant, diutiùs coqui melius est. Adhibitum in platysmate, maligna iuuat, nec ante quartum diem exolui debet. Alia generis eiusdem secũdo & quarto de compositione medic. κτ' γένη. Sunt & hęc epulotica & maligna curant. Æruginis, æris cremati ana vnc. dimid. aluminis ʒ.2. ceræ ʒ.10. mitescit vsta ærugine: trita omnia capiuntur cera præmollita igne: vel cerato ex larignæ semũcia, & ceræ ℥.1. alioqui cerato myrteo vel rosaceo. Hoc vt optimo, in malignis Gal. vsus est, quod habet æris combusti, squamæ,

E ladano.

E metallicis.

Galeni ad maligna.

æruginis ana ʒ.3. trita omnia ceræ pinguis ℥ 4. excipienda sunt. Alioqui mollitur cera è myrteo, modò in sole, modò igne. Ac ferè tripla cera est metallicis, aut quadrupla: nonnunquam æqualis est: constátque tantò fore acriora, quantò plus metalli, ceræ minus acceperint. Al. Squamæ, æruginis ana ℥.1. ceræ pinguis ℥.6. larignæ semunc. iuncta omnia in platysmate adhibentur, quod vlceris locum, nec eo ampliùs circunscribat. Munienda vicinia iis, quæ phlegmonem arceant: tertio quoque vel quarto die platysma reuellendum: hîc austero vino fouenda pars est, & platysma, vt priùs, apponendum. Repetuntur hæc dum cicatrix duci incipiat. In callis, resinæ loco, vel œsypo, vel medulla cerui præstabit vti. Et hæc quidem è metallicis, duris corporibus & malignis vlceribus imperanda sunt. Plura quarto de compositione pharm. κατὰ γένη. Vapor è pastillis acribus Andronis, Pasionis è cinabrio vulgari, aliísque id genus, maligna iuuat: priùs autem hæc suis sordibus expurganda sunt. Leue est, cerusæ, lithargyri ana ℔.1. olei myrtini ℔.2. ceræ ℔.ß. terebinth. ℥.3. aluminis ℥.1. piperis semuncia, vel paulò minùs: leuius erit, si sesquunciam thuris addideris. διὰ κριθῶν clementius, quàm quod paulò antè descriptum est. Singulariter facit ad ambusta. Cerusæ ℥.5. al. ℥.6. & ʒ.2. lithargy. ℥.5. hordei tosti ℥.15. al. ℥.5. (idque meliùs) ceræ ℥.5. alij ℥.15. (sed maior hic modus est) ol. rosacei, vel myrtini ℥.15. alij ℥.18. metallica è vino terito: ceram cum oleo liquefacito: hordeum cribratum inspergito: omnia

Ambusta. coquito, excolato, in mortario conficito. In ambustis, alba meliora sunt, quæ neque thus, neque resi-

nam accipiunt, in iis præcipuè, quæ aceto constant: piper additum cicatricem accelerat. Paratur facilè, & mirabiliter iuuat. Aluminis vnc. dimi. in vini, aquæ pluuiæ vnc.9. diluitur: linteolum vetus, ſed bene mundum aqua inculcatur: hócque arefactum ſole depectitur, & concerptum imponitur. In ſedis, oris & genitalium inueteratis vitiis, vino vti melius eſt: aqua verò pluuia præferenda, quæ in cauis vlmi vel quercus reſederit. Al. Alumen nucis magnitudine teritur, & cum vnc.3. mellis myrtei vel roſacei coquitur, aut fictili crematur, ad eadem vitia. Aliud, in quo veterum & poſterorum conſenſus eſt. Linteolum aqua illa vel vino madens, & expreſſum, molliter apprimendum plano, cui deinde pertenuem plumbi laminam induces & alligabis. Al. ſine morſu ſiccat, & ægrè trahentibus cicatricem conuenit. Ceruſæ ℥. 2. gallar. myrti, recrementi plumbi ana ℥. 1. fiat puluis. Aliud. Litharg. ceruſæ ana lib.1. coquantur in ol. albi lib.2. aquæ puriſſimæ ſelibra, dum exhalauerit aqua, & purum pharmacum conſtiterit: purus ſit ignis, & ſerenus aër, vbi medicamentum incoquitur: liquatis & ita coctis, adde terebinth. vel (ſi rebelle vlcus eſt) larignæ vnc.2. vel vnc.3. ceræ albæ vnc. quatuor, vel vnc. 6. Nam vt augetur reſinæ modus, ita cera augẽda eſt. Poſtea verò quàm omnia coïerint, adde thuris ſemunciam, pompholygis, oſtreorum, cadmiæ ana vnc. 1. hæc in cinerem vſta lauantur aqua, ſi ſanies acris eſt: marina verò, vel aceto, ſi labra vlceris in callum extuberant. Inopia marinæ, ſubduplum ſalem aqua diffundes. Quòd ſi multus humor affluit, vino albo pellucido leuiter aſtringente,

E ceruſa.

Album Gal.

metallica lauabis. Miſcentur autem his, cadmia, pompholyx, ceruſa, lithargyrus, oſtrea, buccinorum inuolucra, os ſepiæ, calx & ſimilia, quia pręterquam quòd epulotica ſint, album colorem iuuant, qualia fingi voluit antiquitas. *Calx.* Calx ſepties lota, è roſaceo vel aqua diluitur, exponitur ſoli æſtu medio, ſubinde reuoluitur, teritur, abluitur: quum iam ſatis lota tritáque exaruit, è roſaceo pinſitur, imponitur, cicatricem ducit: vlcera neruorum maligna iuuat, & ambuſtis auxilio eſt. Sordes quæ in ampullis lucernariis ſubſidet, vlcera quæ mediis digitis excitãtur, alopecias quoque adiuuat. Διὰ χαλκίτεως ex auſtero, rubróque vino ſubigitur: deinde emollitur oleo melino vel myrteo: roſaceo etiam, ſi quis rubor calórque in oris vlceris exiſtit: alioqui craſſius in platyſmate inducitur, vt vicina comprehendat, qua videlicet metus eſt, ne quid humoris affluat. *Album Actuarij.* Album Actuarij capite de repellẽtibus deſcriptum, epuloticon eſt, vt quæ emplaſtra alba è ceruſa fingunt, quale hoc eſt non abſimile albo Galeni. Ceræ vnc. 4. roſacei libr. ſemiſſ. terebinth. vnc. 3. ceruſæ vnc. 2. lithar. vnc. 1. thuris, cineris ex cochleis crematis ana ſemunc. cera, oleum, terebinth. ſimul funduntur: reliqua miſcentur, verſantur omnia, & in mortario vniuntur. Aliud leuius. ℞. ceruſæ ℥. 1. lith. ℥. 2. aquæ roſarum ſeſquunc. roſacei lib. 1. metallica trita in mortario fortiter perfricantur piſtillo duro: quod quum fit, deinceps ac paulatim liquida affunduntur. *Albũ Rhazæ.* Album Rhazæ. Olei roſacei libr. 1. ceruſæ ℥. 1. ceræ ℥. 2. caphuræ ʒ. 1. albumina ouorum tria: melius fiet cum ſemunc. vel ʒ. 6. litharg. Leue eſt, & magis conuenit, vbi calor, vſtio, excoriatio eſt. Ce-

rusa per se in pari rosaceo cocta ambusta iuuat, & *Cerusa.* attrita. Ad eadem facit vnguētum de cerusa. Alij ex rhodostagmate cerusam terunt, vt sit liquidi mellis crassitudo, quod in calore, in paruis inflammationibus, quales ad nasi pinnas eueniunt, vtile est. Trita *Vnguenta epulotica.* è vino humidioribus vlceribus cōuenit, per se ambusta curat: permista butyro, mollit, coquit, cicatricem claudit. Epulotica sunt, vnguentum desiccans rubrum, vnguētum de plumbo, & alia. Puluis epuloticus balaustiorum, sanguinis draconis, cadmiæ argenti, æris vsti loti ana: fiat puluis: duris corpori- *Plantago.* bus, contumacibus vitiis & nimium humidis vtilis est. Vtráque plātago cum radice siccatur vmbra, trita ad cicatricem inspergitur. Triapharmacū, quódque huic simile ex litharg. & oxelæo, in glutinanti- *Nutritum.* bus describetur, epulotica sunt. Nutritum quoque quod à Rhaze & Auic. hoc modo fit. Lithargyrus in pollinem trita ex aceto & rosaceo diu versatur in mortario (vt quidam volunt) plumbeo, pistillo plūbeo: modus est vt inde crassior fermentetur, & exturgeat. Sunt qui addant sextulam æris vsti, vel cremati plūbi, aut tantundem aluminis, balaustiorum, rubiæ, sanguinis draconis, cadmiæ argēti, caphuræ: ídque singulari ope in malignis & pertinacibus vitiis. In cancrosis cerusa permiscetur pistillo & mortario plumbeo. Alij hoc modo. Litharg. cerusæ ana ℥.2. teruntur in mortario, vniuntúrq; ex olei myrtini vel ros. sesquunc. Sunt qui oleum priùs circumagant in pila plūbea, & radio plumbeo concutiant dum crassescat, & nigrius euadat, vt olim Apollonius. Alij sic vnita omnia olla noua vrunt, puluerē reponunt mirabili remedio ad cācrosa, malignáque

Ad cancros pudendorum. sedis & genitalium vlcera. Alij loco olei succum acetosæ, solani, polygoni, plantag. omphacis & similium, eo modo exercent plumbo, & metallis ad vsturam iungunt. Quidam etiam theriacã addunt, & vnà cum aliis concremant. Frequentissimus etiã vsus est pompholygos: suo vetustas, suo posteritas

Pompholyx. vtráque salubriter vsa est. Vritur pompholyx, & in cinerem resoluitur: in solani succo, rhodostagmate, & aliis generis eiusdem diem integrum maceratur: tum pistillo plũbeo in plumbeo mortario diu exercetur: bis in die inseritur cancrosis vlceribus & malignis. Quod autem pharmacum διαπομφόλυγος inde conficitur, variè describunt. Aliter enim Oribas. Paulus, Aëtius, aliter quoque Arabes. Sed hoc maximè epuloticon est. ℞. pompholygis, cerusæ, litharg. ana ℥.1. ladani ℥.2. acaciæ ℥.4. ceræ ℥.3. myr. ℥.8. ouorum assatorũ vitellos 9. metallica è vino terito: cerã cum oleo liquefacito, ex quo ladanum & acaciam cõmisceto: deinde vitellos & metallica in mortario reliquis coniungito. Simile ferè quod sequitur. ℞. cerusæ, litharg. pompholyg. ana ℥.2. cadmiæ ℥.4. medullæ cerui ℥.3. ceræ, ol. rosacei ana lib. 1. myrtini ℔. ß. Liquatis aliis metallica è vino trita permiscentur. Hoc cancerosis conuenit, pueris, eunuchis, mulieribus, atque omnino mollibus corporibus, vbi cicatrix citra dolorem ducenda est. Nicolai, Olei rosarum ℥.10. ceræ albæ ℥.5. succi expressi è granis solani ℥.8. cerusę lotę ℥.4. plumbi vsti, tuthię ana ℥.2. thuris ℥.1. oleũ cũ succo decoquito, donec expirauerit succus: deinde cerã oleo confundito, reliqua in farinã trita in mortario permisceto, omniáque diu circumuoluito. In putridis & cancerosis,

vbi feruor aliquis eſt, ſumma fiducia vſurpandum eſt, quod nulli veterum compoſitionum cedit. In corrodentibus & inflammatis vlceribus, ſucco ſeridis ſubigunt. Liquido cerato roſaceo emolliũt, immittunt tubulo, ad rhagadas & alia id genus: in calloſis, lini ſuccus & adipes miſceri poſſunt: ad inflãmata, croco & vitellis oui intingitur. Atq; hęc ſufficiant. Reliquum verò genus eſt eorum, quę excreſcentem carnem detrahant, de quibus capite de Pyroticis abundè diſſeretur. In cicatrice vitia ſunt: quia excreſcit, quia caua eſt, quia deformis, durior, ſcabrior, mollior, & maior eſt. Excreſcit parum ſiccato, purgatóque vlcere. Caua eſt nimiùm ſiccato, & ante tẽpus inductis epuloticis: vel quia pars ſubiecti oſſis igne abſumpta, ſublata ferro, aut abſceſſu excidit. Deformem facit ſutura frequentior & inepta, maior inciſio, & alia quæ vel cauã, vel eminentem efficiunt. Durior eſt, nimiùm ſiccãtibus medicamentis, nec lenientibus tempore immiſtis, quod, vt ante ſcriptum, pręcepit Hippocrates. Mollior infra modũ ſiccato vlcere. Excreſcens cathæreticis reformatur, ſcarificatur, abſumitur. Caua refi icãda & exterenda, vt quod deſit aggignatur. Mollior ſiccãda eſt. Deformitas mollientibus, lenientibus, diſcutientibus, exedentibus quoque & cathæreticis, aliquando etiã aſtrictione medicamentorum corrigitur. Ad hæc omnia materia ſuis locis deſcripta eſt. Epuloticis vtimur iam propè pleno, nõdum tamen adæquato vlcere. Celſus linamẽto è frigida preſſo, primùm integit: deinde vbi iam æquata cuti caro eſt, ſicco vtitur. Ac bene fiet, ſi in frigida illa alumen maduertit: & quod inſeritur ſiccum in eadem mer-

Quãdo epulotici vſus, & ratio vtendi.

ſum exaruerit. Et hæc quidem in leui vlcere faciunt ſatis. In maligno, bene puro linteolo ſinum molliter extergebis: epuloticon induces quod plurimùm ſiccet. Et quia ferè aliquid calli labris concreuit, oras vlceris pharmaco circũſcribes, quod attenuet. In dolore, rubore, phlegmone & rheumate, parygro recenti vtendum erit: vel διὰ χαλκίτεως liquido in platyſmate. Attenuans platyſma æquali linteo contegitur, ex quo ſplenium ſuperdatur, expreſſum frigida, aliquando vino. Ac frigiditas ſplenij, ſubinde refuſo frigido liquore contineri debet: poſtremò faſciæ commodè alligandæ, quas tertio primùm die abſolues. Hìc molli flocco ſaniem detergebis, & priorem curam omninò reuocabis, è re nata vel retento, vel mutato conſilio. Recentiores vino calido, cui balauſtia concoxerint, aut ſimilia, vlcus fouent: alioquin aqua, ſi quid caloris eſt, quę vim aluminis conceperit. Ac ſit octupla aqua alumini. Sed in calore aſtrictio ſuſpecta eſt: molli vellere humorem ſorbent, pharmacum imponunt, ſuperdãt ſtuppas vino madidas, vel aqua: omnia glutinantibus faſciis cõſtringunt, non iis quidem, quæ ita contrahant, vt è rotundo oblongum fiat: niſi cauitas ſuperſit, & vnà cures, vt & glutines, & cicatrice claudas. Galenus interdixit aqua, vt ne nudum vlcus contingeret. At in calore & iam procedente cicatrice, non adeò nocere poteſt. Cicatrix (ſi quidem naturaliter ducitur) in ambitum vlceris ſanis partibus primùm concreſcit, deinde paulatim ad centrum progreditur, poſtremò in ipſo centro coaleſcit atque perficitur.

De glu-

De glutinantibus CAP. 5.

Longiùs fortaſſe, quàm res poſtulabat, de glutinantibus ſermo dilatus eſt. Verùm ita nos coëgit, traxítque conſequens medelarum ratio: nec alius obtigit locus, in quo de illis orationem commodiùs inſtitueremus. κολλητικά Græci vocant συμφυτικὰ & τραυματικά. Quidam etiam ἔναιμα, & peculiariter quæ cruentis vulneribus adhibentur. Siccant hæc omnia ad ſecundum ferè gradum, media natura inter ea quæ ad cicatricem ducunt, & quæ carnem regenerãt: non detergent, ſed aſtringunt, prohibéntque, ne quid humoris vlcerũ labris obueniat. Nec in cruentis ſolùm vſurpari ſolent, ſed ad ſinus, fiſtulas, maligna vetuſtáq; vlcera transferuntur. Opitulantur celeriùs, ſi integra partium natura eſt: ſi paucus ſanguis idémq; purus affluit: ſi non abraſa, nõ præciſa, ſed vel ſalua, vel parte aliqua etiamdũ hærens cutis eſt. Etenim cuti cũ ſubiecta carne naturalis quædam amicitia coiit, vt ægerrimè ſeneſcãt, quibus omninò illa excidit: facillimè, vbi incolumis ſeruata eſt. Mirum quod præciſa, ſed loco ſuo reddita, coaleſcit, recipit ſpiritum, & quaſi mortua reuiuiſcit: quódq; è plaga liuore ducto, nõ in iuuene ſolo, ſed etiã ſene viuidũ colorẽ recuperat. Magna igitur cutis habẽda ratio, neque ob id ſolùm, quòd inde celeriùs glutinatur vulnus ſed quia interiecta cute plurimis iuuatur, quę nuda caro non perferat. Nudũ vlcus linteo, lana, ſpõgia irritatur: medicamẽtis paregoricis ſordes colligit, vellicatur catharticis, iuuatur omnibus, ſi familiari cute quaſi propugnaculo obtectũ eſt. Ideóq; & abraſa cutis & pẽdula, ſuo loco inducatur, & redu- *Facultas glutinantium.*

cta molliter apprimatur: sic enim vlceri celeriùs cõsuescet. Neque desperat quę suspensa, iam liuida aut nigra est, etiã si eo abscessit loco, vbi os sine carne, vel cartilago subiecta est. Ea enim vel in hoc acerbo casu suo corpori reconciliatur, & vitalem spiritũ recipit: quod in genu & nuda carne tibia, in gibbero, vbi tãtùm subiecta cuti mẽbrana est, experiri licet. Idque fieri tum aliorũ pharmacorum ope, prodidit Galenus, tum celebri illo, quod Heræ & Attalo attributum. Describitur hoc libro primo de compositione pharmac. κατὰ γένη, titulo διὰ πιπέρεως Attalo & Hera authoribus, & paulò pòst in Albis Asclepiadis. Asclepiades Pãphiliũ vocauit.

Labrorum vlceris ratio. Iam verò & labra vlceris animaduertẽda sunt: quia videlicet alia cõtracta, alia euersa, plurima dehiscunt. Quas formas vlcerũ in vario labiorum motu percipias. Os enim cõmissis labris interdum clauditur: nonnũquam illa diducuntur, vt sit hiatus. Aliquãdo quoque aliter deformantur, quia alterũ retortum labrũ & euersum: alterũ in os reductũ, vel vtráque modò intrò, modò foras replicata sunt.

Ad contracta labra. Contracta labra vlcerũ specillo vulnerario molliter disiungẽda, & vtrínque abductis fasciis, vt extra vulnus magis cõstringantur, separanda sunt. Colligenda verò, quæ plurimùm hiãt, à sanis partibus ineunte fascia: quæ, vt ad oras vulneris propiùs accedit, ita firmiùs astringatur, ea scilicet ratione, vt ne nimiùm cogendo, nimium cõprimas, & dolorem gignas. Euerso tantùm altero vlceris labro hinc lintea abduces, & in alterã partem quasi trahẽdo volutabis. Si vtrúnque euertitur, ea quã ἐκ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσιν vocant, necessaria est. Atque hæc labra flaccidis, callo-

ſis, muccoſis & cãceroſis vlceribus magis eueniunt. Iam verò glutinatio fit, vel innata carne (συσάρκωσιν Græci vocant) vel eo quem illi ἀγκτηριασμὸν, noſtri infibulationem appellant: deinde etiam κατὰ ῥαφὴν ſutura: poſtremò καθ' ἐπίδεσιν faſciis obligatis, quã deligationem vertũt. Sed omninò vt vulnus glutinetur, enato corpore, religatis, vt priùs, & inter ſe plexis carniũ fibris coïre neceſſe eſt. Id quod fibulis acu & faſciis ſæpenumerò admaturatur. Ac ferè vt ſunt vlcera & partes, ita remedia diſtinguuntur. In paruo ac recenti vlcere faſciola in orbem nexa ſatis eſſe poteſt: & quæ cultellis cibariis fiunt, ſolo ſuctu, qui partes colligat, ſæpiùs coaleſcunt. Alia vulgari terebinthina illita (quę abietina potius vocãda eſt) & iniecta faſciola celerrimè cõmittuntur. Verùm nullum omninò vulnus vel minimum, etiam ſi acus minima pupugerit, contemni debet, multò minùs, ſi vel plethora, vel cacochymia, vel denique ſenſus acrior in metu eſt: alioqui dolor, phlegmone, conuulſio ad exitium ſequi conſueuit. Itaque ſtatim initio relicta glutinãdi via, paregoricis vtendũ erit: quæ dolorem leniãt, & à phlegmone vindicent partem, donec omnia pericula abiiſſe videantur. Ac ferè quinto & ſeptimo die grauiores caſus ſeſe proferunt, quos quum æger ſaluus euaſit, & omnia tuta ſunt, deterſum ſiccatúmq; vlcus glutinabis. In maiori vulnère maiora remedia quærẽda ſunt, deligatio, ſutura, fibula, medicatio: vbi medicamentũ quoque ſiccare magis neceſſe eſt, hícq; audienda ſunt magnũ & paruum in ſectione, non quorundam veterum opinione, qui ἐπίκαιρον, inſigne vulnus è natura loci, μέγα, magnum è periculo

Quatuor rationes glutinandi.

Nullũ vulnus vel minimum contemnendum.

In maiori vulnere.

definiunt. In glutinãdo distingui debet naura corporum: quia videlicet (vt loquuntur illi) aliud δυσελκὲς, quódque ægrè coalescit: aliud εὐελκὲς, in quo vulnera celeriter cõiunguntur. Vulnera rotunda non facilè glutinari, nisi in longitudinẽ dissecentur testes sunt, Hippocrates, Aristoteles, Gal. Cassius & alij medici veteres. Lentiginosa corpora, ruffa, cacochyma tardiùs sanescunt. Ac breuiter difficultas nascitur ex iis, quæ in rebelli vlcere proximo capite tradita sunt: adhæc externis casibus, culpa medicorum, ægri & eorum qui ægro inseruiunt. Primùm igitur in cruẽto vulnere (si quidẽ neque profundum est neq; hæmorrhagia extitit) molli tormẽto, spongia, pãniculo detergendus cruor est: atque illa priùs inculcãtur frigida, & expressa adhibentur. Patrocles apud Homerum Eryphili vulnus tepida exterget, rudiùs quidem, quod postea ab Hippocrate interdictum fuit. Quòd si altiùs descẽdit vulnus, erupítq; sanguis, aceto magis vtendũ erit. Sic enim grumos incides, & sanguinem cohibebis. In neruis, ab aceto metus est, nisi seruata tenuitate, frigiditatẽ eius exoluas. Ideóque specilli extremo linteolũ alligabis, quod vel sapa, vel melicrato madefacies. In lacunis & vlcere veteri vbi glutinandi tẽpus accesserit, vinũ & œnomeli idonea sunt. In mulieribus, pueris, eunuchis, atq; id genus corporibus, tũ alias, tum maximè vulnerato capite, aceto abstinemus. Idem aperto periostio relinquendũ est. Aceti loco, vino & œnomelite floccũ intingimus, exprimimus, & cruorem inde extergemus. Atque vbi is ritè detersus est, nihílque labris vlceris intercedit, qualia sunt grumus, pilus, oleũ, pluma & similia, sequitur

Ratio glutinandi.

Aquæ & aceti vsus.

vt latera lateribus, oræ oris, ritè coëant. Ponimus autem neque dolore, neque phlegmone, neque vllo alio vitio vlcus laborare: ac iustâ carnē lateribus vulneris interesse. In rectis vulneribus labra facilè adducūtur, multò magis si molle corpus est: & adducta fasciis continenda sunt, ex duplici initio, alioqui simplicibus, sed sutura interdū addita, & fibulis. In trāsuerso vulnere oræ diffident magis: quare suturis & fibulis opus est. Atque has figuras vulnerum ex fibrarum cursu, quæ musculos intexunt, distinguere oportet. In magnis & profundis vulneribus vincula ex duobus initiis necessaria: eadē quoque in latis & profundis: sed hæc præterea altis suturis cogenda sunt, neutra verò præproperè glutinanda, ne quid reliquum fiat, vnde posteà recrudescant. Fascias autem austero vino & nigro maduisse iuuat, quod in cæteris vulneribus præferendum est: quia reppellit, phlegmonem prohibet & cogit. Quin & aliquod eorū quæ contrahunt, licebit incoquere: sed modus sit, vt ne nimis adstringendo moueatur dolor. In molli parte, extrema auricula, imo naso, frōte, bucca, palpebris, cute gutturis, ventre, membranis, quæ nō sunt tendines, sutura cōuenit. Præputium assuitur & infibulatur vt carnosum genus, vbi nimiū dehiscit, nec oræ facilè cōiunguntur. In capitis vulneribus extrema cutis, tū suturis, tum fibulis cōmitti potest. Cartilagines auris effractas Archigenes fibulis cōtinebat, & argilla cauum auriculæ implebat, ne cōcideret. Alij diuisas partes eiusmodi, primùm quidem digitis cōmittunt: deinde glutine, visco, aliisque generis eiusdem in breui platysmate quasi ferruminant. Sed quæ viscida in-

In transuerso.

In magno & profundo.

pingas, glutinare prǽstat, vt non ſolùm contineant, ſed diuiſas inter ſe partes concilient, atque cõglutinent. In particulari materia eadem ſeruatur ratio, quę iam ſępius in aliis generibus pharmacorũ præſcripta eſt. Eáque ſeligenda, vt ſunt partes, vt molle durúmue corpus: vt recens, vetuſtum, paruum, magnúmque vulnus eſt: quod in faſciis, fibulis, ſuturis ſimiliter diſtingui debet. Ac præcipua ratio haberi debet in vulneribus, quæ in ventres corporis penetrant, aut alioqui multũ profunda ſunt, vt ne commiſſa parte, quæ exterior eſt, interior diſtincta, inglutinatáque maneat: aut ſi hæc quidẽ glutinatur, infirmior tamen ſit cicatrix atque vnitio, vnde & ſuppuratio intus colligatur, ſoluta cicatrice, & exteriores oræ reſoluãtur, quod monuit Hippocrates. Glutinãdi vim habent ebulus, ſambucus, ſyderitis, palmæ, pini, tædæ cortices: dracõtij folia recentia, herba quæ fraga gignit, anagallis, ſalix, androſæmum, aſtragalus, phlomunculus, telephium, ſymphytum petræũ, araneæ tela, ſed ea præcipuè, cui è piſtrino farina incederit. Equiſetũ maxima vulnera præſectos etiam neruos cõglutinat. Coccus baphicus ex aceto piſtus ingentia vulnera coniungit: cũ oxymelite diuiſos neruos cõciliat. Magnis quoque vulneribus Chamæpytis idonea eſt. Arnogloſſum quadam temperaturæ ſymmetria iungendis veteribus lacunis, atque recentibus vulneribus, nulli remediorum cedit. Rebellia, rheumatica, putrilaginoſa vlcera, & in dyſenteriis facta percurat. Eáque omnia, quia conuenienter refrigerat, ſiccat, adſtringit, nec mordet: leuiter digerit & exterget. In humidis vlceribus, & partibus quæ natura

Particularis materia quomodo ſeligẽda.

Chamæpytis.

ſicciore prȩditæ ſint, tota herba cum radicibus ſiccatur, tritáque inſpergitur: idem rei per ſe commodum ſemen eſt. Spongia, lana ſuccida, linteolū, immerguntur aqua, aut vino potius: vel ſi profluxit ſanguis, oxycrato: ad hæc liquoribus aliis, qui contrahant: deinde expreſſa vulneri colligantur. Quernа folia trita in læui petra, vulneri ſecuri facto Galenus appoſuit vt etiam vicina comprehenderent, eóq; remedio glutinauit: ea ipſa vino cōſpergi poſſunt. Caſeus recens & oxygalactinus, Iſatis ſatiua, neruos prȩciſos & tendines in fine muſculorū iungunt, & duriora corpora conglutinant. Centauriū minus, foliis & floribus vlcera magna coniungit: arefactum collecticis miſcetur, multò magis ſi rheumaticum vlcus eſt. In quo genere præſtantiſſima medicamenta ſunt, quæ valde ſiccant, leniter adſtringunt, vt non mordeant. Pentaphylli foliū neruos adiuuat, cum melle tritum. Ad vlcera capitis, myrrha, aloë, terebinthina, aſſis aliis tritíſque, farina roſti hordei & milij, Mummia vtendum eſt. Calamynthæ ſuccus membranis vulneratis infuſus egregiè glutinat. Sed hoc & ſimilia, acriora ſcilicet, quȩque vehementer ſiccant, Megetis ſunt Sydonij & Eudemi, qui in membranis cerebri, acribus, mordētibus, oxymelite, aliíſque generis eiuſdē vſi ſunt. Milij farina iiſdem vulneribus inſpergitur. Reſina, pix ſicca, amurca cocta, duris corporibus adhibenda ſunt. Pix humida, minùs quàm ſicca mordax: hordeum vſtum, aloë ex aqua trita: herbæ folia & ſuccus, quam ex India comportant, & patrio nomine Zambanam appellant. Aloë vulgaris eſt, quæ tenaci vita in multos menſes viget: è laquearibus æ-

Spōgia, &c.

Iſatis.

Centaurium minus.

Zambana.

dium & tabulatis magna viroris cōmendatione suspenditur. Constat hoc remediũ certo experimento nautarum. In colleticis quæ ad manũ sunt, præcipua laus attractylidi. Eius cacumina austero vino vel oxycrato incoquuntur: excipitur concha quod enatat oleosum. Eadem quoque in reticulum data, quod duabus ollis argilla iunctis, eliciendo oleo intercedit, oleagineum liquorem reddit. Atque ollam superiorem igne cingi, inferiorem terra defodi, reliquáque omnia ea ratione cōparari oportet, quæ superiore libro præscripta est. Cuidam decisus nasus, quà os in cartilaginem desinit. Rusticus propēdentem partem alteri digitis coniunxit, herbam tusam, & è vino nigro tritam, quod millefolium appellāt, impegit, rudiùs omnia colligauit, vnde celeriter restitit profluens sanguis, & vulnus pulchra cicatrice breui coiit. Folia hederæ recentia in vino cocta, grādia vulnera coniungunt, & maligna sanant: atque inde succus, tum per se, tum rosaceo temperatus (si quidem acrior videatur) narium vlcera & aurium percurat. In vlmo multa sunt quæ laudes. Decocto vlmi compingendis fractis ossibus, veteres vsi sunt: eiusdem cortex & folia adalligata, glutinant, ambusta iuuant, vt sine manifesta cicatrice coiisse videantur. Teruntur folia: cortex veluti fascia obligatur. Purgat, implet, cicatricem ducit, glutinat, exterit, delet papularũ vestigia, & artificialibus balsamis commiscetur aqua, quæ vlmi folliculis includitur, bene purgata vermiculis. Ea Crito vsus est ad Lichenas. Balsamo quodam raro & pretioso principes vtuntur glutinando. Sunt qui eam aquam quæ castratis vitibus exudat vere, lenticula vitrea excipiant: vas

Attractylis. *Hedera.* *Vlmus.* *Aqua in folliculis vlmi.* *Aqua vitis.*

operculatum ſedulò, clauſúmque, annum integrum exponunt ſoli, loco ſubdiali, ſed qui ab iniuriis cœli tutus eſſe poſſit: ac lenticulam ad ſolā ſubinde vertunt, vt vndequaque radij euerberēt, & aquam coquant. Melligo tandem concreſcit, quæ ſit balſamo viribus æqualis, ἀμπελοςάλαγμα ex analogia (ſi vis) appelles. Duriorum ſunt corporū, ſorbus, meſpilus, pinaſter, quercus, & quæcunque acerba ſunt. Simite quernis foliis comparanda ſunt. Addunt bolum armenam, terram ſigillatam, & ſimilia. Compoſita ſunt, cerati myrtini ℥.3. ceruſæ ℥.1. vetuſta glutinat. Aloë arida œnomelite coquitur, linamētum inde tinctū vulneribus capitis inſeritur: phlegmonem prohibet & iungit. Galenus mollioribus naturis pharmaca temperauit ex lithargyro, oxelæo & œnelæo: durioribus ex ærugine, bitumine, ſquama, aloë & myrrha. In quibus quia bitumen præcipuam vim habet, verùm friabilius eſt, quàm vt ſolutum oleo emplaſtrum reddat, cera quoque ad corpus vnà temperatur. Sed oleum & cera vim bituminis exoluunt: ideóque ſquama additur, ærugo, & alia: atque hinc vocata barbara comparantur. Fiſtulas expurgat, glutinat, priuſquam occaleſcant, & cicatrice tegit. Induratis muſculis vtile eſt. Lithargyri ℥. 4. olei & aceti ana ℔.1. vel paulò minus coquantur omnia dum omnino combibitum oleum, acetum vero expirâſſe videatur, nec iam inquinet, & nigro ſplendeat. Acetum ſit acerrimum, pellucidum, ex vino factum non aquoſo: oleum verò antiquiſſimum. Hoc parabili auxilio Galenus parotidas criticas, quæ iam fiſtulas traherent, in pueris, adoleſcētibus, mulieribus, ſæpiùs curauit. Siccat ſine

Galeni pharmaca.

morſu, vlcera difficilia perſanat, cruenta glutinat, omninóque vlcera magna paruáque iuuat, dum ad cicatricem perueniant. Hoc emplaſtrum alij nigrum, alij vnguentum de lithargyro coctum appellant: nec à Tripharmaco Meſues alia re differt, quàm quòd plus habet aceti & olei. Recentiores enim parem aceti modum & lithargyri: duplum oleum commune vel roſaceum commiſcent. Differt autem è Nutrito, quòd aliud Tripharmacum eſt Meſuæ: quia in hoc materia cruda eſt, ex quo non ita ſiccat, & vim aliquam concipit è plumbeo mortario, in quo conficiunt. Quod ex lithargyro & œnelæo fit, contra rheumata valet, induratos muſculos adiuuat, & cruenta iungit. Litharg. libr. 1. octo dies, vel eò plures in Sole teritur affuſo vino giluo, tenui, pellucido, odoro, ſubadſtringente. Ac quantò plus vini combibet, tantò efficacius futurum eſt: poſtea cum ſeſquilibra, libris duabus olei plus minúſue excoquitur, dum non inquinet. At hæc aſſiduè verſare ſpatha neceſſe eſt. Melina ſunt multa 2. de compoſitione pharmac. κτ' γένη, quæ glutinent. Quod ſequitur ex vino Heræ, luxata firmat, recentes puerorum ſtrumas diſcutit, inueteratos ſinus, quíque in vacua penetrent, percurat. Recentia vulnera etiã magna conglutinat. Litharg. auri lib. 1. hoc eſt ℥. 12. ſic enim perpetuò libram Græcorum vſurpamus: diu teritur in Sole affuſo vino giluo, tenui pellucido, vt priùs. Quo teretur diutiùs, & plus liquoris rapiet, eò præſtantius euadet. Ex quo iterũ læuigatur in mortario, inſtillato deinceps atque alternatim modo oleo concalfacto, modò vino illo: atque vtróque quantum fieri poteſt, ſaturari debet.

Tripharmacum.

Nutritum.

Hîc in cacabum tranſmittitur, & cum olei & vini gilui ana ℥.9.vel eò pluribus excoquitur: bene coctæ lithargyro immiſcentur reſinæ pini læuigatiſſimæ ℔.1.ceræ albæ ʒ.10.opopanacis ſeſquunc.coquuntur omnia molli igne, dum non inquinent.In vſu, ſanguine agreſtis columbæ conſpergitur. Al. Crititonis, quod iungit recentia, cicatricem ducit & extrahit.Litharg.libr.1.ceræ libr.1.terebinth ℥.2. æruginis ℥.2.olei veteris ℥.9.aceti ℥.2.& ſemiſſ. Litharg.oleum,acetum, ærugo blando igne coquenda ſunt:iam propriè coëuntibus reſina ceráque cōiungitur, coquũtur dum ſint corpus, & non inquinent.Magis glutinabit pharmacũ,ſi myrrhæ, aloës, ſarcocollæ ana ʒ.1. miſceas ea quæ per ſe glutinent. In malignis, ſquamæ & vitrioli genera conſpergi poſſunt.Celebre & polychreſtō Macherionis pharmacum ad vlcera maligna: recētia glutinat,phlegmonem prohibet, præcipuè vbi aliquid contuſum fuerit: rabioſi canis morſibus medetur impoſitum, ac ſubinde commutatum: phagedænis conuenit,aurium, nariúmque vlceribus carnem generat. In genitalibus & nudatis oſſibus idem efficit. Ariſtoloch. rotundæ, galbani, opopanacis, æruginis, iridis, ammoniaci, myrrh. ana ℥.1. terebint.ceræ,ol.omphacini ana ℥.7.& ſemiſſ.Ærugo ex dimidio ol.ſeorſum teritur,cum reliquo oleo,cera & terebinthina molliter coquuntur: ærugo additur: poſteà verò ammoniacum ex aceto fuſum,galbanũ purgatum, & opopanax permiſcētur,poſtremò refrigeratis reliqua inſperguntur. Ægyptiac. Andromachi vulnera en ſe facta,vel profundiſſima,triduo glutinat, quod capite de oſſium vitiis deſcribetur.

Critonis.

Macherionis.

Ægyptiac. Andromachi.

διὰ χαλκίτεως fistulas & magna vlcera coniungit. Axungiæ veteris bene purgatæ fibris & sine sale ℔. 2.ol.veteris, litharg.ana ℔.3.chalciteos ℥.6. conficiatur ex arte. Quòd si palmaria spatha defuerit, saligna rudicula cõmouebis: aut ex ea materia, quæ glutinando cõueniat, non radice cannæ, cui magna vis inest detergendi. Salix verò siccat & astringit, ídque sine morsu, quæ omnia glutinando idonea sunt. Quod è succo liliorũ conficitur, diuturna malignáque vlcera cõglutinat: nimio humore languidis malè coalescentibus, cicatricem ægrè trahentibus vtilissimum est: vehementer siccat, ídque citra morsum, vt incisa capita musculorum possit cõiungere. Succi foliorum lilij ℥.5.mellis & aceti ana ℥.1. coque lento igne, dum crassescat. Alij è symphyti succo & aliis quæ per se glutinent, melle rosato & aceto sambucino eadẽ pharmaca componunt, quæ efficacissimè glutinent. Ad neruorum vulnera cochlearum carnes concisæ tritæque adiecta myrrha & thure conferunt. Eosdẽ neruos vniunt lumbrici terræ triti & impositi. Iam verò cruentis, suggillatis, excisis quacúnque parte corporis, vitiligini, lepræ, maculis, crustis efficacissimè opitulatur, quod paratur ex Attractylide. Attractylidis effossæ cum radice, deinde siccatæ vmbra, postremò tritæ vnc. quatuor: ol.dulcis vnc.quatuor: Colophoniæ sesquilibra: æruginis ℥.2.ceræ ℥.8. Oleum, ceram, Colophoniam liquefacta excolato: deinde æruginem, posteà herbam commisceto: iuncta omnia frigida immergito, manibus versato, pinsitóque: pista in aqua noctem sinito, atque ita vsui reponito: verùm Colophonia nostra siccior est. Liquida quoq; vete-

Salix. *E succo liliorum.* *Ad neruos.* *Ex Attractylide.*

res vtebantur, quæ si desit, sicca partim oleo, partim terebinthina molliēda erit. Hoc autem glutinat recentia. Rhodini vel myrtini ℥.1. terebint. ℥.1. æruginis ʒ.2. si quidem lota est, & molliora sunt corpora, alioqui sesquidrachma. Barbarū Galeni. Picis ℔.1. bituminis, ceræ ana selib. ammoniaci, mannæ ana ℥.3. cerusæ sesquunc. ol. ℥.20. nam sic melius, quàm ʒ.17. Al. Est & aliud insigne Barbarum emplastrum nigrum, quod capite de hæmorrhagia describetur. Plura quoque primo & secundo de compositione pharm. κτ᾽ γένη. Atque hinc ad recentiorum medicamēta transeundum, si priùs monuerimus digerentia & attrahentia cerato temperata fieri sarcotica: sarcoticis fieri glutinantia, si quid astringentium permisceas: aut si iunxeris quæ siccent magis, & astringant, reddi epulotica. Basilicū magnum Mesuæ glutinat neruos. Celebris est puluis (quem rubrum vocant) ex sanguine draconis, & sesquialtera ratione vel dupla thuris. Alij calcem, bolum armenam, santalos cōmiscent. Sunt qui hoc modo conficiant. Symphiti maioris, boli armenæ ana ℥.1. picis Græcæ ℥.3. mastich. olibani ana semunciam: sanguinis draconis, mummiæ ana ʒ.2. Pulueres suturis insperguntur, vel in cerato imponuntur. Sanguinē draconis collecticon variè conficiunt. Thus, mastichen, bolum armenam æqualiter mista, hirci sanguine mactati Augusto mense concorporant. Alij aliter ex eadem materia. Quidam bolum armenam terunt, faciúntque vt plurimum sorbeat sanguinis hircini & sorborum succi. Plinius sorborum succo & caprillo sanguine compingit. Eidem Plinio & Solino sanguis est draconis, qui dum vulneratus

Barbarum.

Qua ratione in varia genera remedia commutes.

Puluis rub.

Sanguis draconis.

elephas concidit, collifo cafu dracone colligitur. Aëtius è fucco herbæ Indicæ (quem dracunculum vocant) fingi credidit. Dracontio noftro vis ineft glutinandi. Cartilagines mediã naturam habent inter offa & carnem. Itaque glutinantur non tam ficcantibus, quàm quæ catagmatica, aut quæ porotica à gignendo callo appellãt, nec tam mollibus, quàm quæ ἔναιμα, carnem vniunt. Eáque natura cõftant tenaci & vifcida, pix, manna, caro & faliua cochlearum, vifcum, glutinũ fabrile, pollen vifco illigatus, tragacantha in aceto fufa, gummi Arabicum, aloë pinguis, terebinthina è vino lota, muccagines, aliáque id genus: quibus fanguis draconis, puluis ruber, & alia quæ per fe glutinandi vim habeant, coniunguntur. Ita concorporata pharmaca illinuntur, cõpinguntur, adhibẽtur in fpleniis, & veluti incerata tela, quæ arctiùs confuatur, vt pharmacũ firmiùs inhærefcat. Sed fi magna vulnera funt, fibula vel acu priùs conducere oportet: deinde medicamẽto impingere: id in cartilaginibus aurium & narium fieri
Cochleæ. debet. Cochleæ cum fuis volutis diu teruntur in mortario, vt nihil afperi reliquum fit. Sanguis draconis fubquadrupla, manna fuboctupla ratione adiungitur, permifcentur in mortario, & affiguntur. In naribus (quod antè dictum eft) ne vulnus concidat, atq; ita cartilago diffideat, fiftula concaua paranda eft, quæ introducatur, & qua parte vulnus cõtingat, illinatur pharmaco: altera verò nafi pars, quæ foras vertitur, quáque pinnæ eminent, emplaftico medicamento compingetur. Aurium caua argilla impleri debet. Argilla priùs cochleæ faliua, & acidi punici liquore fubigatur. Alioqui ʒ.2. aloës ex-

cipiũtur fabrili glutine ſoluto ex aceto. Aliud. Tragacanthę ʒ. 1. in aqua Rhois maceratur, muccago elicitur, in qua excipiantur myrrh. aloës, ſanguinis draconis ana ʒ. 1. omnia pauca terebinthina colligantur: adhibentur in pellicula, vel linteolo. Atque hæc tandiu inhęrere oportet, dum coaleſcat cartilago, niſi priùs excidãt, Quæ ſequuntur, iuſta ratione probata ſunt poſterioribus chirurgis. Plãtaginis, vtriuſque cõſolidę, betonicæ, verbenæ, pimpinellæ, piloſellæ millefolij, linguę canis, caudæ equinę ana M. 1. conquaſſata coque cum ℔. 3. ſepi arietini: colatis adde reſinę, ceræ, galbani ana quartaria 3. ſarcocollæ quartariũ vnum, terebinthinę quartarium 1. & ſemiſſ. liquata omnia & ad ignem circumducta, ex arte miſceantur. Aliud. ℞. Centaurij minoris manip. 6. macerentur noctẽ integram in vino albo, poſtridie in eodem vino ad dimidias coquito, colatum ſuccum recoquito, dum ſit mellis craſſitudo: poſtremò reponito. In vſu, accipe ſucci ℥. 3. terebint. ℔. 1. cerę nouæ quartarium 1. lactis muliebris ℥. 2. Optimum hoc medicamentum & amicum neruis: cruenta glutinat, dura emollit, fluxiones inhibet, arcet putredines, detergit ſordes, à fera morſis auxiliatur, atque omnino dignum laude eſt. Centaurij ſuccus leniter aſtringit, ſiccat, tergit citra morſum: ex quo miſcetur medicamentis, quæ fiſtulas, ſinus, rheumatica vlcera coniungant, & cicatrice claudãt, quæque veteres duritias emolliant. Planta admodũ parabilis eſt, maximè laudata veteribus, de qua libellus etiã Galeno attributus eſt Eius radix inutilis eſt. Herba cum floribus poſtremò Vere colligẽda, & vt priùs, exuccanda, reponendus in multos

Viride Bonantinu.

E centaurio.

Centaurii ſuccus.

vſus ſuccus eſt. Eadē ſiccatur vmbra, vt in tempore trita in puluerem, putridis, ſordidis, cācroſis, & aliis vitiis inſpergatur. Eodem modo Marrubium, Scordium, Apium, & aliæ plantæ plurimæ, chirurgo veluti opes quędam, ſuo tempore comparandæ ſunt. In medicamento de quo agitur, glutinādi vis aucta eſt adiecto vino. Similiter & aliis emplaſticis, maſtiche, thure, gummi Arabico, quæ cùm leniter aſtringant, molliant, reprimant, in communē vſum medicamenti conſpirāt. Aliud Dini. ℞. betonicæ, centaurij ana manipul. 2. coque, & cola, vt priùs: excolato ſucco adde reſinæ quartarium 1. terebinth. ℔. ß. ſarcocollæ ℥. 1. ceræ ℥. 2. liquefiant omnia ac leniter bulliant: acetum paulatim affundatur: vbi refrixerint omnia, è muliebri lacte manibus cōuoluātur. Pares vires habet cum priore, benignum eſt, vt neruis poſſit conuenire. Centaurium, betonica, reſina, neruis punctis amica ſunt: ſarcocolla mitiſſimum eſt colleticon: aceto fit, vt altiùs permeet, & meliùs attrahat: lacte muliebri mollius pharmacū eſt, nec ita cohibetur eius tenuitas. Al. Ceræ albæ, reſinæ ana quartarum 1. olei ℥. 2. terebinthinæ ℥. 1. thuris, maſtiches ana vnc. dimid. adde pimpinellæ, melangianæ, aut loco eius, telephij, maioris ſemperuiui, vel attractylidis, verbenę vermicularis, aut potius ſemperuiui minoris ana manipul. 1. coquantur vino vt priùs, dum duæ vini partes euanuerint: & hęc omnia percolētur, exprimantúrque, atque iterum coquantur ad craſſitudinem: tum adde reſinæ lib. 1. cerę albę lib. ſemiſſ. maſtiches ℥. 2. refrigerētur vt priùs, & lacte muliebri ſubigantur: leue colleticon eſt. Viride ex herbis fortius eſt, & iam malignū quid

Dini.

Viride ex herbis.

quid præ ſe ferentibus conuenit, quod ex cap. de purgantibus repetendum eſt. Vnguentum gloriæ. Olei bedegaris lib.1.ceræ quartariũ 1. ſeminis albarum roſarum ſemuncia. Oleum bedegaris non ita parabile,quia quid ſit Barbarorũ bedegar parum conſtat.Vteris autem vel ſpongiolis illis,quæ in canino rubo colligũtur,vel cymis attractylidis. Alioqui tenerioribus cacuminibus aculeatę plantę,quę ab herbariis Bedegar appellatur : vel eadem è carduo ſylueſtri, (quam cardonettam vocant) detruncabis. Incoques autem horum quoduis oleo & vino nigro : dum vinum exhalauerit, materiam vehementer exprimes. Semen roſarum eſt, quod detractis foliis & apicibus luteis excuſſo capite decidit. E vermibus, neruoſis partibus glutinandis, vtriúſque ſymphyti,cynogloſſ.piloſellæ, vtriúſque plantaginis ana manip.1.vermium terrenorum lib. ſemiſſ.conquaſſata omnia ſeptem dies in ol.ſeſquilibra madent,deinde leniter cocta in ſuum oleum exprimuntur : expreſſo ſucco & oleo , miſce ſepi arietini purgati libr.1. picis naualis libr. ſemiſſ picis Græcæ quartarium 1.galbani,opopanacis,terebint. ana vnc.1.thuris maſtiches ana ſemunc. alia liquãtur : galbanum , opopanax , thus , maſtiche aceto macerantur:ex quo ſoluta aliis permiſcentur, & ex omnibus efficitur corpus. Lumbrici terræ triti & per ſe impoſiti,neruos glutinant. Aureum. Ceræ citrinæ lib.ß.olei boni ℔.2.& ß. terebinth.℥.2. reſinæ & Colophoniæ ana ſeſquunc.olibani , maſtiches ana ℥.1.croci ʒ.1.cera cum oleo liquatur,deinde reſina , Colophonia, terebinthina confunduntur:ſublãtis igne , thus & maſtiche inſperguntur,

Bedegar.

Semen roſarum.

E vermibus.

Lumbrici terræ.

poſtremò reſperſo croco omninò intinguntur. His ergò pharmacis vtendum erit, vbi cruorem & ſordes exterſeris, vbi curaueris ne quid interſit vlcerum labris: vbi denique neque dolor, neque phlegmone, neque alius caſus eſt, vnde glutinatio prohibeatur. Digitis, acu, fiſtulis, deligatione, diuiſa labra coniungenda ſunt, arida reſperguntur, illinuntur liquida, craſſa, viſcidáque: vt in magnis vulneribus neque ſatis eò hærentibus impinguntur, ſuperdatur ſtuppa è vino nigro preſſa, ex eodem ſplenia, faſcias, ſubligacula madere vtile eſt: quanquam & aceto imbui poſſint: colliganda omnia eo deligationis genere, quod contineat, reformet, cogat, quãtum videlicet caſus expoſtulat. Puluis ruber oui cãdido, poſtea quoque terebinthina excipitur, atque imponitur. Quoties commutatur medicamentum auſtero vino fouetur vulnus. Rariùs autem commutari debet, quarto primùm die, deinde ſexto. Lintea eodem vino inculcata ſuper imponuntur: atque hæc donec coaleſcat vulnus. A quo ſi qua macula relinquitur, detergente materia exteri oportet.

IACOBI HOLLERII STEMPANI, MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI de Materia Chirurgica

LIBER III.

De vtili materia in vitiis oßium. CAP. I.

IAM explicanda nobis ea pars remediorum, quæ ad oſſa pertinet. Vitiis ergo quæ oſſa fecerint, eodem ferè momento ſuccurrere oportet. Alioqui phlegmone ſuccenditur: quæ ſaniem *Quæ neglectis oßibus superueniāt.* facit, agit cuniculos, vlcera diſpergit alta, exeſa, & curanda motis, ἐμμότους inde vocat Hippocrates. Ex quo denigrantur oſſa, cariem inducunt, ſyderatione corrumpuntur. Aliis femur claudicat, manca manus eſt, ad ſolitos flexus torpet articulus, vel is extortus eſt. Huic conuulſis neruis, diſtorto corpore, crudeli morte vita extinguitur. Ille gangræna & putredine contabeſcit, extinctóque ſenſu paulatim conficitur. Itaque in tam lubrica medendi parte omnem conſilij rationem moueamus, maturrimè occurramus, vt nihil naturæ pereat, nulla cicatrix, nulla veſtigia mali, aut honeſta certè, relinquantur.

Labores ossium. Laborant ergo (vbi accessit iniuria) corrupta, fracta, collisa, fissa, forata ossa & mora articulis. Ad quę vitia alia quoque suboriri solent. Accessio mali est, si cum vulnere læsa sunt, multò magis in articulis, vbi nerui, tendines, ligamenta, nuda carne & ossea loca sunt, in quæ laxa ac cõmota & iam nouo casu imbecilla, excrementa corporis facilè decurrunt.

Adde quòd ibi cartilago est, in qua cicatrix formari nequit. Hîc ergo asperior casus est, dolor, vigilia, febres, deliria, conuulsio & mortes sæpenumerò commouentur: & vt articulus maior est, ita periculum grauius creare solet. Verùm non alia chirurgiæ parte ditior suppellex veteris disciplinæ, nusquã hæc curiosa magis, quàm in ossium medelis. *Quã multa auxilia inuẽta ossibus.* Infinita propè reperit, & literis tradidit: quędam etiam authoritate Principum ære publico in ciuitatibus extruxit, quæ ad hanc curam ossium pertinerent: ferramenta varia, excisorios cultros, scalpra rasoria, limas, specilla, aliquot terebrarum genera, modiolos, forfices, forcipes, μηνιγγοφύλακας, volsellas, scalas, scamna, contos, repagula, vectes, glossocomia, canales, sphæria, stathmia, trochiscos, pennas, inceratos canaliculos, fistulas, seras, fila, bysso & auro texta, alia quoque plurima, quæ ad purganda, tendenda, reformanda, tentanda, constituenda denique ossa facerent. *Deligationis materia.* Et in vna deligandi cura quamplurima vsu diuersa suis etiam nominibus veteres distinxerunt, linteola, fascias, hypodesmides, splenia, apodesmos, regulas, ferulas, spatulas, habenas, laqueos, mitellas, puluinos modò scroteos, modò molliusculos: nodos, acus, acias, & alia sexcenta, quorum multa retenta sunt: alia antiquata,

quædam deserta partim ignorantia, partim negligétia. Adde quòd multis in rebus facilior, nec tam operosa curandi via inuenta est. Atque hîc quoq; peculiare nomen habuit deligandi forma, & καταγματικὴ vocata est: quanquam non in omni querela ossis ea necessaria est, sed aliquando in orbem, aliquãdo in asciam ducta, nonnunquam etiã sine deligationib. id genus splenia vsurpãtur: quorum omnium ratio ex libris primum Hippocratis de officina medici, de fracturis & articulis, deinde commentariis Galeni petenda est. Corruptum os pingue est, nigrum, molle, cariosum, quod supernatis grauibus vlceribus aut fistulis, hísque vel longa vetustate, vel putredine occupatis, euenit. Nudatur os cui vitiũ accessit, vlcere exciso, subsecta carne, si latiùs serpit ossis iniuria, quàm vlcus fuit. Abscessus ossium priusquã corruptelã trahant, partim melotide, partim è sanie cognosci possunt. Hinc enim sordes vberior, & vi maiore, quã pro vlcere, scaturit, eáq; tenuior est, non crassa, vt à carne: non glutinosa, qualis est à neruis: neq; vnguinosa, vt ab adipe diffluit. Adhæc in abscessu ossis oræ vlceris diffidẽt magis, ægrè coalescunt, & interiore quodam motu vitiũ significatur. Saniosis ossibus medicamẽta cõueniunt quæ plurimùm siccent, quorũ materia ex capite de purgantibus pharmacis petenda est. Quæ in superficiẽ extat caries, ea sola radula eximi potest, sed ab igne tutius remediũ est. Corruptũ os ad viuã scobem elimandum, exterebrandum, inurendum, excidendũ, peramputandum quoq; totum est, vbi desperatur malum. Miserum quidẽ, sed vnicũ presidiũ, & instãti exitio præferendum. Vbi ergò vlcere

Deligatio.

Corruptela ossis.

Remedia corrupti ossis.

Abscessus ossis.

Medicamẽta in saniosis ossibus.

Corruptũ os.

cõciſo vel amputata carne os vndique nudatum eſt, quod videatur pingue, nigrum, aut carioſum, ſemel iterúmve inurendum ferro, aut ſcalpro deradendũ, donec iam aliquid cruoris oſtendatur, quæ integritatis nota eſt. Qui radit hæc, audacter imprimere ferramentum debet, vt & agat aliquid, & maturiùs deſinat. Finis eſt, quum in nigritie ad os album: in carie ad ſolidum ventum eſt. Neque alia facienda ſunt, cum in ſummo oſſe iniuria eſt. Sed hæc vitia aliquando ſecedunt oleo feruente, aquis quas fortes vocãt, & mollioribus cauteriis, de quibus capite de pyrotic. Nonnunquam etiam matura putredine, modò per ſe, modò leni tractu decidunt. Quòd ſi malum altiùs deſcẽdit, caries quidem ſpecillo tenui explorari debet, quod vt cedenti oſſi altiùs infigitur, ita longiùs caries procedit. Nigrities colligi poteſt ex dolore & febre. Quæ vbi mediocria ſunt, illa altè deſcendiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra. Nam finis vitij eſt, vbi ſcobes nigra eſſe deſiit. In maiori carie, maior aſperitas & inæqualitas ferro deprehenditur, & hoc quidem minùs firmiter inhæret, & cito elabitur loco, cui impreſſum eſt. Igitur caries tota ſæpiùs verſata terebra excalpenda eſt: ex quo candente ferro foramina perpurganda, vt iam nullo affluente vitio, lacuna carne repleatur. At os quod vel nigrities totum peruaſit, vel excedit caries, excidere oportet. Exciduntur oſſa ferè in capite, pectore, & mẽbris: eáque modo ſcalpris, modo terebris & modiolis, quorum omniũ ratio à Galeno, Celſo & aliis tradita eſt. Syderatũ membrũ non tam crudeli, quàm miſerabili auxilio ſemel peramputandum eſt: in quo quicquid

Raſura oſsis.

De excidendis oſsibus.

Peramputatio membri.

corporis emortuum eſt,lacerandum ſcalpro,& nouacula excidendum eſt. Siquid autem viuæ carnis, nerui, venæ, arteriæ ſupereſt, nec vrget caſus, qua parte corruptela deſinit,vincula arctiſſimè cõſtringenda,vt ea omnia defecta alimẽto celeriter exoleſcant.Quod quum euenit,ea corpora ferro,vt priùs, & nouacula execanda ſunt.Hæc autẽ,quia non placuit Hippocrati corpus etiamdũ viuens ferramẽtis irritari,ne inde commotus dolor, hæmorrhagia & animi deliquia (quod ferè fit)ægrum è vita tollant. Alij maiora vaſa & neruos priùs deſignant, medias carnes interſecant, & illa ipſa ad ſanam partem filo illaqueant,vt intabeſcant mora, & ſponte ſua decidant.Qua etiã arte hæmorrhagias & conuulſiones magis declinẽt. Iam verò legitima ſerra ſit, & bene comparata,quæ quàm celerrimè trãſcurrat. Linteũ interponi poteſt vino vel aceto madens, qua parte cõmota ſerra viuentem carnem affricat, ne ſcilicet exaſperetur caro,& profluuiũ ſanguinis moueatur. Præſecto oſſe reliquæ partes contra hæmorrhagias cauterio inuruntur. At ſi viuente oſſe circunducta caro emortua eſt,priuſquàm malum in os tranſeat, excindenda illa eſt, & iniectis vinculis, omnis aditus, quo ſanguis ad os decurrat, intercipiendus eſt: imperãda vitę parſimonia,& ea alimenta quę facilè diffluant, nihílque ſucci craſſi lentíque gignant, vt os ipſum cum ſuis vinculis paulatim emarceſcat,ac tandem excidat.Ad celeritatẽ operis vbi vtrúmque licet, maluit Hippocrates in articulis quàm medio membro oſſa reſcindi.Reliquis iniuriis oſſium ferè accedit vlcus: idem aſtrictioribus linteis & ferulis aliquando cõtrahitur.Sed hoc genus vlceris lenio-

Vnde mors amputatis membris.

Alia ratio.

Vlcera coniuncta vitiis oſſium.

ribus pharmacis: illud autem aliorum vlcerum legibus curari debet. At non antè vias claudere oportet, quæ per vlcus ad ossa pertinent, quàm hæc sedulò explorata, & omni carie, sorde, nigredine perpurgata sint. Quin & præclusum iter patefacere oportet, & angustias ferro ampliare: deinde spõgia molli aut penicillis implẽdum cauum, vt ne coëat, sed dehiscat vlcus, dum vel integendum carne, vel ferruminandũ callo bene purũ os videatur. In altis cuniculis spongia, linamenta, penicilli summa parte religantur filo, quod foras propendeat, vt in tempore facilè reducantur. Vt autem quæ succrescit caro toti suo ossi coalescat, purũ os esse & siccum necesse est, inspergendúmq; medicamentis, iride, mãna, aloë, myrrha, arido thure, aristolochia, & eo genere cephalicorũ, quod capite de Sarcoticis descriptum est. Sed quæ continetur ossibus caro generatur, vt paulò siccior futura est, ita magis siccantibus gaudet, quo genere etiam detersa, rasa, exterebrata ossa conspergi debent. Vt verò ducẽda carne ab ossibus recedis, ita vis siccantium temperanda est, donec iam cicatrix trahenda sit. Ac carne replere ossa, & fissa iungere sæpenumerò opus est, vbi callũ gignere non licet, nimiùm diffidentibus fracturæ labris, & vbi in maiorẽ circulum vel os ipsum maius excisum est, verũ multò stabilius vinculũ callus est. In fracturis cum vlcere, si quidem transuersum hoc est, idémque magnũ, ferulis abstinendum: in recto vlcere ferulæ ad latera cõmitti possunt. In vtróque maior copia fasciarum adhibenda, quia declinanda astrictio, confirmãda tamen deligatio est: quod vel astrictio vel copia linteorum efficit. Linteorũ mul-

Regeneratio carnis in vitiis ossium.

In fracturis cum vlcere ratio ferularum & linteorum.

titudo astrictioribus fasciis præferri debet, vbi molle corpus & cũ fractura vlcus est. Astrictior deligatio & vi maiore confixæ ferulæ sæpenumerò syderant partes, atque exulcerant. In tumore, vlcere, inflammatione & dolore ferulis & omni astrictione interdicendum. Ferulas Hippocrates septimo primùm die, sublato metu inflãmationis, adhibet. Nostri statim initio. Albucasis in leui malo primo die, in grauiore vitio quinto vel septimo. Solutis ergo linteis & refixis ferulis, si quid cõputruit, excindendum ferro, priusquàm ad implendã carnem veniatur. Vidẽdum quoque priusquàm impleas, vt omnis diuisio ossis tutò cohæreat. At si qua squama aut fragmentũ excesserit, ea suo ossi sedulò coaptãda sunt: aut si acumine carnem subintrant, molliter præcidere oportet, etiã diuisa carne & excisa, si res exigit: verùm incolumis fragmenti radix, quâ ossi suo etiãdum hæret, seruanda est. Alioqui scalpello vel serrula leniter elimanda, aut volsella prehensanda est. Quòd si nihil molestiæ squamæ adferunt, neque possunt suis ossibus reconciliari, vel medicamẽtis detrahes, vel ita sines, donec maturitate quadam per se decidant. Sic enim celeriter cogetur callus, & caro ossibus concrescet. Quæ verò squamæ rapiuntur ferro, necdum maturè violẽtia reuelluntur, fistulas ægrè sanabiles relinquunt. Hîc ergo declinanda vis est. Squamas detrahunt medicamenta in cephalicis descripta, capite de Sarcoticis, erucæ radix, vtriúsq; bryoniæ, cucumeris agrestis. Aristolochia peculiariter elicit testulas caluariæ. At quæ dernenda ossa sunt, medicamentis siccari conuenit, ratione vitæ simili: cauterio, radula quoque atteri,

Syderatæ partes nimia astrictione.

Squama.

De detrahẽdis squamis.

Medicamẽta.

volſella molliter agitari, perforari terebra, vt maturiùs, vel ſponte ſua, vel leni cõmotione excidant. In fractis oſſibus & loco motis multarum rerum cura eſt, ac circa initia omninò prohibẽda fluxio, dolor, inflammatio.

In fractis & luxatis multa cura.

Os ergo quod vel abiit articulo, vel fractum diſſidet, primùm quidem reformare atque conſtituere oportet: deinde ita cõtinere, vt ne recidat: poſtremò cõfirmandum callo, carne, reſiccatis humoribus, qui colligantia vincula relaxent. Primùm tamen ineunda ratio, an reponi poſſint: deinde an ſine periculo reponãtur: poſtremò qua arte conuenienter & celeriter, minimo dolore ac moleſtia reducãtur.

Deſperata.

Conciſis articulorum vinculis, diſſectis cartilaginibus deſperatio eſt: túmque bene agitur cum ægro, ſi ſolùm claudicat, ſi manco mẽbro, ſi deformato & obtorto articulo ſupereſſe datũ eſt.

Non ſtatim reponenda oſſa.

Non reponendũ (inquit Hippocrates) tibiæ os qua parte ſuo vtrínque articulo copulatur, ſi quidem reſciſſa cute per vulnus prominet: alioqui conuulſio, phlegmone, gangræna, ſyderatio cõmouentur, quæ ægrum breui momento è vita tollant. Quæ vt declines, quàm vt os reponas, potiùs cogitãdum.

Quando reformanda luxatio.

Reformanda luxatio primo die, vel certè altero. Nam tertio & quarto quieſcere oportet, quo ferè tẽpore nouæ iniuriæ ſeſe proferunt: hinc ad decimũ tutior reponendi occaſio eſt.

Contra conuulſiones.

Quòd ſi reſtituto oſſe cõuulſio incidet, rurſus articulum excludes, calida liberaliter irrigabis, fouebis oleo, & molli lana conteges. In luxatis & fractis oſſibus hæc ſunt præcipuè, τάσις, vel ſi mauis, ἀντίτασις, διάπλασις, ἐπίδεσις, ἀπόθεσις, vel ὑπόθεσις. Extẽditur mẽbrũ manibus prehenſum, vel iniectis laqueis, vbi vi maiore opus

est, vt diductis & adductis marginibus soluti ossis, oræ oris molliter consuescant, nihil exasperetur, nihil diffringatur, quod in fracturis dẽticularibus, scabris & serratis sæpè contingit. Videndũ quoque ne in distentatione neruus, vena, arteria, musculus, tendo, ligamentũ, atque inde os & membrum contra naturam extorqueantur. Sed in luxatis, cõpages articuli & ossium copulatio priùs recognoscenda est, quàm multis, longis, prominulis & obstipis capitibus constet: quot, qui sinus & acetabula, quàm alta hæc, quomodo inflexis alueis decliuibus, lubricis, quibus scilicet capita illa & exerta ossium tubercula inserãtur: quæ superciliorũ forma: qua fide ceruices ossiũ cõtineantur, quibus vinculis iunctura articuletur: quæ cartilagines intercedant, qui tendines, musculi & nerui ad constantiã articuli concurrant: in summa, qua omnino ratione flectant, tendant, diuertãt, atque vno verbo, copulentur. Vertebræ duplici capite prominent, duplici quoque acetabulo sinuantur: altera alterius acetabulis sua capita inserit, eadémque paria faciẽs, & quasi relata gratia suos alueolos explicat, in quib. vicinę vertebrę processus reponãtur: muccosis vinculis vtræque coniungantur, quæ soluta, cæsa, arefacta, distracta morbo, vertebras exarticulãt. Quas iam cognoscas ægrè reformari, quia scilicet intelligas quàm multis cardinib', quáque societate coẽãt, quã denique vario implexu conserãtur. Itaque omnis articulata iunctura sæpiùs oculis ipsis vsurpãda, sicq; animo & mẽte concipiẽda est, vt ad viuum pressæ articulorũ formæ cũ res exigat, oculis ipsis, vt ita dicã, obuersentur. Sic enim explicatur opificiũ naturę, quod in fractis & luxatis

Cognoscẽda in luxatis.

Exemplum in vertebris.

ſedulò perſequamur. Atque omnino qui extendit, componit, ligat, continet, hoc efficiat, vt iuſta naturæ teneatur κατάςασις. Sic enim Hippocrates, quod naturali figura membri & partis Galenus definit. Extenſum membrum loco redditum manibus tractari, palpari, & legitimè conformari debet διάπλασιν appellant. Quòd ſi neque ſic conſtitutum eſt, ad μοχλίαν, lorum, habenas, & vſitatas machinas veniendum. Quæ omnia ex libris Hipp. & cõmentariis Galeni petenda ſunt. Sequitur ἐπίδεσις, quam καταγματικὴν appellant, in qua multorum prouidentia eſt: ſed maximè vt contineas, phlegmonem arceas, & procures callum. Ac primùm an ſit deligandum, ſtatuere oportet: tum qua deligandi forma: ac ferè à duobus principiis, varia tamẽ ratione. Ex quo decernendum quibus, quàm multis, longis, latis, quàm denique firmis faſciis opus ſit. In ſpleniis eadem verſetur cura: idonea forma linteis quærenda eſt. Cognoſcendum prætereà vnde primum ineas, quæ ſit futura progreſſio, quàm multi & quales circuli, quo modo diſtinguãtur orbes, qui conueniant anguli, quibus interuallis, vbi & quando laxior vel aſtrictior deligatio, qua parte deſinat, quo loco & qua arte nectantur nodi, aciæ ducantur, complicentur habenæ, quando regulæ, ferulæ, puluinaria, mitellæ, adhibenda ſint, quandiu continere omnia, & quando ſoluere oporteat. Atque in ſano membro probanda priùs deligatio, quàm in ægro periculum facias. Poſtremò in ea figura collocandum membrum, in qua diutiſſimè conſtare poſſit, & minimè doleat. Iuſtos hæc commentarios deſiderant, & hæc non tam docendi, quàm monen-

di causa dicta fuerint. Neque ignorãdum vnum os parum extendẽdum esse terebra, minúsque inurendum: semel enim vstum ægerrimè tum callo, tum carni, reconciliatur. Ac nec minima cura esse debet, vt ne diutiùs os apertũ expositúmque aëri maneat. Grauis enim ea consuetudo noua est, quia sic calor insitus aërem expirat. Sunto igitur tecta, & quàm minimùm licet nudata ossa. Sic enim conclusus calor, & non exhalans, saniem foras dispergit, atque ita purgata ossa celeriùs coniungit. Extorta valgorum crura pertractis intrò vinculis & astrictis assericulis ita componenda, non quasi dirigas, sed non aliter quàm si è valgo varum transformare velis. Inflexis varorum cruribus aptanda omnia & cõlligãda sunt, quasi è varo valgum efficias. In abscessu paruo ossium deligatio κατασματικὴ locum habet, sed paulò laxior & sine ferulis. In magno non est deligandum κατασματικῶς. Satis faciunt splenia vino insuccata nigro, subaustero, quæ deinceps atque conuenienter hinc inde adhibenda sunt, non vt hoc illi insideat. Longiora sunto, quàm quæ solum ambitum membri comprehendant. Nam si quadrãtalis circulus est partis, paulò longiores splenes trientalibus esse oportet. Obliquè inseruntur mẽbro & aduersa parte decussant. Atque hæc quidem spleniorum ratio alia quum os abscedit, & saniosum est, alia eorũ quæ in deligationibus fascias confirmant. Hîc enim æqualiter affinguntur membro, ne alterum extremum alteri insideat, aut reduplicet, quum videlicet longiùs spleniũ est: néue breuius atque decurratum inane spacium, & quasi fossulam relinquat. Ab vtrísque spleniis tum quæ lon-

In varis & valgis deligatio.

Abscessus ossium.

Ratio spleniorum.

giora, tum quæ breuiora sunt, inæqualis, aspera, & inconcinna fit deligatio, in qua æqualitas vel maximè quęrenda est. Alia rursus illa ratio est à plagulis, quæ fracto iugulo & costis adhibentur, quarũ prima atque altera in decussem collocantur, & se intersecant: tertia porrigitur in longum, obstipat fracta, & reliqua splenia confirmat. Aliter quoque vt sunt vitia & partes commutantur. Sed hæc peculiarem commentarium requirunt In fasciis remedia adhibentur, quæ madorem linteorum contineant. Sic enim prohibetur dolor atque inflammatio. Fasciæ initio plures & astrictiores, si neque dolor, neque phlegmone, non vulnus, aut aliquid tale prohibeat. Ac ferè inebriantur vino crasso, nigro, modicè austero. Vinum hoc superficiẽ cogit, vim suam ad repellendum altiùs imprimit: ex quo præcidit inflammationum causas. Quod nimiùm adstringit, dolorem facit, tenue, album, giluum, fuluum, etiamsi contrahat, repudiandum tamen est vt totum reprimẽtium genus, quod aqueo humore solutum est, papauer, mandragora, cicuta, multò magis si in articulis & neruosis partibus labor est: quia non sola qualitas, sed & horum corpus intrò penetrat, & neruosa lædit. Hinc etiam calor qui vitam fouet, interdum extinguitur. Vino igitur crasso, nigro, modicè austero, fasciæ & splenia saturentur. Minister adsit, qui subinde affuso vino lintea perfundat: alioqui cum periculo resiccantur: quod ne fiat, noctu præcipuè & æstate prouidendum. Hyeme vini loco œnelæo vti satius est, quo etiam tempore priùs intepuisse iuuat: & succidæ lanæ spleniis præferuntur. In fracturis & luxationibus vbi exertum os est

In iugulo & costis.

Vini ratio.

Lintea madere opus est.

& vlcus facit, quóque cum periculo reponatur, quandiu conuulſio in metu eſt, abſtinẽdum faſciis, & ſuccida lana vtendum eſt. Eáque, vt priùs, imbuenda vino, curandúmque eſt vt aſſiduè irrigetur, & non ſqualeſcat. Aſtringit leniter lana hæc, & tepido calore fouet. In his fumoſo vino & nimis odoro ideo abſtinendum, quòd caput feriat. *Quando lana ſuccida pro faſciis vtendum.*

Atque hæc omnia decreta ſunt veteris diſciplinæ, quæ Galeno probata ſunt. Iuſtũ quoque inſuccandis linteis medicamentũ ad dolores & inflammationes, oui candidum è roſaceo vel myrtino fractum. Alij contra eadem vitia aceto, oxelæo faſcias imbuunt, detur id benè carnoſa parte & ſine vlcere. Quòd ſi ſuſpecta eſt miniſtri cura, qui negligentiùs faſcias repergat, & nouo madore cõpluat, vnde lintea exareſcant, cerato albo vtendum erit. Adde quòd cura illa odioſa eſſe poteſt. Verùm ceratum hoc vt repellat, & phlegmonem inhibeat, vno minùs eſt efficax, & magis vſurpãdum poſt initia, iam abeunte periculo inflammationis, vbi fractura ſimplex, nec in fragmenta varia contritum os eſt. Igitur cerato pars ægra, faſciæ & ſplenia illinantur, adhæc extremæ partes, ſed manus præcipuè & pedes, ne quod deligatione extringitur, infirmum ſcilicet frigidúmque membrum concipiat, ex quo putredine tandem corrumpatur. Ceratũ hoc χαταγματικὸν υγρὸν & λευκὸν veteres appellarunt. E cera pingui & duplo oleo conficitur. Oleum ſit recens rhodinum vel myrteum. Quòd ſi cera vetus fuerit, nec ita mollis, paulò plus olei miſcendum erit. Picato quoque veteres vſi ſunt, ſi quid contuſum eſſet, ſi quid coquendum atque mitigandum, *Alia quibus faſciæ imbuuntur. Ceratum album. Compoſitio cerati albi.*

Picatum ceratum. πισσηρὰν κηρωτὴν & πισσόκηρον appellant. Eóque magis vſurpandum, quia contuſa omnia & cruda, quæ oſſibus incumbunt, quàm celerrimè ſaniem feciſſe iuuat, ne ſubiecta oſſa tempore corrumpantur. Atque hoc præcipuè in caluaria, deinde reliqua oſſium natura, magis etiam qua parte ſubſunt neruacea corpora, procurandum erit. Liquido cerato albo pix addita picatum facit. Ac tantum picis miſceatur, vt inde color in nigrum tranſeat: verùm cerati corpus non immutetur. A pice molli vtrúnque præſtari poteſt: hæc enim media compage inter oleum & ceram ambigit. Quæ cera durior, vel huic pariter dura eſt. Mollienda manus itaque oleo inquinatur, atque hinc ad ignem pix illa pinſitur, voluitur, contrectatur, dum ſatis emolleſcat. Alioqui ceræ & pici oleum non duplum, ſed ferè triplum miſceatur, vt picatum inde coëat, quod tam liquidum ſit, quàm ceratum album eſſe opus eſt. Sed in contuſis liquidius conuenit, vbi mitigandum. Ad coquendum iuſtiore corpore compingi debet. Eædem ſeruandæ leges hac parte, in eo quod ῥητινόκηρον appellant, reſina ceræ miſta. Ac reſina liquida, qualis eſt larigna quædam & terebinthina, ceratum nimis diluit, niſi admodum exigua miſceatur. Reſina compage ceræ ſeruabit cerati corpus. Dilutum eſt ex ceræ ℥.1. terebinthinæ liquidæ ʒ.3. olei ℥.2. Solutum quidem & molle eſt, non dilutum nimis, ex ceræ ℥.2. Colophoniæ ℥.1. olei ℥.4. Corpulentum ſatis vbi ceræ & reſinæ vtriúſque ℥.2. olei ℥.4. permiſcentur. Sed de cerato, quod reſinam capit, plura capite de ſuppurantibus. Verùm in luxationibus hoc cerato præcipuè vtendum, quia ſcilicet articulata

Vis cerati reſinati in luxationibus.

articulata ossa magis cõtinet, & hinc lintea firmiùs affiguntur, hærent diutiùs, vincula vero humore laxa & vieta melius exiccantur. Fracta deniq; firmiùs cohærent,& callo suo fideliùs compingũtur. At quæ sine lentore linteis capiuntur,quale austerũ vinum est, antè reficcãtur,quàm soluere oporteat. Ac tertio primùm die ferè absoluimus.Sicca autem lintea duritie & asperitate lædunt, elaxatáque minùs continent. Hæc ergò ratio magis ineunda, si quando periculum grauius metuitur,atq; ideo cura maior desyderatur. In his vitiis ossium magnus διὰ χαλκίτεως vsus est. In metu inflammationis mollitur subduplo rosaceo, deinde austero vino imbuitur,illinitur parti, & in linteis adhibetur. Ex aceto vini loco subigi potest, si neque vulnus,neq; neruacea natura, neque aliud quicquam prohibet. *Contra inflãmationes.*

Contra œdemata & inflationes, quæ astrictione linteorum extuberant, idem medicamentũ auxilio est.Omnia verò leuia sint & mollia : grauitas enim opprimit,& dolorem creat.Idem durities efficit & exasperat : vtrunque callum retardat. *Contra œdemata.*

Perfusiones fiunt ex aqua tepida,eo callore tẽperata, quem manus perferat:in frigoribus hydrelæon melius est. Perfunditur pars tertio & quinto die,quoties videlicet lintea absoluũtur,ídque liberaliter, vnde prurigo acquiescat, & materia eius in halitum dispergatur.In articulis tepidæ vsus est:tensa relaxat, dolorem mitigat, & inflammationi aduersatur. Iam septimo die tardiùs aliquando affunditur, non vt discutiat,sed euocet sanguinem:vnde cõcreto poro ossium fracturæ conserantur. Capitis fracturas neque vino,neque re alia,nisi quàm minimùm,made- *Perfusiones.* *Contra prurigine à deligatione.*

Decoctum vlmi. facere iussit Hippocr. Dioscorides ex veterum vsu corticem vlmi aqua incoquit, decocto fracturam fouet,& os perfundit quod iam egere callo videatur.Id de radice vlmi, nõ cortice Galenus prodidit.

Callus. Πώρωσιν Græci vocant genituram calli,& inde πωρωτικά, quæ callum gignant. Callus neque caro est,neque os, sed inter vtrúmque ambigit:itaq; deposito metu inflammationis,purgatis vitiis,quę curam tardent,omnino cogitandum vt coëat porus, & inde effractæ partes solidentur.Eáque cura septimo primùm die ferè suscipitur æstate,decimoquarto hyeme:quo iam tempore id genus periculis perfuncta ossa videantur.Etenim intra ea spatia febres & phlegmonæ magna ex parte sese proferunt:quãquam aliquando latente vitio & maleficium trahente vicesimo die & post vicesimum, nec opinantibus nobis eueniunt. Neminem verò latere arbitror non antè de poro cogitandum,quàm contusa, in pus versa, detersa vlcera & siccata, ossa quoque bene explorata fuerint. Hîc ergo generatur callus, vbi moderanda perfusio, vt inde pars viuido colore floreat, & leniter attollatur:nimium est si subsidet, & pallorem ducit. Fistulosa ossa & spongiosa, quæque plus humoris in se continẽt, celeriùs coalescunt,& callum contrahunt:quod in iugulo & id genus ossibus comprobatur.

Quando gignendus callus.

Alimenta ad poron. Alimenta sunto quæ probum sanguinem,crassum,viscidum, multum gignant.Panis triticeus è farina primaria:triticum legatur graue,dẽsum, vnde ptisana comparetur : cartilagineæ animalium partes,neruaceæ,cutaceæ,pingues,ligamenta,tendines,tetioli,ventres,linguæ,rostra,capita hœdorũ,veruecum,& procellorũ, agni-

na caro & ſuilla, palmulæ pingues, caſtaneæ, vinum aſtringens, & cætera generis eiuſdem. Medicamenta ſunto emplaſtica, lenta, quæ modicè calfaciant, & ſiccent è gyri ſimila, manna, gummi, fabrili glutine, maſtiche, tragacātha, pingui cera, lachrimis & ſuccis generis eiuſdem. Triticeam farinam probat Hippocrates, quæ ſubacta longiùs trahatur, digitorum ſequax: hæc, vt reliqua, liquore oui, myrtino, aqua, vino, muccagine concorporatur, dum lentore quodam bene cohæreat. Qualis ſi deſit, & aridior tantùm ad manum eſt, thus pingue, eiúſque pollinem & fuliginem, liquidam reſinā, mel quoque viſcidum permiſcebis. Sed alia quidem initio, reſinā & mel poſt initia, cùm iam exceſſerit periculum inflammationis. Thus quoque in limacum mucco & ſaliua: aloë & myrrha, mel etiam, ſi quidem reſiccandum magis, in eodem mucco diu volutantur, & in aluta impinguntur. Finge igitur aduerſa parte effractum naſum, vt intrò deſideat. Eodem die aut nō multò pòſt reformare oportet. Itaque quicquid in cartilaginem incidit, excitādum leniter eſt ſubiecto craſſiore ſpecillo, qua maximè parte delabitur quod fractū eſt, vt ſublatū mollitur ſuo corpori decenter coaleſcat. Lene fit ſpecillum non aſperū, ad digitelli formam fabricatum è buxo vel ebore: digitis quoq; vtitur Hippocrates, ſed præfert indices, vt qui narium cauis magis conueniant. Ac ſuis quiſque vti poteſt: alioqui magnitudine reſpondeant, ſintq; molles, quales pueri habent & mulieres. Atque hos diutius inſiſtere oporteat, vt quæ reformata iam ſunt, contineant. Alioqui in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta cir-

Medicamēta porotica.

Triticea farina.

Exemplum in naſo fracto.

Specillum narium fractarum.

cunſutáque intus adiicienda ſunt. Aut eodem modo compoſitum aliquid eſt arido penicillo & fimbriis linteorum. Aut grandis pinna gummi vel fabrili glutine illita,& molli pellicula circundata,quę deſidere cartilaginem non ſinat. Alioqui fiſtulas & tubos plumbo, argento, canna ad hanc rem comparare oportet. Fruſtulo pulmonis ouis aliquando vſus eſt Hippocrates, quod fortè aderat. Spongia non vtendum putat, quia fortaſſe humore rapto exturgeat, diſſoluátque iuncta. Abſtinendum quoque omnibus,quæ vel vehementer ſpirent,vel grauiter oleant. Omnia verò memoratis medicamentis illinenda ſunt. Vinculis autem & habenis illis ex aluta molli non ita opus eſt, etiamſi quod fractum eſt,in latus torqueatur : ſi modò repoſitum aliis artibus contineri poteſt, vt plagulis, quas viſcida illa pharmaca inquinẽt,& iis ſimiliter comparatis,quæ intrò naribus inſeruntur. Emplaſtra quæ pertinaciùs hærent,fotu tepidæ reuelluntur. Atque hinc ad catagmatica, de quibus anteà. Sed horum materia in præſentia locupletanda nobis. *Caninum cerebrum.* Caninum cerebrum in linteo adhibetur : ſuperdatur lana inculcata oui candido : iam ſqualeſcens commutari debet: quatuordecim diebus ſolidat. In Sardinia fontes eſſe calidos ſcribunt,qui fracta oſſa ſolident. Vinum picarium in lana ſuccida efficit, vt luxata celeriùs coëant. *Hybiſci radix.* Purgatur hybiſci radix, atque hinc medulla raſa in ſplenio adalligatur. Poteſt adiici tritici farina, & cum liquore oui ita ſubigi, vt ſit cataplaſma. Radix illa aquam coagulat, in qua ſub dio horas aliquot maduerit. *Muſcus.* Muſco viticis vtuntur veterinaij : quernum alij, alij in vlmo lectum præfe-

runt. In honore est veteri exemplo quam conferuam vocant. Muscus est densus, herbaceus, spongiosus, hærens aquatilibus petris, cuius efficax natura nobili historia consignata est, Putator quidam ex alta arbore deciderat omnibus ferè ossibus confractis. Præsto aderant amici, qui corpus eius vniuersum eo musco obligarunt, atq; ita relatum domum in quiete tenuerunt: subinde conspersa aqua ex eo flumine, quod muscum alluebat, ne videlicet muscus emarcesseret. Rarò nec nisi deficiente herba remedium mutatum est. Atque hac medela incredibili celeritate conualuit. Æstate bene carnoso duróque corpore, recenti malo exemplum vetus liceat imitari. Vetus est & vulgo familiare auxilium in iis, qui ex alto præcipites aliquid fregerunt, aut contuderunt. Pellis ouila recens detracta corpori affigitur, quæ myrteo tepido vel rosaceo perfundi potest. Sed eos præcipuè iuuat, quibus aliquid cruoris in cutem diffusum est: concoquit enim ac digerit. Poroticon est, farinæ triticeæ ℥.6. sanguinis draconis, mastiches, thuris, sarcocollæ ana ℥.1. omnia oui candido iuncta in linteo vel aluta alligantur. Triticea farina, gummi & manna incoquuntur aqua: fit cataplasma quod reprimit, continet, & poron gignit. Atque hîc possunt è tragacantha, gummi, sarcocolla & aliis id genus muccagines colligi ad cataplasmata: è pauca materia ferè, sed decupla ad muccaginem conficias. Iam verò celeberrimum, & medicinæ veteri decantatum remedium, Isis appellatum: quod in neruorum vitiis describetur. Laudatum quoque Moschionis catagmaticon: inserto callo vulnera coniungit, contusis testiculis

Conferua.

Historia.

Pellis ouilla.

Moschionis.

& aliis partibus medetur:hydropicos liberat.Exerta ſedis tubercula reprimit,& rhagadas ſanat dilutum butyro:gutturoſis remedio eſt: omnem duritiem diſſoluit: luxatis & contortis articulis prodeſt:clauos adimit, qui in pedibus & manibus ſine vlcere excitantur, atque omninò multiplicis vſus eſt. Cuius miſtura ſic habet. Lithargyri, picis, ſeui vitulini ana vnc.viginti:terebinth.vnc. decem:mãnæ,thuris tantundem: ceræ vnc. 5. æruginis vnc.1. opopanacis vnc. 1. galbani tantundem: olei ricinini,aceti,ſucci mori ana heminam vnam,picis liquidæ heminæ dimidium. Lithargyrus leuiſſimè teritur, & fictili vaſe vel æneo cum ricinino coquitur: vbi efferbuerint, adeps & manna iniiciuntur:aſſiduè mouentur dum coëant & ſpiſſentur: hîc pix, cera reſina admiſcentur. Iam non inquinantibus galbanum immittitur, deinde ærugo & opopanax aceto reſoluta. In alio vaſe mori ſuccus & pix liquida ad craſſitudinem cocta cæteris permiſcentur, coquuntur rurſus ad puritatem: ex quo in vas aliud quod vinum habeat, deponuntur, atque ita permittuntur triduum: poſtremò ex eodem vino piſta ad vſum reponuntur. Adhibetur pharmacum in linteis,& in aluta fractis oſſibus intenditur. Alioqui è duplo roſaceo diſſolutum non aliter quã ceratum album faſciis illinitur & plagulis.

Ægyptia Andromachi.

Ægyptia Andromachi mollit, digerit, adſtringit, vulnera cruenta iungit, & alia adiuuat: vomicas exugit, permagna vulnera enſe facta etiam profundiſſima triduo glutinat,præciſos neruos & muſculos committit:luxatis,fractis,contuſis, attritis & contortis oſſibus remedio eſt, & contra inflãmationes valet:

dolentes neruos & musculos lenit: ferarum morsibus adhibetur: lippientibus & cephalalgicis solatio est impacta fronti: callos emollit, & scirrhos edomat: ac breuiter optimum ad plurima remediũ est. Describitur à Græcis Galeno & Aëtio, vitiosis iam & corruptis tum Græcis tum Latinis codicibus. Nos ex Galeni sententia ita restituimus. ℞.ceræ, litharg. ana denar. 144. ammoniaci denar. 72. terebinthinæ ℥.4. & semiss. aliàs ℥.4. succidæ lanæ vstę ℥.2. & ʒ.2. aristolochiæ, thuris, squamarum æris, & stomatis ana ℥.1. myrrhæ ʒ.3. aliàs ʒ. 4. opopanacis denar. 2. olei ricinini, sicyonij vel antiqui libr. 4. & semiss. Sic enim Galenus pro sex heminis olei Andromachi, Asclepiades autem heminas 3. scripsit. Lithargyrus oleo coquitur dum concrescat, squama iniicitur: vbi non inquinant, cera conspersa mari, vt voluit Asclepiades, deinde ammoniacum sedulò contusum imponuntur: liquatis his terebinthina additur: auferuntur igne: hîc thus & lanarum cinis insperguntur: refrigerata manibus conuoluuntur, & vsui sunt. Nigrum catagmaticum Asclepiadis, quod qua optimum, ἀρίστη vocata est, admiranda in fracturis, etiam ossibus depressis: immersa hæc & ab aliis seiuncta callo copulat. Litharg. bituminis ana ℥.25. cerę, picis aridę ana ℥.12. & semiss. resinæ piceæ, terebinth. ana ℥. 6. & ʒ. 2. aluminis, propoleos ana denar. 38. ammoniaci ℥. 3. æruginis denar. 10. & semiss. olei sextar. 4. Lithargyrus in oleo coquitur, dum non contaminet: cera & bitumen seorsum liquescunt, neque commouentur, his pix fusa traiectáque colo coniungitur: omnia lithargyro vniuntur. Ammoniacum verò bene contu-

ἀρίστη Asclepiadis.

ſum poſteà immittitur, atque ita coquuntur omnia in ſolidum corpus: hîc præmollita cera & propolis permiſcentur: vbi probè coïerint, ſubducuntur igne, túmque alumen & ærugo in pollinem trita reſperguntur, verſantur omnia, & oxycrato merſa ſubiguntur. Panalithes ad cõtuſa, fracta etiam cum vulnere, vulnera neruorum & vertebrarum: purgat collectiones, inciſum ſcrotum ſolidat, venenatos morſus beſtiarum ſanat, aliáque præſtat plurima. Olei dulcis ℥.9. bituminis, ceræ, reſinæ piceæ, picis aridæ ana ℔. 1. lithargyr. ceruſæ, æruginis ana denar. 10. thuris, ammoniaci, myrrhæ, aloës ana ℥.1. opij, ſucci pomorum mandragoræ ana denar. 6. aluminis, calchanthi, chalciteos, croci ana ſemunc. aceti quod ſufficit. Quæ teri poſſunt omnia à lithargyro ad crocum in puluerem trita ex aceto cõducuntur in mortario, dum ſit luti craſſitudo. Oleũ, cera, bitumen in fabales pilulas diuiſum nihil verſando colliquantur, liquatis pix & reſina commiſcentur, colantur omnia, atque reponuntur. Fracturis oſſium caluariæ, cartilaginum, vtiliſſimum eſt Barbarum, quod capite de hæmorrhagia deſcribitur, & alia, quæ ſuperioribus libris ſcripta inuenies. In fracturis prima cura ſit, vt initio repellas phlegmonem, & doloré prohibeas. Tertio iam & quinto die ſi quid contuſum erit, in pus & ſaniem conuertes: ſuppurationem ſedulò purgabis: ſiccabis vlcus, & ſi qua oſſis vitia ſunt, corruptela, caries, malè iuncta ſquama, ea omnia diligenter adimes: fracturæ partes ritè coaptabis, & callo iunges. At poſtremũ vlcus implendũ & cicatrice claudẽdũ eſt. Contingit aliquando in capitis nuda mẽbrana, vt

Panalithes.

Ordo curationis in fracturis.

minùs tergẽdo ſiccandóq; quàm cõueniat, fungus ſuccreſcat, quia videlicet in tumorẽ laxum & mollem membrana extuberat. Hîc ergo ſiccandum magis,& quæ tergeant,incidant, laxent, intermiſcenda. Concreti calli ſignum eſt, quum iam ſine vlcere exudante ſanguine faſciæ intinguntur. Tum enim coactus porus aſperginem ſanguinis è ſpongioſis oſſium cauernis foras extringit. Id ferè fit criticis diebus 14. 17. 20. 21. & hinc ſuccedentibus ſeptenariis. Signum quidem à veteribus annotatum, quanquam aliquando ſine eo calli concreſcunt. Conueniens callus eſt, qui neque maior, neque minor, durior aut mollior quàm oportet, neque diſtortus eſt. Iuſtus callus confirmari debet medicamentis,quæ ἔναιμα vocant, quæque cruentis vulneribus adhibentur. Siccant leniter, & callum mediocriter confirmant. Ac de his multa capite de glutinantibus. Callum confirmat affuſum vinum, quod τεθαλασσωμένον & θαλάττιον Græci,Latini ſalſum & marinum vocant: quod ſi deſit, ſalem vino leniter adſtringente liquefacere oportet.Idem vinum efficit, in quo balauſtia, roſa, myrrha, muſcus, qui veluti canities quædam quercui inhæret, abſynthium, vlmi cortex & radix præcoxerint. Addunt poroticis quæ callum durant, bolum armenam, galbulos cupreſſi, & alia id genus. Sed hîc moderatio quædam adhibenda eſt, ne nimiùm ſtringendo nimiùm atteratur callus. Confirmant poron roſacei ℥.4.reſinæ ℥.3.ceræ ℥.2.Colophoniæ, maſtiches, thuris ana ſemunc. coni cupreſſi, radicis erythrodani ana ʒ. 1. Melius fiet auctis emplaſticis, minuto oleo,& adiecto momento

Conueniens callus.

Miſta quæ confirmant poron.

croci. Al. Thuris, farinæ pistrinalis, picis, mastiches, boli armenæ ana vnc. 2. sepi arietini, ceræ albæ ana selibr. Liquefactis ceræ & sebo reliqua infriantur: in mistura linteum sæpiùs inculcatur, & satis inquinatum fracturæ impingitur. Sparadrapum vocant.

Sparadrapũ.

Apostolicon, Oxycroceũ.

Vtuntur Apostolico & Oxycroceo. Apostolicon materiam attrahit cogendo poro: siccat, confirmat. Oxycroceum duriorem poron magis emollit, quàm extenuet: vtrúmque emplasticon, & gignendo callo idoneum est. Iam verò constare arbitror remedia comparari, vt mollis & dura corporum natura est, vt alio callo tibiam messoris, alio pueri conferas. In hoc enim minùs siccantia, minùs stringentia iustum poron contrahent. In messore fortioribus omnino vtendum est. Callus maior extenuandus est deducta parte alimenti, & mutata qualitate: diu lenitérque affricanda pars est ex oleo, sale, nitro. Eadem calida marina foueri debet, inducíque malagmatis quæ discutiant, quæque contrahant: colliganda arctiùs: oleribus vtendum & vomitu. Alterum membrum perfricãdum, vinciendum molliter, & sinapismo illinendum, vnde plus sanguinis excipiat. Paulus in recenti callo, qui supercreuit, vehementer stringentia instituit, arctissimè ligat, lamina plumbea interdum apposita. In eo verò qui iam vetustate induruit, si quidem pudendum inde ac deforme membrum est, neque officium facit, cutem aperit, deradit, poron terebra pertundit, lacerat scalpro, quódque videtur superesse, peramputat. Quòd si nullum naturæ munus per callum intercidit, si nullus aut non ita conspicuus membri pudor est, nullus denique

Callus maior.

Excrescens callus recens & vetus.

dolor, præſtabit abſtinere ferro. Qui verò infra modum creſcit, aut non creſcit quidem, quo iam tempore admotis auxiliis debuit coaleſcere, alia ratione promoueri debet. Ac ferè tardatur callus, quia nimiùm ac ſæpiùs fouetur locus, parum conuenienter adſtringitur, ſæpiùs & ante tempus faſciæ reſoluuntur. Non rarò quoque in ratione vitæ peccatum eſt. Omnia ergo commutanda in melius, ac de integro ad præcepta artis, ad auxilia & alimenta, quæ callum gignant, recurrere oportet. Quòd ſi atrophia & inopia alimenti totius corporis callus non prouenit, in primis cõſulendum corpori, deinde affectæ parti, poſtremò ad curam calli decurrendum eſt. Sæpè etiam aſtrictioribus linteis effractum membrum vitium contrahit, atque intabeſcit. Hìc ergo inſtauranda vita eſt, diſtringenda ligatio. Ac de remediis quæ ad hanc rem faciant, dropace, ſinapiſmis, & aliis, dicentur quædam capite de Pyroticis. Sed quia hic caſus vitioſa oſſa interdum ſequitur, pauca quoque hoc loco contra hoc genus mali diſſeremus. Extenuatum membrum vehementer iuuat commoda deligatio, ſed contrà quàm in fracturis. Marceſcente tibia femur ſuperius alligamus ab inguine ad genu deducta faſcia: atque initio quidem, quà ſcilicet inguen proximum eſt, arctior, deinde paulatim relaxatur. Sic enim per communes venas quaſi riuulos ſanguis deorſum exprimitur. At contrabeſcente dextro femore, vel toto crure, femori ſiniſtro faſcias iniicimus à genu ad inguina ductis orbibus: atque initiis aſtrictior deligatio: aſtricta quoque, ſed minùs, quò propius inguen appetit. Qua quidem arte aliqua

Vnde tardatur porus.

Extenuati membri curatio.

Deligatio extenuati membri.

pars ſanguinis veluti diuerticulo in gracile mēbrū recurrit. Sit autem ea ratione temperata deligatio, vt neque dolorem creet, neque vniuerſum ſanguinem à ſano mēbro reprimas. Hoc enim alere frugaliùs, nutrire tamen certū eſt: quod quum languenti membro aliquid proprij alimenti impertiat, retineat tamen vnde tenuiter, ſed commodè, nutriatur. Eadem ratio in ſuperioribus membris ſeruanda eſt. Areſcente vlna brachium deligamus: contabeſcēte brachio vel tota manu, ad reliquam manum vincula conuertimus, frictione, perfuſione, metaſyncriticis vocatis, dropacibus, ſinapiſmis ea ratione vtēdum erit, quæ capite de Pyroticis deſcribetur. Sunt etiam acopa ad membra cōfecta macie accōmodata: quale eſt Damocratis. Illinitur à cibo: marcidos exuccóſque ſenes reficit, & calore fouet: Hyeme & in frigoribus inungitur dormituris veſpere. Ammoniaci, ceræ albæ, mellis recētis, adipis anſerini recentis, thuris ana ℥.10. galbani, medullæ cerui, œſypi, terebinthinę pellucidæ ana ℥.4. vini falerni, alioqui gilui odoriferi ad circiter heminas quinq;, olei heminas 40. Parandum eſt maiuſculo mortario: thus & ammoniacum cōfringuntur, & affuſo vino macerantur: teruntur, circunducuntur duro cochleari, dum ſit mellis craſſitudo: mel, œſypus, medulla cerui deinceps immittuntur, verſantur, circumagūtur, donec cum aliis bene coëant. Dum hæc fiunt, cera figulino vaſe cum oleo eliquatur: ex quo adeps, terebinthina, galbanum permiſcentur: vnita omnia tranſuaſantur, & ſpatula cōmouentur. Refrigerata pinſuntur manibus, poſtremò aliis in mortario cōiunguntur: fitque liquidi boníque mellis craſſitu-

Acopon Damocratis ad membra tabida.

do: ſtanneo vaſe vel buxeo reponi debet. Neruorũ doloribus, perfrictionibus, inflammationibus vteri in peſſis vtiliſſimum eſt. Diſtortus callus, ſi quidem mollis eſt, laxante fotu & diaphoreticis exinaniri debet: fouetur tepida, hydrelæo, althææ, & ſimiliũ decocto. Diſcutitur arida ficu miſta ſtercori columbino. Sed vtrúnque genus medicamentorum libro 1. abundè explicatum eſt. Si verò nimiùm induruit, eadem quæ in ſupercreſcente & inueterato poro conſilia ſunt. Mollior adſtringentibus firmari debet. At vix durior eſſe poteſt, niſi ea de cauſa fragilior videatur, vbi nouo callo opus eſt. Eſt quum in cartilagine, neruo, oſſe muccoſus humor colligitur infirmitate naturæ, quæ concoquit: albus is eſt & viſcidus, qui ſimilitudine puris medico poſſit imponere: cedit enim digito preſſus atque dilabitur. Is ſi negligitur, ſic oſſa afficit, vt hæc inde corrumpantur: vicinæ carnes vitiũ trahant, & mucco elangueant. Ex quo fit, vt relinquant oſſa, ſocietáſq, illa & copulatio quę oſſibus eſt cum carne, diſſoluatur. Aliquando quoque in tophos humor ille concreſcit. Sed de tophis poſteà differetur, vt de gangliis, quæ inde etiam cõmouentur. Contuſis neruis, oſſe, cartilagine muccus ille magna ex parte naſci cõſueuit: qui cùm craſſus ſit, lentus & frigidus, & in alto deſideat, non ita facilè vacuari poteſt. Curandum tamen, vt laxata cute, fuſa inciſáque materia in halitum & vapores ſenſim expiret: alioqui facto vulnere repurgari debet: quanquam partium ratio priùs habenda eſt, alioqui periculum ſit, ne vel occidas, vel grauiter lædas. Quod in igne ſimiliter animaduertere oportet. Finge igitur contuſa coſta, fracta,

Diſtortus callus.

Mollior callus & durior.

Muccoſus humor.

Muccoſus humor quomodo vacuandus.

collisa, coiisse muccum, & desperatis aliis auxiliis ad ferrum & ignem decurrendum. Periculum imminet, ne venæ, arteriæ, nerui qui interseruntur costis, conuulnerentur: ne vel ferro vel igne intima membrana violetur. Inueterato malo, inquit Hippocrates, & desperatis aliis remediis, si quidem dolor est, & muccum illum caro lateris concepit, optimum in igne remedium est: videndū tamen, vt neque os contingat ignis (nisi iam corruptum atque syderatū videtur) neque superficiem solā transcurrat, sed carni prudenter imprimatur, vt ad membranam non perueniat. In fractis & dimotis ossibus inflammationum reliquiæ disperguntur, ne inde rigeant articuli, & ad suos motus colligentur. Disperguntur pharmacis quæ molliant atque discutiant: frictione & motu: frictio sit lenis, mollis, quæ paulatim intendatur circunductis manibus modo sursum ac deorsum, modò in latera & orbem, vt inde musculorum fibræ molliātur, & reliqua inflammatio euanescat. Leniter quoque mouēdus articulus, vt paulatim & sine dolore naturæ suæ consuescat.

De remediis neruorum. CAP. 2.

Vitia neruorum.

SEquitur neruorum locus, in quo tendines & ligamenta includantur: neque subtiliùs de nominibus disputetur, qua parte præcipuè rerum non verborum doctrina requirenda, & cura sedulò suscipienda est. Igitur vulnerantur nerui, contunduntur, dolent, torpent, rigent, contorquentur. Sauciato neruo conuulnerari caro ferè consueuit. Sauciatur, quia pungitur & inciditur. Quod quum accidit, omnino procuretur, vt ne ante tēpus os vulneris coëat, & iungatur cutis, vnde sanies nerui suo

Vulnera neruorum. *Cautio.*

veluti emissario interclusa, neruos lacessat, atq; hinc oriatur dolor, phlegmone, febris, deliriũ, conuulsio, ad quæ horrendæ mortes postremò insequantur. Excludẽda sunt à neruorum cura, qua certè neruos contingant, quæcunque vel natura sua vel aduentitia qualitate refrigerent, quæcunque acria, quæ humectent, laxent, molliant, cõcoquant, putrefaciant. Cuidam ad flexum natium qua in femur desinit, coiit, abscessus: expurgata sorde detectus neruus est, qui frigore perculsus vniuersum crus stupidum reliquit. Alteri vulnus magnum in brachium illatum est cæsis etiam neruis, qui à ceruicis finibus per brachiũ decurrunt. Adhibitis iustis remediis, lanę quoque oleo calente tinctæ superdatæ sunt, iisdémque obstipata ceruix cõtra iniuriam frigoris. At is egressus domo publico se dedit: vbi paulatim frigescẽte lana oleum quoque refrixit: ex quo dolere cœpit, tensóque membro & ad ceruicem vsque progresso malo, totus ferè conuulsione riguit. Omnino ergo vi frigoris vindicãdus neruus est, multò magis cùm vulnus accesserit. Frigidum enim, inquit Hippocrates, vlceribus inimicũ & neruis. Itaque dum hi curantur, quúmque inseruntur pharmaca, non solùm videndum erit, vt ne hæc imponatur frigida, sed etiam ne vulnus aut certè quàm minimũ frigori exponatur. Insta ala vetat Hippocrates, ne dum curatur vlcus, brachiũ altius attollatur, veritus scilicet ne ita explicata ala excepto frigore violetur. Idque metuẽdum magis, quum in vlcere dolor est, quem vstio cõmouit, qualis est vbi cauterium impresseris: deinde etiam si locus neruaceus est, & aliquid neruorum nudũ existit. Grauior quoque iniuria acriũ

Vitanda in neruis.

Frigidum quantum noceat neruis, historiis ostẽditur.

Hippoc. aph. 18 & 20. lib. 5. Aphor.

Acria quantum noceant.

est, quæ cùm admota cuti vehementer lædant, ægrum quidem præcipitabunt, si nudato neruo continenter inserantur. Quidam posteriore tibia vulneratus est, qua parte tres illi musculi in tendinem coeunt, qui calcem cõprehendit, atque hinc in plãtam exporrigitur. Itaque aperto neruo medicamẽtum quod habet euphorbium, continenter illitum est. Ex quo dolore facto, conuulsis neruis, atroci morte sublatus est. Tolerabilior fortasse videatur, quæ nihilominus periculosa est medendi via, iam olim Thessalo & antecessoribus Galeni familiaris. Cuidam ergo diuisa cute cõpuncto neruo vulnerata stylo manus est, huic pharmacum Thessalus impegit, quo cutis coalesceret. Atque inde orta inflãmatione cataplasma è farina tritici hydrelæo cocta instituit, ex quo contabescens æger intra septimum diem iugulatus est. Gladiator quidam ad genu quà patella est, & tenuis latúsque tẽdo sese explicat, vulnus acceperat: in quo capta curãdi via vsitata Thessalo, ortáque inflammatione idem adhibitum cataplasma, calida aqua liberaliter affusa conspersum quoque oleum est. Atque hoc genere curandi tum hic gladiator periit, tum alij rapti sunt, alij claudicãrunt, quibusdã manca, contorta, inutilis manus reddita est: multis putruêre articuli: ac breuiter quibus superesse datum fuit, graue aliquod detrimentum corporis incurrerunt. Colligendum ergo peccâsse Thessalios, qui implexum morbum quasi vnum & simplicem curarent, & quum mederentur morbis, nullam rationem affectæ partis susciperent. Peccatum quoque hac parte, quòd calida fotus, conspersus oleo, & cataplasmate illo inductus neruus est.

Vitiosa curãdi via Thessali.

Alia inimica neruis.

Explicatur peccatũ Thessaliorum.

Hæc

Hæc enim vt alia genera inflammationum iuuare possint, inflãmatis neruorum vulneribus inimicissima sunt. Atque hæc obiter de vitiosa illa curandi via. Nunc autem legitima medendi ratio explicanda, & iusta neruorum remedia describenda sunt. Atque si lubet, ad curam reuocẽtur, cui manu stylo vulnerata neruus suffixus est, & alter gladiator, qui ad genu vulnus acceperat. Optimum enim docendi genus atque clarissimũ, quod suis legibus quidẽ & præceptis cõstat, exemplis quoque ita illustratur, vt tota curandi ratio veluti quædam rerum historia sub aspectũ veniat, & quasi oculis ipsis vsurpetur. Quæ profectò via hac pręcipuè medendi parte cõsectanda nobis, in qua præcipitia multa occurrunt, & non nisi graui iniuria vitæ aberratur. Itaque ponamus cõfixum neruum vulnerata manu, leue quidem vulgari sensu, at reuera periculosum vulnus, etiamsi stylus tã subtilis quàm acus pupugerit. Etenim orietur dolor, & ille malorũ versus notatus initio cõnectetur, si vel negligas, vel aliena remedia instituas. Quæ omnia duplici ratione defugere oportet. Primùm quidem iusta medendi via: deinde vbi remediis nihil proficias, præsecto neruo, vnde grauiores illæ iniuriæ cõmouentur. Nam non solùm neruo, sed capite musculi vulnerato, si quidem alia auxilia desperẽtur, ad ferrũ decurrere oportet, omninóq; præcidẽdus tendo, & neruus est. Sed (si datur) alia priùs ineunda medẽdi via: primúmq; animaduertendũ, an os vulneris & via ad neruum satis dehiscat. Vbi enim angustiora sunt, & pręthereà metus est, ne celeriter coëant, in crucẽ vel decussem cõfixam cutem intersecabis: multò magis si quid gra-

Legitima curatio.

Optimũ docendi genus.

Hypothesis.

Duplex ratio curandi.

uioris iniuriæ imminet, vt ſit, qua ſanies effluat, qua tranſpiret neruus, qua denique vis medicamenti ad punctum neruum permeet. Ac plethorico deplendus ſanguis ſtatim initio. Cacochymo vitiũ pharmaco expurgandum eſt Dextra manu læſa è malleolo dextro ſanguinem detrahes: dextro pede vulnerato, axillaris dextra aperiẽda eſt. Interſecta cute vel alio facto vulnere, ſi quid cruoris ineſt, lanã, linoxilon, linteolũ molle ſpecilli nucleo adalligabis, intingéſque ſapa vel melicrato, ne aſperitate lædãt: tum exprimes, & cruorem inde molliter extergebis. Ac dulci ſapa vti oportet, non ea quæ aſtringat. Poſt initia loco ſapæ vinum dulce, deinde etiam vinum album, quòd minimũ aquę ſuſtineat, vtile eſt: quo iam tempore ad cicatricem vulnus adducitur. Fugiendum vinum quod acre eſt. Ex quo oleo calente manum vulneratam, carpum, alam, ceruicem totã, ſed præcipuè qua in dorſum abit, & dorſi initium largiter fouebis. Sìc autem oleum calere decet, vt neque mordeat feruore, neq; tepore ſoluat. Oxelæo ſimiliter vti licebit æſtate quidem, & bene carnoſo ægro: verùm neque hoc, neque oleũ contingat neruum. Atque his locis omnibus ſuperdantur lanæ eodem oleo delibutæ, & aliæ ſiccæ ſuperalligantur, ne qua parte ſubeat frigus. Æger domi deſidet tepido cõclaui: vino interdicitur, parſimonia imperatur, procurãtur omnia, quibus ſeries illa malorum auertatur. Ac pro lanis complicata lintea æſtate: hyeme linoxylon vſurpari poteſt. Bis térve vno die reſoluuntur omnia, ſæpius etiam hyberna nocte, & vbi intercidit aliquid nouæ iniuriæ, Repetitur oleum, & lanarũ calor refouetur, omninóque

Fotus ex oleo & oxelæo cõpuncto neruo in manu.

Lanarum vſus.

Quando ſoluendæ lanæ.

adhibetur cura, vt ne quid frigeat: quæ omnia ad quintum & ſeptimũ diem verſanda ſunt. His rebus ita prouiſis, ſimul atque ſanies vlceris exiſtit, de medicamentis cogitandum erit. Quorum ferè duplex genus eſt. Atque illud quidẽ abundè ſiccat, leniter aſtringit, digerit, & aliquando exterget: quæ omnia ſine vllo morſu & aſpredine efficere oportet: datur hoc in concerptis linteis, & expoſito neruo adhibetur. Vbi enim opertus neruus eſt, altero tantùm genere vti licebit, quod lõgiùs quidem à neruo, ſuperdatur cuti temperatura molli in plagulis, vt vicina quoque cõprehendat. Atque hoc paulò acrius eſt, ſed vt ne mordeat, tenui natura, valde ſiccat, moderatè calefacit, apertũ vulnus cõtinet, & ſaniem nerui foras eripit. Aperto neruo carptũ linteolum primo genere delibutũ inſeritur. Ac medicaméta iam non oleo, ſed dulci ſapa ſoluenda ſunt: deinde hoc genus acrius in ſplenio ſuperaccõmodatur: ex quo modò cataplaſma impingitur, modò lanæ adalligãtur, oleúmque & alia, vt priùs, quandiu videlicet res in metu eſt, ſedulò adhibentur. Accedunt ad hæc quæ purgent vlcera neruorũ, quæ neruos glutinẽt, quę putredini aduerſentur. Priuatim quoque in pũctis neruis abſceſſus quidem parui, diſtincti ſpatiis ſuboriuntur, & vicina occupãt, quibus remedia inuenta ſunt. Atque operto neruo regenerata carne ad acria veniendum, vt ad ea quæ ex euphorbio, & ſimilia, quæ non niſi periculo nudatum neruum attingant, etiãſi non ignoro, qui experientia freti (vt affirmant) externum neruum candenti ferro curent, atque ita omni iniuria prohibeãt. Nunc ergo ad ea omnia materia remediorũ deinceps explicetur, ini-

Duplex genus medicamentorum in vulneribus neruorum.

Secundum genus.

Particularis materia.

Olea.

tio ducto ab oleis. Olea cõueniunt ad fotus, & quibus pharmaca diluantur, dulce, bimum, trimúmve, nõ astringens, anethinum, chamæmelinũ, zambacinum, lumbricinũ, hypericinum, canabinũ, caryinõ, rosaceum, in quo terreni vermes inferbuerint: terebinthinũ, ricininum, sicyonium, rutaceum, galbaninum, styracinum, sinapinum, raphaninum, ex ouis pressum, & alia quæ in anodynis descripta inuenias. Leuiora initiò, quãdiu dolor metuitur, acriora vbi iam discutiẽdum est. In medicamentis quæ aperto neruo adhibeas, alia mitiora, alia magis cõtrahunt. Atque hæc materia secundo libro ferè explicata est.

Medicamenta in nudis neruis.

Lauanda cera, resina, & metallica quando.

Cera vtimur, resina, & metallicis priùs elotis. Calcem ex aqua dulci sæpiùs extinguimus, sæpiùs lauamus: ex quo solutã plurimo rosaceo nudato neruo imponimus: at rosaceo sine sale comparato vti cõuenit. Quidam etiã ex matura bacca oleæ confectũ volunt. In eodem vsu est διὰ πομφόλυγος, quod hoc loco ita cõficiatur. ℞. cerusæ, põpholygos, lith. ana. ℥.2. cadmiæ ℥.4. medullæ cerui ℥.3. ceræ, olei rosati ana ℔.1. olei myrtini ℔.ß. metallica trita, cribrata, lota, liquatis aliis intermiscentur: coquuntur omnia dũ non inquinent. In vsu (quòd & de aliis crassioribus pharmacis semel dictum sit) diluendum oleo: æstate, rosaceo: hyeme, chamæmelino & aliis generis eiusdem. Phœnicino similiter vtẽdum erit, quod minus habeat chalciteos. Pastillorum eadem ratio, Polyidæ, Andronis, Pasionis, qui in hæmorrhagia describentur. Calchãtho loto & reliqua materia minuta in pollinem cõparentur: diluuntur vt priùs, & durioribus naturis magis cõueniunt. Calx sub canicula tertiò lauãda mari, atque imbuta oleo,

Phœnicinũ. Pastilli.

operto neruo opponitur. Meliùs elota & magis ne-soluta ſapa, vel, vt aliis placet, multo oleo etiam ex-poſito neruo adhiberi poteſt. Aqua verò in reme-diis neruorũ omninò abſtinendum, niſi vbi calor & acrius medicamentũ tẽperandum: ſic enim miſ-ceri poteſt. Efficiendum, tamen eſt, vt dum liquan-tur illa, abſumatur aqua in halitum, & ſolã vim, qua temperet, relinquat. Amicum neruis διὰ τοῦ μέλι-τος tetramyron appellant, quod iam exoletis my-racopis cõfici non poteſt. Non longè aberit quod hac temperatura cõparetur. Mellis, terebinth. liqui-dæ ana ℥.3. olei nardini, coſtini, roſacei, chamæmeli ni ana vnc.3. vini odoriferi lib.1. foliorum maiora-næ, calendulæ, florum chamæmeli, anethi, meliloti, roſarum, roſmarini ana drachm. du. cinamomi, ra-dicis acori, cyperi ana drach.1. Hæc omnia nocte integra macerentur vino, poſtridie olea ſuperaffun-dantur: coquãtur omnia dum expiret vinũ: reliqua concepta colo traiiciantur expreſſum oleũ melli & terebinthinæ ſeorſum fuſis vniatur, moueãtur om-nia in cineribus: ſublatis igne puluis reſpergatur ex ambaris & moſchiana granis duobus. Sunt & alia id genus, quæ in anodynis deſcribentur, quæ ceræ, terebinthinæ & melli miſta ad rem præſentẽ perti-neant. Sunt qui ſolo melle ex roſaceo piſto vti ſo-leant. Eſt & hoc è melle quod conueniat. Litharg. *Aliud è melle.* olei veteris ana ℥. quatuor: Colophoniæ, ceræ lotæ, axungiæ veteris ana ℥. tres, & ad circiter ʒ.3. Lithar. oleo coquitur, deinde axungia, poſtremò cera & Colophonia ſeorſum fuſa coniunguntur: in vſu ſol-uitur vt priùs. Aliud. Ceræ ℥.1. terebinth. ſemuncia: olei maſtichini ℥.3. mellis ſemunc. coquũtur omnia

molli carbone:subductis igne,insperge pulueris lũbricorum,mirrhæ,radicis symphiti ana ʒ. 1. versentur omnia,& sedulò coniungantur. Ægyptia Andromachi,Giluum Haliæi,Isis,quę in his libris scripta inuenias,soluta rosaceo vsui sunt. Sed quæ parantur melle, magis tempestiua sunt, quo tempore sordescit vlcus.Quæ verò fiunt è metallicis, & siccant magis,leniora quidem initio,fortiora post initia vsurpanda sunt.Turunda posteris imbuitur terebinthina,oui luteo,& momento croci:inseritúrque decliui parti vulneris, quâ emissariũ sordis patescit: terget & lenit. Iam verò quæ purgent vlcera neruorum,quæque glutinent,ex secundo libro repetẽda sunt.Peculiariter neruos coniungit vocata Cizicene. Thuris quàm optimi,myrrhæ, aristolochiæ, chalcitidis vstę lotæque,iridis,galbani ana semunc. lithargyri,terebinthinæ ana ℥.1.olei ℥. 9.Omnia aheno capta blandis cineribus coquenda sunt, mouendáque sine requie : postremò in frigidam mersa manibus cõiunguntur. Aliud. Carnis limacum ℥. 2. myrrhæ, thuris, picis torrefactæ ana ʒ. 1. Tunduntur carnes,reliqua verò in puluerem trita sedulò intermiscentur.Aliud. Carnis cochlearum bene contusæ vnc.3.farinæ pistrinalis,picis siccæ,pulueris lũbricorum & radicis symphyti ana scrup. 2. terebinthinæ è vino lotę semunc.iungantur omnia.Vsitata sunt vnguentum de vermibus, Basilicum magnum Mesuæ, emplastrum relatum ad Andromachum, Diachylon in linteolo,inciso neruo soluta adhibẽtur,soluuntur rosaceo & terebinthina mistis. Intestinum terræ per se intritum & appositum, vel aliis cochlearum more intermistum. Atque hæc obiter.

Cizicene quæ glutinẽt neruos.

E limacibus.

E cochleis.

Vsitata posteris.

Nunc autem breui compendio omnia cogamus. Compunctо neruo prima ratio totius corporis habenda est, vt vel purgetur pharmaco, vel phlebotomo depleatur. Deinde prouidẽdum, ne diuisa cutis celeriùs coëat: quod si metuitur, interſecandum atque ampliandum vulnus est: extergendus cruor, & si expositus neruus est, primi generis pharmaco integere oportet. Oleo fouenda manus, carpus, cubiti articulus, ala, ceruix: ſuperalligandæ lanæ, instituẽda vita, quæ grauiores casus prohibeat. Qui si iam existunt, neque remedio locus est, intercisa cute, satis ampliato vulnere medium neruum præcîdes: hîc enim detrimentum partis certo exitio vitæ præferendũ. Præſecto neruo extra periculum æger est, & communi illa curandi via vulnus claudere oportet. Iam verò intecto neruo & plaga satis hiante, eadem captanda medendi via, quæ aperto neruo exposita est: nisi quòd relicto primo illo genere pharmacorum, tantùm vtimur secundo, de quo iam cõnectatur oratio. Atque hæc materia in multiplici natura rerum posita est. In cerealibus ſubtilissimus est orobus: hoc lolium calidius est. Lupinus quoq; & cicer in vsu sunt. In farinã commoluntur, incoquuntur lixiuio, coguntur omnia in cataplasma. Lixiuium, vt est materia vnde excolatur, ita vel acrius, vel clementius esse par est. Præstantissimum è ficu & tithymalis. In liquabilibus ſuccus est Cyrenaicus, medicus, ſcordolaſcer, quibus Aſſæ nostræ & Benzotinũ ſucceſſerunt: ſagapenũ, propolis recens, opopanax, galbanum, pix, resina, terebinthina præcipuè & larigna, adeps qui sit tenui & calida natura, ex feris, prædatoriis auibus & rusticis, de quibus

Compẽdium eorum quæ dicta sunt.

Secundum genus pharmacorum.

Ceralia.

Lixiuium.

Liquabilia.

in attrahẽtibus. In plantis tithymalorum ſuccus & *Plantæ.* cinis, ſuccus & puluis maioranæ, calaminthæ, ſabinæ, anagallidis, baccarũ lauri & iuniperi, acori, maioranæ, ariſtolochię, mei, gẽtianę, ireos, enulę, bryoniæ. Adhęc piper, cardamomũ, zinziber, caryophyllon, cinamomũ aliáq; id genus. *Metallica.* Metallica vſui ſunt, myſi, chalcitis, ſquama, ærugo, chryſocolla, calx, ſulphur viuum, vitrioli genera, arrhenicum. Fermẽtum quoque vtile eſt, ſed quàm vetuſtiſſimum: euphorbiũ, caſtoreũ, ſtercus columbinum. Poſtremò quoque multarum rerum vſus eſt hac parte, quas in attrahentibus ſcriptas inuenias. Terebinthina per ſe in natura molli: in dura cum tantillo euphorbij *Formulæ quædam* ſatis efficit. Eadem ratio propoleos, ſi quidem pinguis eſt: durior conueniente oleo vel adipe molliatur. Fermentum vetus per ſe, cum propoli pingui, melle, pice liquida vel pari terebinthina miſtũ. Lacte etiã tithymali leniter intingitur: ex aceto piſtũ efficacius eſt. Sagapenũ, terebinthina, oleum ſimul liqueſcunt, vel cum his, ſagapeni loco, galbanum, opopanax & alia id genus: tantúmq; olei intermiſcendum, vt ſit temperatura mellis. Reſinis liquidis, terebinthina abietina, pinea, vtendum ſiccis, fricta abietina terebinthina, ſtrobilina, quæ durioribus idonea eſt, pauco oleo ſoluẽdæ ſunt. Sulphur viuũ, non lapidoſum, tenuium partium, aut caſtoreum ex oleo ſubigitur eodem temperamento. Mollia enim hæc omnia, & compage, quæ conſiſtat quidem, ſed non diffluat, eſſe oportet: ſordium inſtar in mollioribus corporibus, craſſitie mellis in durioribus. Tetrapharmaco duodecima pars ſulphuris, arrhenici, euphorbij, calcis immiſcetur: ſoluendum priùs ex

oleo. Medicaměti ex euphorbio plurimus vſus eſt: quod quia in ceratis ferè eſt, de his quoq; breuiter nobis diſſerendum. Igitur cerata varie cõcinnantur è cera, pice, reſina, propoli, adipe & oleo. Simplex è ſubdupla cera, vt in catagmatico: pari, vt emplaſtro de ſubtripla & ſubquadrupla ad oleum, vt in acopis, temperatur. Miſcetur adeps & terebinthina liquida, ſed vtróque miſto oleum iuſta ratione minuendum eſt, ne temperamẽtum liquidius diffluat. Picatũ, quódque aridam reſinam capit, è ceræ parte vna, tribus & quatuor olei, ſubdupla pice vel reſina ad ceram compingitur. Quæ ratio ſeruari poteſt in ceratis, quę galbanum, propolin, ſagapenum & alia id genus concipiant. Terebinthina & quæ liquida ſunt, ſubtripla cera commiſcentur: duplo interdum miſto oleo, interdum triplo. Iam verò euphorbij bimi & trimi ferè æquale pondus, & ceræ temperatur ad ℥.1. ceræ ʒ.6. euphorbij recentis ſexta pars ſatis eſſe poteſt. Quarto, quinto & ſexto anno ęquale ſit ceræ euphorbium: vetuſtiore vtendum non eſt. Sextula euphorbij aliquando ſatis eſſe poteſt. Et vt ſunt corpora, vt vicina cuti, vel longiùs ab hac punctura, ita lenius & acrius pharmacum miſceri debet. Ac quãtò plus ceperit euphorbij, tãtò acrius futurum eſt. Sed omnino in euphorbio annorum habenda ratio. Neque aliter ſtercore columbino & puluiſculis acrioribus, qui ceratis inſpergantur, vtendum erit. In cerato è ſtercore columbino modus ſtercoris interdum deciditur, tantúmque æruginis crudæ ſufficitur, quantum ſtercoris ſubtraxeris. Ceratum aliquando ſuccis illis plantarum imbuitur, aut puluiſculis permiſcetur. Verùm exempla

Ex euphorbio. *Ceratorum ratio.* *Simplex.* *Picatum.* *Modus euphorbij.* *E ſtercore columbino.*

quædam ſubiicere melius eſt. Acerrimum erit, ceræ ſeſquuncia, olei vnciæ quatuor & ß. euphorbij recentis ſemunci. In medio tantùm drachmæ tres euphorbij: in infirmo ad circiter ʒ.2. Satis vſitatū eſt veteribus quod ſequitur. Ceræ ℥.1. terebinthinæ liquidæ, picis ana ſemunc. euphorbij recentis drach. 2. Euphorbiū liquatis aliis permiſcetur, vel ex oleo tritum confuſis cæteris coniungitur. In vſu vim medicamēti ſenſus iudicabit. Acrius arrodit, & os vulneris amplificat: hinc quoque rubor & dolor grauis in ambitum excitatur. Hoc ergo celeriter reuellendum, relictóque linamēto quod fortaſſe incumbat neruo, oleo paregorico fouendus locus eſt, donec acquieſcat dolor. Hícque benignius ceratum miſto adipe, deducta parte euphorbij, imponendū. Languidius neque ſenſum vllum, neque calorem mouet, auctóque euphorbio acuendum eſt. Iuſto verò pars molliter incaleſcit, & leni quaſi prurigine titillatur. Atque hæc in cerato de euphorbio de probando pharmaco in toto hoc genere cōmunia ſunto. Cæterùm falli contingit quòd à languidiore medicamento pariter atque ab acriore dolor excitatur & inflammatio, ídque præcipuè vbi vulnus cutis anguſtius eſt. Nam cùm medicamentum non attrahat, aut attrahat quidem, ſed minùs quàm cōueniat, ſanies multa colligitur, quæ inſidens neruo eas iniurias accerſit. Sed ab acriore paulò pòſt quā adhibitum eſt, à languidiore multò pòſt dolor & alia id genus commouentur. Atque hæc medicamenta bis térve interdiu abſolui debent, nocte non mutantur niſi longiore, In medicamento quod è metallicis conficitur, vſitata veteribus, Miſy, ęrugo,

Probatio medicamenti.

chalcitis & ſquamæ æris. Miſy & chalcitis exoleta ſunt, niſi ad vitrioli & cuproſæ genera decurras. In his thus additur, adeps, reſina, galbanum, quæ vim metallorum emolliant. Oleum ſeſquialterum ceræ, cera dupla, tripla, media inter hæc ratione ad metallica. Eadem reſinæ ſextupla eſt: thuri vero & galbano noncupla, quintupla & ſeptupla eſt. Validiſſimum eſt, ceræ ℔. 1. olei veteris ſeſquilibra, hyeme etiam ad circiter ℔. 2. chalciteos crudæ ℥. 1. miſyos ℥. 2. ſquamæ æris ℥. 3. terebinth. ℥. 2. galbani ſeſquũcia, thuris ℥. 3. hic cera quadrupla thuri, octupla galbano, ſextupla reſinæ, dupla metallicis. Infirmũ ceram triplam capit ad cremata metallica, augétque modum thuris & galbani, vt vtriúſque pondus ferè ſubduplum ſit ceræ, ad libram vnam ceræ, galbani vncias duas, thuris vncias tres. In medio media ſeruanda ratio. In his cera ſit mollis, reſina liquida, thus & galbanum vtráque pinguia. Metallica modò cruda, vt ſit acrius pharmacum: modò cremata, vt ſit clementius, vſurpantur. Eadem ſub canis ardoribus ex aceto acerrimo pluribus diebus interuntur. Acetum vetus præferẽdum, quod nihil auſterum, nihil vinoſum reſipiſcat. Sed hac arte ſquama pręcipuè elaboranda eſt. Thus quoque eodem aceto leniter interi vtile eſt Cera, oleum, reſina colliquantur: thus & galbanum intermiſcẽtur: metallica in aridum pollinẽ verſa paulatim reſperguntur, voluuntur ſpatha in prunis, & ſedulò coniungũtur. Aliud eſt è metallicis, quod à Galeno deſcriptum eſt. Ceræ vncię ſex, olei vncię nouem, miſyos ʒ. 6. chalciteos denarius vnus, ſquamæ vnciæ duæ & ſem. thuris ſeſquuncia, galbani vnciæ 2.

Medicamẽtum è metallicis.

Proportio ceræ ad oleũ, metalla, & alia.

Magdalides inde fictæ vsus tempore diluuntur, & inlita linteolis applicantur. Est & tertium genus διὰ τῶν τηκτῶν, è liquabilibus: quod & punctis neruis, & canum morsibus auxilio est. Sed hoc vt alia è metallicis, duris corporibus idoneũ est: quanquàm aliquando in teneris naturis infirmo pharmaco vtimur, cerato διὰ στεάτων temperamus, oleo deniq; prolixiùs hebetamus Picis ℥. 4. aceti acerrimi ℥. 6. & ad circiter ʒ. 4. opopanacis ℥. 1. Pix sit mollis, inferuescat aceto dum cõsistat: opopanax aceto fusus aliis coniungatur in calidis cineribus. Dilatatum manu in magnitudinem vulneris interdũ apponitur, si quidẽ durum corpus est: in molli diluitur oleo, & in splenio accõmodatur. Ægyptia Andromachi, Giluũ Haliæi & alia, verùm paulò crassiora, nec ita diluta, in eodem vsu sunt. Sequitur Isis illa sacra, & ex templorum adytis repetita, quæ iudicio veterum omnia emplastra superat. Ex Vulcani templo Ægypto translata est, hieroglyphicis primùm descripta. Erant hieroglyphica monumenta rerum in mysteriis Ægyptiorum descripta, non literis, sed formis animalium & mutarum rerum, ne prophano vulgo innotesceret: qualia Orus Apollo Græcus author cõmemorat. Scribonius Glichoni, Græci Epigono, alij Hermioni hierogrammateo attribuunt. Neruis punctis & venenatis morsibus vtilissima est: curat artuum fracturas etiã cum vulnere: effractam caluariã persanat: facit ad detectam membranam tegentẽ cerebrum diluta rosaceo, demersas squamas ossiũ, & testulas caluariæ extrahit. Cephalalgias veteres persanat, si raso capiti dies viginti insideat. Imponitur fronti contra hæmorrha-

E liquabilibus.

Isis.

Hieroglyphica.

Virtus Isidis.

gias narium,& fluxiones in oculos. Anginosis affigitur collo:glutinat,incarnat,mollit,&fistulis inditur,dilutum rosa,in collyriis. Celeriter pus generat, idémque per spiracula exorbet latente via:gangrænas &putrediné compescit. Suppurationibus mãmarum prodest:prolapsis intestinis è vulnere ac repositis,post arctatũ vulnus fibulis, aut sartum acia, vtilissimè imponitur. Lateris,stomachi,ventris,iecinoris, lienis frigidum dolorem sedat. Ad luxatum omne, & eiectum, & repositum articulamentum bene facit. Podagricis mirificè prodest. Cãcros serpentes,& carbunculos reprimit,purgátque. Ad neruorum vitia omnia acopo meliùs facit: trahit aculeos,parotidas & callos discutit. Adenas vlcerum & membranas ita eliquat,vt per se decidant: vacillantes vngues vel confirmat,vel extrudit. Commotum dentẽ stabilit, vlceribus narium medetur, ac breuiter præter cętera admiranda est. Sed variè describitur:mistura hæc magis placuit. Ammoniaci, æruginis rasæ, salis ammoniaci vel fossitij, squamæ æris *Mistura.* more veterum vsti, aluminis, aristolochiæ rotũdæ, & vt Scribonius, sarmẽtitię,thuris ana ℥.1.myrrhæ aloës, galbani, aut vt Asclepiades mannæ ana sesquuncia:Scribonius sextans:cerę ℔.1.& semunc.vt Heras,Andromachus, Asclepiades:Scribonio triẽs: aliis ℥.1.Colophoniæ,terebinthinę ana ℔. 2.& ℥.1. vt Andromachus,Heras,Paulus:alij scribunt denarios sex,alij denarios sexaginta. Quidã codices habent denarios centum. Scribonius terebinthinam omittit,& Colophonię scribit põdo quatuor, aliàs pondo duo. Adhæc olei veteris sesquilibra, cui rationi consentit Scribonius, & sextarium scribit:alij

℔. 1. ponunt, alij ſelibram, heminas duas, heminæ demidium, ℥.3. Certum eſt autem copioſum oleum eſſe neceſſarium, vt pharmacum conſiſtat. Epigonus addidit ſucci radicis dracontij ſeſquunciam: alij præterea ſucci ſeridis ℥.1. ſucci marrubij ſeſquunciã. Galenus ſine ſucco ſeridis aliquando confecit, & alumen ſuſtulit. Veteres ferè tantùm ſex denarios vſti aluminis miſcuerunt. Alia teruntur, alia liquefiunt pro ſua quæq; natura, excepto galbano, quod in mortario cum tritis pharmacis circumagitur, aceto paulatim fuſo, ídque melius in ſole: ex quo aliis liquatis intermiſcentur omnia: vbi verò ſublata foco intepuerint, manibus aceto tinctis diu verſantur: ærea pixide ad vſus reponuntur. Medicamentũ diluitur vino, vel aceto, vbi glutinandum: aceto, vbi molliendum, In gangræna & putredine ſuccos illos recipit: in vulneribus neruorum ſuccum dracontij: alumen vbi repellẽdum. In punctis neruis ſit compage mellis: in aliis modò craſſius, modò liquidius, vt res & corpora poſtulabunt. In proxima laude eſt ἀνίκητον, cui propter inſuperabilem virtutem nomen inditum eſt. Parem Iſidi vim habet: diluitur ferè oxelæo, immittitur fiſtulis, contractos articulos laxat, mollit, digerit. In abſceſſu ventris, coli, craſſius dilatatum manu imponitur: thorulus oxelæo calente madens ſuperimponitur, qui bis quotidie eodem oxelæo irrigandus eſt: tertio primùm die vel quarto abſolui debet. Hîc ſi quid exaſperauit, fotu olei mitigatur: ita efficit, vt ne purulenta vomica colligatur. Iam collectam extenuat, & per inteſtina quaſi miraculo depellit. Reliqua verò Iſidi ſimiliter efficit, miſtura ſic habet. Squamę æris ℥.7. & ʒ.2.

Compoſitio Aniceti.

aliàs ℥.6.& ſemiſ.in aliis ſeſquuncia:pyrethri,herbę pedicularis, cocci cnidij, ſeminis ſinapi, cachryos, alioqui granorũ paradiſi, ſtercoris columbini, ariſtolochiæ ſarmẽtitiæ,æruginis,cyperi, ſeminis erucæ,cumini ana ℥.2. aliàs denar.6.nitri, ſalis ammoniaci ana ℥.4.baccarũ lauri, mannæ, iridis ana ℥.15. al.℥.2. & ſemiſſ. aceti acris ſextarij 16.al.12. decocti caricarum cyathi 4. & ſem.hoc eſt, ad circiter ℥.7. olei heminas 5.hoc eſt,ad circiter ℔.4. Tunduntur primùm quæ teri poſſunt: ex quo aceto ſparſo iterum contunduntur ſub canicula: vbi verſata diu exareſcant:hîc iniecto ficuum decocto & oleo omnia coniungantur. Repoſita in ære rubro per interualla aceto reſpergantur, vt ſeruentur mollia. In vſu ℥.2.diſſoluuntur aceto,& cum ſextuplo cerato, quod reſinam habet, octuplo, quadruplo permiſcentur. Deſcriptum priùs decoctum caricarum & ceratum, quod reſinam habet. In cæſis neruis non alia pharmacorum ratio. Linamenta primo genere delibuta nudato neruo imponuntur: aliud è ſecundo genere ſuperdatur in plagula: cataplaſmata, lanæ, & alia ſimiliter comparantur. In tranſuerſo vulnere vt periculum maius eſt,ita liberalius depletur ſanguis, ſeuerior vitæ lex ponenda eſt. Iam ſit exemplo gladiator ille,qui priore femore, qua muſculi in patellam abeunt, tranſuerſo vulneratus ſit. Magnum ſit vulnus & profundum:vacuandũ corpus.Purgandum vulnus cruore terſo, nudus cæſúſque neruus bene diluto pharmaco è primo genere in carpto linteo obſtipandus eſt. Superdandæ lanæ oleo vel oxelæo delibutæ, totum crus oleo foueatur, inguem, ile, pubes, ſpinæ pars, quæ lumbis &

Tranſuerſo cæſi.

Hypotheſis.

coccyge intercluditur: ac breuiter tota ſpina dorſi & ceruix calente oleo irrigentur: contegantur lana ſuperiore ratione. Sæpiùs abſoluantur vt priùs, pręſcribatur quies, vinum excludatur, decumbat lecto, omnes aditus frigoris intercludātur. In eam figurā componatur femur, in qua citra dolorem permaneat, quod & puluino molli innitatur, leniterque proclinetur parte aliqua, vt cùm cœperit eſſe ſanies, cōmodè repurgetur. Quo tempore ad ſecundum genus pharmacorum veniendum, quale eſt quod habet euphorbium. Sed hîc labris nimiùm deſſidentibus ſutura opus eſt, quæ & muſculos capiat, & ſubiectas membranas intertextas carni, & carnem ipſam altiùs cōfigat. Verùm adhibenda cura, ne vel neruus, vel tendo, vel vas denique magnum tranſcurſu acus vulneretur: deinde etiam vt decliui parte emiſſarium relinquatur, quà ſanies defluat, quáque medicamenta vulneri inſerantur. Iam verò vbi & vulnus purum, & intectus carne neruus eſt, vbi iam omnia in tuto poſita ſunt, ad communem vulnerum curationem te conuertes. Longa quidem medendi via: ſed hîc præcipuè cogitandum, vt ne cùm nimiùm properes, tardiùs abſoluas. In rebus dubiis, & quæ non vrgent, ſat citò, veteri ſententia, ſi ſat bene. In recto vulnere minor metus eſt: deligatione vtendum, parciùs depletur ſanguis, neque ſuturis opus eſt, ſi quidem faſciis coniungi poſſit: in pharmacis ea ſeruetur ratio, quæ in tranſuerſo præſcripta eſt. Nunc de putredine & abſceſſu, quæ vulneribus neruorū malè curatis ſuboriri ſolent. Adoleſcens Galeno cōmiſſus eſt, cui ex contuſione medij digiti articulus computruerat. Itaque Galenus contuſum

Sutura.

De putredine.

Hiſtoria.

contuſum locum cataplaſmate ex hordeacea & lixiuio induxit, tenſa verò in ambitum, & cognatione dolētia oleo calēte liberaliter perfundit: ſubſtracto deinde cataplaſmate madentem locum molliter exterſit lana quidem ſicca: ex quo ſubiecit catagmatícum ceratum, quod oleo ad ceram duplo conficitur, miſto euphorbio. Communis enim curandi ratio puncti, cæſi, contuſi nerui & tendinis. Adoleſcēs ergò poſtridie meliùs habere cœpit, dolórque & tenſio ad brachium ſatis remiſſa eſt: quo die pro hordeacea orobi farinā lixiuio iunxit. Tertio die omnia repetita ſunt, fotus, ceratū, cataplaſma. Hícque ſuperior manus & brachium omni iniuria liberata ſunt. Sed in contuſo articulo ſemiputre corpus membranaceū apparuit, ex iis quæ mediis tendinibus cōnexa in ſeriem digitorum extenduntur: quod leniter cōmotum facilè decidit. Rectè quidem quod computruerat leni tractu cōmotum eſt: etenim tum demum reſcindi ferro aut volſella, vel digito putrefacta reuelli debent, quo iam tempore veluti maturitate quadam facilè ſequantur: neque maior vis nondū maturis inferenda eſt. Itaque ſeparatis putridis membranis, cùm incolumis tendo nudatus eſſet, Polyidæ paſtillus ſapa dilutus in carpto linteo adhibitus eſt: & ceratum ſuperdatum, quod capit euphorbium: cui cataplaſma ex orobi farina & lixiuio adiectum eſt. Quarto die non aliud ſupereſſe viſum eſt, quàm vt reliquias inflammationis diſcuteret: alioqui ad cicatricem ſeſe conuerteret. Cùm ergò neſcio quid durum relictū eſſet, abundè ſiccantibus vti inſtituit: vſúſque eſt Iſide medicamēto, poſtremò ad epulotica tranſiit.

Atque hoc exemplum tibi positum sit ad contusos neruos & putria. In vtróque conferunt initio cataplasmata ex hordeacea vel fabacea cocta oxymelite, postea aliquid lixiuij additur, & reliqua farinarum genera vsurpātur orobi, lolij, ciceium, lupinorum: postremò solum lixiuium sine oxymelite coquendis farinis vtile est. Plura contra putria in purgantibus. In contusis sed opertis neruis & cute integra oleum satis esse potest, quod laxet, discutiat, & dolorem leniat: qualia in anodynis scripta sunt. In dolore pix liquida & paregorica misceri possunt. At simul contusa cute & vlcerata, siccandum simul & constringendum: vbi salutare cataplasma athletarum ex oxymelite & fabacea farina coctis. Recēs contusum membrum, fluentē calidum sanguinem à recens cæso animali excipiat, eóque immergatur: aut in thoracem animalis via facta immittatur. In abscessu, qui puncturæ in ambitum enascitur, Oribasij pharmacum accommodatum est. Ceræ, Colophoniæ, butyri ana ℥.1. picis aridæ, mellis ana semunc. ærug. ʒ. 2. ærugo in puluerem trita diutissimè in aceto volutatur, & liquatis aliis sedulò permiscetur: coquuntur omnia mora assiduè dum cōsistant. Iam ad reliqua neruorum vitia properemus: ac de dolore in anodynis. Torpor motus & sensus iniuria est, qui & stupor appellari potest: vbi præcipuè anatomica ratione recognoscēda neruorum radix est, quæ semel læsa suum vitium longè latéque disseminat, cuíque remedia primùm adhibenda sunt. Frustra enim digitum acopo fouebis, vbi ex eo obtorpuit, quia inalsit ceruix, quo loco dorsum exterminat. Et ante remedia de causa mali quę-

In contusis & putribus. *Abscessus.* *Torpor.*

ſtio habenda eſt. Torpor ergo & in totum corpus ſpargitur,& in membra præcipuè, crura & manus: plurimum quidem à refrigeratione, deinde neruorum anguſtia, quia vel luxata vertebra, vel innato tuberculo opprimatur. Aliquando quoque excepta aura torpedinis genus hoc vitij neruis inuexit. Quòd ſi nihil horum incidit,ad ignauiam referenda,& in erroribus vitæ cauſa quærenda eſt.Quibuſdam ſolennis vacuatio : arthriticis, ſtatus materiæ curſus recurrente periodo in neruos corporis reſpergitur. Quartanæ & alij morbi id genus in ſtuporem,reſolutionem corporis degenerant. Intemperies quoque hoc genus vitij nonnunquam gignit. Itaque in torpore, in obſoleto ſenſu corporis & motu,de cauſa mali,de origine neruorum,qui in læſas partes abeunt, quæſtiones primùm habeantur.Calefaciendum quod refrixit, reponendũ,conſtituendúmque quicquid loco ſeceſſit : incidendus humor,atque diſpergendus,qui acetabula,vincula, neruos, articulamenta denique infarcit : curanda tubercula,laxandæ anguſtiæ, reformanda vitæ lex: incitanda vacuatio,diuertendus materiæ curſus, & omninò contraria remedia contrariis vitiis adhibere conuenit. Quæ calefaciant, & hinc neruorum iniuriæ repugnent, ampliter ſcribentur in dolorum remediis. De luxatis oſſibus ſuperiore capite ſatis diſputatum eſt. Reliqua auxilia partim ex primo libro, partim ex adytis medicorum repetenda ſunt. Quod autẽ ad originem pertinet, vt ſuo quæque loco medicamenta imponantur, meminiſſe decet, nonnunquam motum oboleſcere ſeruato ſenſu : aliquando verò permanente motu abo-

Spectanda in torpore.

An ſeruato motu pereat ſenſus, & contrà.

leri ſenſum: vtrúmque etiã interdum obtorpeſcere. Atque vbi idem neruus tum ad ſenſum, tum ad motum à natura parti datus eſt, ſeruato motu incolumem ſenſum eſſe oportet. At incolumi ſenſu non protinus motus integer eſt. In multis corporis partibus neruorum fibræ ad ſenſum in ſuperficiem explicantur: rami verò muſculis inſeruntur, vt moueãt: vbi ſaluo altero motu, ſi lubet, ſenſum exoleſcere contingit: multò magis quum alio atque alio ortu vtríque enaſcuntur. Multis quoque partibus ad varios motus multi nerui, tendines, muſculi à variis locis inuecti ſunt, quod in capite, artubus, ore, thorace, & maxillis, atque adeò toto corpore facilè intelligat, quicunque in anatomica diſciplina fuerit exercitatus. Vt ergo iniuria paris eſt, ita requirendus neruorum ortus, cui (ſi opus eſt) remedium inſtituas. Ridiculum enim intremiſcentibus vel contortis labro & genis ad eos neruos confugere, qui à tertia cerebri propagine in totam ferè faciem diſperguntur. Motus enim in vitio eſt, neque ſenſus iniuria ad quæſtionem proponitur. Requirendum ergo, nunquid detrimenti ceruix acceperit, qua parte latus ille muſculus longè latéque in faciem explicatur: num qua relaxata vincula, nunquid iniuriæ à temporalibus muſculis & neruis primùm ortum ſit. Neque abſurdum minùs quod ſequitur. Cuidã in itinere è pluuia & frigido Aquilone ſuprema ceruix inalſerat, læſa quoque grauiter ea iunctura, quæ ad vocatum dentem articulata eſt. Atque hinc optimo iure ſenſus caluariæ obtorpuit, quia ab ea vertebra ſublatis neruis, vis ſentientis animæ capiti inſpiratur. Igitur cùm fru-

Exemplis res declaratur

Historiæ quædam.

ſtra calidis medicamentis pugnatum eſſet, quæ capiti impingebant: accerſitus Galenus ad dentem vocatam vertebram remedia conuertit. Igitur recalfacta parte, quæ primùm inalſerat, ſenſus caluariæ celeriter inſtauratus eſt. Multis iunctura illa frigore perculſa, vt & tertio & quarto articulo collum modò conſtans, modò intortum doléńſque riget, neque pro libidine conuertitur, vbi fruſtra capiti remedia imponas. Sed adhæc deſignandæ partes, vnde vincula procedant, oriantur nerui, inducantur muſculi, quibus ceruix capiti colligatur. Sed & poſt dentem articuli vel pelluntur loco, vel frigore percelluntur: atque hinc laborant muſculi, qui è collo in thoracem ſeſe explicant: ex quo efflatu intercepto materia vocis, vox quoque interdum ſupprimitur. Verùm omninò meminiſſe oportet in tota ſpina leues eſſe iniurias, quas frigus intulit: grauiores quæcúnque vel phlegmone, vel tuberculo commouentur. Aſperrimum malum eſt luxatis articulis, multò maximè quum intrò pulſa, & in obliquum vel angulum torta vertebra eſt. Sic enim nerui anguſtiùs comprimuntur, qui è ſpina quidem exigui paucíque foras diſcurrunt: plurimi verò atque præcipui feruntur intrò, & ſemel læſi longè grauiſſima pericula intermінantur. Quidam ſubſectis ſtrumis obmutuit nudato neruo, eóque perfrigerato, qui vocem fingit. Alteri in dorſum deturbato vox intercepta eſt. Atque hic curato dorſo, ille concalfacto vocali neruo vocem recuperauit. Pauſanias ſophiſta in dorſi initium præceps corruit, atque hinc ſeruato motu, intermortuus ſenſus eſt, qui vltimis duobus di-

Efflatio læſa.

Comparantur inter ſe ſpinæ iniuriæ.

Nerui è ſpina foras & intrò.

Hiſtoriis explicatur locus, cui remedia imponas.

gitis & dimidio tertij inſpiratur. In graui peripneumonia & pleuritide, ad extremos vſque digitos ſenſus quibuſdam violatus eſt, plurimis brachium condoleſcit, aliis quoque motus leniter obtunditur, læſis ſcilicet neruis qui à dorſi initio prima coſtarum ſpatia intercurrunt, & in brachium, vlnam, extremos quoque digitos ſparſi deferuntur.

Accidentia manuum in graui pleuritide & peripneumonia.

In torpore & tremore manuum recognoſcendum, num quid vitij ea parte ſpina fecerit, quæ quarta & nona vertebra intercluditur. A ſexta quidem, ſeptima & octaua in totam manum nerui dimittuntur intermiſtis fibris à ſuperioribus articulis. Sed è ſeptima & initio dorſi, interiore manu & poſteriore plures decurrunt: in vlnam, vltimos digitos & dimidium tertij diſpeſcuntur. A ſuperioribus coniugiis vertebrarum in ſuperiùs brachium, exteriorem, priorémque manum, maiores quoque digitos nerui diſperguntur: quanquàm ita hi omnes ſeſe implicant, vt non facilè in medio curſu & finibus ſeparentur. Ceruice læſa, quà quintum ſpondylium quarto conſeritur, offenditur reſpiratio, quia hinc diaphragma neruos excipit.

In vitiis manuum.

Affecto dorſo & neruis, qui coſtarum ſpaciis interſeruntur, vox hominem deficit: quia maior vis illa ſpiritus, qui materia vocis eſt, non efflatur. Lumborum iniuria & inde laborante abdomine ingraueſcit reſpiratio, & excrementa ſegniùs depelluntur. Quidam è ſcala præceps in lapidem impegit, quà lumbi ſacrum os exarticulant, íſque locus intrò compulſus & obliquè luxatus eſt. Ex quo cœpêre crura frigeſcere, ortáque inflammatione alui excrementa & vrinæ reſtiterunt. Puero

A dorſo & lumbis iniuria.

Suppreſſa & ſine voluntate micta vrina.

in captura piſcium ſpina perfrixit, quà lumbi deſinunt: condoluit veſica, aluus ſine voluntate ſtercus deiecit. Alter in eadem iniuria inuitus omnia commingebat. Cuidam puero in oſſe ſacro exarticulata & intrò pulſa vertebra eſt. In quo neglectũ malum occalluit, atque inde factũ, vt non niſi ægrè & in ſtillicidium vrina exprimeretur. Alteri obliquè torta articulatione, vrina in totum ſuppreſſa eſt. Atque hæc nõ iniuria, ſi quis intelligat è finibus lumborum neruos in crura plurimos, quoſdã in veſicã, podicem & genitalia diſpergi: maximos poſteriore parte rectà in poplitem decurrere: minorum alios quidem, quà pubis os foratum eſt, in priora crura diſſeminari: alios verò obliquè ad inguina diuerti, vnáque cum magna vena & arteria, atque extra has in anteriores partes femoris deferri. Ab oſſe ſacro alia quoque neruorũ ſoboles ſuperiorib⁹ intexitur, vnde veſicæ & aliis partibus perplexæ fibræ inſerãtur. Atque hæc obiter. Neque enim huius inſtituti eſt anatomiam deſcribere: ſed parum explicata remedia videri poſſint, niſi etiã deſignetur locus, cui applicentur. Fruſtra enim torpentem pedem excites, & anum veſicámq; refoueas, quũ à lumbis prima mali labes orta eſt. Atque hoc in lumbis ſemel explicatũ, in aliis ſpinæ partibus & inde factis iniuriis ſeruare cõueniet. Et quæ de torpore, de paralyſi quoque & tremore dicta putẽtur. Cõtra quæ omnia in dolorib. Acopa ſcripta inuenias. Iſi, aniceto, aliiſque generis eiuſdem vti liceat. Nunc ad reliqua tranſeundum. Igitur rigẽt nerui, atque cõtorquentur: vtrúnque quia conuulſi, gangliis occupati, & eo vitio impediti, quod inflexis neruis ἀγκύλην,

Nerui crurum.

Rigor & cõtortio.

quódque tenſis atque rigentibus ὀρθόκυλον appellant. In ancyle contendi membrum non poteſt, & quaſi reuulſum mancúmque manet. γαλιαγκὼν Hippocrati qui inde cubito eſt breuiore, ἄγκος Galeno appellatur. In altero vitio exertum eſt, rigidū, nec iam inflectitur: quia videlicet veluti alternante imperio, motū efficiunt, cedúntque nerui, tendines, muſculi quicūque à natura ad membrorum flexus

In quibus partibus ancyle &c.

cōtentionéſque inſtituti ſunt. Atque hęc quidem in totum corpus incidūt, in neruos, tēdines, muſculos & articulata coniugia, per quæ collū capiti copulatur, ſed pręcipuè in digitos, cubiti iuncturas & poplitis.

Cauſa.

Curatio.

Familiaria arthriticis è materia craſſa, quæ in articulis cōcreuit. Eadem efficit cicatrix magna, quæ in callum obduruit. Iiſdem immoderata ſiccitas, & flatus aliquādo cauſa eſt. Atq; hîc facilè diſcutitur. Siccitas hydrelæo, in quo ſemen lini, althææ, fœnugræci & horū folium & radix inferbuerint, balneis aquę dulcis, inlito dulci oleo & ſimilibus tēperatur. Reſcinditur cicatrix, vt cōtractæ partes relaxentur, vitatis neruis & tendinibus. At ſcirrhus frequētiſſima cauſa eſt. Is ergo ſtatim initio laxante materia, quæ pręterea remolliat, tentari debet: hydrelæo in quo tum illa, tum cucumeris ſyluatici radix, & lauri folia præcoxerint. Irrigādæ partes, fouendæque ſicyonio, irino, aliíſq; id genus, ex quo lenioribus acopis vtendum erit, quæ molliter affricentur: atque hinc ſuperalligantur lanæ, modò ſuccidæ, modò oleo delibutæ. Blandè cōmouetur articulus, vt paulatim aſſueſcat naturæ. Itaque initio diachylon & leniora malactica oleo lirino, irino, anethino, ſicyonio, & aliis id genus dilues, atque hinc articulum

molliter affricabis. Posteà verò Amythaonis pharmaco, Cathægetæ, Asclepiadis, Aniceto, Iside, emplastro de meliloto, immisto quidē oleo, sed paulò crassiore temperamento, vtendum erit. Atque omnino ea cōsectanda curandi ratio, quæ in malacticis pluribus explicata est. Conuulsio, inquit Hippocrates, exinanitione fit & repletione: at illa ferè in desperatis ponitur. Hydrelæo tamen, balneo è media materia, & iis quæ tepido humore laxēt, vti licebit. In repletione qualitas quoque materiæ includēda, quæ vel acrimonia, vt sanies in neruis, vel frigore mordeat: de quibus ex Hippocrate quædā iam antè annotata sunt. Adhibetur medicus, irrigātur olea quæ leniant, laxent, discutiant, qualia multa in doloribus resoluentibus, attrahentibus scripta sunt: affricantur acopa, illigātur lanę, impinguntur emplastra eiusdem naturæ, quæque omnino contra causam mali depugnēt. Malagma Scribonij quod Cathægetę pharmaco simile est, ad omnem rigorem, conuulsionem, tensionem, cōtractionem, dolorem neruorum & caninum spasmum, ad ancylas denique & ganglia vtile est. Bdellij, sepi vitulini, ireos ana ℥.2. opopanacis, galbani, ammoniaci, cachryos, aut baccarum lauri, vel granorū paradisi ana vnc. 1. piperis grana centum viginti, cerę vnc. 7. terebinth. vnc. 6. Trita arida cribrantur: quæ succum habent, cum resina subiguntur: cera particulatim fracta in feruentem aquā demittitur, subacta manibus aliis intermiscetur in pila: versantur omnia: sed pilam conuenit subinde perungere oleo cyprino, vel terebinthino, alióue generis eiusdem. Liquescit pharmacum in oleo, vt fit acopō, quum res exigit. Gan-

Hippocra. aph. 39. li. 6.

Malagma Scribonii ad multa.

Ganglia. glia vocamus concretiones quaſdam & contortiones ad cartilaginem vel neruum, ex lenta craſſáque materia, quale neruorum alimentum eſt. Alij ganglion definiunt tumorem nerui à vi externa, caſu, ictu, laboribus: nam raró ſponte prouenit. Extremis membris ferè naſcitur: rariùs in cubito, capite & reliquo corpore. Atque hic tumor inæqualis eſt, renititur, & in latera preſſus diuertit, nec in orbē circumagitur. *Curatio.* Quibuſdā partibus curantur ferro, aliis vt pedibus & manibus, non niſi cum periculo cultro vulnerantur. Ammoniacum ergo ad ignem dilatandum manu, molle atque vnguinoſum, aut eorum medicamentorum aliquod, quæ in malacticis deſcripta ſunt, emplaſtri temperatura. Calidum & ita diductum, vt totum gāglion comprehendat, affigi debet: ſuperdatur plumbi lamina, eáque arctiſſimè conſtringenda, alligandáque, vt nullo modo ganglium diuertat. Alij ſolam laminā ſine pharmaco adalligant. Atque vbi dierum aliquot interiecta mora emollitum ganglium videatur, detracto plūbo & pharmaco ſtatim pollicem dextrum ganglio infiges, reliquos digitos in ambitu cōſtitues, omnino premes, & quāta vi poteris gāglion vrgebis, donec ſolutum diffluat. Hæc quidē veterum iam exoleta ratio eſt. Noſtri meliùs: pediculum membranaceum, glandulas, venarum nouam propaginem vnde gāglium coït augetúrque, annotant: viam ferro aperiunt, nudāt omnia, filo vaſa intercipiunt, neruos delineant, pediculum, glandulas, venas vnde nutritur vitium, ligant, ſiccant, tabefaciunt, vrunt, præcidunt, atque ea ratione quaſi radicē mali extirpāt: vt ne poſtea noua regenerata, ſuffectáq; materia nouū

ganglium renaſcatur. Quanquam hęc curandi ratio non ſine periculo eſt, ſi quidem & gangliũ magnũ eſt, & eo loco, vbi inſigniũ vaſorum neruorúmque coitio fit. Subſunt quoq; aliquando putrefacta corruptáque vaſa inſignes venæ aut arteriæ, quæ nudatæ ſanguinẽ effundunt, quem nemo ſupprimat: vnde æger paulò pòſt extinguitur. Terebinthina, calx viua, adeps anſerinus bene temperata gãglion diſſoluunt. Aliud quod etiã facit ad ancylas. Ceruſę, olei veteris, piceæ ana libr. 1. ceræ ℥. 2. galbani, ammoniaci ana ℥. 1. Ceruſa oleo coquitur ad puritatẽ: hîc ammoniacum immittitur, deinde reſina & cera: poſtremò galbanũ præmollitũ igne. Alij quoq; aliter cõparant. Plura ad ancylas, & quæ conuulſis & gangliis bene faciãt, ſeptimo κτ' γένη: quale eſt Tetramyron anteà notatũ è melle, quod contractis & cõuulſis vtile eſt: & δυσώδες acopon. Ceræ, terebinthinæ, medullæ cerui ana ℥. 1. galbani, ammoniaci ana denar. 6. olei veteris ſeſquilibra: & quæ proximo capite deſcribẽtur. Atq; hîc terminetur oratio, vbi monuerimus ligamẽta duriora, eáque pręcipuè, quibus inter ſe oſſa cõiugãtur, in minori eſſe periculo. Neque ab aliis metuendũ, quæ muſculis inſeruntur. Vtrúnq; genus vulneratũ valde ſiccantia medicamẽta perferre poteſt. Tendonũ media natura eſt. *Ligamenta.*

De dolore. CAP. 3.

Accidunt multa in opere chirurgiæ, quorum remedia aliquot conſperſa locis obiter annotata ſunt: contra callos, gangrænas, putredines, cancros, contra vermes, rheumata, & alia. Iam de dolore ſimul & intemperie atque hæmorrhagia inſtituenda oratio, à quibus curandi conſilia ſæpe-

Doloris causæ. numerò conturbantur. Dolor ergo omnino fit subita alteratione & soluta corporis continuitate. Alteratio intemperiem facit elementorum, sed à calore & frigore dolor acerrimus: à siccitate mediocris: ab humiditate propè nullus vel stupidus excitari solet. Atque hæc ferè non tam qualitate quàm copia doloré facit. Est quum intemperies sola partem afficit, quæ si inualuit & radicem fixit, ægerrimè percuratur. Est quum collectus humor etiam excruciat: acerrimus quidem, vt feruida bilis: & frigidissimus, vt qui vitreus à Praxagora appellatus est. Id quod ad curandi rationem maximè pertinet.

Alteratio calida & frigida grauissimos dolores infert.

Dolor ab intemperie. Atque omninò qui contumacior dolor est, nec facilè mansuescit, intemperiem ostendit. In quo summopere cauendum erit, ne (quod ferè fit ignorantia artis) frequentibus phlebotomiis, sæpiùs reuocatis catharticis cucurbitulis ægros excarnifices: in quibus solis summa morborum præsidia medicorum vulgus collocare solet. Primùm ergo quæstio habeatur de prægressis & continentibus dolorum causis, deinde curandi consilia ineantur: comparentur remedia quæ præsentibus vitiis, vsui esse videas.

Solutio continui. Dissoluunt corpus acria, vt quæ corrodãt, secantia, ferrum, lapis & alia: quæ contundunt, vt obtusa quædam corpora, in quæ incurras, aut quæ aliunde mota vi maiore corpus appetant. Adhæc quæ distẽdunt, vis flatuum & humorũ copia: postremò quæ vel calore vel frigore vehemẽter lædunt. Iam verò contraria omnibus querenda remedia: qualia certè antegressa causa & doloris proprietas, pars denique ægra doléńsque præcipuè indicabunt. Ac dolori quàm celerrimè occurrendum, neque committen-

dum, vt diutiùs crucietur ægri, quibus in desiderio vel magna celeritas mora est. Neglectus dolor labefactat vires, fluxiones attrahit: vnde exarcerbatur, phlegmonæ incenduntur, cõuulsiones rapiunt ægros, ac sæpè mortes: aut certè vlcera madescunt, quæ sicca esse seruata naturali ratione, & vacua excremẽtis necesse est. Ἀνώδυνα vocãt παρηγορικὰ & λυσιπόνια, quæ dolorẽ sedent, tenui substantia, primo gradu calida, vel ita temperata, vt familiaritate elementorum naturæ partium consentiant: oleum dulce, ætate medium, chamæmelinum, anethinum, è semine lini, althææ, fœnugræci, è dulcibus amygdalis, è lumbricis, vulpecula, meli, lutra, erinaceis, limacibus, & pullis cygni oleo tabefactis: è floribus zambaci, hyperici, sambuci oleo immersis, persolatis, ac subinde commutatis. Oleum extortum è tritico incude & candente ferro, ex ouis pressum, è sarmentis vitium: alia quoque plurima, quæ primo libro descripta sunt. Atque hæc omnia tensa, constricta, refrigerata iuuant. Rosaceum lenit, repugnátq; causæ, vbi à calore dolor, vel à dolore calor cõmotus est. In anodynis butyrum est, œsypus, lana bene succida, suillus adeps, vitulinus, asininus, felinus, vulpinus, mellinus: è cercopitheco, simia, cuniculo, ciconia, catello, sciuro, quo ad auriũ dolores Archigenes vsus est, Otide, phalacrocorace sortilegarum superstitione, anatinus, anserinus, gallinaceus, olorinus, ex anguill. & dulcis aquæ piscibus: sed præcipuè humanus. Hæc omnia sunto recẽtia, bene purgata & conuenienter lota, si quid rancoris, situs, salsuginis, acrimoniæ, aut alieni vitij conceperint. Lenit diachylon minus solutum rosaceo & chamæ-

Olea. *Rosaceum.* *Pinguia.* *Sciuri adeps.*

Malactica & peptica anodyna sunt. melino. In summa, quæcunque coquunt & moderanter emolliunt, doloribus medentur. Sed confectis recens vtendum erit solutis rosaceo, vel conueniente oleo. Liquidiora sunto, si quidem cuticularis dolor est: non ita liquida, si is altiùs cruciat, id quod in anodynorũ vsu semel dictum sit. Eo modo parygro recente & tetrapharmaco dilutis rosaceo vti licebit. In hoc genere muccagines sunt è semine lini, althææ, fœnugræci, nucleis, cydoniorum, maluæ, althææ, loliorum radicibus, gummi arabico, tragacantha, atque omnino media materia, quæ aliquid medullaceum habeat & vnguinosum. Colliguntur aqua maluacea, liliacea, chamæmelina. Esto quadrupla aqua. Semina adcirciter duplam muccaginẽ efficiunt iniecta aquæ calidæ. Paucum gummi multam muccaginem reddit, quo modo etiam radices, quæ quasi medulla pingui præditæ sunt. Iunguntur oleo, quod sit sesquuplum, & ceromatis. Lac muliebre & vaccinum ad dolores facit. In lacte chamæmelum, althæa, malua, melilotum, anodyna semina, interanea, pedes, capita hœdorum & veruecũ percoquuntur ad insessiones, fotus & balnea. E materia pista, & butyro, vel paregorico oleo iuncta fiunt cataplasmata. E farinis hordei, tritici, mica panis similaginei, incoctis sapa, vinis dulcibus & lacte finguntur epithemata, iunctis, si lubet, vitellis oui, affuso rosaceo, resperso croci puluisculo: leniẽt hæc omnia & concoquent. Tenella fraxini folia aqua cocta pistáque, malignis, cancrosis & dolentibus vlceribus remedio sunt: decoctum in eundem vsum ad fotus adhibetur. In magnis doloribus & vehementer intentis locis assiduè fouendum tepida, hy-

Consistentia anodynorũ.

Muccagines.

Lac.

Balnea, fotus, insessiones.

Cataplasmata & epithemata.

Fraxinus.

In magnis doloribus.

drelæo, interaneorum hœdi & veruecis decocto, aliîsque generis eiusdem, deinde impingendum cataplasma lene & molle. Grauitas enim, durities, asperitas omnino declinanda sunt. Iam verò in hoc genere pharmacorũ vitium est, quòd quæ leniunt, ferè relaxant, fundunt, liquant, vnde in plethora & cacochymia, materiâ calore fusâ locus infirmus doléns que opprimitur, grauiùs dolet, ampliùs distenditur: sæpè etiam viribus suis concidit, atque eneruatur. Ex quo rosarũ folia, absynthij summitates, aliáque generis eiusdem commiscẽda putant, vbi ad fotus, balnea, insessiones, epithemata pharmacum præparatur. Sed hîc astringentibus abutendũ non est. Etenim nimia astrictio dolorem auget. Modus est, vt inde fluxio molliter reprimatur, contineantur vires, & iustum dolori solatiũ adferatur. In balneis dolentes articulos præligari iubent, obstipántque repellente auxilio, priusquam in solium descẽdatur. Atque omnino vacuandum priùs corpus est, si quidem postulat casus: ex quo ita mitigandus dolor est, vt ne quid inde vires, aut quàm minimùm detrimenti patiantur. Sed tum maximè cura virium suscipi debet, vbi aliquid vrget, quod naturę viribus excludatur: qualis est fœtus in dolore partus, qui vt edatur, firmo abdomine, robustis lateribus, vtero valente, cõtentis neruis omnibus matris, suis denique viribus opus habet. Itaque in laborioso puerperio dum laxamus vias, & dolores consolamus, summa ratio virium semper habenda est. Eadem cura sit in calculis & doloribus thoracis, vbi sputum crassius, & suppuratio repurganda est. Atque hæc de iis, quæ reuera anodyna sunt, dicta fuerint: quo-

Noxa lenientium.

Astrictio.

Viriũ ratio.

Fœtus.

rum multa ad ea quæ posteà dicentur, referri possunt. Itaque genus aliud effingunt, quod sublata causa dolorem vincat: quale est oleum laurinum in refrigeratis: violaceũ calefactis: siccatis hydrelæon: sinapismus, vbi pars aliqua humiditate elanguit. Adhæc quæ contra copiam & vitium materiæ adhibentur, ex quo medentur doloribus, phlebotomia, cathartica, clysteres, commansa & naribus inserta, διαμασήματα & ἔρρινα Græci vocant, apophlegmatismi, πταρμικὰ, hoc est sternutatoria, que lachrymas, menses, mariscas emoueant, sudores eliciant, aliáque generis eiusdem. In doloribus, inquit Hippocrates, remedia sunt, phlebotomia, purgatio, vstio, sectio, sternutatio, calfactio, refrigeratio. At caloris in sedandis doloribus frequentior, frigoris autem rarior vsus est. Calor enim naturæ familiarissimus, quíque vim frigoris possit retundere, & graues æstus partium attemperet. Inimicum vitæ frigus est, eóque solùm vtimur, vbi intẽperies calida sine materia est, vt in erysipelate quodam, æstuante capite, aut alia parte corporis ab ardore solis, & ambustis. Ac tertium genus, si lubet, statuatur eorum, quæ stupefacto sensu dolorem fallunt, quia quod doleat, sentire necesse est: & extincto sensu dolor necessariò conquiescit. Ναρκωτικὰ, ὑπνωτικὰ & καρωτικὰ talia appellant. Ac de omnibus ordine disseramus. Calore dolorẽ sedant, tum quæ reuera anodyna sunt, tum oleum laurinum, iuniperinum. Baccæ macerantur vino, deinde oleum extunditur mola, quod coxariis & frigidis articulorũ doloribus confert. Adhęc galbaninũ, sulphurinum, styracinum, piperinum, è cinamomo, cardamomo, nuce

Dolorem leniunt.

Hippocrat. 6. Epid.

Calor & frigus quanta teneatur cõtrarietate.

Calida anodyna.

nuce myrepsica & caryophyllis expressum. Nardinum, costinum, cnidelæon, sinapinum, è sabina, ruta, maiorana, rosmarino, saluia, centaurio, enula, iri, gentiana, aristolochia, bryonia, acoro & alia materia, quæ iam antè capite de resoluentibus & attrahentibus descripta est. Oleum terebinthinum è terebinthinæ ℔.1. laterum antiquorum, vel, vt Albucasis, recentium, (quò plus olei imbibant) ℥.1. masti- *Oleum terebinthinum.* ches, styracis ana ℥.1. Lateres igniti extinguuntur oleo, & infriati cæteris commiscentur. Capiuntur omnia capsula vitrea, ita resoluuntur igni. Triplex liquor deinceps effluit, quorum tertius optimus est. *Oleum è floribus rosmarini.* Aliud. Flores rosmarini amphora vitrea includuntur, quæ incerato duplici linteo obstipanda est: elicitur oleum calida arena. Oleum philosophorum, petrelæon de lateribus, Sabininum, & alia permulta, quorum descriptio ex Arabum libris petẽda est. Eiusdem generis est oleum fæcarium, quod de tartaro appellant. Efficacissimum balsaminum, quod variè conficiunt. Thuris candidissimi, mastiches ana *Balsaminũ.* vnciæ duæ, ligni aloës ℥.1. caryophyllorum, galangæ, cinamoni, zedoariæ, nucis myrepsicæ, cubebarum ana ℥.1. myrrhæ, aloës, ladani, sarcocollæ, castorei ana semuncia, baccarũ lauri sesquuncia, ireos, aristolochiæ rotundæ, dictamni, symphyti maioris ana sesquuncia: gummi elemnij ℥. 6. terebinthinæ ad pondus omnium: cõcorporata omnia resoluuntur igne in alembico chymicorum arte. Primùm extillat aqua, deinde oleum, postremò pinguis melligo. Contra omnia vitia & causas neruorum valere dicitur. Sunt qui addant aliquid olei rosacei & myrtini, vermes terræ lotos è vino albo, & aquam

illam, quę foliculis vlmi includitur. Contra dolores & flatus vteri, ventris, coli singulariter facit. Olei anethini ℔.1. seminis agni casti, seminis rutæ ana ʒ.3. cinamomi ℥. 6. concassata hæc oleo immerguntur, & diebus quadraginta insolantur sub caniculæ ardoribus: alioqui loco tepido ad focum diutiùs continentur, dum vim materiæ oleum abundè cõbiberit. E decima parte castorei vel euphorbij & oleo remedium comparatur: singulare perfrigeratis.

Ad dolores coli, vteri, ventris.

Euphorbiũ.

Atque euphorbij magnus omninò vsus est alsiosis partibus, quæque doleant, & vehementiùs perfrixerint. Cuidam à genu acerbissimus dolor hyberno frigore commotus est, cui Galenus ceratũ quod euphorbium capit, vngẽdo loco à balneo instituit: quod cùm successisset, dolore protinus cessante, idẽ remedium prospero semper euentu in aliis perfrigeratis, atque hinc dolentibus particulis vsurpauit. Adhibetur remediũ & à balneo, & ante balneum. Sed iam ferè exoleuit lauandi consuetudo, eáque res multis curiosior visa est. Loco eius fouenda pars est decocto meliloti, rutæ, chamæmeli, quæ in vino præferbuerint. In cephalalgiis à frigore & hemicraniis, laudatum veteribus auxilium, quod paratur cera, oleo & euphorbio. Ac misturæ ratio superiore oratione abundè notata est. Duplo veteri euphorbio loco recentis vtendum est, postquàm sedulò animaduerteris ætatem euphorbij, & legitimum ab adulterato satis distinxeris. Alij naturali proprietate hemicranicos iuuari euphorbio prodiderunt, si ex aceto tritum aduersis fronti & tempori illinatur. In eundem vsum drachma recentis euphorbij in ℥.3. olei dissoluitur, atque instillatur au-

ri. Sunt qui mistis vino tenui, giluo, odoro, & chamæmelino oleo omnium partium dolores persanent. Radix cucumeris agrestis in taleolas cæditur, & cum cauliculis absynthij hydrelæo coquitur. Experimento veterum singulariter iuuat hemicranias: decocto fouentur partes, materia ad cataplasma subigitur. Calidum, vt reliqua, vsurpatur, adhibita cura vt ne refrigescat. E sex vitellis assis, myrrhæ semisse ellebori nigri drachm. granis 4. oleum exprimitur ad focum in sartagine, singulari remedio vlceribus puerorum, & omnino dolétibus callis, putredini, vermiculationi, scabiei. Callis dolentibus styracis vnciæ duæ, vel eo plus in sesquilibra olei diluuntur. Ex asserculis iuniperi, lauri, abietis, ramentis cinamomi, calami aromatici, serragine ligni sancti, oleo immersis exprimitur oleum ea arte, quæ primo libro designata est, vel qua è iunipero Mesue, è cinamomo Nicolaus elicit. Diuturnis doloribus, & qui intus crucient, efficacissima acopa à veteribus prodita sunt. Quorum alia leniora, quæ externis doloribus adhibentur, quale oleum est: alia mediocria, quibus etiam compages crassior est. Atque hæc ex oleo, laxante materia & moderatè calida temperantur, adipe, galbano, terebinthina, Colophonia, inueteratis atque internis doloribus accommodata. Tertium genus iam acrius, idémque corpulentum magis, quod contumacioribus vitiis & in alto corpore latentibus imperatur. Acopa duplo, triplo, quadruplo, pari interdum ad reliqua, quæ solida sunt, oleo permiscentur. Myracopa sola odoris suauitate ab acopis distinguuntur. Ac iam subiiciamus formulas, ad quarum instar infini-

Mistura vini & chamæmelini olei. *E radice cucumeris cataplasma.* *Oleum ex ouis.* *Ad dolentes callos.* *Acopa.* *Myracopa.*

Acopon Asclepiadis. ta propè acopa comparentur. Maioranæ, rosmarini, fœnugræci ana lib. dimidium: surculorum lauri libr. 2. flores iunci odorati vnc. 1. vini veteris, olei dulcis ana sesquilibr. stirpes contusæ triduum macerantur vino. Sed adhibenda cura est, vt ne hoc vapescat: tertio die oleum superiniicitur, coquuntur omnia in diplomate moderata pruna. Atque vbi vinum expirauit, exprimuntur omnia, vt simul oleum in vas nouum diffluat. Ex quo capitur olei libr. 1. ceræ vnc. 2. vel eo plus, vt fiat cerato malagma. In quibusdam codicibus adduntur radicis cucumeris agrestis, nardi Celticæ ana libr. 2. quæ cum aliis vino maceranda & oleo coquenda sunt. Aliud

Ad ischiadicos, opisthotonicos, & omnes neruorũ dolores. ischiadicis, opisthotonicis, & omnibus doloribus neruorum vtilissimum. Ceræ selibra, terebinthinæ libr. 1. guttæ ammoniacæ in aceto dissolutæ vnc. 1. opopanacis vnciæ duæ, galbani, medullarum cerui & tauri, œsypi ana vnciæ duæ, olei irini vnc. 9. mellis. vnc. 3. Cera oleo colliquatur, terebinthina additur, deinde medulla & œsypus, reliqua igne remollita & cum aliis fusa permiscentur. Quod se-

Ad paralyticos. quitur paralyticos sanat, & neruorum doloribus medetur. Rutæ viridis vnciæ 3. pulegij sicci, cyperi ana vnciæ 3. salis, nitri vnciæ duæ, fœnugræci, mercurialis, succi marrubij, rosmarini, aristolochiæ ana vnc. 3. amygdalarum amararum desquamatarum libr. 3. iris illiricæ vel florentinæ, terebinthinæ, baccarum lauri, radicis cucumeris agrestis, guttæ ammoniacæ ana selibra, ceræ lib. 1. olei libr. 9. vini modus controuersus: tamen iusta mensura fuerit libr. 12. In quibusdam exemplaribus adduntur sabinæ selibra, ellebori albi sesquilibra, myrti viridis

vnc.9.foliorum lauri ſiccorum vnc.9.bdellij libr 1. quæ ſi adiicientur, efficacius fiet acopon: ſed ita vini & olei demenſum augendum erit. Interuntur quæ contundi poſſunt paulatim affuſa aqua: ex quo iterum tundenda ſunt: contuſis vinum oleúmque inſpergũtur, vt integram noctem madeant: poſtridie incoquantur. Atque vbi vinum exhalauerit, omnia concepta ſacco extringãtur, vt eliquetur oleum: cui excolato cera, reſina, bdellium, ammoniacum deinceps cõfundantur. E crocino, nardino, enulato, coſtino, quæ à Meſue deſcribuntur, fingas acopa: condienda moſcho, ambare, & aliis aromatibus, vt ſint myracopa: cera additur, liquida terebinthina, ſtyrax, galbanum, opopanax. Similiter & ex laudatis oleis, quæq; ſuauiter oleant. Terreſtrem teſtudinem acuminata canna veteres tranſfigebant, qua parte ceruix clauiculæ cõmiſſa eſt, & inde ducto ſanguine acopa perfundebant, eóque meliora putabãtur, quò plus ſanguinis combiberent. Stanneis vaſis, vitreis, plumbeis & buxeis reponenda ſunt. Sunt qui mirabilem vim tribuant renaſcentibus corniculis ceruorum, vbi primùm extuberãt, & quaſi plumata lanugine integuntur. Coquunt vino, dum mollitie diffluant. Singulariter excitat torpentes neruos, atque paralyticos. Saluiæ, chamæpyteos, maioranę, florum meliloti & chamæmeli ana vnciæ duæ, olei nardini lib.3. vini gilui, tenuis, odori, ſubauſteri ſeſquilibra: omnia illa vino reſperguntur, macerantur nocte, poſtridie oleum ſuperfunditur, coquuntur in diplomate: conſumpto vino diploma ſubducitur, materia rariore ſacco excipitur, vt purum oleum diplomate relinquatur, in quod materia ve-

Acopa è quibus fiant.

Cornua ceruorum.

hementer expriméda est. Postremò oleo misceantur corniculi cerui vt priùs tabefacti ℥.3. mastiches ʒ.6. croci drach.1. Al. Olei costini, olei nardini ana ℥.2. terebinthinæ ℥.1. ceræ sesquuncia, moschi grana sex. Al. Extremitatum ebuli, surculorum lauri & rosmarini, maioranæ, calendulæ, saluiæ, chamæpyteos ana vnc.2. florum chamæmeli, rosmarini & lauandulæ ana ℥.1. baccarum lauri & iuniperi ana vnc. dimidium, radicis enulæ, ireos, acori, aristolochiæ ana drach.6. pyrethri drach.2. seminis lini, althææ fœnugræci, sinapi, cardamomi, nasturtij ana drach.1. cõquassentur omnia, & noctem integram madeant in vino, postridie coquantur in duplici vase. Atque vbi totum propè vinum euanuerit, omnia magno conatu exprimantur: expresso succo immisce olẽi lumbricorum, olei terebinthinæ ana vnc. 4. coquantur ad crassitudinem: in alio vase seorsum liquentur igne molli, olei costini & nardini ana selibra, styracis, galbani, resinæ, terebinthinæ ana vnc.1. opopanacis, Benjeoin vocati ana semuncia, mastiches, sarcocollæ, thuris ana drachm. 2. liquata aliis vniantur, & rursus coquantur puris carbonibus, sedulò versentur spatha. Subducta foco rursus circumagantur, vt paulatim refrigescant: quod cùm fit, aqua miscellanea, quæ odorem moschi rapuerit, respergantur: aque ita reponantur alfiosis, inueteratis neruorum causis & profundis doloribus. Ad venena frigida, & inde dolentia præcordia nihil præstantius vino tenui, giluo, acri & odoro: feruefacto vtitur Hippocrates & condito. Alij aromatite, veteres etiam allio & sale: Alexipharmacis, theriaca, antidoto Mithridatis.

Cõtra venena frigida.

Nec omittendum nostra memoria vsitatum remedium è ramentis & delimata scobe Gaiaci, vel ligni sancti. Eligatur graue, densum, vnguinosum, quod ad lucernam pingue quid resudet: nihil expiret graue, nō sit obductum situ, arrosum carie, aut euanidum, quæ vitia subterraneis locis non perflatis, vbi diutiùs latet, & à cortice celeriùs, ferè contrahit. Ac dum elimatur scobina, contumax esse oportet, & odoro halitu quodam euibrare nares, sternutamentúmque cōmouere, gustu acri & aromatico: quod enim dulce vel acidum est, minùs probatur. Recēti serragine vtendum est: expirat enim, & vim amittit vetustate. Cæsa sit materia (si quidem resciri potest) ad æstiuum solstitium, ætate media, quia tenella arbor crudo humore aqueóque plena: vetusta verò exucca & arida est. Mediis annis plus habet oleamenti, quod in præsentia desiderandum est. Maceratur die vno breuiùs atq; diutiùs, vt vel acrius vel clementius pharmacum desideratur. Meracum coquitur ad dimidias plus minúsve, & aliis intermistum, vt sunt consilia medicorum, igne puro, fideli vase bene operculato, vel quod inflexo tātùm corniculo foras hiante leniter exhalet. Ac cute quidem magis resiccat: summa vis tamen in carne, & intestina pulpa pingui, vnguinosa, suauiter olēte. Incidit, terget, tenuat, calefacit, sudorem mouet: quâ quidem amarum & acrimonia præditum est, terreno elemento corroborat: vnguinosa parte & aërea laxat, mollit, anodynum est. Ex quo frigidis articulorum, & neruorum doloribus auxilio est, medetur tophis. Reliquias quoque luis venereæ partim attemperat, partim sudoribus extringit: easque fre-

Gaiacum.
Probatio gaiaci.
Vis gaiaci.

quenti exprimento paucis diebus obliterat: de quo iam à multis iusti cõmentarij editi sunt. At suo quisque vtatur modo, eligat, diuidat, maceret, coquat, temperet, exhibeat. Sit aqua sextupla, octupla, decupla, duodecupla. Nam in his omnibus controuersa res est, quã facilè dirimet, quicunque nouit omnia ferè remedia integris viribus multifariam posse deformari, eáque oportere vitiis & corporibus, ætati, cœlo & aliis variè accõmodari. Igitur sua quisque probet, nec damnet aliena. Meminisse tamẽ conuenit, vt attenuãtium omnium, sic huius ligni immoderatum vsum admodum periculosum gracilibus: deinde quoq; iis quibus mediocre corpus est. Hinc enim calor acrior effectus tabem inducit. Eadẽ ferè ratio Iuncati ligni, Varini aut Synarini, quod recẽs cognitũ est. Decisis frustulis, alij etiã puluere vtuntur in duodecupla, vigecupla, & eò copiosiore aqua maceratis, & dum pars tertia vel quarta expirauerit in diplomatis vapore, vel clementi igne coctis, cui in vsu quadrantẽ vini albi, tenuis & odori infundi iubent. Atque hæc in præsentia de medicamentis, quæ calore suo dolorem leniãt, & frigidam intemperiem corrigant. Nunc ad ea trãseundum quæ refrigerent, & anodyna sunt. Duplex horũ genus est: alia enim tantũ refrigerant, alia etiam stupefaciunt. In primo genere sunt, aqua etiã tepida, oleum conditum rosis, violis, nymphæa, papauere, mandragora, cucurbita, cucumere, alterco, lactuca, portulaca, lenticula palustri, psyllio, polygono caphura, floribus herbæ, quæ primula veris appellatur, & millefolio: & ea omninò materia, quæ reprimit, nec ita astringit. Ex oleis & cera alba cerata fiunt: cera

Gaiaci vsus gracilibus periculosus.
Iuncatum lignum.
Quæ refrigerando sunt anodyna.
Olea.
Cerata.

mollitur igne, manibus versatur, & immersa aqua modò rosacea, modò violacea circunducitur. E descripta materia aquæ resoluuntur igne, quæ vocant σαλάγματα, colliguntur muccagines, exprimitur succus: omnia ceratis permiscentur. Recenti succo vtendū est, quia celeriter acorem trahit, atque corrūpitur. Muccago quoque paucos dies sustinet. In his lintea inculcātur, applicantúrque dolenti loco. Subinde commutantur, dum ardor simúlque dolor conquiescat Sítque hæc cerati formula. Ceræ albæ ℥.1. olei violacei ℥.3. misceto in vase duplici: subductis vapore ignis muccaginis seminis psyllij sesquunciam coniungito, & affusæ rosaceæ semuncia respergito. Sunt qui cerusæ è violacea lotæ vnciam vnam plus minúsve adiiciant. Idem præstant vnguentum rosatum, violatum, papauerinum & alia, quæ ad horum instar cōficias. Nutritū Rhazæ, populneum tum vnguentum tum oleum. Populnei oculi vere collecti pari rosaceo infunduntur, vini paulò plus quàm olei adiicitur, macerantur omnia diebus septem, & quotidie commouentur: octaua coquuntur die mollibus prunis, donec vinū absumatur. Licebit quoque caphuræ momentum immiscere. In feruidis doloribus auriū, palpebrarum, mammarum, pedum, manuum, tendinū & neruorum, vtilissimū & inuentu facile Galeni auxilium. Ouum crudum optimo rosaceo permistum. Oribasius cocto vtitur & è vino pisto. Alij coctura durum & constans emplastri modo calidū apponunt. Æstuosis interaneis à cantharide & venenis lacte vtendū præcipit Hippocrates. Reuocādum in memoriam quod antè dictum est, in ardore graui, vt

Aquæ, muccagines, succi.

Cerati formula.

Vnguenta.

Parabile Gal. remediū ad multa.

Contra cantharidas & venena.

feruente eryſipelate, parcẽdum eſſe oleis,& iis omninò,quæ celeriter flammam concipiant:hoc enim eſt veteri ſententia incendiũ oleo reſtinguere.Optimum eſt Galeno & antiquis celebratũ,quod Aſclepiadi tribuunt: laudauit Octauius. Nutrito Rhazæ,quod ceruſam capit,finitimũ eſt:facit ad ani vitia dolentia, achoras, herpetas, acrem ſerpiginem, eryſipelata:exaſperata pharmacis delinit, extinguit cancros, pudendis & genitalibus cancro, maligno vlcere & dolore læſis, ſolatio eſt. Paratur hoc modo.Oleum dulce,roſaceum, myrtinũ,demenſo nouem vnciarum piſtillo & mortario plumbeo tãdiu verſatur,dum ſit ſtrigmentoſum ac liuidum. Hic lithargyri & ceruſæ vtriúſq; tritæ pondo cõiungitur, & vſui in plumbeo vaſe reponitur.Dolẽtibus cerebri mẽbranis in vulneribus capitis,optimo roſaceo, vel ſanguine colũbino, vtríſque tepẽtibus Galenus vſus eſt.Semina papaueris,alterci,pſyllij, cydoniorũ, cucumeris & ſimilia cõtunduntur affuſa roſarũ aqua,lactucæ,violarũ, aliorúmque id genus donec fiat quaſi pulticula:aquarum loco ſuccus ex alterci, lactucæ & papauerum foliis affundi poteſt: folia quoque ſub cineribus cocta, vel ad ignem emollita & calida adhibita,dolorem ſedant.Succi foliorum & capitum papaueris, alterci,cicutæ,violarũ,lactucæ, pomorum mandragoræ oleo dulci vel optimo roſaceo infunduntur, diebus aliquòt inſolantur, & quotidie agitantur:deinde coquuntur blando igne donec ſolum oleum reliquum ſit. Ac ſint olei lib.5. ſuccorum 2. coctis probè permiſceatur opij, ſtyracis ana ℥.1.calidis doloribus, phreneticis, cõciliãdo ſomno,fronti,tẽporibus & naribus illinitur.Pſylliũ

Paregoricon Aſclepiadis vſus eſt multiplicis.

feruida immersum inflammato oculo applicatur. Ceratum è psyllio aliis partibus dolore pressis atq; calentibus idoneum est. Cydonia & alia quædam genera malorũ,vt persica,hoc modo concoquenda sunt. In ollam nouam aqua diffunditur, subiicitur focus:malum è figlini ansa vel aliter suspenditur, vt ne contingat aquã, sed sublatis vaporibus infumetur, & eo anhelitu emollescat: eximitur cutis, mollita caro & medullaceum corpus tẽperanter calens dolenti loco adhibetur. Eadem arte quæ refrigerẽt meliùs in diplomate & vaporibus cõparantur. Iam familiare est podagricis epithema Asclepiadis. Medullę panis similaginei ℔.i.incoquatur lacte, deinde cum tribus vitellis oui,sesquiũcia rosacei subigatur,& drachma croci intingatur. Quòd si asperior dolor est,immisceatur opij soluti sapâ semũcia. Sed ad narcotica nõ temerè decurrendũ,de quibus hinc sermone ducto disseramus. In narcoticis potentissimum est opium,deinde cicuta,altercum, mandragora,torpedo piscis.Opium succiso scapo & calice papaueris,quasi è plaga,fluit. Sed aliter adulterant. Synceritas probatur odore graui,gustu amaro,leni corpore,denso,graui,candido,neque aspero,neque grumoso, quódque statim aqua diluitur, & nebulã facit:in sole statim resudat & se diluit:difficiliùs accẽditur, & in lucernis pura nec atra elucet flamma: crebrò extinguitur, & extinctum odorem seruat. Vsus eius vacuato corpore,desperatis leuiorib. auxiliis in ardore graui, intolerabili dolore, acriore sensu,firmis viribus,vel nõ ita fractis.Deinde si quidem tenuior & acrior humor est aut spiritus: nam in crassis lentísque humoribus periculosa narcotica,

Ceratum è psyllio.

Modus coquendi cydonia & alia id genus.

Epithema Asclepiad. ad podagrã.

De narcoticis.

Opium.

Probatio opij.

Vsus opii.

minùs vbi crassus flatuosúsque spiritus dolorem acerbiorem excitat. Interdicũtur pueris, senibus, grauidis mulieribus, & quibus ætate vel morbo calor languidior est. Postremò vbi iam valetudo impatibilis odium ægro, desperationem medico vitæ attulit. Eóque maximè, vt inde obstupescat sensus, ac solatium ægro, & remedium morbo procuremus.

Noxa ab opio. Quæ vt præstet, nouum tamen vitium corpori contrahit, quod posteà calidis medicamentis obliterãdum est. Nam vel potentius, vel sæpius admotum caliginem oculis & rugas facit, surdastros reddit: deuoratum mortiferũ est. Hinc aliæ partes ad motum sensúmque torpent, & viribus defectæ excremẽtis corporis opprimuntur: vt nõ omnino absurdè à Diagora, Erasistrato & aliis aliquot veteribus medicis in totũ damnatum sit.

Qui omnino damnarint opium. Sed posteà vsus eius non improbatus, & adhibita ratio vt ne noceret, atque aliis pharmacis eius violẽtia retusa esset. Quidã cremabant olla, dum ruffum & molle euaderet: sed vstrinâ vim eius exolescere scribit Galenus. Alij cauo cydonio, & quà pateret, pasta præcluso incoquunt. Hæc obiter ne in re lubrica & plena periculi chirurgus cadat, néve quidpiam, nisi maturè & optimis medicis authoribus, moliatur.

Quibus diluitur opiũ, & vtendi modus. Diluitur sapa è musto, vino dulci, muliebri lacte, liquore oui: permiscetur rosacco, amygdalino, oleo è castoreo, dum sit mellis crassitudo: ita plures menses macerari melius est, sed multò magis cum dãdum est in corpus. Medicamentis quæ opium caperent, semestribus & annotinis veteres vtebantur, ad sextum annum, & aliquãdo decimũ, asseruabant.

Quibus permiscetur. Specilli nucleus puro linteolo, lana molli, linoxylo denique circumuo-

luitur, imbuitur pharmaco, tum quàm mollissimè fieri potest, dolori illinitur. Clementius est misto castoreo, pipere, cardamomo, myrrha, cinamomo, sinapi, croco, pyrethro, & aliis quæ multum calefaciant, coquant, leniant, incīdāt, discutiant, quantum videlicet casus in præsens exigit. Atq; vbi crudelior dolor est, æqualis omniū modus est & opij: alioqui dupla, quadrupla, sextupla, decupla quoque reliqua opio inuenias. Quæ omnia, vt sæuit dolor, & sunt corpora, summa ratione distinguere oportet. Quod vocatur Meconium, languidius est opio. Succus est contortis prælo, vel cōtusis in mortario foliis & capitibus papaueris: cui si semē tritum immisceas, coquas ad spissitudinem, & in sole sicces, opium habebis. Iisdem aqua coctis interdum extinguitur quod imbecillimum est. Siccatur vmbra, & vt opiū vsurpatur. Alij pollinem ex aridis calicibus papaueris ad stuporem miscetur. Cortex radicis mādragoræ magis narcoticus est sua radice. Cicuta similiter & alterco vtendum est. Torpedo piscis inde nomen habet, & Græcè ναρκη, quę etiam procul, & è longinquo, vel si hasta, virga, remo, harpagine, fune attingatur, inspirata vi, odore vel aura leui sui corporis, quamuis præualidos lacertos torpore retinet, & celeres ad cursum pedes alligat. Pisces alios sepultos limo primùm consopit, deinde ad escā rapit. Exemplum verò spōte oblatum, vt alia plurima ad salutē hominis & remedia medici transtulerunt. Viuam torpedinem oleo extinguunt, vt sit narcoticon. Et hoc quoque mirum quod inuenio. Si capiatur, cùm luna in libra fuerit, triduóque asseruetur sub dio, faciles partus facere: posteà quoties inferatur adiuua-

Modus misturæ.

Meconium.

Cortex radicis mandragoræ.

Torpedo.

Remedia è torpedine.

Oleum è torpedine.

Ad facilem partum.

re: non alia vi fortasse, quàm quod velut induciis dolorum datis, natura ad excludendum fœtum cõfirmatur: felle quod suo pisce calidius esse oportebat, genitales partes illitæ ad venerem torpent. Viua torpedo subiecta plantis arthriticos in præsentia & in reliquã vitam dolore liberat. Inueteratas pœnas capitis cõsopit. Nigra præfertur: tandiu insistat, donec permeante aura dolor obdormiscat. Noui podagricos, qui sæuiente malo dolẽtem pedem frigidissima perfundant. Alij hybernas reponunt niues eidem remedio. Sed vbi frigore dolor obtorpuit, petrelæo fouent, & paroxysmis liberãtur. Arcanum hoc est Albucasis. Bina capita aut plura alliorum cum ℥.1. opij trita permiscẽtur, & vocato alembico, quod vitreum sit, capta resoluuntur igni, destillat aqua singularis, quæ per se datur demenso cochleari, aut cum vino internis doloribus. Aliter quoque excolatur sacco subquadruplo iosacchare addito & exiguo cinamomo. Alij opio quadruplã theriacam permiscent, & dant alembico. Cruciatis dentibus aquæ id genus instillantur, infunduntur auribus captæ auriscalpio: hinc topica auxilia imbuuntur, insuccantur lintea, quæ oculis & aliis partibus applicant. Alia aqua. Theriacæ vnciæ duæ condirę enulæ & ireos ana ℥.1. succi baccarũ lauri & iuniperi, succi betonicæ, centaurij minoris, verbasci, marrubij ana vnc.3. florũ nymphææ & violarum, corticis radicis mãdragoræ ana ℥.1. seminis alterci albi ℥.1. opij vnciæ duæ, excepta alembico artificio resoluuntur: sed meliùs in diplomatis. Veneno lęsis quæ vrant corpus, internis doloribus qui cum febre cruciant, vt prior exhibetur. Diarhodon Nili ad fluxiones acres

Remediũ podagricorum.

Arcanum Albucasis.

Alia aqua contra malefica.

Diarhodon Nili.

& cruciatus intolerabiles oculorum. Rosarum resectis vnguibus ʒ.4. croci ʒ.2.gũmi arabici ʒ.1.spicæ,opij ana scrupuli dimidiũ,vniuntur aqua. Quidam è Græcis aucta spica & opio conficiunt, quod in vocato Siefrosato posteritas secuta est.Ac cõstare arbitror,vt asperior dolor est,ita conuenire opiũ augeri. Initiis inflammationũ conuenit hoc collyrium album. Gummi arabici, tragacanthæ ana semũcia,cerusæ lotæ ʒ.6.opij soluti sapa vel vino dulci ʒ.1.iunguntur liquore oui.Incremẽtis vtile quod sequitur.Sarcocollæ(vt dicunt)nutritæ drach.dimidium,amyli, tragacãthæ ana semuncia, cerusæ lotæ drach.6.thuris sesquidrachma, opij ʒ.1.cõficiuntur aqua. Rectè quidem initio, quæ reprimant: incrementis etiam quæ leniant, author cõmiscuit. In vigore lenientium modus vngendus est. Sarcocolla verò nutrienda,vel si lubet, maceranda hoc modo, vt fit suauissima,siccet,incarnet & cicatrice claudat. Trita igitur dies aliquot maceretur rosacea,cõsumpta aqua, rubi canini succus affunditur, quem vbi cõbibit,subiicitur lac mulieris vel asinæ: postremò resiccatur illa: puluis vsui est. Mirabile collyrium Alexandri in ophthalmia graui & dolore.Cadmiæ vstæ & elotæ drach.10.cerusæ lotæ ℥.1. scoriæ ferri vstæ,lotæ,gummi arabici, tragacanthæ ana semuncia, opij ʒ. 2. compinguntur è pluuia diluto priùs opio è sapa,quod reliquis collyriis cõmune fit. Sũt qui thure addito & momento croci conficiant,vnde leniẽdis doloribus magis cõueniat. Cadmia verò & scoria hac arte comparandæ sunt. Ex his fragmenta parua crudis fictilibus cremẽtur, donec percoquantur vasa: hîc metalla extinguntur lacte, se-

Siefrosatũ.

Collyriũ album initio.

Aliud incremento.

Sarcocollæ nutrita.

Collyrium Alexandri.

Cadmiæ & scoriæ præparatio ad multa.

mel atque iterum cremātur, vstáque extinguuntur: transferuntur in mortarium, vbi ex aqua fontis diu versantur, & omninò perpurgantur, arida in pilam repetuntur, volutantur manibus affusa pluuia, postremò sicca teruntur in puluerem, planè diuino auxilio, vbi lippitudo grauis & fluxio acris est, vbi siccanda suppuratio, lachrymatio, & alia. Suaue epuloticon est, & implet carne. In pruritu, vstione & ardore mirificè iuuat captum liquore oui. Asclepiades cadmiā fractam excipiebat melle, fictile cremabat, quod multis rimis vel breui foramine pateret in vertice, donec è nigro fumus albidior exhalaret. Atque hæc mistura detergendo & incarnando magis idonea est. In vsu collyria liquidissimè diluuntur liquore oui, muliebri lacte vel asinæ, decocto meliloti ex huius ℥.1. & aquæ ℥.9. vel decem coctis ad tertias. Palpebra molliter attollitur: medicamentum tepidum è corniculo instillatur, vel eodē reuersæ palpebræ sublinuntur, linteolum molle inculcatū lacte & oui albumine superdatur, laxiore fascia, molli, leni, simplici, & iisdem liquoribus insuccata omnia cōtinentur. Ad aurium dolores opium sapa diluitur, pari castoreo seorsum trito coniungitur, vel certè duplo. In vsu, lacte, sapa, rosaceo vel amygdalino dissoluuntur. Infunditur autem vt reliqua, oricularіis clysteribus, vel auriscalpiis, ὠτεγχύτας vocant, ὠτοϛλυχίδας. Aliud. Opij soluti sapa, castorei triti ana ℥.1. myrrhæ scrupuli duo, croci scrupulus vnus: diluuntur vt priùs. Alioqui cōiunguntur lacte, sapa, oui cādido, vt sit mellis crassitudo. Linamētum molle vel auriscalpium auersa parte obuolutum lana, mistura intingitur, & quàm blādissimè inseritur

Asclepiadis cadmia.

Decoctum meliloti oculare.

Vtendi modus.

Ad aurium dolores.

inseritur auri. In cruciatu dentium aquæ instillantur, catapotia induntur cauis. Opij, myrrhæ, styracis ana ʒ.2. piperis albi tusi & cribrati, galbani ana ʒ.1. è vino Cretico vel simili catapotia formantur. Eodem modo multa cõfinges è pipere, cardamomo, pyrethro & aliis triplis vel quadruplis opio. Styrax, cera, mastiche, galbanũ, terebinthina opio ita permiscentur, vt ex aliis priùs coalescat catapotiũ, quod sexta parte opij diluti sapa imbuatur. Edulca sint & odora, bene etiã sapiant, quæcũque mista opio insinuantur denti, vel corpori inferuntur per os. *Ad dolores dentium.*

Podagricis. Styracis liquidi drach. 2. opij drachm. 1. Al. Cerati rosacei sesquuncia, opij semũcia, croci drac. 1. Al. quod statim dolore liberat. Succi absynthij, croci, opij ana ʒ.1. ceræ semuncia, vnguenti irini ʒ. 6. vini Cretici vel similis quantũ sufficit: cera & vnguentum vnà colliquãtur in diplomate, intinguntur croco, opium dilutum sapa coniungitur, omnia succo absyntij & vino perluuntur: irini loco aliquo ex descriptis myracopis vtendum erit. Al. Seminis cicutæ desquammatæ drach. 6. croci, opij ana ʒ.1. passi Cretici vel vocati maluatici quod sit satis: trita reliqua excipiũtur cerato rosaceo, & passo imbibuntur. Al. Dialthææ ℥.1. styracis ʒ.2. opij scupuli duo, croci scrupulus 1. Ita diluto tetrapharmaco, parygro & aliis paregoricis, opio subtriplo, subquadruplo, subdecuplo etiam plus minúsue vnguenta finges. *Ad podagricos.*

Conueniunt internis doloribus Asteriacæ diacodyon. Philonis antidotus, Requies, Trochisci ex electro, trochisci Stellæ, pilulę de cynoglosso, Panacea, Harmonia, & alia de quibus ad medicos omninò referendum est. Ac breuiter non nisi sum- *Internis doloribus.*

ma ratione narcotica imperanda ſunt, vbi intolerabilis dolor eſt, vbi conficiuntur vires, grauia animi deliquia incidũt, & à reliquis auxiliis deſperatio eſt. Ac quanquam ſuus cuíque dolor atrociſſimus eſt, ſed ei præcipuè, qui natura molli & puſillo animo natus ſit, nõ protinus tamen ſubſcribendum ægro. Sed ea priùs animaduertẽda ſunt, quàm ad narcotica temerè decurramus. Atque hæc de refrigerantibus & narcoticis. Siccitas aqua tepida, hydrelæo, dulci oleo, tepore balneorũ temperatur. Humiditas phlebotomo, cathartico, ſinapiſmis, dropacibus & cauteriis vacuanda eſt. Atque in hoc etiam genere ponendum eſſe argentum viuum, quo iam veluti extremo præſidio in lue venerea vti ſolenne eſt, ſatis indicat diffluens illa ſaliuatio & alui profluuia.

Hydrargyron, & eius differentiæ.

Hydrargyron vocant, quia liquidum: quatuor olim generibus diſtinctũ, naturali quidẽ duplici: altero, vt ait ille, vomica liquoris æterni, quodque è venis metallicis ſpõte diffluit: altero quod exudans in argentariis fodinis cameris hæret, & guttatim coit. Fuit & factitium duplex: alterũ è minio, alterum è marmoris ramentis. Iam verò è plumbo quoque eliquatur. Eligatur purũ, ſplendidum, albicãs, bene depuratum plumbo: quod iterum repurgandum, excolandum, macerãdum, &, vt loquuntur, ſedulò extinguendum eſt. Ac dũ extinguitur, & aliis intermiſcetur, diu veſari, tundíq; neceſſe eſt. Extinguitur ſaliua ſani hominis, qui neque ore, neque naribus olidũ quid ſpiret, qui nũ oleat hircũ, qui denique omninò inculpata valetudine perfruatur. Adhæc terebinthina & inde oleo, vel amygdalino, amaris, detergentibus, tenuantibus pharmacis, quæ

consolentur neruos, maleficis iniuriis corporis, & medicamentis aduersentur. Postremò sedulò misceatur acriter volutando circumagendóque, donec effusum omninóque resolutũ in axungiis, vnguentis, oleis, & mistura quæ lubeat, atque ita periisse videatur, nusquámque integritas eius appareat. Modus autem ad pinguia vt ad circiter quadrupla sint, sextupla, noncupla, euariante ratione, vt est vitiũ & corporis natura. Sed misturæ vsúsque ratio ex aliorum cõmentariis, qui de lue venerea scripserunt, repetenda est. Contra interna vitia quæ relinquat gydrargyron, lac caprinum multũ subinde potum, & subinde reuomitum auxilio est. Vinum quoque, in quo absynthium, hyssopus, oryganũ, apij & ormini semen, cacumina centaurij minoris, gẽtianæ radix, & alia id genus inferbuerint. Mirabile hoc cõtra ea vitia hydrargyri. Scobs ex auro subtilissimè delimatur, & in superiore vino propinatur. Balneis quoq; vtendum est, & aqua illa theriacali. Illinẽdum corpus oleo, quod è sulphure comparatur. Alia quoque iniuria corpori accedit frictionibus illis, vsúq; hydrargyri. Nam dum fricantur ægri, atque inedia, æstuariis, sudoribus, saliua, profluuiis, graui animi cura, fastidio, vigiliis & doloribus tenuantur, sanies quædam necessariò eliquescit, quæ nisi vel sudoribus, vel aliter vacuetur, suppressa parte aliqua desidet: hícque mora lentescit mucco similis, tandémque in tophũ coit: quod quum fit, acerbissimi dolores interdum commouentur. Eadem rursus aliquãdo in perioſtion sese dispergit, intus cruciat, ossa atterit, cariem, nigredinem, syderationem denique comminatur. Constat autẽ experimento impa-

Cõtra vitia hydrargyri.

Tophi generatio.

tibiles cruciatus, qui inde generantur, frustra adhibitis aliis auxiliis impresso cauterio sæpenumerò percurari. At summa vi imprimendum ferrum est, quod omninò igne excandeat: quia videlicet in rebelli vitio quum semel ad crudele auxilium decurrendum est, agere cleměter, & quasi blandiri malo, sæuire est. Sæpè fit etiam quum neque tophus, neque aliud quicquam foras emineat, vt viruléta illa sanies intus delitescat, quæ membranis ossium & neruis insidet, eáque discruciat: vbi cultello faciéda via est, vacuanda materia, & si quid vitij os cõtraxit, candente ferro mali vestigium omninò obliterandum est. Atque hęc sunto cõmunia iis, qui cinabrio vocato, aliísque generis eiusdem infirmantur.

Sanies insidẽs periostio.

De Hæmorrhagia. CAP. 4.

NOn è recenti solùm, sed & inueterato vlcere sanguis effluit, apertis, ruptis, exesis vasis. Ex arteriis hæmorrhagia periculosior est, deinde è maioribus venis, quas inde αἱμοῤῥοῦς vocauit Hippocrates. Apertis adstringentia, ruptis glutinãtia, exesis sarcotica & boni succi alimenta remedio sunt. Atque vniuersa hæc materia aliis locis explicata est: verùm & hoc loco, quæ veteribus medicis ac posteris ad hæmorrhagias probata sunt, aliqua ex parte referentur. Aperta sunt tum quæ clausulis dehiscant, tum quæ poris atque spiraculis rarefacta sint: eáque iuuant plantago, balaustia, hypocistis, rhus, omphacium, galla, & hæc magis, si deflagrans igne, austero vino vel aceto extincta sit & intrita, acacia, malicorium, & capitula punicorum, symphyti radix, porrum contusum, polygonum, peruinca, terra sigillata, argilacea, figlina, bolus armena, tha-

Remedia in genere.

Ad aperta.

Galla.

barbari magma, rubigo ferri, lapis hæmatites passæ vuæ nucleus, flos gallij, mentha oxycrato tincta, lanugo quæ contoneis, quæq; quibusdã salicibus insidet, & quæ ex his paniculæ dependent: fragorum herba, cynosbatus, aqua frigida, vinũ astringens, acetum, oxicratũ & alia quæ in epuloticis, glutinantibus & repellentibus priùs descripta sunt. Eadem quoque ruptis, & hæc peculiariter cõueniunt, thus, manna, aloë, mastiche, tragacãtha, gummi, amylon, gluten, larigna terebinthina, pix sicca, Colophonia, gypsum, farina pistrinalis, cochlea cum domo trita. Horum alia in puluerem trita inspergũtur, alia impinguntur. Ac ferè meliora sunt quæ emplastica: ex quo in oui cãdido, resina liquida, tragacãthę succo, conueniente muccagine rectè imponuntur. In eadem quoque materia linamenta madent: linamenta verò, vt res exigit, figura cõmutantur, ac ferè omni genere linamentorũ vsos veteres in hæmorrhagiis inuenias. Aliud ergò linamentum in longitudinem implicatur, μακρὸν μοτὸν alij λημνίσκον vocãt, quo in profundis vlcerũ vasis vti necesse est. Eadem crassiora fingi possunt & tenuiora: quæ si penem referant, illi πριαπισκωτοὺς μοτοὺς, nos fortasse penicillos appellabimus: quib⁹ in vteri hęmorrhagiis & angustioris sinus vlceribus opus est. His exilia quidẽ, sed oblonga linamenta in propinquo sunt, quos vermiculos vocãt: hi vasis hiantibus inseruntur. Est & σφηνισκὸς cuneolus cõtortum linamentum & implexum angustiore cono, & basi ampliore: hoc naribus inditur, & iis vlceribus, quæ ore quidem latiore patent, sed in sinũ paulatim cõtrahuntur. Qui verò μοτὸς ἐλλυχνιωτὸς appella-

Vtẽdi ratio. *Linamentorum differentiæ.* *Penicilli.* *Vermiculi.* *Cuneolus.*

tur, non à figura, sed materia nomen habet, fungi genere vel spongiæ, vnde & vulnerarij penicilli & funiculi lucernarij fingebãtur. Nunc è mollioribus spongiis, fungorum pediculis, iunci genere quem scirpum vocãt, quódque pro ellychniis lucernariis vtuntur, medulla sambuci, aliísque id genus loco ellychnij vti licebit. Quæ dum intruduntur cauis, si quidem replicãtur, specillo impelli possunt. Eo modo Heraclides spongia modo sicca, modò in acetũ acre mersa vti præcipit in nariũ hæmorrhagiis, sed extrema parte alligáda filo, vt tempore reuelli possit: quæ si tenaciùs inhæsit, madefacienda aqua, vt faciliùs redeat. Rursus linamentum aliud στρεπτὸν cõtortum, è materia ita cõtorta & implexa, quales ferè turundæ vulnerariæ cõfinguntur. Aliud genus est ξυστὸν derasa quædam lanugo linteorum, πλτὰ vocant & ξύσματα quasi volsuras & rasuras quasdam, quæ concerptis ac depexis linteis colliguntur. Atque hæc variè formari possunt, ac sæpe in floccos, κροκίδας vocant, & tomenta cõseruntur, vnde implent vulnera, sordes extergent, siccãt, offarciunt vasa & vicina loca, ex quibus hæmorrhagia cõmouetur. Vt ergò figuræ sunt partium & vulnerum, ita linamenta variè commutentur. Iam verò è pilis leporis penicilli, vermiculi, flocci cuneoli cõuenienter fiunt. Et rursus è lanugine illa salicis atque cotoneorum. Asclepiades lanugine vtebantur, quæ Platani foliis inhæret: quidam panniculis salignis: alij molliter euellunt quod velut muscus candidus populi foliis adnascitur. Hæc autem liquoribus & medicamentis quæ retineant, insuccantur.

Spongia.

E pilis leporis.

Vermiculus hianti vasi inseritur, floccus eadem materia saturatus superdatur, & alia similiter, vt postulat casus. Tum ligantur omnia iniectis vasi tribus aut quatuor fasciarum orbibus, vel etiam pluribus ad eam partem, vnde profluit sanguis: ex quo fascia ad radicem vasis paulatim adduci debet, vt sursum versus magis magísque adstringatur, & illabentem sanguiné retineat. Tertia die resoluenda lintea sunt, neque commutanda linamenta, si quidem firmiter inhærent, tantúmque irriganda pharmaco, & vt priùs religanda sunt. Quæ si vacillant, digitus vasi imprimendus, reuellenda turunda, noua omnia de integro repetenda sunt: ídque tandiu reuocandum, donec renata carne ac benè stipato vase extra periculum omnia videantur. Aliquãdo fit, vbi in superficiem vasa exponũtur, vt digitus impressus sanguinem sistat coacto grumo. Atque is medicamento inungi potest, quod & lentum sit & glutinet. Quòd si vas longiùs recessit, specilli extremo lana, linamẽtum, aut aliquid tale obuoluetur, quod conuenien-te pharmaco madeat, atque ita inducetur. At si patitur locus, nudatur vena, hamo prehenditur, leniter intorquetur, intercipitur laqueo: aliquãdo etiam volsella capta duobus locis deligatur, atque media interciditur, vt extrema in se coëant, & nihilominùs ora præcludantur. Id verò in maioribus vasis non caret periculo. Vt nec id quidem res patitur, candenti ferro inuri possunt. Funiculi verò quibus religantur, sunto è molli lycio vel serico, sed qui firmiter præstingant, teneant, nec facilè dissoluantur, aut putreant. Itaque chordis aliquando vtendum erit, sed tenuioribus, quales testudinibus musicis in-

Deligatio. *Prehensio.* *Præcisio.* *Cauterium.*

Vbi magis metuitur hæmorrhagia.

tenduntur: ſetas alij vſurpant. In magnis vulneribus, & ea ſede, quæ venas inſignes habet, profuſio magis metuenda eſt: id ferè intelligi poteſt ex impetu ruentis ſanguinis. Hîc ergo maiore cauendum cura: ſiccis linamētis vulnus implendum eſt, ſupráque imponenda ſpongia ex aqua frigida expreſſa: aut potius lintea complicata, quæ vocant διπλώματα, & ea manu comprimenda. Quòd ſi nec hoc modo ſanguis acquieſcit, & multo ſanguine lintea inquinantur, ea ſæpiùs commutabis. Et ſi ſicca parum valent, aceto madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt, ideóque quidam id vulneri infundunt. Probanda quoque hæc ratio, cauum concerpto linamento impletur, platyſma ſuperdatur & diplomata. Hæc verò pulticula potiùs inculcātur, quæ retineat, qualis ex ouo farina gyri vel triticea, & bolo armena parari ſolet. Atque omnia faſciis alligantur, quæ madeant oxycrato. In ſomno & interuallis, in excubiis eſſe oportet, qui ſubinde recognoſcat, num quid ſanguinis per lintea exudet. Sic enim noua conſilia capienda ſunt, aut ſolutis linteis noua imponenda. Sed alius rurſus metus ſubeſt, ne vi maiore & ante tempus retenta materia magnam inflammationem poſteà moueat. Ideóque ſcriptum ab Hippocrate, vtile eſſe crebrò ſanguinem fluere ex omni vulnere, niſi ſit in ventre. Recognoſcendum tamen eſt, num qua ante vulnus profuſio præceſſerit. Sic enim profluens ſanguis celeriùs retinendus eſt. At ſi ante tēpus ſuppreſſa materia eſt, & inde metuitur inflammatio, quod putes ſupereſſe, vel phlebotomo, vel aduerſa parte fixa cucurbitula detrahes: vnde abeat

Acetum.

Alia ratio in metu hæmorrhagiæ.

Non temerè ſupprimēdus ſanguis.

metus, & sanguinis cursus reuocetur. Adhibenda quoque partium ratio est: nam quæ natura frigidæ, exarigues, neruaceæ, quale cerebrum, qualis vterus est, multo effuso sanguine grauiùs læduntur. Adhęc quæ plurimo spiritu indigent, vt oculus, eo deteriùs suo munere perfunguntur. Prætereà quibus plurimus calor opus est, vt ventri, quo concoquat, thoraci, quo vitam foueat, larga profusione peiùs laborant. Itaque tempestiuè claudatur sanguis, iusta ratione leuato corpore, vt phlegmonem prohibeas, resicces vulnus, vnde possit celeriùs coalescere. Atque omni adhibita cura desperatis aliis auxiliis ad ignem & cauteria decurrendũ: multo magis si quid putre, rodens, serpens, aut vermiculosum: si eiusmodi locus est, qui facilè cõputrescat, qualis est sedes, os, genitalia, quíque vim ignis sine periculo sustineat, vt qui in carne & sine neruis est. Sed ad hæc non priùs decurritur inflammationis metu, quàm satis multa materia profluxerit, quàm bene purgatum corpus & vacuum excremẽtis extiterit. Eschärotica hoc loco vehemẽtiùs adstringere oportet, vt firmam neque deciduam crustam efficiant: alioqui remedia profluuio vincuntur, & excussa crustà maior vis sanguinis erumpit. In remediis laudantur phlebotomia, cucurbitula, sanguisuga, vincula aduersa parte, & κτ' εὐθυωρίαν reuellendo adhibita. Cucurbitulæ ratio ex libello nostro repetenda: de phlebotomia & sanguisugis alio, quod paramus, opere differemus. Purgatio sæpè necessaria, sed tardiùs opitulatur, nisi interuallis & quasi datis induciis hæmorrhagia moueatur. Id ferè fit quum statis periodis humor acris ad partem vnde profusio est.

Ratio partium in supprimendo sanguine.

Ignis & cauteria.

Eschärotica.

Phlebotomia, &c.

Purgatio.

uerti consueuit. Atque his ferè remediis adstringentibus, emplasticis, deligationib', funiculis, vinculis, auersionibus, precisionibus, igne & cauteriis hæmorrhagiæ retinendę sunt. In remediis videndum priùs, qualia esse oporteat, quæ singulis partib. medeantur. In hæmoptoicis, qui sanguinem è thorace reiiciunt, atque omnino vbi longa & anfractuosa via est, quæ medicamentum inuehat, qualis est ad renes & pulmones, adstringens quidē & viscida materia necessaria est. Verùm ne quod adstringit, restitet in via, & quod viscidum est, lentore suo hęreat cursu, aliquid medicamentorum quæ tenuitatę partium pręditę sint, necessariò miscendū erit. Vbi verò recta via est, aut non adeò inflexa, vt ad gulam, ventriculum, intestinum rectum, vterum & vesicam, eo genere medicamētorum quæ tenuia sint, nihil est opus. In exteriore corpore satius fuerit, vlcus emplasticis obstipari in concerptis linamentis aut turundis: deinde vias intercipere repellentibus auxiliis, quà scilicet sanguis decurrit. Frigidū enim & adstringens, quale repellentium genus est, vlceribus mordax. Et in iis frigido vtendum, vnde fluit sanguis aut fluxurus est, nō vt partibus quidem adhibeatur, quæ sanguinem reddunt, sed superioribus locis vbi venæ sunt communes, quà ad vlcus materiæ cursus est. Aliæ quoque partes, vt thorax, & quæ diaphragmati vicinæ sunt, quæ exangues, natura frigidę & neruaceæ, frigido læduntur magis. Itaque iam auersa materia, neque id quidem locis omnibus, frigida conuenient. Columbæ sanguis & eo magis pharmacum è thure, aloë, oui candido, & pilis leporis hæmorrhagias è membranis cerebri

Ratio remediorum ex ratione partium.

Qomodo frigidis vtēdum.

Locus Hippocratis 5. apho.

Ad hæmorrhagias meningum.

Medicamentum è thure,

reprimunt. Thuris partes duæ aloës pars vna, vel eo plus in duriore natura: trita excipiuntur liquore oui. E mollissimis pilis leporis vermiculi finguntur, illinuntur pharmaco, & apertis vasis inseruntur. Ex iisdem pilis formatur floccus, qui eodem medicamento imbuitur, & ita superdatur, vt incumbat vermiculo. In eunucho summam manum vlcus malignum occupabat, secuta profusio: adhibitum hoc remedium, nec eo quidem acquieuit sanguis. Posteà verò in totum restitit linamentis ex dilutissimo oxycrato pressis, subinde irrigatis, ne exarescerent: id in corporibus sensus acrioris fieri conuenit. Cuidam è vulneratis cerebri membranis largiùs profluentem sanguinē acetum cohibuit, quum iam varia genera remediorum frustra tentata essent. Loco thuris vsurpatur manna, vt quæ adstringat magis, sed thus ἐμπλαστικώτερον pharmacum reddit. Loco pilorum leporis linoxylo, quod lingua Syriaca vocatur Cotton, & memorata lanugine cydoniorum bene depexa atque carminata, postremò commodè intorta vti licebit. Spongiarum hac parte multus vsus est: nam & inde cuneolos modò siccos, modò aceto tinctos, tum naribus tum vlceribus, quæ sanguinem fundunt, effingimus. Spongias forti aceto immergimus, & magna volsella captas in candente lapide volutamus, vt inde fumus sanguinem supprimat. Sic vsus Heraclides. Easdem alij, sed molles, ex oxycrato pressas imponunt. Verùm in eo quod sequitur omnium veterum medicorum consensus est. Spongia noua, alioqui vetus, sed marina, vel lixiuio querno repurgata, acerrimo aceto inebriatur: ex quo

Aloë, ouo & pilus leporu.

Historia.

Thus, Manna.

Spongiæ.

inquinatur liquata pice, deinde trito bitumine, galla, vel re ſimili cõſpergitur, atque ita crematur teſta figulari clauſa, dum cinereſcat. Alij aceti loco taurino ſanguine imbuunt: ex odoro vino propinant ſingulari ope dyſenteriis, menſtruis & internis hæmorrhagiis. Datur puluis in ouo ſorbili hemoptoicis, & iis qui ſanguinem vomunt: aridus inſpergitur expoſitis locis, vnde prorumpit ſanguis, & emplaſticis auxiliis cõmiſcetur. Eandẽ vim attribuunt crematis lanis ſordidis: vtrúnque cinerem in clyſteribus dyſentericorum iniiciunt. Olla recenti, quę lato dehiſcat ore, copioſa lana includitur, operculum ſuperdatur vaſi, quòd vel glutino vel figlina terra, alioqui gypſo ſubactis aqua fideliter compingitur: in clibanis & fornacibus largo igni comburitur, dum olla percocta ſit: ſic enim Damocrates. Ea priùs immergi aceto poteſt, aut contaminari liquefacta pice, atque omninò ita cõparari vt ſpongia, deinde cremari. Hippocrates abſumendis carnibus putridis & excreſcentibus inſpergit. Alij eodem auxilio impetigines exterunt. Emplaſtra ſunt gypſum crudum, gyris farinæ, ſi oui candido excipias. Cochleæ cum ſuis volutis & ſaliua cremantur nouis fictilibus, cinis ſectæ arteriæ inſpergitur, & ſanguinem ſiſtit. Muccus ſaliuoſus, qui compunctis cochleis & limacibus redditur, emplaſticus eſt, in quo cineres & puluiſculos, qui ſanguinem claudãt, conuenienter adhibebis. Vitellus oui exaſſatur, vt in pulueream poſſit reſolui, & hæmorrhagiis meningum cerebri inſpergitur. Barbarum quod mirificè ſanguinem compeſcit, vulnera magna, præcipuè capitis, præ cæteris glutinat, fiſtulis, lacunis, fra-

Lana ſordida adſtringens, &c.

Cochleæ.

In hæmorrhag. arteriarum.

Vitellus oui.

Barbarum.

ctis ossibus medetur. Bene facit hepaticis & lienosis: citra inflammationem glutinat, neruis, cartilaginibus, & ossibus præcisis remedio est. Cuniculos vlcerum & purgatos sinus coniungit: valet ad canũ hominúmque morsus. Præstantissimũ verò ad sanguinem supprimẽdum, præsertim in iis qui sanguinem reiiciunt. Nam in aluta pectori, dorso & lateribus affigitur, ac veluti miraculo compescit. Ceræ, picis, resinę pini, bituminis ana ℔.1. mannæ ℥.6. cerusæ ℥.4. calchanthi ℥.4. opopanacis vnciæ duæ, olei semuncia, vel, vt aliis meliùs selibra, aceti sextarius. Ceram, bitumen, oleum, & maiorem aceti partem in olla colliquato, deinde picem & resinã adiicito, quas in minima frustra priùs concidito: vbi semicoctum fuerit medicamẽtum, ollam subducito, vtcúnque refrigeratis attramentum sutorium purgatum, & ex aceti sextario læuigatum, siccatúmque paulatim inspergito, commoueto ne quid efferuescat. Quum non inquinat pharmacum, ollam deponito, opopanacẽ in reliqua aceti parte (nam maior pars statim initio cum aliis in ollam data est) maceratum immittito: vbi dissolutus fuerit, cerusam & mannam tritas inspergito, & paulatim tepefaciens, curato vt coëant, & nec opopanax, nec manna aduratur. Hîc in mortarium transfusa omnia circumagito, misceto, ac tandem reponito. In vsu medicamentum æstate quidem tertia die solui potest, si quidem res ipsa atque necessitas postulet: at ferè non nisi quinto detrahitur, vt hyeme septimo. Vitriolum crudum chalcitidis loco miscere licet, & si bitumen desit, pix liquida supponitur, aut mummia *Mummia.* appellata, quam alij humiã vocant, cui in claudẽdo

ſanguine mira vis ab Arabibus medicis tributa eſt. Concorporatur oui albumine, ſucco polygoni, plãtaginis & ſimilibus. Finguntur inde catapotia hoc modo. Muccaginis, gummi arabici & tragacanthæ collectæ in aqua rhois aut cornorũ ana ʒ.2. mummiæ, maſtiches ana ʒ.1. ſacchari roſacei quantum ſufficit: tenentur ſub lingua hæmoptoïcis: vomentibus ſanguinem in ſorbili ouo diluuntur. In cruentis dyſenteriis cum decocto oryzæ toſtæ aut auenę, ſucco plantaginis, roſarum, virgæ paſtoris, hordei cremore, in quo tragacantha maduerit, aliiſq; eiuſmodi clyſtere iniiciuntur. Commiſcentur emplaſtris, cataplaſmatis, & aliis quæ ſanguinẽ cohibent. Diſſoluuntur liquore oui, & inde cuneoli apertis vaſis & naribus imponuntur, aut floccus inde madidus profuſioni obſtipatur. Alia catapotia eiuſdẽ vſus. Lapidis hæmatitis, boli armenæ coralli rubri, mummię, & in pulmonariis, pulmonis vulpis reſiccati ana ʒ.1. ſeminis vrticæ & cinamomi (vbi medicamenti vim altiùs penetrare conuenit) ana drach. dimidium: ſacchari roſacei ſemuncia. Iungantur in catapotia ex muccagine tragacanthæ, vel ſyrupo myrtino. In medicamentis quæ ſanguinem ſiſtant, adhiberi poſſunt trochiſci ex electro aut carabe, è terra ſigillata, nonnunquam etiam narcotica, quæ ſoporem faciant, & frigore ſanguinem compeſcãt. Hæc, vt alia, diluere & vſurpare oportebit. In eroſione vbi vniuerſo corpori conſulueris, nec aliter mederi datum eſt, veniendum ad paſtillos Andronis, Paſionis, Polyidæ & ſimiles ex quinto de compoſitione pharmacorum κτ̀ γένη : Ἐπιχέϊκοὺς à retinendo Græci vocant. Sed variè deſcribuntur ab

Pilulæ quæ ſanguinem claudant.

Alia pilulæ.

In eroſione.

Paſtilli.

antiquis. Aliter enim ex Heraclide, Critone, Asclepiade, Andromacho, apud Galenum, Paulum, Aëtium & Celsum, scriptum Andronium inuenias: sed hîc satis sit Asclepiadis formulā ascripsisse, quāquam & hæc variè à posterioribus describatur. Vt Galenus. ℞. cytinorum ʒ. 10. aluminis scissilis ʒ.4. calchanthi ʒ. 12. myrrhæ ʒ.4. thuris, aristolochiæ, gallæ ana ʒ.8.in quibusdam adduntur salis ammoniaci ʒ.4.Puluis fit ex omnibus, qui excipiatur austero vino.Polyidæ, qui & ab iisdem posterioribus medicis aliter atque aliter conficitur.Hoc modo ex Asclepiad.Gal.Malicorij ʒ. 6. myrrhæ ʒ.8.aluminis ʒ.5.thuris ʒ.4.calchanthi ʒ.3.fellis taurini ʒ.6. vino dulci aut passo excipit:ad hæmorrhagias austero vino excipi potest. Pasionis. Squamæ ʒ. 12. æris vsti,salis ammoniaci, aluminis,æruginis,thuris ana ʒ.8.reliquis in sole tritis ex vino vel aceto thus additur:pastilli forma in vsu aceto diluuntur. Atque hi pastilli eò lubentiùs additi sunt,quia in plurimos vsus chirurgi conuertantur.Recētibus vulneribus, putredini, cariei ossium,fistulis,auribus purulentis, ozęnis,ossibus corruptis, vulneribus neruorū, nomis,phagedænis,callosis ani rimis,pterygiis,excrescenti carni,inueteratis vlceribus, dysenteriis, aliísq; plurimis vitiis medentur, in quibus validè siccare necesse est. Soluuntur vino dulci,sapa, œnomelite, vino albo,fuluo,aceto, aqua, oxymelite, oxycrato, melicrato,succis myrti,solani,cichorij,polygoni,austero vino,oui candido & aliis id genus.Eligendum autem quod diluas, vt res in præsentia & corporis natura postulabit. Dulcibus,si temperāda astrictio: austeris & acidis: si prohibenda putredo & siccāda

Polyidæ.

Pasionis.

Vsus pastillorum.

fluxio eſt: iis quæ detergeāt, vbi & ſordes eſt, quam detergeas, & ſanies, quam exhaurias. In hæmorrhagia autem aceto, oxycrato, auſtero vino, ſuccis quoque memoratis diſſolui debent. Ac primùm quidē vbi vehemens hæmorrhagia eſt, validè aſtringentibus materiæ impetus retundi debet, quibus paulatim paſtilli commiſcentur: poſtremò ſolis paſtillis vtēdum erit. Sunt & quæ ſequuntur, celebrata veteribus medicamenta, quæ quia ſanguinem ſupprimerent, ἴσχαιμα appellarunt. Chalcitidis ʒ. 16. alij 8. mannæ ʒ. 12. terebinth. frictæ & aceto extinctæ ʒ. 12. trita omnia inſperguntur locis vnde profluit ſanguis: quāquàm & ſuccis, & liquoribus, & gummi compingi poſſunt. Datum Ario à Dioſcoride Tharſæo mirificè ſanguinem ſiſtit. Chalcitidis ʒ. 8. mannæ ʒ. 16. contunduntur, cribrantur, & miſta in pyxide ærea reponuntur. Vbi vſus poſtulat, gypſi crudi triti par modus commiſcetur. Heraclydæ. ℞. malicorij acidi ℥. 3. aluminis ℥. 4. chalcitidis ℥. 1. teruntur omnia in linamento tortili, naribus induntur & locis aliis vnde emanat ſanguis. Aliud. Chalcitidis ʒ. 6. mannæ ʒ. 2. terebinth. Colophoniæ ana ʒ. 4. Adduntur his ad cruſtas calchantum, miſy, auripigmentum, ſandaracha, calx viua. Debilior cruſta à calce viua & auripigmēto, niſi aſtringenti materia cōiungantur. Ferrum candens igni, æs, aurum & argentum cauteria ſunt. Sed ab auro & argento mollior eſchara relinquitur. Celerius auxiliū à ferreo cauterio eſt. E ſubere vel ſpongia orbiculus tenuis feruida pice immergitur, & ita calens hæmorrhagiæ appingitur, Alij malicorio, galla, radicibus aſtrictoriis priùs ignitis cruſtas efficiunt. Recentiorum

Eſcharotica.

Cauteria.

rum eſcharotica ſunt vitrioli Romani ſemuncia, balauſtiorũ vnciæ 3. aluminis ℥.1. fiat puluis. Aliud. Colophoniæ ℥.3. boli armenæ ſeſquũcia, maſtiches, olibani, ſanguinis draconis ana ſemuncia, ſymphyti roſarum ana drach. 1. ſed hoc ἴσχαιμον potius quàm ἐσχαρωτικὸν dicatur. Vtuntur ſupprimendo ſanguini puluere rubro, ſanguine draconis, & aliis de quibus anteà. Plura verò eſcharotica ex proximo capite repetenda. Vitriolis autem crudis vtendum eſt, ſi cruſta fiat: vſtis & acerbo ſucco tinctis, ſi aliter ſiſtendus ſanguis eſt: vſtura enim aſtringendi virtus exoluitur. Adhibitis remediis membrum ita collocari debet, vt altior ſit locus, vnde hæmorrhagia; reliqua parte quæ radici venæ propior eſt, & veluti reſupino vaſe & decliui quaſi deorſum refluat ſanguis. Si vulnus eſt in extremo femore, qua parte genu eſt, hoc quidem ſuperius eſſe oportet, vt femur totum, quà inguem ſpectat, paulatim ſummittatur. Sit membrum in quiete & ea figura ſitum, in qua plurimùm conquieſcat, nec doleat, ac mitella cõfirmare manus & puluino crura melius eſt: æger quoque aduerſa parte decumbat. Inſtituatur vita vnde ſanguis acquieſcat: aquæ potus & ſimilia: interdicatur iis vnde efferueſcat, qualia vina quædam ſunt, fortia & calida alimenta. Ac tum præcipuè hæmorrhagiæ cauendum erit in vlceribus, quum hæc intus exultant, natura, quæ in arteriis eſt commota foras, vt vitium quo premitur à ſe repellat. A forti in vlceribus pulſu, inquit Hippocrates, profluuium ſanguinis. Sunt qui in hæmorrhagiis narium, quod in commentariis veterum ſcriptum inuenias, profluente ſanguine nomen ægri hominis superſtitioſũ.

& alia quædam plena superstitione in fronte scribant. Alij granum salis aduersæ auri inserunt, manúmque frigida immergunt, atque ita sisti sanguinem multa experientia profitentur. Nec desunt qui idem promittant admota vrtica, quam Græcam vocant, cum sale ex aceto trita. Nonnulli vtuntur mille folio. Quidam porrum præcisis summis foliis naribus admouent, & inspirato habitu sanguinem cohibent: linamenta porri succo imbibita naribus immittunt.

De Pyroticis CAP. 5.

SAtisfactum arbitrabor institutæ rei argumento post adscripta remedia, quæ parantur igne, & eo genere pharmacorum, quæ inde πυρωτικὰ nominant. Quorum vt memoria superiore oratione sæpenumerò facta est, ita & plurimus vsus incidit: ac de iis oratio deinceps connectatur.

Duplex vsus pyroticorum. Itaque duplici ferè ratione iuuant: nam vel eo adhibentur, vt vitam parti restituant: vel euincant vitia, quæ nullis aliis auxiliis expugnentur. Ac priùs veteri sentētia decretum est, quæ non sanant pharmaca, sanat ferrum: quæ nec ferrum, sanat ignis. Atque commune hoc consilium est in omnibus quæ nulla alia ratione possint sanescere, vt vel vastentur igne, vel ferro peramputentur. Ac primùm quidem medicamento curæ periculum facimus quod clementissimum est, deinde ferro excalpimus, laceramus, compungimus, ídque paulò durius: postremò acie resecamus, vel delemus igne. In quo austera quidem & aspera curatio est, & veteri sermone, MALA MEDICINA est, in qua aliquid naturæ

Sententia veteus. perit. Sed crudelem medicū necessitas facit: verùm

crudelitas blanda oratione quaſi veneno leniri debet,& fabulis occupato ęgro, ſtupefactóque ſenſu exercenda eſt. Eadem quoque ſeueritate vtimur in quibuſdam notis & tuberculis, quæ pudenda corpori excreſcũt,& partibus nudis adnaſcuntur. Medicamenta ergo quæ aliquid corpori detrahunt, ea vel extergent atque diſcutiunt,vel latente igne depaſcunt. Quæ verò languentem vitam partim calore,partim ſpiritu recreent,blandiora ſunto, quàm vt exurant. In quo tamen genere reperias quæ ruborem moueant,quæ bullas excitent,quæ denique (ſi quidem diutiùs immorentur) tandem exulcerent. Atque hæc omnia,vt res & caſus poſtulat, accommodanda ſunt.Sunto igitur pyrotica δρώπαξ, σιναπισμὸς, φοινιγμὸς, καθαιρετικὰ, σηπτικὰ, ἐσχαρωτικὰ, ignis denique,& inde cauteria. Dropaces picationes vertunt, non è verbo quidem, ſed πιττωτὰ πίτανα,& πιττώσεις veteres appellarũt, vnde Latina vox conuerſa eſt. Alij etiã δροπακισμοὺς: è pice & quarta vel quinta parte olei, quibus ſubduplum, plus minúſve piperis,& pyrethri, euphorbij & ſimilium miſceri poſſit, vnde meliùs calefacit,vt accepto ſulphure,cinere ſarmentorum, & ſale ſiccando magis conuenit. Sic enim permiſceri ſolent: quia tum dropax, tum ſinapiſmus, adhæc phœnigmus eò ſunt,vt refrigerata calfaciant,cõfirméntque partes,quæ partim frigore,partim aſſidua fluxione elangueſcunt. Atque hîc ſiccãdum magis: in frigore qualitas ignis augeri debet. Alia quidem poſſunt plurima, hîc tamen præcipuus eorum vſus eſt. Et hæc in genere μετασυγκριτικὰ veteres appellarunt,quæ videlicet exuccas,aridas & propè ex-

Medicamenta pyrotica.

Pyroticorum genera.

Vſus dropacis.

tinctas partes pristinæ naturæ reddant, & vt ita dicam, recorporét. Alutæ dropax impingitur, vel linteis complicatis, quæ πλύσματα & διπλώματα Græci vocant. Deglabratur cutis eraso pilo: dropacismus calens inducitur: idem subinde reuellitur priusquàm refrigescat. Reuocatur pharmacũ, dum inde efflorescat locus, & leniter extumeat. Nimium est, cùm immoderato vsu pharmaci qui tumor priùs extitit, idem subsidet, & qui erubuerat locus exalbescit. Hoc enim volumus, vt dropacis ope reuocata anima, pars quasi mortua reuiuiscat, calorẽ suum ac spiritum recipiat, & iam proprio alimento perfruatur: postremò etiam corporetur, quæ confecta macie intabuit. Verùm alia tardiùs, alia celeriùs vitam recipit. Quæ breui rubet & ignem concipit, ea celeriter instauratur: tardiùs autẽ, quę ægrè recalescit. Desperatio est, quum neque frictione, neque perfusione & fotu tepidæ, neque dropace meliùs coloratur. Aliis satis fuerit, si tribus aut quatuor diebus adhibeatur dropax, nec id assiduè quidem, sed vno die: bis hyeme, semel æstate. Aliis bis térve singulis diebus, nonnunquam rariùs, tertio scilicet vel quarto quoque die affigitur, vt videlicet vel facilè cedit, vel contumax languor est. Ac tepida priùs fouisse confert, vel smegmate affricâsse, quod aliquid thapsiæ, emphorbij, piperis, pyrethri, radicis capparis exceperit. Alij perfricant sabano, hoc est asperiore linteo, panno cilicio, vel simili, qui asperioribus setis contextus fuerit. Accommodata quoque folia ficulnea, pumex, os sæpiæ, squatinæ corium, aliáque plurima, quæ asperitate ruborem trahant. Hæc autem iis qui ægrè reficiantur, & pluscu-

Modus vtilis dropacis.

Signa vtilia dropacis.

Frictio.

lùm refrixerint. Ac tum quidem dropax affigitur: qui ſi pertinaciùs hæret, quo iam tempore detrahitur, tepida foueri debet: quem cùm detraxeris, furfurum decocto, eáque materia, quæ partim leniat, partim extergeat, locũ fouebis. Non abſimile dropacipicinum oleum, quod πιϲέλαιον quidam appellant, è pice liquida miſtum & oleo. Contra glabreta & caniciem veteres vſi ſunt. Sinapiſmus paralyticos, coxarios, podagricos, inueterata rheumata, hemicranias, quæque caloris inopia laborant, adiuuat. Caricæ vno die macerãtur aqua, nonnunquam cappares, ſi grauius malum eſt: in leuiore caſu & ſenſu acriore panis triticeus, multóq; magis, ſi in ſolam ſuperficiem agere oportet. Iam verò macerata materia contundi debet. In leni ſinapiſmo, ſubduplum ſinapi: in mediocri, æquale permiſcetur. Acrior eſt, qui duplum recipit. At ſinapi ſubtiliſſimè læuigandum, & quo tempore vnà cùm reliqua materia pinſitur, affundenda aqua, in qua caricæ illæ vel alia maduerint. Sũt in veteribus qui acetum prætulerint: alij aquam, quòd experimento didicerint ſinapi vim aceto exoleſcere, cuius rei authores ſunt Galenus & Oribaſius. Eodem modo quo dropax vſurpatur. Si quis dolor aut feruor à medicamentis extiterit, tepida roſacei fotu, illitu cerati roſacei, ceruſa ex aqua roſacea piſta, & aliis generis eiuſdem extinguitur. Phœnigmus rubore facto etiam veſicas mouet & exulcerat, vt ad eorum genus referri poſſit, quæ quia illita exulcerant, vocantur ἀμυκλικά. Ex naſturtio, ſinapi, radice enulæ, bryoniæ, lepidio, columbino fimo, caprilio ſtercore, vnde διακοπραγίας, aceto piſtis. Adhæc

Sinapiſmus. *Vſus.* *Materia ſinapiſmi.* *Confectio.* *Vtrũ aceto, an aqua vtendum.* *Phœnigmus* *Materia phœnigmi.*

ſcylla trita,tunicis allij & nucleis, cãtharide,vrtica, pulegio, ranunculis,tapſia, euphorbio, tithymalis, fæce vſta,metallis acribus,lacte ficulneo. Lac ficulneum ante maturitatem pomi excipitur, ſiccatur vmbra:vulnera aperit, & cum axungia exterit verrucas. Quædam concepto igne eadem præſtant, qualis eſt lana ſordida bene carminata: admouetur igne dum vehementer incaleat. Aſſæ carnes, & diuiſa oua ſimiliter aſſata vtráque calida imponuntur. Reliqua verò, quum vſus eſt, viſco, melle, axungia vetere, terebinthina, cerato, acrioribus gummi & reſinis, ſapone, vt res exigit, & corpora vel mollia, vel dura ſunt, excipere oportet. Alia quæ friabilia ſunt, affricantur: emplaſtra verò imponuntur loco, qui priùs palpatur manibus, exercetur ferulis, aut aſſerculis euerberatur: affricatur etiam, vt laxatis ſpiraculis medicamenti virtus celeriùs penetret. Anacardia trita ſeptem diebus macerant aceto, in eodem coquunt: dum tertia pars aceti euaneſcat: refrigerari ſinũt, excipiũt cõcha quod enatat oleoſum. Id mel anacardinum eſt. Quidam eadem ratione macerant coquúntq; ad dimidias, per linteolum excolant, traiecto ſucco mel adiiciunt atq; ita coquunt ad craſſitiem: anacardia verò cocta in vmbra ſiccant, & ad ſmegmata reſeruant. Alij anacardos cõquaſſant, ſepeliunt melle, dum hoc vim anacardij ſatis conceperit. Licebit etiã anacardia & hermodactylos in puluiſculum terere & affricare, excipere ſapone & aliis. Fermentum aceto tinctum anacardino melle & cauſticis concorporatur. Puluiſculus è ſinapi, piperis, euphorbij ana drach. I. infricatur, vel exceptus anacardino melle illinitur:

Lac ficulneũ.

Vtẽdi ratio.

Mel anacardinum.

&c in ſapone imponi poteſt. Sapo in cauſticis iure numeratur ab eo qui libellũ ſcripſit de materia ſimplicium, quem falſo attribuunt Galeno. E ſeuo bubulo, caprillo, veruecino, hircino, & lixiuio è calce, quod poſteà deſcribemus: acriter relaxat, ſordes corporis exterget, exiccat ſimiliter nitro, mittitur in cauſtica. Aliis quoque rebus additis modò clementior, modò acrior parari poteſt, vt magis minúſve ſiccet, calfaciat, extergeat. Nam quod capitellũ vocant, vnde ſaponem cõficiunt, tum mollius tum vehementius licet effingere. E ficus, ranunculorum, tithymalorũ cinere fortius eſt: mitius autem è vulgari & vſitata materia. Adduntur ſales, pyretri radix & capparis: adduntur acria vnde vis ſaponis intendatur. E ſebo vetuſtiore efficacior eſt. Quòd ſi recẽs vſurpatur, & eluitur, & acria detrahuntur, moderatior ſapo cõfici poteſt. Cantharidum pars ferè vna, & ad circiter quatuor partes axungiæ vnà conteruntur, poſt ſeptimum diem molli pruna concoquuntur, colantur, & ad phœnigmum reponuntur. Ab horum plurimis breui tẽpore rubor fit, deinde bullæ excitantur, vlcus etiam, ſi diutiùs inſtiterint. Veſicæ configuntur, humor exprimitur, relinquitur vlcus per quod vitium omninò repurgetur: hac arte coxarij, podagrici, hemicranici, cephalalgici ſæpenumerò releuantur, repurgantur viſcera, atque omninò corpus ſordibus & excrementis liberatur: ſexcenta denique vitia vetuſta, cõtumaciáque percurantur. Verùm maturius detrahendum pharmacum quàm exiſtant bullæ, ſi tantũ vita calórque refouetur: quia ſic exhauriant, quod ad redintegrationem partis attractum ſit. Et quæ perfrigeratũ cor-

Sapo.

Cãtharides.

Vſus phœnigmorum, quæ exulcerant.

In tabidis & refrigeratis partibus.

Duo genera calfacientium à substantia perfrigeratæ partes quomodò refouendæ. pus calfaciãt, duorum sunt generum: tenuiora alia, alia verò crassiore natura. Tenuioribus vtendum, vbi celerrimè excalefaciẽdum corpus, quod recens inalsit. Crassioribus locus est in iis partibus, quibus paulatim calor elanguit, quia videlicet hinc tardius quidem calor corpori infertur: exceptus autẽ longiùs persistit. Tenuiora celeriùs permeant, sed inde fugax caliditas, & quæ paulò pòst dissoluitur. Tenuia sunt piper nigrum, albũ, sinapi, & quæcúnque tusa in pollinẽ facilè resoluuntur. Crassum est zynziber, & huic proximũ piper longum, quæ non ita facilè infriantur. In perfrictionibus vsitatum Galeno *Ceratum.* ceratum δι᾽ εὐφορβίου ex oleo tenui & calido, recenti euphorbio adiecta cera: de quo iam antè libro primo capite de neruis, & dolore abundè disceptatum est. *Cathæretica.* Cathęretica sunt æs vstum, ærugo, squama æris, alumen crematum, puluis mercurialis, testa & terra furnaria, testarum, concharum, ranarum, panniculorum, rerum causticarũ cinis, alia quoque in epuloticis descripta. Νεμόμενα vocat Hippocrates quæ excrescentem, putrem, callosam carnem exedunt. Sunt qui horum loco suctu longo, dentibus, pinna detrahant. Alij vinculis iniectis tabefaciunt, ἀναβρογχισμὸν veteres appellant. Quidam nouacula excindunt, vel absumunt igne. Vbi verò profundius malum est cathæretica, Ægyptiacum & alia, aqua siccãte & tergente, eiusdémque potestatis liquoribus dissolui cõuenit. Oleum quod è vitriolo exprimitur siccando & exterendo efficacissimũ est. Tubuli plumbei illiti medicamento conueniente: aristolochiæ gentianæque radix, spongia similiter illita immittuntur. Candelę cereæ mista materia ca

thæreica confinguntur atque introducuntur. Fistulæ argenteæ aut plumbeæ locis aliquot quasi fenestris peruiæ conformantur, quà medicamenta inicias: vt qua parte peruiæ sunt, medicatus liquor diffluat, & vitium attingat. At hæc nō nisi cum periculo perferat nudatus neruus aut spiramēta vasis quæ in partem læsam desinant. Psoricon in melle, Ægyptiacum, vitriolum, arrhenicum, sandaracha, arrhenicum in axungia. Atq; hæc subuigecupla ferè sunt ad mel & axungiam: nasturtij & veratri albi par modus in pollinem resolutus. Quod sequitur ozœnas, ægylopas, polypos & corrupta ossa summouet: sordidis, putridis & serpentibus vlceribus exceptū linamento & cum melle imponitur. Lamponis est veteris medici. Ex ære rubro nec sæpiùs conflato scobem colligimus, eiúsque vnciam capimus, salis ammoniaci vel vulgaris torrefacti ℥.2. & tantundē ammoniaci, aluminis ℥.3. aceti accerrimi libr.4.& semiss. Arida teruntur, aceto perfunduntur in vase ex ære rubro. Excoquuntur omnia, & pistillo ex eodem ære circumagūtur. Alioqui in ardore solis sub canicula continentur, versantur sæpiùs donec pharmacum exarescat: hîc in mortario iterum conquassantur, & in puluerem minuuntur. Hęc in melle adhibentur, insperguntur cauis, & nàribus inspirantur, vel per fistulas insufflantur. Hæc ferè in superficiem agunt, excrescentē carnem complanāt, inutilem adimunt, leniter arrodunt, atterūt verrucas, polypos tabefaciunt, absumunt putria, pudenda denique faciei tubercula resiccāt ac detrahunt. Ære vsto more veterum vtēdum erit eóque rubro, quódque attritum colorem minij referat vel cinabaris Cum

Lamponis ad polypos serpentia vlcera remedium.

Cathæreticων vsus.

Æs vstum.

pari modo ſulphuris & ſalis fictili crudo inuritur, donec vas ipſum percoquatur. Spiraméta vaſis circunlinenda ſunt & obſtipanda creta figulari vel argilla, ex quo fornaci omnia committi debent. Quidam pro ſulphure alumen indunt: alij aceto ſolo ſine aliis reſpergunt. Vſtum cõterunt, ac ferè lauant, ſed minori effectu quàm vt cathæreticon habeatur.

Æs vſtum ſeplaſiariũ.

Vſtum verò & elotũ præſtantiſſimum ad cicatrices remediũ eſt. Quod ſeplaſiæ oſtendunt durũ, nigrũ, ſolidum, cruſtaceum, longè recedit ab ære vſto veterum. Conuenienter cremandum eſt: nam & ſupra modum vſtum nigrũ euadit.

Lanæ ſordidæ.

Lanæ ſordidæ obſtipantur olla, quę & cruda ſit, & ore ampliore. Ea impleta lanis, figulari terra, gypſo, glutine ſedulò obſignanda eſt, vt nihil hiet, nullis expiret rimis: ita fornaci data percoquitur. Succida lana ita cremata flaccidis carnibus reſpergitur, eáſque liquat.

Antimonij cremati puluis cathæreticus.

Ex antimonio cremato, cathæreticus cinis eſt, qui etiã abſumit cancros.

Olea calidiſsima.

Quod ex eo & ſublimato oleum elicitur, quódque è calce viua, vitreolis, aliiſq; generis eiuſdem, feruentiſſimum eſſe cõſueuit. Hippocrates ſiccatum ſalem ſubduplo melli miſtum vrit olla noua, puluerem excreſcenti carni aut putridæ inſpergit, faſciam arctiùs adalligat, vt vis medicaméti altiùs impellatur: id aliquoties repetit, perſanato vitio locum aceto calido eluit.

Puluis acris Galeni.

Admodum acris eſt puluis qui ſequitur. Sandarachæ, arrhenici, chryſocollę ana: humidiora vlcera reſiccat, maligna curat, excreſcentem carnem detrahit: exceptus melle cremari poteſt, vt tenuior euadat & minùs affligat: etenim tenuitas partiũ efficit, vt vis ignis minùs mordeat.

Septica.

Septica cathæreticis acriora ſunt, exedétia ver-

tunt, altiùs penetrant, tenellam carnem tabefaciunt calore multo, non ita crasso corpore. Arrhenicum, sandaracha, dryopteris chrysocolla, pityocãpe, aconitum, sanguis equi admissarij: sed hæc ferè cum cathæreticis permiscentur. Nam hæc acriora septica sunt. Escharotica vt nihilo plus calcãt, rodunt tamẽ acrius crassiore materia: eáque duris & callosis corporibus cõueniũt, vt septica mollioribus. In escharoticis calx viua, hoc est recens, nec cõspersa aquis: vini fæx cremata & aceti, quæ secundũ mensem nõ superat. Atq; omnino septicis iuncta adstrictio, quę acrimoniã non eluat, crustam faciet. Vtriusque generis septicorũ & escharoticorum vsus est in solutis vlcerib. quæq; nimio humore fluãt, putrilaginosis, depascentibus, & vbi ex intẽperie partis ad cicatricẽ non veniunt. Escharoticis peculiariter vtimur in cãcris, carbunculis, hæmorrhagiis: sed paulò antè q̃ hæc adhibentur, frugalis vita, frigida liberaliter pota, vini abstinẽtia, alimẽta refrigerãtia, multò magis vbi febris vel iã subest, vel in metu est, instituuntur. Neq; priùs ea ratio vitæ cõmutãda, quàm vis ignis omnino acquiescat. Frigida quoque cõtinetur ore, si naribus genus hoc remediorũ immitti debet. Contingit aliquãdo vim causticã dilui, quia ea parte, cui inseritur, multus humor, ísq; frigidus & aqueus, colligitur: hîc ergo remedij potentia augenda est. Est quũ vim ignis altiùs penetrare oporteat, quæ tamẽ obiter retũdatur, quia nõ ita aperta via est, atque ita restitãs medela sensim elanguescat. Hîc ergo si nihil prohibet, via ferro facienda est, & inrrò cõpellenda remedia in eũ locũ, qui igne affligẽdus est. In expositis partib. regio quædã circũscribitur nucali testa,

Materia septicorum. *Escharotica.* *Vsus septicorum & escharoticorum.* *Escharoticorum proprius vsus.* *Cautio.*

vmbilico è cera facto vel re ſimili, quæ ſuis marginibus conſtans pateat in medio, qua ſcilicet ignis ſummittatur. Aliquando etiã vbi latiùs explicanda medela eſt & amplianda cruſta, eſcharoticon nucis alueolo includitur, vt totum vẽtrem eius compleat, atque ita imprimitur. Eadem ratio in aliis machinis, quæ vel anguſtiore ambitu, vel ampliore ventre confingi poſſunt è cera, lignis & radicibus. Alioqui emplaſtrum paregoricon in platyſmate extenditur, platyſma meditullio decuſſatur, qua eſcharoticon pharmacum inſeras. Rurſus aliud platyſma eſcharotico ſuperdatur, plagulæ quoque & faſciæ adalligantur quæ contineant. Atque hęc oui candido & roſaceo miſtis inculcantur, totáque vicinia linteis conſtipatur, quæ in eodem liquore oui & oleo inquinaueris.

De ratione applicandi eſcharotica.

Septa compoſita.

Septon. ℞. ſandarachiæ, auripigmenti ana ʒ.2. calcis viuæ, mannę, thuris, ariſtolochiæ ana ʒ.6. pumicis, reſinæ, ana ʒ.4. iridis ʒ.2. teruntur omnia. Al. Arrhenici ℔.1. calcis viuę ʒ.2. diebus triginta in aqua merſa tundere oportet, ídque in ſole, aut certè igne: bis quotidie aqua mutanda eſt: ſiccatur pharmacum, & vſui reponitur. Aliud. Sandaracæ, auripigmenti, calcis viuæ, pumicis ana denar. 4. eadem macerantur arte. Al. Squamæ æris denar. 4. ſandar. denar. 2. elleb. nigri, aluminis, al. auripig. ana denar. 1. læuigatis vtitor. Aliud. Squamæ, ſandaracę, auripigmenti, ellebori nigri, ſeminis vrticæ torrefacti ana denar. 1. cum roſaceo tritis vtitor. In ſerpente & humidiore vlcere vtẽdum arido: in cancro & ſtruma cum roſaceo ſubactum adhibetur. Atque hæc ferè materia ſeptorum eſt, quam exuras, eluas: cerato & aliis temperare poſſis. Excipiuntur

œsypo, butyro, axungia, saliua, aliísque generis eiusdem, vnde acrimonia retundatur. Elleboro magna vis inest contra callos: iniectus fistulæ ad tertium diem callum adimit. Iniiciendus è lixiuio acri, aut ea aqua in qua acria metallica elueris. Interitur priùs, & in sextuplo liquore iniicitur. Puluis eiusdē excrescentem carnem atterit. Iam verò callus est dura & compacta caro, vnde pars stupet, albicat, pallet, & ita stringitur, vt non expiret. Εκπλωτικὰ sunt quæ callos detrahunt. Oppugnantur calli primùm quidem malacticis, deinde causticis, postremò ad ignē ferrúmque decurritur. Eradūtur vnguibus, lacerantur scalpris, excinduntur cultris ad viuum, quódque reliquum sit caustico remedio absumitur, vel candenti ferro affligitur: at fluxio reprimenda prius quàm execetur callus. Exciso callo tepida fouetur locus, repurgatur melle & ærugine, si qua sordes extiterit, & ad cicatricē abluitur aqua, in qua alumen diffluxerit. Ectilotica sunt scilla cocta & cum calce trita, nitrum, sal, torrefacta, fæx cremata veteris acrísque vini, fæx aceti, cortex salicis vstus & aceto pistus, calx cremata cum pueri impubis vrina, ærugo melli, sali, thuri æqualiter mista. Calx irino vel ligustrino cerato capta: testa terráque furnaria, pumex crematus, ex aceto trita omnia: nasturtij farina aqua subacta, bdellium pingue cum melle, ammoniacum aceto fusum cum pari ærugine: radicis lilij cinis, ærugo cocta lęuigata, amygdala è melle trita. Squamæ ℥.1. æruginis denarij 2. cerati lentiscini vel mastichini ℥. 8. plus minúsue. Harpax cum modica ærugine. Est autem Harpax mistura è viuis calce & sulphure. In callis laudatum est Galeno o-

Elleborus.

Callus.

Materia ectiloticon.

Harpax.

Olea quæ callis conueniant.

leum lentiſcinum,quia mollit, digerit, aſtringit & reprimit: quę omnia difficili vlceri opus ſunt & oris induratis. Terebinthinum ſimiliter & maſtichinum. Διὰ χαλκίτεως aucto modo chalciteos fluxionem reprimit, quę callum fouet & hūc exterit: accommodatum eſt duris naturis. Itaque in fiſtulis quæ fluxione & duritie laborant, duæ partes medicamenti duabus partibus olei diluuntur, atque oleum medię ætatis eſſe conuenit. Conſtat remediū multis experimentis Galeni, quod ita in rem præſentem parandum eſt. Lithargyri, olei veteris ana ℥.3. axūgię veteris ℥.2. chalciteos ℥.4. quinque, ſex, (vt ſunt corpora dura vel mollia, paretur) cętera vt priùs: ita diluatur oleo, vt liquidum infundi poſſit. Atque oleum lentiſcinū, maſtichinum ad eam rem idoneum eſt. In expoſito callo ſolidius eſſe oportet. E lithargyro, chalcitide, ærugine, ſquama, oleo veteri & aceto ἐκτυλωτικὰ ferè compegit Aſclepiades. Megetis ſingulare remediū. Ammoniacum aceto diſſoluitur, & pari ærugini permiſcetur, quæ ſi difficiliùs vnientur, oleum quod conueniat addi poteſt: alioqui loco æruginis Ægyptiaca ammoniaco miſceantur. Atque hęc vt nihil initio effeciſſe videantur, perſeuerandum tamen: ſemel enim, & nec opinante medico perficient quod velit: id quod in emplaſtro διὰ χαλκίτεως Galenus teſtatus eſt. Ectiloticon Aſclepiadis. Lithargyr. ℥.1. olei veteris ℥.2. & ſemis, æruginis. chalcitidis, ſquamę ana ſcrupuli 2. aceti denarij 6. Aliud. Lithargyri ſelibra, olei veteris ℔.1. chalcitidos ℥.2. ſquamę æris vncia vna, aceti vnciæ duæ & ſemis. Aliud. Lithargyri ſelibra, ſquamæ, chalciteos, æruginis ana ſemuncia, aut vt

Materia cōtra callos ex Aſclepiade.

Ectiloticon Aſclepiadis.

Alia ectilotica.

ſit fortius ℥.1. aceti ℥.3. & ʒ.6.olei veteris ℔.1.& ℥. 4.Lithargyrus oleo coquitur ad craſſitudinem, deinde ſquama leuiſſimè trita inſpergitur,aſſiduè mouentur: hîc vas foco ſubducitur, ac refrigeſcenti pharmaco ærugo & chalcitis ex aceto trita paulatim immittũtur, & circunducta ſpatha permiſcentur:coquuntur iterum dum non contaminent: poſtremò traducta in mortarium circumagũtur, ſubiguntur, vniuntur probè & ad vſum reponuntur. Durorum corporum medicamentum eſt, quæ callum contraxerint,nec facilè cicatricem trahant:excreſcentem carnem reprimit, crudis vlceribus conuenienter adhibetur: poſtremò fluida & diuturna iuuat. Sed initio quidem malactico temperare pręſtat œſypo,& eo cerato quod inde comparatur,butyro,medulla cerui & aliis id genus.In ſumma hæc obſeruata medicis in curando callo, vt in is paulatim molliretur,incideretur. Atque hoc nomine reprimens auxilium ferè miſcuerũt,quia in callos humor aliquis,veluti mali fomes,illabitur.Adde quòd quæ malactico & laxante pharmaco ſoluta ſunt, confirmare oportet, & hinc quoque reprimentia commiſcentur.De callo,qui oſſibus adnaſcitur,ſuperiùs abundè ſcriptũ eſt. Topht verò qui à lue venerea relinquuntur,iiſdem quoque remediis curari debent, niſi contumaciùs repugnent. In his enim & breuiſſima & tutiſſima curandi via igne perficitur, multò magis ſi ſuſpicaberis tunicam adnatam oſſi,& inde os aliquid vitij contraxiſſe. Quòd ſi fit, blandiorem illam curãdi artem, quæ tophum mollit, ſecat, diſcutit, & fruſtra & cum periculo adhibeas. Hoc loco igitur malum malo medicari opor-

Ectilotica quibus generibus pharmacorũ miſceantur.

Tophi à lue venerea.

tet. Cauterium topho accommodatum condatur prunis dum vehemẽter micet atque excandeat: neque enim rubere ſatis eſt, vt neque leniter tranſcurrere tophum & molliter attingere. Etenim miſericorditer premendus ignis eſt, inurendus tophus, vt iam os ſubiectum oculis exponi poſſit. Malo nodo malus cuneus quærendus eſt, vt eſt in prouerbio, ratóque crudele malum niſi crudeli malo depelli poteſt. Exuſto topho cura quædam oſſis ineunda eſt, ſed tum maximè cùm inducta cruſta exciderit: videndúmque nunquid arroſum, putre & carioſum extiterit. Hinc ergò ad oſſium medelas recurrẽdum: ſi qua ramenta deceſſerint, cura ſit vt partim frugali vita, partim ſiccantibus remediis intabeſcant: ſic enim ſponte ſua excident. Ac remedia illa quæ ſiccent, iam antè commemorata ſunt, & poſteà deſcribentur aquæ fortes, & alia generis eiuſdem. Verùm naturæ corporum partiúmque habeatur ratio. Etenim cum cruris articulo quàm cum media tibia clementius agendum eſt: neque enim vim ignis thorax ſuſtinet, quam femur medium tolerare poſſit. Sed de his anteà capite de aperienda vomica diſputatum eſt. Fit aliquando vt excreſcant oſſa atque ſupra modum emineant, ἐξοστώσεις nominant voce ambigua: vbi pleráque fruſtra inſtituas, quæ tophis adhiberi ſolent. Eſcharotica è materia ſeptica conficies miſtis metallis acribus, quæ craſſa & aſtringenti potẽtia prædita ſint, vt firmior trahatur cruſta: qualis eſt cadmia, calchanthum, chalcitis, vitrioli genera cruda omnia: quia ſcilicet vſtura tenuiora fiunt & adſtringendi vim deponũt. Cruda igitur & intrita ſaliua hominis vel aceto ſubigenda:

Crudele malum crudeliter depellendum.

ſubigenda:cocta verò cruſtā infirmiùs contrahunt. Septa permiſcenda aut cremata crudis,quum altiùs imprimenda cruſta. Verùm celerrimè operatur ignis,ſiquidem æger perferat:atque is variis modis adhiberi poteſt.In quem vſum tubuli lignei, cānales æneì,ferrei, argentei variè confinguntur,aptantur cannæ & pennæ ſcriptoriæ,vt extrema parte in æquabilem circulum circunſcribantur.Ea pars impimenda loco, quem vrere neceſſe eſt: aqua feruida per tubulum infunditur contra clauos & verrucas.In ea aqua althææ radix,tragacantha, chamæmelum,hyſſopus,pulegium, quæque molliant, incidant,diſcutiant,cōcoqui poſſunt,vt nō ſolo igne, ſed alio quoque genere curandi vitium pertentes: aquæ loco,oxycrato,oxymelite,vino & aliis vti datum eſt. Archigenes in Ægilopas liquatum plumbum & feruens per infundibulū inſtillabat: alij vtuntur vitro. Sed machinas quibus hæc omnia infundantur, corniculorum more patere magis neceſſe eſt eo extremo quod dehiſcit foras, quàque medicamenta cauo immittūtur, ne ſi quid diffluat, in nudas partes elabatur.Aliter quoque lana ſordida ſpecilli nucleo adalligatur,feruente oleo vel butyro intingitur, atque ita imprimitur loco. Fortius eſt,ſi è vitriolo,calce,antimonio & vocato ſublimato, aliiſque id genus extortū igne & chimicorū arte oleum fuerit,aut minore impendio hæc eadem materia oleo inferbuerit. Sunt qui nucali teſta,voluta cochleæ, cruſta panis,oui cortice inurāt. Alij è radice ariſtolochię,gentianę,ſtruthij,ramento mirti,buxi & aliis id genus cauteria effingunt. Continentur omnia in prunis, dum carbunculēt. In ore,

Ignis.

Archigenes ad Ægylopas.

In cauis partibus. nare & aliis partibus eiusmodi ne quid obiter violes, enodi canna vel calamo scriptorio vtẽdum est: atque hæc primùm inseruntur cauis, dum extrema parte laboranti loco insideant: tum per eadem tenue ferramentum candens inferendum, atque ita inurendum malum est. *Vstio Arabica.* Vstione Arabica exemplo veterum vsa est posteritas: vaccinum cauteriũ quidam appellant. Dioscorides in eo interstitio vbi pollex brachiali cõmittitur, caua veluti lacuna subsidet, in qua lana oleo imbuta substernitur, deinde caprillum stercus feruidum sæpiùs imprimitur volsella captum vel forcipe, donec vapor per brachiũ ad coxam sentiatur peruenire. Melius Antylus, Plinius & Arabes cauum illud, quod paulò infra vnguem sub pollice pedis est, eo stercore inurunt, donec vis ignis halitu per tibiam & femur grassante in coxam penetret: hoc enim vsturæ genus coxariis inuentum est. Alij stercoris loco hermodactylos & ranunculorũ folia adalligant. Quod videntur imitari leuiore quidẽ remedio, qui lenticulã aqua feruente plenam pedibus adiungunt, vt plantæ calorem ignis concipiant, atque hinc vapor per totum membrum ad coxam trãsmittatur. In ea aqua plurima concoquunt chamæmelum, melilotum, anethum, ebulum, maioranam, chamæpytim, maluam, althæam, & alia id genus, quæ leniant, incidant, discutiant. Ouillo fimo, caprino & aliis generis eiusdem ad vstiones similiter vti licebit. Commutandum subinde fimum est, priusquàm deferbuerit. Auro & argento leniùs, ære & ferro acriùs inurimus. Ferro vtitur Hippocrates in carne: fungo in neruo & osse, si quidem legitimum opus est Hip-

pocratis quod περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν inſcribitur:vbi buxeis fuſis oleo feruente tinctis & fungis hepar inurit. Omninò autem magnitudo vitij & natura partis cum vi remedij conferenda eſt. Cæſim, punctim cauteria imprimuntur, adiguntur longiùs, latiùs & in circulum circunferuntur vno loco vel pluribus, ſemel ac ſæpiùs tranſcurrunt tantùm & leniter attingunt, vel diutiùs inſidenti vi maiore imprimuntur, vt natura morbi, corporum & partium ſuſtinet,ex quo variæ cauteriorum formæ inuentæ ſunt. Muniuntur vicinæ partes, vt ne vis iuſto latius proſerpat, oui candido & roſaceo, muccagine pſyllij, ceruſa è rhodaſtagmate lota, & iis omnibus quæ quia phlegmonē prohibent, ἀφλεγμαίνοντα Græci nominant: eáque in ſpleniis & linteis adhibentur. Cruſtas autem nutare priùs quàm detrahantur, & veluti maturitate quadam cedere oportet. Alioqui vis afferri ſolet, ex quo profundum vlcus relinquitur, hæmorrhagiæ commouentur, dolor, fluxio, inflammatio denique irritantur. Tempeſtiuè deduci poſſunt butyro, ioſtagmate vel rhodoſtagmate loto, adipe anſerino & gallinaceo, farina tritici in porri vel rutæ ſucco, lenticula cocta & cum melle miſta, oleaſtri foliis cum melle litis, ſulphure trito ex oleo, contuſis nucum intraneis, porri foliis ſaliua piſtis, lacte cum melle cocto, albo ſtercore canino, cinere vſtarum hirundinum, aut cochlearum terreſtrium, crematis minore centaurio, dracontio, ſtercore humano, chalcite trita & ſubtriplo melle: vel chalciteos vncia vna, ircos ſemuncia, adhibentur per ſe & cum melle. Nutrita lithargyro & vſto

De cruſta detrahenda.

Quæ cruſtas detrahunt.

butyro, radice ononidis, columbæ fimo cum melle, quod & carbunculos ſcarificat. In ſumma, detergēte ſimul atque incidente materia, aliquando etiam molliente & paregorica: ac breuiter quæ valdè ſordida & contumacia vlcera repurgant, eadem cruſtas detrahunt. Abſtinendum hac parte iis quæ adſtringāt. Quòd ſi pertinacior cruſta eſt & aſtrictior, inuſta caro ſordem includit, atque hæc incluſa periculum aliquod denunciet: quicquid eſt iuſtum ſcarificare couenit, ſic enim ſordes aperta via defluet.

Recentiorū remedia.

Recentiores chirurgi in ſeptis numerāt ſtuppas canabinas in cinerem verſas, hermodactylos, anacardia, bryoniæ radices, alumen, vnguentum apoſtolorum, vitrioli genera, cuproſam, quæ pro calchantho, chalcitide, miſy & ſori vſurpârunt. Ad cruſtas crudis: ad exedendum & vim ſepticam vſtis vtendum magis. Addunt æruginem, vnguentum viride, ægyptiacum, trochiſcos è calce. Calcis vnc. 4. terantur cum melle non tam multo quidem quàm in purgantibus dictum eſt. Satis fuerit modò trochiſci inde coëant, qui capſula figlina ordine collocati, & clibano dati eò crementur, vt in cinerem abeant. Al. Succi radicis aſphodeli vnc. 6. calcis viuę vnc. 2. auripigmenti vnc. 1. arida ſucco immerſa ſub canicula perſolentur, dum ſqualeant. Alij trochiſci cancros abſumunt, & polypos narium. Calcis viuæ, arrhenici citrini ana drachm. 2. vitrioli, æruginis, aluminis ana drach. 1. gallarum, acaciæ, balauſtiorum ana dimidium drachmæ: teruntur omnia in mortario æneo, quod ſit expoſitum igni vel ardori ſolis: reſpergitur aceto, eóque acerrimo: idque ſubinde repetitur, & acetum nouum refundi-

Trochiſci è calce.

E ſucco aſphodeli.

Alkadicon.

tur:quinto die trochisci fiunt,siccanturvmbra,loco sicco & frigido reponuntur,qualis est patens Aquilonibus.In vsu,vino diluuntur,& in linamentis adhibentur. Cantharidum ventres fermento cogunt vel sepo.Sed à canthatidibus vrinę ardor metuitur: nam & hæ illitæ capiti genus hoc mali inferre possunt,cui gargarismus è lacte,& ex eodẽ insessio remedio est. Sublimati(quod vocant) plurimus vsus est,sed paucum vt antè dictum est,plurimo butyro, adipe, œsypo temperandum est duodecuplo, & aliquando vigecuplo. In adipibus septicus est è ranis viridibus,quæ sint familiares sepibus & arboribus. E natatricibus non ita calet.Quæ sequũtur ex quinto de compositione medicam. κτ' γένη transtulerunt.Niger pastillus Andromachi Malicorij denar. 10.aristolochiæ rotundæ,gallæ ana denar. 8. aluminis,aloës,ana denar. 4. myrrhæ, calchanthi ana denar.2.thuris denar.4.colliguntur vino,& ex eodem dulci in vsu dissolũi debent. Al. Sandarachæ, auripigmenti ana denar.2. mannæ thuris denar.4.tritis vtitor.Sandaracha rara est nisi venas illas colligas, quæ veluti linea quędam rubra arrhenicum transcurrunt.Plurimos verò finges pastillos hac ratione ferè dupla calce, subduplo arrhenico, mista parte aliqua gallarum , thuris & aluminis. Trochisci de arrhenico recentiorũ.Calcis viuæ lib.1. auripigmẽti rubri & citrini, alkali, acaciæ ana selibra : trita miscentur cum capitello.Est autem sal alkali,quantum coniicio, genus quoddam salis, quale veteres fingebant è quercu, corylo, trunco harundinis carbunculatis & aqua dulci vel marina coctis, salem nigrum appellabant : aut quod posteritas è

Cãtharides.

Ranarum adeps.

Pastillus niger Andromachi.

Sandaracha

Materia pastillorum.

Trochisci de arrhenico.

Sal alkali.

braſſica marina facit, quanquam & è beta & nitroſis plantis comparari poteſt. Alioqui torrefactum ſalem cum hydrargyro tandiu piſtillo volutabis, dum ſal nigreſcat: alij aliter alkali interpretantur.

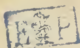
Capitellum. Capitellum ita fit. Calcis viuæ, ſalis ammoniaci ana lib. 1. trita ſubigantur lixiuio è fabaceis ſcapis: deponuntur olla quæ è fundo hiet anguſta rima: aliud figlinum ſubiicitur, in quod lixiuium paulatim diffluat. Vas vtrúnque in diem ſeptimum initio defodi debet. Ex eo lixiuio & ſebo vt antè dictum eſt, fit ſapo: cathæreticon, ſepticon & lene eſcharoticon capitellum eſt. Alij tres partes cineris fabaceorum, vnam viuæ calcis ſubinde perfodiũt aqua, diu conuoluunt, & per quaſillum rarum transcolant. E ficulneo lixiuio, tithymalino, & omninò è materia cauſtica capitellum acrius eſſe poteſt. Eſt apud Paulum ſimile quid capitello, κονίαν σαπωναρικὴν appellat, lixiuium ſaponarium interpretari licet. Aliud quoque capitellum quod fiſtulare vocant, arrhenico, ſublimato, vitriolo additis, vt vnà cum aliis in lixiuio extillent. Sexcenta id genus è materia quæ fiſtulis conueniat, effingi poſſunt. Sed vt redeamus ad paſtillos, horum vſus eſt in nomis, phagedænis, fiſtulis, rheumaticis & malignis vlceribus, reduuiis vnguium, putredine narium & aliarum partium, polypis, ozęnis, condylomatibus, putreſcẽtibus gingiuis, excreſcente carne, gangrenis & aliis generis eiuſdem. Sed omninò partium corporis & vitiorum habeatur ratio. Vis acrior obtundi poteſt tritis piſtillis, & triginta vel quadraginta diebus inſolatis, perfuſiſq; frequente aqua, eáq; ſæpiùs commutata: aut ſi non datur vti ſole, ſubinde per-

Lixiuia ſaponaria. Capitellum fiſtulare. Paſtillorum vſus. Vis paſtillorum quomodo obtũdatur.

fundantur aqua, eáque vel ſimplici, vel roſacea, aceto, vino & aliis vt res exigit: ſiccentur, atque iterum proluantur, eáque tandiu reuocentur, dum dilutam ſatis exoleuiſſe acrimoniam perceperis. Aliquando miſcentur melli, & vnà comburuntur, aliàs cerato diluuntur. In fluidis & humentibus vitiis galla, malicorium, alumen & alia quæ ſiccent & reprimant, commodè temperantur. Atque omnino tutius eſt à leuioribus ad acriora ſenſim progredi. In humido & ſordido vlcere pinguibus abſtinendum: arida inſperguntur. In calloſo & ſqualente vitio ſicca pinguibus excipi debent. Septica faciunt Arabes, quæ à Græcis deſcripta ſunt, & alterum genus relinquunt, quod humido calore cũ fœtore partes corrumpit. Quæ ex hydrargyro fiunt, præcipitatum, ſublimatum, cinabrium, ſolani ſucco, braſſicæ, limonum & aliis attemperant. Licet etiam quod veteres factitârunt, non tribus, ſed (quod proximè dicebatur) triginta & quadraginta diebus terere in ſole ſub canicula, vel loco calente bis aut ſæpiùs, quotidie mutata aqua, vt vitiis, partibus & corporibus accommodentur. Minium è micis metallicis, è ſterili gleba plumbi, è ceruſa vſta, quod alij Syricon, alij Sandicem vocant, ad epulotica potiùs referendum. Quod verò è ſulphure & hydrargyro factitium eſt, in cauſticis cenſeri debet. Sed de his anteà: vſurpant præter hæc aquas fortes &, vt dicunt, Alchymiſtarum, ex rebus acribus: ſtercore gallinaceo, columbino, arrhenico, aliiſque id genus, vt quibus aurum ab argento, metalla à metallis ſeparant. Salis ammoniaci, auripigmenti rubri & citrini, cuproſæ, æruginis ana: trita in alembicum vitreum bene ſti-

Minium.

Aquæ fortes.

patum luto & vndequaque clausum deponuntur: quæ vbi lento igne concaluerunt, liquorem reddunt: sed qui primùm defluit, vel abiicitur, vel in alembicum repetitur: hîc ignis augetur duplo: qui secundò fluit, fideliter reponitur. Alij ex aluminis rotundi, vitrioli Romani ana lib. I. salis, nitri, vel crematæ fæcis aceti sesquilibra, aquam eadem arte eliciunt. Hæc callosis corporibus idonea sunt, & ossibus. Suspecta in naso, labris, palpebris, digitis, & pudendis, mollibus atque exiguis partibus, vbi vena, arteria, neruus insignis est: ac primùm quidem minimum sit quod imponitur, deinde vt res exigit, & ferunt corpora, augeatur. Ac iam constare arbitror, pyrotica omnia modò mistura, modò vstrina & lotura retúdi posse. In mistura oui liquor, psyllij muccago, ceratum rosaceum, vnguentum album, dialthæas, emplastrum è muscillaginibus, & alia propè infinita, quæ ad mediam naturam veniunt, quæ refrigerant, molliunt, vsurpari debent. In vstura ignis est figlina cruda, pasta & alia, de quibus anteà. Eluuntur aqua, aceto, vino & aliis generis eiusdem. Neque hoc in dubio est, vacuatis ac iam repurgatis corporibus pyrotica adhiberi, quo iam tempore à lenioribus auxiliis desperatio est. Postremò leniendæ partes, quas vis ignis exasperauit.

Vbi suspectæ aquæ fortes, & alia id genus.

Quibus temperes pyrotica.

FINIS.

